

Nr 280.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående åtgärder i prisreglerande syfte på jordbrukets område; given Stockholms slott den 6 juni 1947.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att

dels antaga härvid fogade förslag till förordning om viss avgift å mjölk, grädde och ost;

dels ock bifalla de förslag i övrigt, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande statsrådet hemställt.

GUSTAF.

G. E. Sträng.

Förslag
till
förordning om viss avgift å mjölk, grädde och ost.

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, statens livsmedelskommission må, i den mån så prövas erforderligt för att åstadkomma en utjämning av intäkterna från olika grenar av mejerirörelse, förordna, att särskild avgift (*utjämningsavgift*) skall upptagas för mjölk, grädde och ost, som från mejeri försäljes till annan än mejeri, samt för grädde och ost, som vid mejeri användes för tillverkning av glass respektive smältost.

Med mejeri förstås i denna förordning sådant företag, som anges i 1 § mejeristadgan den 22 maj 1936 (nr 174).

2 §.

I den utsträckning Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, livsmedelskommissionen förordnar skall utjämningsavgift upptagas jämväl för mjölk, grädde och ost, som från mjölkproducent försäljes till annan än mejeri.

3 §.

Utgjämningssavgift skall utgå med högst 3 öre per kilogram för mjölk och med högst 50 öre per kilogram för grädde och ost.

4 §.

Utgjämningssavgift skall erläggas, i fall som avses i 1 § av mejeriet och i fall som avses i 2 § av mjölkproducenten eller, där varan försäljes till företag som idkar handel med mjölk eller mejeriprodukter, av köparen.

5 §.

Uppbörd av utjämningsavgift skall under kontroll av livsmedelskommissionen omhänderhavas av Svenska mejeriernas riksförening u. p. a.

6 §.

Avgiftsmedlen och deras avkastning skola, sedan därur gäldats kostnaderna för uppbörden och kontrollen av denna, användas för utbetalande av

utjämningsbidrag för mjölk i enlighet med bestämmelser, som Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, livsmedelskommissionen meddelar.

7 §.

Den som är skyldig erlägga utjämningsavgift skall, i enlighet med de närmare anvisningar livsmedelskommissionen meddelar, föra sådana anteckningar angående sin rörelse, som erfordras för kontroll över att avgift behöri- gen erlägges.

Det åligger därjämte avgiftsskyldig *dels* att på anfordran av kommissionen tillhandahålla denna eller riksföreningen nämnda anteckningar och förda handelsböcker med därtill hörande handlingar ävensom de övriga uppgifter angående rörelsen kommissionen föreskriver, *dels ock* att i den utsträckning kommissionen därom förordnar till kommissionen eller riksföreningen lämna regelbundna uppgifter angående sådan av honom bedriven verksamhet, som enligt 1 eller 2 § medför skyldighet att erlägga utjämningsavgift.

8 §.

Inbetalas icke utjämningsavgift i föreskriven ordning må avgiften på framställning av livsmedelskommissionen omedelbart utmätas med det belopp, vartill kommissionen efter verkställd undersökning fastställer densamma.

9 §.

Underlåter någon att i anteckningar, varom i 7 § första stycket förmäles, införa uppgift, som bort där införas, straffes, där underlåtenheten är uppsåtlig, med dagsböter eller fängelse i högst sex månader samt eljest med dagsböter.

Inför någon oriktig uppgift i sådana anteckningar, som nyss nämnts, eller lämnar någon oriktig uppgift vid fullgörande av uppgiftsskyldighet, varom i 7 § andra stycket förmäles,

straffes, där den oriktiga uppgiften införts eller lämnats mot bättre vetande, med dagsböter eller fängelse i högst sex månader, samt, där så ej är fallet men den som infört eller lämnat uppgiften därvid gjort sig skyldig till grov vårdslöshet, med dagsböter.

10 §.

Den som underlåter att fullgöra vad enligt 7 § andra stycket åligger honom, böte från och med femton till och med trehundra kronor. Livsmedelskommissionen äger förelägga honom vid vite att fullgöra sin skyldighet.

Länsstyrelse äger fälla till vite enligt denna paragraf.

11 §.

Uppllysning, som inhämtats med stöd av 7 §, må ej yppas i vidare mån än som erfordras för vinnande av det med upplysningens inhämtande avsedda ändamålet. Bryter någon häremot, straffes med dagsböter eller fängelse.

12 §.

Husbonde ansvarar för sådan i 9 § omförmäld förseelse, som begås av hans husfolk eller i hans arbete antagen person, liksom vore förseelsen begången av honom själv, såframt ej omständigheterna göra sannolikt, att förseelsen skett utan hans vetskap och vilja.

13 §.

Förseelse, varom i 11 § förmäles, må av allmän åklagare åtalas allenast efter angivelse av målsäganden.

14 §.

Böter och viten, som ådömas enligt denna förordning, tillfalla kronan.

15 §.

Närmare föreskrifter rörande tillämpningen av denna förordning meddelas av livsmedelskommissionen, vilken ock, då särskilda omständigheter därtill föranleda, äger efterskänka utjämningsavgift ävensom förordna om avkortning av dylik avgift.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1947 och gäller till och med den 30 juni 1948.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 6 juni 1947.

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena UNDEŇ, statsråden WIGFORSS, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, WEIJNE, KOCK.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler statsrådet Sträng i egenskap av särskilt förordnad föredragande fråga om *åtgärder i prisreglerande syfte på jordbrukets område* samt anför därvid.

I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t under nionde huvudtiteln föreslagit riksdagen att i avbidan på särskild proposition i ämnet beräkna för budgetåret 1947/48 dels (p. 106) till Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område ett reservationsanslag av 53 000 000 kronor, dels (p. 107) till Prisrabatterning å vissa livsmedel ett anslag av 62 000 000 kronor, dels ock (p. 108) till Kostnader i samband med Svenska spannmålsaktiebolagets verksamhet ett reservationsanslag av 25 000 000 kronor.

Jag torde få erinra, att statens livsmedelskommission i skrivelse den 3 april 1947 framlagt förslag angående prissättningen å jordbrukets produkter. Vid livsmedelskommissionens skrivelse fanns bland annat fogat utlåtande i ärendet från statens priskontrollnämnd. Livsmedelskommissionen har vidare överlämnat till kommissionen inkomna särskilda yttranden i ärendet av vissa ledamöter av kommissionens råd. I anledning av livsmedelskommissionens framställning har Kungl. Maj:t den 11 april och den 5 juni 1947 meddelat beslut i prisfrågan.

I skrivelse den 5 juni 1947 har statens livsmedelskommission därefter framlagt förslag om prisreglerande åtgärder i övrigt på jordbrukets område.

Jag torde nu få underställa Kungl. Maj:t denna fråga.

Översikt över hittills vidtagna åtgärder.

Beträffande de regleringsåtgärder, som från statsmakternas sida företagits till och med år 1945, hänvisas, utöver vad i det följande anföres, till propositionerna nr 278/1941, 319/1942, 246/1943, 253/1944, 303/1945 och 267/1946.

Mjölkgregeringen. Enligt förordningen den 28 juni 1941 (nr 488) angående mjölkavgift, vilken genom förordning den 30 juni 1943 (nr 455) förlängts att gälla tills vidare, skall, i den mån Kungl. Maj:t så förordnar, viss avgift (mjölkavgift) upptagas å inom riket saluförd mjölk och grädde ävensom å mjölk, som kommer till användning för beredande hos mjölkproducent av smör eller ost för avsalu. Avgiften skall utgå med det belopp, högst 3 öre för kilogram mjölk och till mjölk omräknad grädde, som Kungl. Maj:t bestämmer.

Något förordnande om uttagande av mjölkavgift enligt nyssnämnda förordning har hittills icke meddelats av Kungl. Maj:t.

Enligt förordningen den 7 juni 1935 (nr 259) om *accis å margarin och vissa andra fettvaror*, vilken ändrats genom förordningen nr 474/1937, äger Kungl. Maj:t förordna om uttagande av accis å margarin, konstister, matolja, annat ersättningsmedel för smör eller flott än något av de förut nämnda samt fettemulsion. Denna befogenhet, som ursprungligen gällt endast för varor, levererade intill utgången av juni månad 1937, har vid olika tillfällen — senast genom förordningen den 30 juni 1943 (nr 481) — förlängts och gäller nu tills vidare. Accisen må utgå med högst 60 öre för kilogram av varans nettovikt. 1940 års lagtima riksdag (skr. nr 426) bemyndigade Kungl. Maj:t att under budgetåret 1940/41 förordna om uttagande av tilläggsaccis å nämnda varor med ett belopp av högst 1 krona 50 öre per kilogram av varans nettovikt. Motsvarande bemyndigande har Kungl. Maj:t erhållit även för budgetåren 1941/42—1943/44. Enligt beslut av 1943 års riksdag gäller bemyndigandet tills vidare.

För tillämpningen av förordningen nr 259/1935 under tiden efter 1943 års utgång har redogjorts i propositionen nr 267/1946. Under tiden efter propositionens avgivande har icke förekommit annan ändring av accisbeloppen än att accisen å margarin (alla slag) från och med den 13 mars 1947 höjts till 38 öre per kilogram. Tull å margarin och konstister har (under tiden efter 1941 års utgång) utgått med belopp, motsvarande accisen och tilläggsaccisen å dessa varor med tillägg av 15 öre per kilogram.

Från och med den 1 januari 1940 tillföras samtliga margarinaccismedel budgeten enligt beslut vid urtima riksdagen 1939 (skr. nr 109).

Enligt kungörelsen den 28 november 1941 (nr 894) angående pristillägg för mjölk m. m. utgå mjölkpristillägg, lantsmörsbidrag och producentbidrag.

Kungörelsen har erhållit delvis ändrat innehåll genom kungörelser den 5 september 1942 (nr 748), den 2 april 1943 (nr 136), den 16 juli 1943 (nr 625), den 31 juli 1945 (nr 598) och den 30 december 1946 (nr 893). I propositionen nr 267/1946 har redogörelse lämnats för de bestämmelser angående mjölkpristillägg, lantsmörsbidrag och producentbidrag, som gällde vid tiden för propositionens avgivande. Under tiden därefter ha följande ändringar härutinnan förekommit.

Sedan riksdagen lämnat utan erinran Kungl. Maj:ts förslag (prop. nr 267/1946) att s. k. allmänt *mjölkpristillägg* icke vidare skulle utgå för sådan mjölk och grädde, som användes för framställning av ost, torrmjölk och kondenserad mjölk, föreskrev livsmedelskommissionen, att allmänt mjölkpristillägg från och med den 1 augusti 1946 icke skulle utgå för ystmjölk (livsmedelskommissionens cirkulär nr 2659) samt från och med den 1 september 1946 ej heller för mjölk och grädde, som användes för framställning av torrmjölk och kondenserad mjölk (livsmedelskommissionens cirkulär nr 2676). Enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande sänktes fr. o. m. den 1 september 1946 det allmänna mjölkpristillägget för konsumtionsmjölk och konsumtionsgrädde till 38 öre per kilogram mjölkfett, varjämte det allmänna pristillägget för mjölk och grädde, som användes till smörberedning, höjdes till 56 öre per kilogram mjölkfett. Med utgången av år 1946 slopades det s. k. allmänna mjölkpristillägget (livsmedelskommissionens cirkulär nr 2777). Från och med den 1 januari 1947 utgår mjölkpristillägg endast till de mejerier, som dittills varit berättigade till s. k. extra mjölkpristillägg, d. v. s. till mejerier belägna inom något av följande områden, nämligen Norrland, Kopparbergs län, Värmlands län, Örebro läns bergslag, Harbo, Östervåla och Nora socknar samt Dalarnas mejeriförenings område av Västerfärnebo socken inom Västmanlands län, Tegelsmora, Österlövsta, Hållnäs, Tierps, Söderfors, Tolfta, Västlands och Älvkarleby socknar samt Tierps köping inom Uppsala län ävensom Tössbo och Vedbo härader samt Åmåls stad inom Älvsborgs län. Mjölkpristillägg utgår med samma belopp, vartill det extra mjölkpristillägget tidigare uppgått (prop. nr 303/1945 s. 5; mjölkpristillägg med 20 öre per kilogram mjölkfett utgår dock sedan den 1 augusti 1945 även för Harbo socken av Västmanlands län).

Lantsmörsbidrag utgick under år 1946 enligt de grunder, som angivits i propositionen nr 267/1946. Den ändring i kungörelsen den 28 november 1941, som trädde i kraft den 1 januari 1947, har medfört, att lantsmörsbidrag från och med sistnämnda dag endast utgår till mejeri, som självt eller genom ombud mottager lantsmör, vilket beretts av mjölkproducent, bosatt i Norrland annorstädes än i Gästrikland. Inom övriga delar av landet har sålunda lantsmörsbidraget slopats från och med 1947 års ingång. Enligt bestämmelser, utfärdade av livsmedelskommissionen (cirkulär nr 1980 och 2777), skall mejeri och mejeriombud vid inköp av lantsmör från producent inom Norrland med undantag av Gästrikland erlagga ett grundpris, som för gott lantsmör (klass I) skall vara 4 kronor 55 öre, för mindre gott lantsmör (klass II) 4 kronor 45

öre och för dåligt lantsmör (klass III) 3 kronor 55 öre, allt per kilogram. Till nämnda grundpris skall komma ett pristillägg av 25 öre per kilogram, vilket utgår av allmänna medel. För allt till människoföda tjänligt lantsmör, som mejeri direkt eller genom ombud inköpt från producent, bosatt i Norrland med undantag av Gästrikland, äger mejeriet erhålla lantsmörsbidrag till belopp om lägst 15 och högst 65 öre per kilogram.

De grunder för utbetalande av *producentbidrag* till mjölkproducent, för vilka redogjorts i propositionen nr 267/1946 äro alltjämt oförändrade. Emellertid har genom kungörelsen nr 893/1946 vidtagits viss ändring i kungörelsen den 28 november 1941 i vad angår villkoren för mejeris rätt att erhålla medel, avsedda för utbetalning av producentbidrag. Sålunda gälla numera för erhållande av dylika medel samma villkor i avseende å prissättningen å mejeriprodukter, skyldighet att mottaga mjölk från producenter samt kvalitets- och fetthaltsbetalning m. m., som hittills gällt för mejeris rätt att erhålla mjölkpristillägg och lantsmörsbidrag.

Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 30 juni 1944 bestämmes producentbidragets storlek från och med den 1 juli samma år enligt andra grunder än tidigare (livsmedelskommissionens cirkulär nr 1935, numera ersatt av cirkulär nr 1980). De grunder, som gällt för producentbidragets utbetalande under budgetåren 1944/45 och 1945/46, skola enligt Kungl. Maj:ts beslut tillämpas även under budgetåret 1946/47. Bidraget, som utbetalas kvartalsvis, utgår i princip med 4 öre per kilogram för leveranser till och med 2 000 kilogram per kvartal. För kvartalsleveranser, som uppgå till mer än 2 000 men högst 3 500 kilogram, utgör bidraget 80 kronor. För större leveranser minskas denna summa med 2 öre för varje kilogram utöver 3 500 kilogram för att helt upphöra vid en kvartalsleverans av 7 500 kilogram. För förenkling av bidragens beräkning har emellertid bestämts, att beloppen skola avrundas på så sätt, att bidrag på 50 öre eller högre öretal skola höjas till närmast högre krontal samt att bidrag på öretal under 50 skola sänkas till närmast lägre krontal. Någon årsutjämning av producentbidragen skall icke ske.

Lokala differentieringsbidrag för mjölk ha icke utgått under regleringsåret 1946/47.

I enlighet med beslut av 1946 års riksdag (skr. nr 390) har Kungl. Maj:t liksom under föregående år medgivit, att till mejerierna få utbetalas vissa särskilda mjölkbidrag. Sådana bidrag utgingo även under föregående budgetår. Under budgetåret 1946/47 ha för detta ändamål anvisats högst 7 500 000 kronor. I förevarande syfte utgå dels de s. k. merfraktsbidragen, dels regleringskostnadstillägg till vissa mjölkorganisationer i Stockholm och Göteborg, dels viss ersättning för behandling av konsumtionsmjölk vid vissa uppsamlingscentraler, som leverera mjölk till de större konsumtionsorterna, dels ock bidrag för upprätthållande av mejeriernas körlinjer inom de områden, där på grund av minskad mjölkproduktion transportkostnaderna per kilogram mjölk äro särskilt höga. Sistnämnda bidrag utgår i Norrland med undantag av Gästrikland för tiden 1 juli 1946—30 juni 1947 samt i övriga delar av

riket för tiden 1 oktober 1946—31 maj 1947. Körlinjebidraget utbetalas månadsvis till mejeri, för vilket den genomsnittliga kostnaden för intransport av mjölk till mejeriet under månaden överstigit 1,2 öre per kilogram, samt utgår med ett belopp, motsvarande hälften av den summa, varmed sagda kostnad under månaden överstigit 1,2 öre per kilogram. Under tiden intill den 1 januari 1947 har även utgått bidrag till mejeriorganisationerna på vissa orter såsom ersättning för utebliven prishöjning på konsumtionsmjölk.

Enligt riksdagens beslut har Kungl. Maj:t erhållit befogenhet förordna, att ifrågavarande belopp å 7 500 000 kronor må användas för tillgodoseende jämväl av annat behov än förut nämnts, som är av särskild betydelse för mjölkförsörjningens ordnande under rådande kristid.

Genom kungörelsen den 30 juni 1937 (nr 660), ändrad genom kungörelsen den 28 juni 1941 (nr 566), angående reglering av införseln av mjölk och mjölkprodukter har förbud meddelats mot införsel till riket av mjölk, gräddde, smör och ost utan tillstånd av livsmedelskommissionen. I den mån Kungl. Maj:t så föreskriver, skall importör av vara, som nyss sagts, erlagga införselavgift för densamma med belopp, som Kungl. Maj:t bestämmer. Om särskilda förhållanden därtill föranleda, kan Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, livsmedelskommissionen medgiva befrielse från erlaggande av införselavgift eller återbäring av sådan avgift.

Genom kungörelsen den 10 januari 1941 (nr 23) angående reglering av införseln av vissa fettvaror m. m. har förbud meddelats att utan tillstånd av livsmedelskommissionen införa jordnötter, kopra, sojabönor och andra icke ätbara oljehaltiga frön och frukter ävensom fett och oljor av animaliskt eller vegetabiliskt ursprung. Denna kungörelse ersattes av kungörelsen den 31 juli 1945 (nr 583) angående reglering av införseln av vissa livsmedel m. m., vilken i sin tur nu upphävts av kungörelsen den 14 mars 1947 (nr 82) angående allmänt importförbud.

De under konsumtionsåren 1940/41—1945/46 vidtagna åtgärderna i syfte att upprätthålla smörproduktionen ävensom att reglera konsumtionen av matfett, om vilka förmåles i de i propositionerna nr 278/1941, 319/1942, 246/1943, 253/1944, 303/1945 och 267/1946 lämnade redogörelserna, ha bibehållits. Den reglering av ostförbrukningen, som infördes den 1 juli 1941, har enligt Kungl. Maj:ts förordnande upphört att gälla från och med den 20 juli 1946. De bestämmelser angående begränsning av fetthalten i ost, för vilka redogjorts i propositionen nr 267/1946, gälla alltså. Något allmänt medgivande till framställning av ost med högre fetthalt i torrsubstansen än 33 procent har fortfarande icke lämnats.

Slaktdjursregleringen. Den redogörelse, som i propositionen nr 267/1946 lämnats för regleringen av införseln av levande nötkreatur, får och svin, kött av nötkreatur, får och häst, fläsk samt konserver av dylikt kött eller av fläsk ävensom angående införselavgift för dylika köttvaror samt angående s. k. slaktdjursavgift, äger alltså giltighet.

Kungörelsen den 28 mars 1941 (nr 173) angående reglering av förbrukning-

en av köttvaror ävensom livsmedelskommisionens därpå grundade bestämmelser angående ransoneringen av nötkött och fläsk äga allttjämt bestånd i den utsträckning, som framgår av propositionen nr 267/1946.

Enligt Kungl. Maj:ts förordnande av den 14 februari 1947 upphörde kungörelsen den 7 augusti 1942 (nr 734) angående beslag å älgkött att gälla med utgången av februari 1947.

Kungörelsen den 29 januari 1943 (nr 59) angående beslag å och reglering av handeln med tarmar, vilken ändrats genom kungörelsen den 11 februari 1944 (nr 35), har därefter icke undergått någon ytterligare ändring. Kungörelsen den 29 januari 1943 (nr 60) angående regleringen av införseln av tarmar har upphävts genom kungörelsen den 31 juli 1945 angående reglering av införseln av vissa livsmedel m. m., vilken kungörelse i sin tur upphävts genom kungörelsen den 14 mars 1947 (nr 82) angående allmänt importförbud.

I likhet med föregående år har under år 1946 tidvis vissa statliga pristilllägg utbetalats för kött och fläsk. Sedan 1946 års riksdag anvisat ett anslag å 20 miljoner kronor till prisreglerande åtgärder på jordbrukets område utöver de medel, som 1945 års riksdag anvisat för detta ändamål, har Kungl. Maj:t sålunda genom beslut den 26 april 1946 bemyndigat livsmedelskommissionen att använda beloppet bland annat till utbetalande av statliga pristilllägg på slaktprodukter under tiden maj—augusti 1946. Livsmedelskommissionen förordnade i enlighet härmed om utbetalande av statliga pristilllägg å fläsk och kalvkött för tiden den 6 maj—den 31 augusti 1946 till ett sammanlagt belopp av 10 miljoner kronor. Pristilläggen utbetalades till djuruppfödarna och utgingo med visst belopp för varje kilogram fläsk respektive kalvkött, som av djuruppfödare i vederbörlig ordning överläts i allmänna marknaden under nämnda tid.

I enlighet med Kungl. Maj:ts bemyndigande av den 30 augusti 1946 att utbetala ytterligare pristilllägg för fläsk och kalvkött under höstmånaderna 1946 intill ett sammanlagt belopp av högst 2 miljoner kronor förordnade livsmedelskommisionen om utbetalande av pristilllägg för fläsk under tiden den 2 september—den 13 oktober 1946, för kött av större kalv under tiden den 2—den 7 september 1946 och för kött av spädkalv under tiden den 2 september—den 15 december 1946.

Slutligen har livsmedelskommissionen med vederbörligt bemyndigande utbetalat pristilllägg för kött av storboskap under tiden den 17 februari—den 30 mars 1947 samt för fläsk alltsedan den 5 maj 1947.

Äggregleringen. De bestämmelser angående regleringen av in- och införseln av ägg m. m. samt angående märkning av kylhuslagrade och konserverade ägg, som angivits i propositionen nr 303/1945, äro allttjämt i kraft.

Under tiden den 9 september 1946—den 6 januari 1947 ha normalpriser på ägg varit gällande.

Brödsädsregleringen. I fråga om de regleringsåtgärder med avseende på brödsäd, som företagits under tiden till och med första kvartalet 1946, hänvisas till redogörelserna i propositionerna nr 319/1942, 246/1943, 253/1944, 303/1945 och nr 267/1946. Härutöver må anföras följande.

Livsmedelskommissionen har utfärdat bestämmelser angående spannmålsregleringen under regleringsåret 1946/47 (cirkulär nr 2711 och 2712).

För regleringsåret 1946/47 ha liksom för regleringsåret 1945/46 fastställts normalpriser på brödsäd, vilka utformats efter en stigande skala, innebärande att priset för varje tiodagarsperiod under tiden september—maj stiger med 5 öre per deciton spannmål. Priset på vårvete av normalkvalitet är detsamma som under regleringsåret 1945/46. För höstvete och råg av normalkvalitet har — i motsats till vad som var fallet under föregående regleringsår — fastställts en gemensam prisskala med ett utgångspris i augusti 1946 av 25 kronor 75 öre per deciton (utgångspriset i augusti 1945 var för höstvete 26 kronor och för råg 25 kronor per deciton). Liksom föregående år gällde från början av regleringsåret 1946/47 att priset på fullgod brödsäd icke i något fall fick understiga priset på korn. Jämväl för icke fullgod spannmål av vete och råg samt för sådan spannmålsblandning och blandsäd, som är att betrakta såsom brödsäd, ha liksom under regleringsåret 1945/46 fastställts minimipriser, vilka från början av innevarande regleringsår sattes lika med kornpriset. Efter erhållet bemyndigande fastställdes emellertid senare genom cirkuläret nr 2707 minimipriserna för såväl fullgod som icke fullgod brödsäd m. m. till belopp, som med 2 kronor per deciton skulle överstiga det vid leveranstillfället gällande normalpriset på korn. Denna höjning av minimipriserna ingick såsom ett led i strävandena att stödja jordbrukarna i de trakter, som särskilt hårt drabbats av de dåliga väderleksförhållandena i september 1946. Genom bestämmelser om efterreglering av priserna för redan levererad spannmål kom höjningen av minimipriserna även de odlare till godo, för vilkas leveranser de nya minimipriserna icke uppnåts. Vidare har från regleringsårets början stadgats skyldighet för spannmålsbolaget och auktoriserad spannmålshandlare att för vara, som uppfyller samtliga kvalitetsfordringar för fullgod brödsäd med det undantaget, att mältningsgraden uppgår till mer än 5 procent, erlagga betalning efter den prisregleringsskala, som anknyter till priset på fullgod spannmål, varvid dock avdrag för mältningsgrad göres även för halten mältade kärnor utöver 5 procent. Systemet med prisorter för södra och mellersta Sverige har bibehållits. I norra Sverige gälla normalpriserna fritt av köparen anvisad mottagningsplats. Vid överlåtelse av brödsäd till kvarn från Svenska spannmålsaktiebolaget och från auktoriserad spannmålshandlare är priset 85 respektive 50 öre högre än priset till odlare. Det förstnämnda priset gäller fraktfritt eller cif kvarnort. I senare fallet gäller att kvarnen skall ersätta säljaren den del av fraktbeloppet som icke erlägges av Svenska spannmålsaktiebolaget. Spannmålsbolaget gottgör handlanden den del av fraktkostnaden, som överstiger 25 öre per deciton, dock högst 1 krona 25 öre per deciton. I båda fallen fortgår emellertid den successiva stegringen av priset ända fram till den 31 augusti 1947 (cirkulär nr 2711).

På grund av den av systemet med successivt stegrade priser betingade allmänna nedgången av prisnivån på spannmål vid övergången till regleringsåret 1946/47 har livsmedelskommissionen bemyndigats uppdraga åt Svenska spannmålsaktiebolaget att till auktoriserade spannmålshandlare och kvarnar utbetala en gottgörelse för deras lager av brödsäd den 1 september 1946, motsvarande prisskillnaden vid nämnda tidpunkt mellan brödsäd av 1945 års och äldre skörd, å ena, samt brödsäd av 1946 års skörd, å andra sidan. I samband härmed ha sådana kvarnar, vilka före den 1 september 1946 förmalt brödsäd av 1946 års skörd, ålagts att för sålunda förmalda kvantiteter till spannmålsbolaget inbetala en avgift, motsvarande prisskillnaden i augusti 1946 mellan spannmål av 1945 års och äldre skörd samt spannmål av 1946 års skörd.

I förhållande till föregående år ha vissa förändringar jämväl vidtagits i reglerna om prisavdrag för mältnings- och vattenhalt. Förändringarna innebära en återgång till de bestämmelser rörande prisreglering för mältningsgrad och vattenhalt, vilka gällde under regleringsåret 1944/45. Sålunda skall under innevarande regleringsår prisavdrag beträffande råg göras, då mältningsgraden överstiger 2 procent. Vad prisregleringen för vattenhalt angår har normalvattenhalten sänkts från 18,0 till 17,5 procent.

I bestämmelserna om förmalning av brödsäd har fr. o. m. den 1 april 1946 vidtagits i huvudsak de ändringar, som i det följande angivas. Föreskrifterna om den genomsnittliga procentuella inblandningen av vårvete vid förmalning av spannmål till vetemjöl bibehållas oförändrade — lägst 10 högst 20 procent — till den 1 september 1946. Minimi- och maximiprocenten var under september 5 respektive 20, under oktober 10 respektive 15 och under november—februari 5 respektive 15. För tiden fr. o. m. mars månad 1947 har minimi- och maximiiinblandningen åter fastställts till 10 respektive 20 procent. I stället för vårvete fick tidigare under perioden inblandas Manitoba-vete och senare La-Plata-vete. Under tiden april—september 1946 fick icke framställas siktat mjöl av råg (samsikt). Fr. o. m. den 1 april föreskrevs skyldighet att inblanda råg vid framställning av siktat vetemjöl och grahamsmjöl. Minimiinblandningen utgjorde för tiden till den 21 maj 7 procent, därefter till den 1 september 1946 10 procent och fr. o. m. sistnämnda dag 5 procent. För att utdryga landets tillgångar av brödsäd beslöt livsmedelskommissionen vidare föreskriva skyldighet för kvarnarna att fr. o. m. den 1 mars 1947 inblanda så mycket korn vid framställning av vetemjöl, att mjölet komme att bestå av minst 5 procent kornmjöl. Enligt beslut, som trätt i kraft den 1 juni 1947, skall emellertid inblandning av vare sig korn eller råg i vetemjöl icke längre äga rum. Under hela perioden intill den 1 juni 1947 har gällt att spannmål, som användes för framställning av sammalet mjöl och samsikt, till 100 procent skall bestå av råg. Från och med den 1 juni 1947 må emellertid i råg, som förmales till samsikt, inblandas 20 procent vete. De genomsnittliga procenttalen för utmalning vid framställning av siktat mjöl har under perioden undergått de förskjutningar, som framgå av följande uppställning.

Tid (1946—1947)	Annat siktat vetemjöl än makaroni- mjöl	Makaronimjöl utvunnet i samband med mannagryns- framställning	Makaronimjöl utvunnet utan samband med mannagryns- framställning	Sam- sikt
$\frac{1}{4}$ — $\frac{25}{4}$	81	81	81	—
$\frac{25}{4}$ — $\frac{1}{7}$	84	85·5	85	—
$\frac{1}{7}$ — $\frac{1}{10}$	84	86	85·5	—
$\frac{1}{10}$ — $\frac{11}{9}$	83·5	85·5	85	82
$\frac{11}{9}$ — $\frac{1}{3}$	82·5	85·5	85	82
$\frac{1}{3}$ — $\frac{31}{5}$	82·5	86	84	80
$\frac{1}{5}$ —	82·5	86	84	80·5

Utmalningsprocenten för sammalet mjöl och korngryn eller kornmjöl har under hela perioden utgjort 100 respektive 75 procent, dock att kornmjöl, som fr. o. m. den 1 mars 1947 framställts för inblandning i siktat vetemjöl, har skolat utmalas till minst 65 procent. Uttagningsprocenten för siktat vetemjöl av enhetskvalitet (d. v. s. den procent av vetet som efter förmalning i genomsnitt skall användas för framställning av kvarnens saluförda vetemjöl) höjdes den 1 april 1946 från 71 till 75 procent, den 25 april till 80 procent och den 21 maj till 81 procent. Fr. o. m. den 1 oktober ändrades uttagningsprocenten till 77, varefter den ånyo höjts till 79 fr. o. m. den 1 juni 1947.

För tiden efter den 30 september 1946 har någon förmalningsersättning icke utgått till kvarnarna. Den ersättning för handelsförmalning av vete och råg, som dessförinnan utgick till kvarnarna, utgjorde sedan den 11 januari 1946 3 kronor 25 öre per deciton.

I anledning av förmalningsersättningens slopande beslöt livsmedelskommissionen att fr. o. m. den 1 oktober 1946 höja de priser, som kvarnarna högst äga uttaga vid försäljning av mjöl och gryn av vete och råg. Priserna framgå av följande uppställning, vari till jämförelse upptagits även tidigare gällande högstpriser.

	Kronor för	
	100 kg brutto för netto	100 kg netto
Enhetsvetemjöl	40·55 (40·05)	41— (40·50)
Grahamsmjöl	32·70 (29·70)	33— (30—)
Samsikt	34·15 (32·15)	34·50 (32·50)
Sammalet rågmjöl	30·45 (27·45)	30·75 (27·75)
Makaronimjöl	37·25 (33·25)	37·70 (33·70)
Kexmjöl	36·75 (33·25)	37·20 (33·70)
Mannagryn	48— (44·50)	48·50 (45—)

(cirkulär nr 2708).

Fodermedelsregleringen. Liksom under regleringsåret 1945/46 har tillgången på fodersäd under innevarande regleringsår varit otillräcklig, varför en jämförelsevis sträng ransonering måst upprätthållas. Det har även befunnits ofrånkomligt att liksom under tidigare år fordra avstående av fodersäd till det allmänna.

För utfyllande av fodersädstillgångarna har viss del av fodermedelstilldel-

ningen utgått i form av kli och betfor. Av den kvantitet fodercellulosa, som fanns kvar vid regleringsårets ingång, har endast en mindre del tagits i anspråk för utfodringsändamål, under det att resten disponerats för industriellt bruk. I anledning därav har kreatursinnehavarnas efterfrågan på fodercellulosa i år icke kunnat tillgodoses. Sådana kreatursinnehavare, som under föregående regleringsår brukat använda fodercellulosa, ha emellertid såsom kompensation erhållit tilldelning av kli till en myckenhet, motsvarande högst 80 procent av den bristande kvantiteten fodercellulosa (cirkulär nr 2740).

Bestämmelser angående tilldelningarna av fodermedel återfinnas för tiden 1 juni—31 augusti 1946 i livsmedelskommissionens cirkulär nr 2602, för september 1946 i cirkuläret nr 2675, för tiden 1 oktober—31 december 1946 i cirkuläret nr 2695, för tiden 1 januari—14 mars 1947 i cirkuläret nr 2767, för tiden 15 mars—31 maj 1947 i cirkuläret nr 2823 och för tiden 1 juni—31 augusti 1947 i cirkuläret nr 2872.

Bestämmelserna om avstående av fodersäd under regleringsåret 1946/47, vilka återfinnas i cirkuläret nr 2728, överensstämma i huvudsak med de under närmast föregående år gällande.

För fodersäd har — på samma sätt som för brödsäd — för regleringsåret 1946/47 fastställts normalpriser efter en successivt stigande skala. Denna har utformats på samma sätt som under regleringsåret 1945/46 med en prisstegring av 10 öre per halvmånadsperiod t. o. m. den 1 april 1947. Prisnivån från föregående regleringsår har bibehållits oförändrad. På grund av den av systemet med stigande priser betingade allmänna nedgången av prisnivån på fodersäd vid övergången till regleringsåret 1946/47 har prisskillnadsreglering genomförts efter samma grunder som skett beträffande brödsäd.

För den allmänna tilldelningen av oljekraftfoder och kli ha under innevarande regleringsår tillämpats i huvudsak samma grunder som under regleringsåret 1945/46. Tilldelningarna äro dock rätt avsevärt mindre än under föregående regleringsår. Jordbrukare inom Götaland, Svealand och Gävleborgs län ha liksom föregående regleringsår erhållit dels en viss kvantitet oljekraftfoder per mjölkko (oberoende av mjölkavkastningens storlek) och dels en tilldelning av oljekraftfoder och kli, vilken baserats på sådan mjölkproduktion som legat över en viss fastställd grundkvantitet per ko. I de fyra nordligaste länen ha vissa kvantiteter oljekraftfoder och kli ställts till kristidsstyrelsernas förfogande för utdelning (cirkulär nr 2674). I november 1946 utgick till alla innehavare av nötkreatur en extratilldelning av oljekraftfoder med 25 kilogram för varje ko inom Götaland, Svealand och Gävleborgs län samt 15 kilogram för varje ko inom riket i övrigt (cirkulär nr 2740). Vidare har i april 1947 lämnats en hela landet omfattande extratilldelning av kli med 10 kilogram för varje ko (cirkulär nr 2845). — Även under innevarande konsumtionsår ha odlare av olje- och spånadsväxter beviljats särskild tilldelning av oljekraftfoder (cirkulär nr 2674).

Allmän tilldelning av melass utgår under konsumtionsåret endast till innehavare av nötkreatur i de fyra nordligaste länen samt inom de norra delarna av Kopparbergs och Värmlands län (cirkulär nr 2734).

Liksom under regleringsåret 1945/46 har för innevarande regleringsår medgivits en allmän engångstilldelning av 100 kilogram kli per sugga. Denna tilldelning är närmast avsedd som en ersättning för fodersäd, vilken djur-innehavaren måst avstå till det allmänna (cirkulär nr 2716). För stimulerande av smågrisproduktionen ha lämnats särskilda tilldelningar, i november 1946 med 50 kilogram kli per sugga (cirkulär nr 2748), i januari 1947 med ytterligare 150 kilogram kli och 50 kilogram fodersäd per sugga (cirkulär nr 2802) och i maj 1947 med ytterligare 100 kilogram per sugga (cirkulär nr 2875). Tilldelningen enligt cirkulär nr 2802 har utgått även för tjänstgörande fargaltar.

Enligt cirkuläret nr 2417 får innehavare av foderbetor utan hinder av gällande beslag fritt förfoga över betorna.

Havrekli och kornkli få allttjämt säljas fritt (cirkulär nr 1035).

Beslaget på tran, tranemulsion och späck från havsdjur samt handelsregleringen beträffande dessa varor har upphävts från och med den 1 november 1946. Samtidigt ha emellertid utfärdats vissa bestämmelser av innebörd, att den kvalitetskontroll beträffande fodertran, som upprätthållits under krigsåren, även i fortsättningen kommer att bibehållas (förordningen den 18 oktober 1946 nr 654, kungörelsen samma dag nr 655 och livsmedelskommissionens cirkulär nr 2723).

Kungörelserna den 21 november 1941 (nr 880) angående beslag å samt reglering av handeln med fodercellulosa, den 10 januari 1941 (nr 16) angående beslag å stråfoder, den 30 augusti 1941 (nr 707) angående reglering av handeln med stråfoder och den 6 juni 1941 (nr 340) angående förbud mot användande av växande säd till kreatursbete m. m. ha upphävts från och med den 1 mars 1947. Härigenom ha också samtliga de bestämmelser upphört att gälla, som livsmedelskommissionen med stöd av ifrågavarande författningar meddelat.

Potatisregleringen. De av livsmedelskommissionen med stöd av förordningen den 30 juni 1943 (nr 454) i kommissionens cirkulär nr 1549 utfärdade bestämmelserna angående tillverkning av potatisstärkelse äga giltighet även under tillverkningsåret 1946/47.

Det pris, som innehavare av tillverkningslicens har att erlägga till leverantör för potatis, som inköpes för framställning av stärkelse och är av för fabriksändamål normal kvalitet, har för tillverkningsåret 1946/47 liksom för närmast föregående tillverkningsår efter bemyndigande av Kungl. Maj:t fastställts av livsmedelskommissionen.

Vidare har för detta tillverkningsår liksom tidigare upprättats ett avtal mellan livsmedelskommissionen, å ena, och Sveriges stärkelseproducenters förening u. p. a., å andra sidan, vilket avtal underställts Kungl. Maj:t för godkännande. Viss del av avtalet har därjämte av Kungl. Maj:t förelagts riksdagen för godkännande. Enligt detta avtal har förenämnda förening utfäst sig att inköpa den mängd potatisstärkelse, som framställs enligt meddelade tillverkningslicenser upp till en för varje tillverkningsår fastställd maximikvantitet, med undantag för vad som får användas till husbehov för

tillverkaren och dennes potatisleverantörer. Å andra sidan har kommissionen, under förutsättning av statsmakternas godkännande, åtagit sig att vidtaga eller föranstalta om åtgärder från statens sida för att bereda föreningen möjlighet att erhålla minst ett visst i avtalet angivet pris per deciton för vid tillverkningsårets slut inneliggande lager av potatismjöl med avdrag av viss kvantitet, ävensom ersättning för ränte- och lagringskostnader i avseende på inneliggande lager, med visst avdrag, under tre månader, räknat från och med utgången av respektive tillverkningsår. Bestämmelserna i ämnet för tillverkningsåret 1946/47 återfinnas i Kungl. Maj:ts brev den 20 september 1946.

I förordningen den 2 mars 1934 (nr 34), som genom kungörelsen den 30 juni 1943 (nr 484) förlängts att gälla tills vidare, har föreskrivits, att vid införsel av druv- och stärkelsesocker, stärkelsesirap (statistiskt nr 290) samt dextrin och stärkelseklister även appreturmedel innehållande dextrin, stärkelse, glykos, växtslem och dylikt (statistiskt nr 620) skall, utöver enligt tulltaxan stadgad tull, utgå tilläggstull med vissa belopp.

I kungörelsen den 5 december 1941 (nr 922), ändrad genom kungörelse den 14 september 1944 (nr 603), förordnade Kungl. Maj:t om beslag å samt reglering av handeln med potatisflingor, skuren och torkad samt torkad och finmalen potatis, potatismjöl samt gryn av potatismjöl. I anslutning härtill meddelade livsmedelskommissionen (cirkulär nr 563) bestämmelser om rationering av potatisprodukter med giltighet från och med den 14 december 1941. Livsmedelskommissionen har sedermera beslutat, att skuren och torkad samt torkad och finmalen potatis ävensom gryn av potatismjöl från och med den 25 oktober 1943 tills vidare må försälas (cirkulär nr 1585). Handeln med potatisflingor är icke reglerad i vidare mån än att tillverkare av varan äger sälja den endast till Svenska spannmålsaktiebolaget eller av bolaget anvisad köpare (cirkulär nr 2067). Vad potatismjöl angår medgav livsmedelskommissionen i cirkuläret nr 2384 fri försäljning från och med den 17 september 1945. På grund av starkt ökad efterfrågan på potatismjöl har kommissionen sedermera för att åstadkomma en jämn och rättvis fördelning av tillgängliga kvantiteter kvoterat distributionen från stärkelseproducentföreningen, som har ensamrätt till försäljning av allt tillverkat potatismjöl. Kvoteringen innebär, att föreningen till grossister och industrier endast får försälja de kvantiteter potatismjöl kommissionen bestämmer.

Vissa bestämmelser ha även utfärdats innebärande inskränkning i rätten att använda potatis för olika ändamål. Genom kungörelsen den 2 oktober 1942 (nr 806) har sålunda förordnats om beslag å potatis jämte viss reglering av rätten att yrkesmässigt köpa och sälja potatis. Föreskrifterna i nämnda kungörelse innebära dessutom bland annat förbud mot att utfodra annan potatis än sådan, som är uppenbart oduglig till människoföda och ej heller kan användas för tillverkning av potatismjöl, potatisflingor eller liknande produkter. Med stöd av de befogenheter, som enligt kungörelsen tillkomma livsmedelskommissionen, har kommissionen medgivit att all slags potatis må tills vidare från och med den 19 september 1945 fritt användas (cirkulär nr 2368). Vad nu sagts gäller dock ej potatis för industriellt ändamål. I fråga om rätten att driva handel med potatis har till och med den 19 januari 1947

gällt, att sådan rätt tillkommit endast den, som erhållit särskilt tillstånd att yrkesmässigt köpa och sälja potatis (auktorisation). Från och med den 20 januari 1947 är emellertid handeln med potatis helt fri (cirkulär nr 2791).

På grund av alltjämt rådande svårigheter att tillfredsställa det inhemska behovet av potatismjöl har kommissionen till förmån för en ökad tillverkning av sådant mjöl starkt begränsat tillverkningen av potatisbrännvin, för vilken tillverkning för övrigt företrädesvis använts endast frostskadad och annan mindervärdig potatis. För att kompensera potatisodlarnas ökade kostnader för transport av potatis från bränneridistriktet till stärkelsefabriker har livsmedelskommissionen enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 20 december 1946 medgivit utbetalning av visst fraktbidrag i de fall, då transportvägen överstigit 5 kilometer. Fraktbidraget har utgjort lägst 0,25 och högst 1 öre per kilogram potatis beroende på transportvägens längd. Med anledning av de rätt omfattande frostskadorna å fabrikspotatisen i Sydsverige har livsmedelskommissionen vidare i enlighet med Kungl. Maj:ts beslut den 21 mars 1947 medgivit innehavare av de stärkelsefabriker, som enligt av kommissionens ombud lämnad hänvisning mottaga frostskadade potatispartier, ersättning av statsmedel med belopp motsvarande 1 krona per hektoliter avverkad potatis. Beträffande stärkelsefabriker i drift efter den 1 maj 1947 har Kungl. Maj:t den 23 i samma månad meddelat motsvarande bemyndigande även i vad avser annan än frostskadad potatis. Ytterligare har kommissionen i enlighet med Kungl. Maj:ts beslut den 21 mars 1947 medgivit fraktbidrag för transport av frostskadad potatis, som efter särskild utsyning levereras till brännvinsbrännerier. Sistnämnda bidrag, som utgår med lägre belopp än nyssnämnda fraktbidrag för leverans av potatis till stärkelsefabriker och som avser potatis oanvändbar för tillverkning av potatismjöl, har motiverats med att ifrågavarande potatisodlare på grund av vissa av kommissionen utfärdade restriktioner icke varit i tillfälle att i vanlig ordning leverera potatisen till bränneri, innan den utsatts för frostsador.

Vidare må nämnas att de under de tidigare krisåren tillämpade garantipriserna på potatis upphävts från och med 1946.

Som kompensation för garantiprisernas borttagande har kommissionen förbundit sig att vid en totalskörd år 1946 av 1 800 000 ton potatis bereda avsättning för 170 000 ton för andra ändamål än inhemsk direktförbrukning eller utfodring. Vid en skörd av 1 900 000 ton respektive 2 000 000 ton har avsättningsgarantien höjts till 200 000 respektive 240 000 ton.

Ytterligare kan nämnas att normalpris icke bestämts beträffande potatis av 1946 års skörd.

Produktionsutvecklingen på jordbrukets område.

Livsmedelskommissionen har vid sin skrivelse den 5 juni 1947 fogat vissa tabellsammanställningar rörande produktionsutvecklingen under 1945 och 1946 samt januari och februari 1947. Dessa sammanställningar torde såsom särskild *tabellbilaga* få fogas vid statsrådsprotokollet. Följande uppgifter rörande produktionsutvecklingen äro i huvudsak hämtade från kommissionens skrivelse.

Marknaden för mjölk och mejeriprodukter. (Jfr tab. 5—8.) Enligt de inom en delegation av livsmedelskommissionen utförda beräkningarna väntas mjölkproduktionen under regleringsåret 1946/47 nå upp till och något överstiga det sista förkrigsårets produktion efter att under samtliga föregående krisår ha legat lägre, vilket framgår av följande tablå över produktionsutvecklingen.

1938/39	4 714 000 ton	1943/44	4 188 000 ton
1939/40	4 596 000 »	1944/45	4 361 000 »
1940/41	4 086 000 »	1945/46	4 641 000 »
1941/42	3 661 000 »	1946/47 (prognos)	4 745 000 »
1942/43	3 845 000 »		

I jämförelse med år 1945/46 innebär prognosen för 1946/47 en ökning med 2,2 procent. Då medelkoantalet under 1946/47 beräknas uppgå till 1 890 000 djur mot 1 920 000 under 1938/39 och djurantalet alltså fortfarande ligger lägre än före kriget, har således den genomsnittliga avkastningen per ko stegrats. För 1946/47 har denna avkastning beräknats uppgå till 2 511 kilogram mot 2 455 kilogram 1938/39.

Under kalenderåret 1946 har mjölkinvägningen vid mejerierna överstigit 1939 års siffra med i runt tal 315 000 ton eller 9,8 procent. Orsakerna härtill äro flera. Redan tidigare har påvisats den ökade avkastningen per ko. Härtill kommer, att antalet mejerileverantörer stigit successivt under alla krigsåren (jfr tab. 6). Jämsides härmed har utvecklingen kännetecknats av en alltmer sjunkande försäljning av mjölk från producent direkt till konsument samt en kraftigt avtagande tillverkning och framför allt försäljning av lantsmör. Av följande uppställning framgår den vid mejerier invägda mjölkens relativa andel av den totala mjölkproduktionen.

År	Invägning i % av totalproduk- tionen	År	Invägning i % av totalproduk- tionen
1938/39	66·4	1942/43	70·7
1939/40	67·7	1943/44	73·3
1940/41	67·2	1944/45	74·8
1941/42	68·9	1945/46	75·8

Den vid mejerierna invägda mjölkens användning redovisas i följande två tablåer.

Å r	Invägd mjölk ton	D ä r a v		
		använd för produktbered- ning ton	försåld såsom konsum- tionsmjölk ton ¹	försåld grädde (omräknad till mjölk)samt svinn ton
1939	3 205 688	2 395 153	494 367	316 168
1940	2 988 933	2 202 644	519 500	266 789
1941	2 659 251	1 940 169	610 512	122 850
1942	2 517 931	1 740 033	855 273	63 421
1943	2 852 031	1 963 235	963 192	72 381
1944	3 107 561	2 183 544	940 625	138 213
1945	3 375 019	2 421 439	939 628	170 025
1946	3 520 348	2 564 015	939 908	183 730

¹ Fr. o. m. november 1941 standardiserad mjölk.

Å r	Produktmjölk		Konsumtionsmjölk ¹		Grädde (i mjölk) samt svinn		Summa k-mjölk o. grädde	
	1939 = 100	i % av invägn.	1939 = 100	i % av invägn.	1939 = 100	i % av invägn.	1939 = 100	i % av invägn.
1939	100·0	74·7	100·0	15·4	100·0	9·9	100·0	25·3
1940	92·0	73·7	105·1	17·4	84·4	8·9	97·0	26·3
1941	81·0	73·0	120·6	22·4	38·9	4·6	88·7	27·0
1942	72·6	69·1	144·5	28·4	20·1	2·5	96·0	30·9
1943	82·0	68·8	165·1	28·6	22·9	2·6	109·7	31·2
1944	91·2	70·3	159·0	25·3	43·7	4·4	114·0	29·7
1945	101·1	71·7	158·5	23·2	53·8	5·1	117·6	28·3
1946	107·1	72·8	156·3	22·0	58·1	5·2	118·0	27·2

Av tablåerna framgår, att användningen av mjölk för produktberedning absolut sett nådde ett minimum under 1942; i förhållande till invägningen nåddes minimum under år 1943 för att därpå öka. År 1946 var kvantiteten produktmjölk drygt 7 procent högre än 1939, men hade dock icke nått samma relativa andel av invägningen som under det sista förkrigsåret. Försäljningen av konsumtionsmjölk har, som framgår av de båda tablåerna, visat en mycket kraftig stegring fram till år 1943, då ett maximum nåddes. Under de tre sista åren har denna försäljning stabiliserat sig vid en kvantitet av cirka 940 000 ton standardiserad mjölk. Räknat i helmjölk låg försäljningen under 1946 drygt 56 procent högre än 1939. Den ökning, som här redovisats, motsvaras emellertid endast delvis av en verklig konsumtionsstegring, i det att som förut påpekats samtidigt en nedgång ägt rum i försäljningen av mjölk från producent direkt till konsument.

Den sedan slutet av 1940 genomförda sänkningen av konsumtionsgräddens fetthalt samt den under tiden ^{20/11} 1941—^{31/1} 1944 gällande ransoneringen av gräddförsäljningen har medfört, att denna försäljning tagit i anspråk en betydligt mindre kvantitet helmjölk än före kriget. Detta har medfört, att den sammanlagda mjölk- och gräddförsäljningens andel av invägningen ökat relativt obetydligt sedan tiden före kriget.

Mejeriernas produktion av smör och ost har visat en fortsatt stegring under 1946, vilket framgår av följande sammanställning.

Å r	Produktion ton	
	Smör	Ost
1939	83 735	43 653
1940	80 760	35 328
1941	77 687	22 383
1942	71 926	14 991
1943	79 263	21 296
1944	87 304	29 924
1945	94 058	38 102
1946	99 622	44 412

¹ Mjölk av medelfetthalt.

Smörproduktionen var under 1946 betydligt högre än före kriget. Från 1939 utgör ökningen nära 19 procent eller cirka 15 900 ton. Samtidigt kan emellertid lantsmörsproduktionen beräknas ha sjunkit från 16 200 ton till 5 900 ton, varför totalproduktionens uppgång stannar vid cirka 5 600 ton (det bör i detta sammanhang tilläggas, att en smörexport om icke mindre än i runt tal 26 000 ton förekom under år 1939).

Ostproduktionen visade under 1946 en ökning med 16,6 procent från 1945 och överträffade därmed kvantitativt 1939 års rekordproduktion. Osttillverkningen under år 1939 avsåg emellertid till största delen helfet ost, medan tillverkningen under år 1946 i huvudsak har omfattat halvfet ost.

Margarinproduktionens storlek under de åtta senaste åren framgår av följande tablå.

Å r	Hushålls- margarin ton	Bageri- margarin ton	Summa ton
1939	51 390	8 609	59 999
1940	29 174	9 548	38 722
1941	18 263	7 947	26 210
1942	35 444	5 391	40 835
1943	31 578	5 424	37 002
1944	30 582	8 378	38 960
1945	36 580	12 343	48 923
1946	14 703	9 556	24 259

Orsaken till den kraftiga minskningen under år 1946 har närmast varit nödvändigheten att till följd av den svåra importsituationen spara på tillgängliga förråd av råvaror.

Slaktdjursmarknaden. (Jfr tab. 9 och 10.) Den saluförda kvantiteten kött och fläsk visade under 1946 en ökning från året förut med 27 400 ton eller drygt 14 procent. I följande tablå redovisas den saluförda slakten i genomsnitt under perioden 1937/39 enligt 1942 års jordbrukskommittés beräkningar samt för vart och ett av åren 1942 t. o. m. 1946. Slakten av får och getter har för åren 1944—1946 delvis måst beräknas med ledning av uppgifterna över den besiktigade slakten.

Djurslag	Absoluta tal, ton					
	1937/39	1942	1943	1944	1945	1946
Storboskap	88 700	46 000	56 700	69 900	69 500	79 400
Större kalv	32 300	11 300	11 800	13 500	13 400	19 600
Mindre kalv	10 500	9 200	12 600	13 700	11 800	12 600
Får och getter	2 700	1 600	2 900	3 400	3 300	3 400
Häst	11 000	6 500	7 600	9 400	9 900	12 300
S:a kött	145 200	74 600	91 600	109 900	107 900	127 300
Svin	118 200	45 300	65 500	95 600	83 300	91 300
S:a kött och fläsk	263 400	119 900	157 100	205 500	191 200	218 600
Relativtal (1937/39 = 100)						
Kött	100·0	51·4	63·1	75·7	74·3	87·7
Fläsk	100·0	38·3	55·4	80·9	70·5	77·2
Summa	100·0	45·5	59·6	78·0	72·6	83·0

Vid bedömandet av utvecklingen mellan 1945 och 1946 måste hänsyn tagas till den omständigheten, att hemslakten minskats avsevärt under 1946. Antalet hemslaktade svin sjönk sålunda från 477 000 år 1945 till 416 000 år 1946 eller med 13 procent. Efter en genomsnittlig vikt på hushållssvin av 90 kilogram skulle detta innebära en minskning från 42,9 till 37,5 miljoner kilogram. Samtidigt har hemslakten av storboskap och kalv sjunkit från 2,3 till 1,7 miljoner kilogram eller med 27 procent.

Med ledning av betäckningsstatistiken kan man för en tid av ett år framåt på ett ungefär beräkna, hur fläsksituationen kommer att gestalta sig. Under 1945 betäcktes i Svea- och Götaland 184 294 suggor. År 1946 var antalet betäckningar 178 266 eller 3,3 procent färre än året förut. För 1947 skulle man alltså, under förutsättning av oförändrad slaktvikt hos svinen, ha att vänta en motsvarande minskning i fläskproduktionen.

Importen av kött och fläsk har under 1946 uppgått till 10 900 ton, därav 1 000 ton fläsk.

Äggmarknaden. De inom 1942 års jordbrukskommitté och delegationen verkställda beräkningarna rörande hönsantalet och äggproduktionen redovisas i följande tablå.

Å r	Antal värphöns	Äggproduktion per höna, st	Äggproduktion ton
1938/39	9 210 000	112	60 860
1939/40	9 249 000	110	60 026
1940/41	8 542 000	103	51 910
1941/42	6 298 000	101	37 530
1942/43	5 689 000	106	35 579
1943/44	6 650 000	112	43 943
1944/45	7 600 000	112	50 220
1945/46	9 025 000	112	59 640
1946/47	10 450 000	112	69 050

Till belysande av ägghandelns utveckling meddelas i följande tablå uppgifter om partihandelns invägning av ägg under åren 1938—1946. Uppgifterna grunda sig för åren 1938—1940 och för tiden $\frac{1}{1}$ — $\frac{23}{10}$ 1941 på siffror lämnade av flertalet auktoriserade partihandlare i samband med ägghandelsregleringens tillkomst, för tiden $\frac{24}{10}$ 1941— $\frac{31}{12}$ 1945 (ransoneringstiden) på dessa handlandes veckorapporter samt för tiden fr. o. m. januari 1946 på av flertalet f. d. auktoriserade partihandlare frivilligt lämnade rapporter. Uppgifterna för tiden före respektive efter regleringen äro justerade i och för ernående av jämförbarhet med regleringsårens invägningstal.

Av sammanställningen framgår, att partihandelns invägning av ägg under 1946 uppgått till sammanlagt i runt tal 27 500 ton, innebärande en ökning från 1945 med nära 23 procent. Härmed har 1938 års siffra praktiskt taget uppnåtts.

År	Invägning		År	Invägning	
	absoluta tal ton	index 1938 = 100		absoluta tal ton	index 1938 = 100
1938.....	27 570	100·0	1943.....	11 767	42·7
1939.....	28 025	101·7	1944.....	17 205	62·4
1940.....	26 658	96·7	1945.....	22 397	81·2
1941.....	18 960	68·8	1946.....	27 440	99·5
1942.....	10 538	38·2			

Fodermedelsmarknaden. (Jfr tab. 11.) Den inom 1942 års jordbrukskommitté och delegationen beräknade inhemska förbrukningen av oljekraftfoder och kli redovisas i följande tablå produktionsårsvis. Uppgifterna avse inom jordbruket använda kvantiteter.

Produktionsår	Förbrukning i ton av	
	Oljekraftfoder	Kli
1939/40	205 000	203 000
1940/41	158 000	174 000
1941/42	125 000	151 000
1942/43	90 000	126 000
1943/44	105 000	158 000
1944/45	179 000	168 000
1945/46	175 000	199 000
1946/47 (prognos)	165 000	294 000

Beträffande den inhemska foderskörden kunna följande sammanställningar vara av intresse. Uppgifterna ha hämtats ur statistiska centralbyråns officiella skördestatistik samt äro preliminära för 1946.

År	Areal i hektar av					
	Korn	Havre	Blandsäd	Summa fodersäd	Foderrotfrukter	Hö
1930.....	132 163	660 235	267 784	1 060 182	103 731	1 865 212
1931.....	125 691	642 799	268 525	1 037 015	100 633	1 871 345
1932.....	110 523	673 057	233 573	1 017 153	82 264	1 810 017
1933.....	105 358	651 319	235 394	992 071	72 441	1 807 284
1934.....	100 394	659 793	238 807	998 994	74 572	1 804 654
1935.....	105 062	670 884	251 165	1 027 111	75 301	1 798 132
1936.....	104 036	670 675	258 385	1 033 096	73 631	1 795 574
1937.....	95 078	657 255	251 444	1 003 777	72 557	1 735 713
1938.....	101 518	660 839	252 838	1 015 195	70 985	1 726 755
1939.....	104 240	660 030	252 037	1 016 307	67 600	1 711 918
1940.....	106 847	635 045	284 259	1 026 151	63 645	1 694 101
1941.....	99 184	629 266	290 627	1 019 077	67 695	1 652 068
1942.....	111 777	597 230	278 387	987 394	67 982	1 656 661
1943.....	113 162	574 834	276 804	964 800	64 566	1 665 580
1944.....	95 950	550 634	277 502	924 086	65 968	1 556 727
1945.....	93 286	542 727	277 378	913 391	65 582	1 581 723
1946.....	89 435	532 340	277 395	899 170	65 434	1 587 710

År	Skörd i kilogram per hektar av					
	Korn	Havre	Blandsäd	Foderrot-frukter	Hö från odlad jord	Hö från naturlig äng
1930	1 820	1 700	1 980	36 530	3 780	1 120
1931	1 770	1 540	1 860	31 660	3 820	1 210
1932	2 020	1 860	2 220	40 730	3 840	1 180
1933	1 890	1 690	2 020	35 740	3 200	1 110
1934	2 140	1 860	2 260	39 810	3 270	1 090
1935	2 120	1 850	2 250	37 240	3 610	1 280
1936	1 920	1 790	2 030	37 510	3 570	1 280
1937	1 990	1 890	2 140	39 740	3 890	1 300
1938	2 370	2 080	2 480	39 740	3 950	1 290
1939	2 220	1 930	2 350	37 680	3 360	1 330
1940	1 770	1 480	1 680	36 860	2 250	980
1941	1 590	1 230	1 450	33 330	1 610	910
1942	1 970	1 550	1 900	33 760	3 000	1 100
1943	2 060	1 480	1 790	35 120	2 930	1 130
1944	1 840	1 310	1 690	29 660	3 770	1 270
1945	1 810	1 390	1 670	32 140	3 880	1 400
1946	2 070	1 420	1 840	33 220	3 890	1 420

År	Skörd i ton av					
	Korn	Havre	Blandsäd	Summa fodersäd	Foderrot-frukter	Hö
1930	240 202	1 120 723	529 488	1 890 413	3 788 813	5 647 969
1931	222 903	987 850	500 073	1 710 826	3 185 551	5 769 198
1932	222 770	1 251 092	517 782	1 991 644	3 350 647	5 824 555
1933	199 554	1 098 634	474 653	1 772 841	2 589 238	4 896 259
1934	214 460	1 229 171	540 869	1 984 500	2 968 748	4 988 264
1935	222 302	1 239 286	564 188	2 025 776	2 803 986	5 501 349
1936	200 251	1 202 541	525 676	1 928 468	2 762 034	5 443 779
1937	188 908	1 240 661	538 660	1 968 229	2 883 488	5 883 121
1938	240 140	1 374 885	627 802	2 242 827	2 820 846	5 924 707
1939	231 723	1 271 083	591 373	2 094 179	2 547 143	5 072 968
1940	189 281	937 128	478 136	1 604 545	2 346 244	3 387 970
1941	157 697	775 733	420 966	1 354 396	2 256 312	2 424 970
1942	220 103	926 039	528 415	1 674 557	2 295 302	4 331 312
1943	232 621	850 306	494 682	1 577 609	2 267 356	4 272 643
1944	175 294	730 037	470 469	1 375 800	1 960 190	5 485 249
1945	168 750	754 895	462 660	1 386 305	2 107 809	5 537 352
1946	184 787	758 123	510 914	1 453 824	2 173 815	5 582 849

Brödsädsmarknaden. (Jfr tab. 3 och 4.) Beträffande de fr. o. m. år 1930 skördade brödsädsarealerna i Sverige hänvisas till följande sammanställning, som hämtats ur statistiska centralbyråns officiella statistik. Uppgifterna för 1946 äro preliminära.

1946 års sammanlagda brödsädsareal var nästan exakt densamma som året förut. Däremot visade arealen av höstveten en fortsatt ökning medan motsatsen var fallet i fråga om höstråg. Vårvetarealen var obetydligt större än 1945.

Från och med år 1940 ha arealinventeringar företagits såväl på sommaren som på hösten. Vid höstinventeringarna ha uppgifter lämnats om den areal, som vid inventeringstillfället besåts med brödsäd samt t. o. m. 1944 även om de arealer, som under påföljande vår avsågos att besås med olika an-

År	Areal i hektar av						
	Höstvete	Vårvete	Summa vete	Höstråg	Vårråg	Summa råg	Summa brödsäd
1930	214 365	47 205	261 570	235 203	6 193	241 396	502 966
1931	215 191	61 135	276 326	200 411	6 835	207 246	483 572
1932	213 849	64 444	278 293	204 876	6 792	211 668	489 961
1933	220 567	82 187	302 754	218 751	7 284	226 035	528 789
1934	224 444	66 002	290 446	229 006	6 794	235 800	526 246
1935	214 813	57 937	272 750	218 525	8 629	227 154	499 904
1936	211 788	69 263	281 051	202 220	12 741	214 961	496 012
1937	233 961	65 308	299 269	189 795	7 307	197 102	496 371
1938	240 460	68 014	308 474	181 569	6 558	188 127	496 601
1939	253 507	83 639	337 146	168 646	6 296	174 942	512 088
1940	216 770	91 998	308 768	163 735	7 196	170 931	479 699
1941	177 039	109 371	286 410	198 477	8 171	206 648	493 058
1942	164 009	114 535	278 544	241 236	8 263	249 499	528 043
1943	153 342	115 223	268 565	212 247	7 690	219 937	488 502
1944	190 296	83 137	273 433	195 383	6 006	201 389	474 822
1945	203 891	87 105	290 996	162 824	5 358	168 182	459 178
1946	212 332	90 473	302 805	152 682	4 147	156 829	459 634

givna sädesslag. Vid sommaninventeringarna slutligen ha uppgifter erhållits rörande skördad areal av olika växtslag. En jämförelse mellan en höstinventering och påföljande sommarinventering giver uppgift om i vilken omfattning utvintring förekommit i fråga om de olika slagen av höstsäd. I följande tablå har en sådan jämförelse gjorts i fråga om höstvet och höstråg inom Svea- och Götaland, varjämte uppgifter även lämnas om höstinventeringen i oktober 1946.

Areal i hektar i Svea- och Götaland enligt nedan angivna inventeringar.

Sädesslag	¹⁶ / ₁₀ 1940	⁹ / ₈ 1941	Skillnad	³¹ / ₁₀ 1941	¹ / ₆ 1942	Skillnad	³¹ / ₁₀ 1942	¹ / ₆ 1943	Skillnad
Höstvete...	230 216	176 386	— 53 830	189 701	163 402	— 26 299	157 028	152 706	— 4 322
Höstråg....	203 404	197 416	— 5 988	250 332	243 151	— 7 181	221 625	210 857	— 10 768
Summa	433 620	373 802	— 59 818	440 033	406 553	— 33 480	378 653	363 563	— 15 090

Sädesslag	²⁰ / ₁₀ 1943	¹ / ₆ 1944	Skillnad	²³ / ₁₀ 1944	¹ / ₆ 1945	Skillnad
Höstvete...	194 288	191 247	— 3 041	207 802	207 180	— 622
Höstråg....	202 988	195 847	— 7 141	173 772	165 230	— 8 542
Summa	397 276	387 094	— 10 182	381 574	372 410	— 9 164

Sädesslag	²² / ₁₀ 1945	¹ / ₆ 1946	Skillnad	²² / ₁₀ 1946
Höstvete....	217 307	211 851	— 5 456	178 977
Höstråg	157 107	152 175	— 4 932	126 857
Summa	374 414	364 026	— 10 388	305 834

De svåra vintrarna 1940/41 och 1941/42 orsakade en betydande utvintring av höstvet (23 respektive 14 procent) medan höstrågen klarade sig relativt bra (3 procent under båda åren). Under de följande åren har utvintringen

av höstråg varierat mellan 3 och 5 procent och av höstvete mellan 1 och 3 procent av den besådda arealen. De svåra väderleksförhållandena hösten 1946 försenade höstsådden avsevärt samt orsakade även, att betydande höst-sädsarealer ej hunno besås. Detta framgår av uppgifterna från oktoberinventeringen 1946. En jämförelse mellan de enligt denna och året dessförinnan besådda arealerna visar en minskning för höstvete med 18 procent och för höstråg med 19 procent eller för båda sädesslagen sammantagna med drygt 18 procent.

Beträffande skördeutbytet av brödsäd per hektar hänvisas till följande, ur statistiska centralbyråns officiella skördestatistik hämtade uppgifter, vilka för år 1946 äro preliminära.

År	Skörd i kilogram per hektar av			
	Höstvete	Vårvete	Höstråg	Vårråg
1930	2 290	1 630	1 820	1 240
1931	1 710	1 570	1 370	1 120
1932	2 470	1 960	2 070	1 360
1933	2 570	1 820	2 070	1 420
1934	2 820	1 890	2 220	1 400
1935	2 480	1 880	1 910	1 350
1936	2 210	1 750	1 650	1 350
1937	2 440	1 810	1 920	1 310
1938	2 740	2 010	2 010	1 440
1939	2 780	1 860	2 040	1 460
1940	1 250	1 630	1 570	1 200
1941	1 070	1 290	1 370	910
1942	1 780	1 580	1 820	1 120
1943	2 330	1 450	1 870	1 060
1944	2 180	1 480	1 780	1 100
1945	2 230	1 540	1 660	1 110
1946	2 470	1 670	1 860	1 170

I följande sammanställning redovisas den officiella skördestatistikens uppgifter rörande skördeutbytet av brödsäd fr. o. m. 1930. Uppgifterna för 1946 äro preliminära.

Å r	S k ö r d i t o n a v						
	Höst- vete	Vår- vete	Summa vete	Höstråg	Vårråg	Summa råg	Summa brödsäd
1930	489 767	76 833	566 600	428 753	7 695	436 448	1 003 048
1931	367 558	96 015	463 573	275 485	7 641	283 126	746 699
1932	528 944	126 279	655 223	423 530	9 215	432 745	1 087 968
1933	566 970	149 826	716 796	452 361	10 326	462 687	1 179 483
1934	632 182	124 601	756 783	507 443	9 504	516 947	1 273 730
1935	533 586	108 976	642 562	417 735	11 609	429 344	1 071 906
1936	467 481	121 342	588 823	334 326	17 184	351 510	940 333
1937	571 129	118 386	689 515	364 609	9 589	374 198	1 063 713
1938	667 532	136 600	804 132	365 231	9 422	374 653	1 178 785
1939	704 978	155 880	860 858	344 401	9 169	353 570	1 214 428
1940	270 669	150 060	420 729	257 290	8 603	265 893	686 622
1941	189 929	141 128	331 057	271 848	7 395	279 243	610 300
1942	291 486	180 545	472 031	438 841	9 248	448 089	920 120
1943	356 956	167 259	524 215	396 640	8 113	404 753	928 968
1944	418 512	124 202	542 714	350 108	6 674	356 782	899 496
1945	454 452	133 811	588 263	270 326	5 946	276 272	864 535
1946	524 163	151 518	675 681	283 951	4 846	288 797	964 478

Av sammanställningen framgår, att samtliga slag av brödsäd utom vårråg visade skördeökning under 1946 jämfört med 1945, då brödsädsskörden emellertid var osedvanligt liten. Den sammanlagda veteskorörden var den största sedan 1939. Däremot var rågskörden, trots en mindre ökning från 1945, en av de minsta som förekommit.

Potatismarknaden. Den inhemska skörden av potatis redovisas i följande sammanställning, som hämtats ur den officiella skördestatistiken. Uppgifterna för 1946 äro preliminära.

Å r	Skörd, ton	Areal, hektar	Skörd per hektar, kilogram
1935/39	1 813 408	131 711	13 770
1940	2 294 417	134 816	17 020
1941	2 071 086	137 375	15 080
1942	1 840 136	142 096	12 950
1943	2 171 118	147 307	14 740
1944	1 434 574	138 174	10 340
1945	1 658 874	145 252	11 420
1946	1 930 927	143 058	13 500

Av tablan framgår, att 1946 års potatisskörd kvantitativt sett blev tämligen god. Höstens ogynnsamma väderlek med betydande nederbördsmängder under senare delen av växtperioden och under skörden medförde emellertid, att kvaliteten blev mindre god.

Beträffande konsumtionen av matpotatis föreligga inga direkta statistiska uppgifter. Med ledning av bland annat socialstyrelsens konsumtionsundersökningar ha dock inom 1942 års jordbrukskommitté och delegationen verkställts följande beräkningar rörande storleken av denna konsumtion.

1938/39	755 000 ton	1943/44	950 000 ton
1939/40	755 000 »	1944/45	900 000 »
1940/41	810 000 »	1945/46	900 000 »
1941/42	975 000 »	1946/47	875 000 »
1942/43	1 000 000 »		

Fram t. o. m. 1942/43 föreligger en betydande konsumtionsökning, främst orsakad av bristen på andra livsmedel. Sedan livsmedelsläget därefter förbättrats, har förbrukningen av matpotatis åter gått tillbaka dock ej till förkrignivån.

Förbrukningen av fabrikspotatis har fr. o. m. konsumtionsåret 1938/39 uppgått till följande kvantiteter.

1938/39	260 000 ton	1943/44	270 000 ton
1939/40	271 000 »	1944/45	60 000 »
1940/41	259 000 »	1945/46	177 000 »
1941/42	202 000 »	1946/47 (prognos)	203 000 »
1942/43	230 000 »		

Uttecklingen av jordbrukarnas kontanta inkomster och utgifter.

I syfte att närmare belysa den ekonomiska utvecklingen inom jordbruket och därvid bland annat erhålla ett mått på de inkomst- och utgiftsförskjutningar, som under krigsåren kunna ha ägt rum mellan såväl olika områden som olika storleksgrupper av jordbruk, har livsmedelskommissionen tidigare (genom sin statistiska byrå) låtit bearbeta cirka 11 000 av jordbrukare avgivna självdeklarationer för vart och ett av åren 1938 samt 1940—1944. Efter vederbörligt bemyndigande har kommissionen nu låtit fullfölja denna undersökning genom en bearbetning av ungefär samma antal självdeklarationer för år 1945. För de härvid erhållna resultaten lämnas en utförlig redogörelse i en särskild promemoria, vilken såsom *bilaga 2* fogas till detta protokoll. I det följande återgivas endast vissa av undersökningens huvudresultat, enligt en av kommissionen gjord sammanfattning.

På samma sätt som vid tidigare undersökningar av detta slag ha de på den s. k. A-bilagan till självdeklarationerna lämnade uppgifterna rörande jordbrukarnas kontanta inkomster och utgifter omräknats dels till totalbelopp för hela riket och de s. k. stora huvudområdena (södra och mellersta Sveriges slättbygder, södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder samt norra Sverige), dels till siffror per hektar jordbruksjord. Omräkningen till totalbelopp har skett särskilt för varje storleksgrupp och naturligt jordbruksområde med ledning av förhållandet mellan åkerarealen vid å ena sidan samtliga och å andra sidan de undersökta brukningsdelarna inom respektive områden och storleksgrupp. Vid framräkningen av siffror per hektar jordbruksjord har ängsarealen reducerats till åker med ledning av det i den officiella jordbruksstatistiken redovisade förhållandet mellan åkerns och ängsmarkens avkastning. Utöver de på dessa båda sätt redovisade kontanta inkomsterna respektive utgifterna ha bland annat jordbrukarnas nettointäkter samt den jordbrukarfamiljerna tillkommande arbetslönen framräknats med ledning av uppgifterna på självdeklarationerna.

Vid bedömandet av resultaten måste beaktas, att de i undersökningen ingående egendomarna genomsnittligt taget torde representera en något högre produktionsförmåga och mera rationella driftsförhållanden än genomsnittsjordbruket. Till följd härav torde de vid undersökningen erhållna totalbeloppen för såväl inkomster som utgifter vara något för höga. Deras huvudsakliga uppgift är att avspegla de från år till år inträffade förändringarna i jordbrukarnas kontanta inkomster och utgifter och icke att angiva dessa posters absoluta storlek. Med hänsyn härtill har också vid innevarande års deklarationsundersökning åkerarealerna enligt 1937 års jordbruksräkning kommit till användning, trots att 1944 års jordbruksräknings areal varit tillgängliga.

Förändringarna i jordbrukets kontanta inkomster och utgifter enligt det bearbetade deklarationsmaterialet framgå av följande sammanställning:

	1938	1940	1941	1942	1943	1944	1945
Samtliga kontanta inkomster, miljoner kronor	1 506·7	1 717·8	2 011·5	2 151·6	2 423·7	2 499·8	2 581·9
Samtliga kontanta inkomster, index	100·0	114·0	133·5	142·8	160·9	165·9	171·4
Därav för försålda jordbruksprodukter, miljoner kronor .	1 161·1	1 408·2	1 618·5	1 644·9	1 861·6	1 968·4	2 054·3
Därav för försålda jordbruksprodukter, index	100·0	121·3	139·4	141·7	160·3	169·5	176·9
Samtliga kontanta utgifter, miljoner kronor	1 090·0	1 229·0	1 425·5	1 535·7	1 670·7	1 746·9	1 798·0
Samtliga kontanta utgifter, index	100·0	112·8	130·8	140·9	153·3	160·3	165·0

Vid en jämförelse mellan de båda senast undersökta åren framgår, att såväl inkomster som utgifter under år 1945 stigit i förhållande till år 1944, de förra med 3,3 procent och de senare med 2,9 procent. Inkomstökningen mellan de båda åren hänför sig praktiskt taget helt och hållet till försäljningen av animaliska produkter, vilken post visar en uppgång med 6,7 procent, medan däremot såväl inkomsterna av försålda vegetabiliska produkter som av skogsbruk sjunkit.

Beträffande inkomsterna av jordbruksprodukter förtjänar ytterligare nämnas, att genom den utveckling, som pågått under de två senaste åren, har för första gången sedan 1940 den relativa inkomstökningen blivit starkare för animaliska än för vegetabiliska produkter. För den förstnämnda gruppen redovisas nämligen sedan förkrigsåret 1938 en ökning av försäljningsinkomsterna med 77,0 procent, medan inkomstökningen för vegetabiliska produkter stannar vid 74,0 procent. Dessa förskjutningar sammanhånga med en fortgående återhämtning av den animaliska produktionen, vilken i första hand tager sig uttryck i stegrade mjölkinkomster. Även inkomsterna av fjäderfä och ägg ha kraftigt stegrats.

Den nyssnämnda ökningen av jordbrukarnas kontanta utgifter med 2,9 procent beror framför allt på ökade arbetskostnader. Ökningen av kraftfoderkostnaderna är jämförelsevis liten, och utgifterna för inköp av gödselmedel och torvströ äro praktiskt taget desamma under år 1945 som under år 1944. Ränteutgifterna, vilka stego under de första krigsåren, ha sjunkit med 1,9 procent i jämförelse med år 1938 och med 4,3 procent i jämförelse med närmast föregående undersökningsår.

Av särskilt intresse i dessa undersökningar äro de jämförelser, som kunna göras mellan olika områden och storleksgrupper. För de tre stora huvudområdena redovisas följande förskjutningar i fråga om inkomster och utgifter.

För jordbrukarnas samtliga kontanta inkomster föreligger såsom framgår av sammanställningen en betydligt större stegring i södra och mellersta Sverige — särskilt inom skogs- och dalbygderna — än i norra Sverige. Denna för norra Sverige i jämförelse med landet i övrigt ofördelaktiga utveckling av den totala inkomstsumman beror icke av någon för detta område särskilt ogynnsam utveckling av inkomsterna från den egentliga jordbruksdriften.

	1938	1940	1941	1942	1943	1944	1945
<i>Samtliga kontanta inkomster.</i>							
Södra och mellersta Sveriges slättbygder ...	100·0	117·5	134·6	142·9	160·4	165·1	169·9
» » » » skogs- o. dal- bygder	100·0	118·0	142·4	150·2	169·2	178·3	185·6
Norra Sverige	100·0	94·6	113·0	128·7	147·0	145·5	149·7
<i>Inkomster av försålda jordbruksprodukter.</i>							
Södra och mellersta Sveriges slättbygder ...	100·0	117·5	134·1	139·4	158·5	164·0	169·8
» » » » skogs- och dal- bygder	100·0	123·8	142·7	137·2	155·2	170·3	178·6
Norra Sverige	100·0	147·3	176·9	184·2	201·2	221·2	240·4
<i>Samtliga kontanta utgifter.</i>							
Södra och mellersta Sveriges slättbygder ...	100·0	114·3	129·6	140·4	152·3	159·0	164·2
» » » » skogs- och dal- bygder	100·0	116·5	138·4	145·4	156·9	167·9	174·3
Norra Sverige	100·0	99·0	119·9	133·6	149·6	149·7	148·9

Tvärtom ha enligt deklationsmaterialet inkomsterna av försålda jordbruksprodukter i norra Sverige relativt sett stigit betydligt starkare än i södra och mellersta Sverige. Orsaken till den ofördelaktiga utvecklingen är i stället, att inkomsterna av skogsbruk nedgått mycket kraftigt i Norrland särskilt i början av kriget, och att dessa inkomster såväl absolut som relativt taget ha en långt större betydelse för jordbrukets lönsamhet i norra Sverige än i landets övriga delar.

För södra och mellersta Sverige har vidare under denna tid inkomstökningen enligt självdeklarationernas uppgifter varit avsevärt starkare än utgiftsökningen, medan i norra Sverige t. o. m. år 1944 relationen mellan förändringarna i dessa båda poster varit den motsatta. År 1945 överstiger också för norra Sveriges del inkomstökningen den beräknade utgiftsökningen. Den tidigare mindre gynnsamma relationen mellan dessa båda poster har huvudsakligen berott på minskade skogsinkomster i början av kriget och har gradvis utjämnats intill år 1944 genom en återhämtning av de under de första krigsåren starkt decimerade skogsinkomsterna och därefter huvudsakligen genom en fortgående stegring i intäkterna av animaliska produkter.

I syfte att ytterligare belysa de ekonomiska förändringarna inom jordbruket ha även självdeklarationernas uppgifter om jordbrukarnas nettointäkter bearbetats. Beträffande nettointäkterna av jordbruksfastighet, som i detta sammanhang främst äro av intresse, kunna de erhållna resultaten sammanfattas i följande sammanställning (indextal: 1938 = 100).

	1940	1941	1942	1943	1944	1945
Södra och mellersta Sveriges slättbygder	125·7	147·0	148·8	176·5	176·9	180·1
» » » » skogs- och dalbygder	119·8	143·3	153·8	183·0	187·3	193·8
Norra Sverige	98·8	111·9	131·5	151·8	150·1	158·6
Hela riket	117·8	138·0	146·8	173·4	174·6	180·1

Sammanställningen utvisar en rask inkomststegring under de första krigsåren t. o. m. år 1943 och därefter en långsammare ökning t. o. m. år 1945.

Stegringen av nettointäkterna har varit störst inom södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder, där i det närmaste en fördubbling förekommit sedan år 1938. Stegringen har varit något mindre på slättbygderna i södra och mellersta Sverige och minst i norra Sverige. Utvecklingen är praktiskt taget densamma som tidigare konstaterats beträffande posten samtliga kontanta inkomster.

Redogörelse för nu gällande priser på jordbruksprodukter samt på vissa förnödenheter för jordbrukets behov.

I anslutning till en av livsmedelskommissionen i dess skrivelse den 5 juni 1947 lämnad redogörelse må anföras följande uppgifter angående nu gällande priser på jordbruksprodukter samt vissa förnödenheter för jordbrukets behov.

Mjök och mejeriprodukter. (Jfr tab. 1 och 2.) Bestämmelserna rörande prisregleringen på mjök och mejeriprodukter ha såsom av det föregående framgår under närmast föregående och nu löpande regleringsår undergått betydande förändringar.

Riksnoteringen på runmärkt smör var oförändrat 4 kronor 5 öre per kilogram under hela år 1946. I samband med upphävandet av det allmänna mjölkpristillägget fr. o. m. den 1 januari 1947 höjdes riksnoteringen till 4 kronor 55 öre per kilogram. Denna notering är alltså gällande. Fr. o. m. nämnda dag slopades även det tidigare utgående lantsmörsbidraget inom Svea- och Götaland samt Gästrikland samtidigt som det sänktes till 25 öre per kilogram inom övriga delar av Norrland. I samband härmed bestämdes, att priset på lantsmör skulle vara detsamma som på runmärkt smör. Tidigare hade detta pris varit 10 öre lägre.

För ost gälla normalpriser, som ligga i paritet med smörpriset. I anledning av riksdagens beslut, att allmänt mjölkpristillägg icke skall utgå för sådan mjök, som användes för framställning av ost, torrmjök och kondenserad mjök, höjdes normalpriserna på ost fr. o. m. den 1 augusti 1946 med i genomsnitt 15 öre per kilogram. Upphörandet av den allmänna omsättnings-skatten fr. o. m. den 1 januari 1947 medförde motsvarande sänkningar av normalpriserna på ost.

Priset på konsumtionsmjök var vid ingången av år 1946 i genomsnitt 29 öre per liter. I samband med sänkningen av det allmänna mjölkpristillägget för konsumtionsmjök från 56 till 38 öre per kilogram mjölkfett fr. o. m. den 1 september 1946 genomfördes en höjning av priset på konsumtionsmjök med 1 öre per liter. Samtidigt höjdes priset på icke steriliserad grädde med 5 öre per liter. Borttagandet av det allmänna mjölkpristillägget fr. o. m. den 1 januari 1947 medförde en allmän höjning av mjölkpriset med 1 öre och av priset på grädde med 5 öre per liter. Samtidigt slopades den komensation för utebliven prishöjning å konsumtionsmjök, som dittills utgått på vissa orter, vilket medförde en ytterligare prishöjning på mjök med 1 å 2 öre per liter och motsvarande höjning av gräddpriset. Dessutom genomfördes en

ytterligare höjning av mjölkpriset, bland annat inom hela Göteborgs och Bohus samt Västerbottens län med 1 öre samt inom större delen av Värmlands län, med undantag för städerna och några slättbygder, med 2 öre per liter.

Kött och fläsk. (Jfr tab. 1 och 2.) Genom beslut den 24 april 1942 bemyndigade Kungl. Maj:ts livsmedelskommissionen att i samråd med statens pris-kontrollnämnd fastställa normalpriser å sådana varor, som omfattas av gällande reglering av handeln med köttvaror. Med stöd av detta bemyndigande fastställde kommissionen normalpriser på hela, halva och fjärdedels kroppar av storboskap, större kalv, häst och svin att gälla fr. o. m. den 19 maj 1942. Dessa normalprisbestämmelser utvidgades fr. o. m. den 29 juni 1942 att omfatta även spädkalv samt fr. o. m. den 15 februari 1943 att omfatta även hela och halva kroppar av får och lamm.

Normalpriserna på kött av får, lamm, häst, unghäst och föl upphävdes fr. o. m. den 23 september 1946. Ifråga om de normalpriser på hela och halva kroppar av olika slaktdjur, som gällt fram till den 10 december 1946, hänvisas till propositionerna nr 253/1944, 303/1945 och 267/1946. Fr. o. m. nämnda dag höjdes normalpriserna på hela, halva och fjärdedels kroppar av storboskap med 5 öre, på kalv med 30 öre och på svin med 20 öre per kilogram. Fr. o. m. den 13 januari 1947 sänktes normalpriserna vid partiförsäljning på storboskap med 5 öre och på svin med 10 öre per kilogram. En ytterligare prisändring genomfördes fr. o. m. den 17 februari 1947, då priserna på kalv sänktes med 20 öre per kilogram, på svin med 10 öre per kilogram. En ytterligare prissänkning på gräskalv och gödkalv med 20 öre per kilogram genomfördes från och med den 17 mars. Från och med den 5 maj 1947 sänktes partipriserna ytterligare med 10 öre per kilogram på spädkalv och med 5 öre per kilogram på svin. Från sistnämnda dag gälla följande normalpriser på hela och halva kroppar av angivna djurslag inom första prisområdet (putsad vara, öre per kilogram). Dessa partiprisändringar ha icke tagit sig uttryck i någon ändring av detaljpriserna.

Klass	Ko, oxe	Kviga, stut, ungtjur	Tjur	Gräs- kalv	Göd- kalv	Späd- kalv
I	164	174	164	205	275	118
III	140	145	145	180	215	98

Klass	Galt- fläsk	Fläsk med huvud och fötter, då hela kroppens vikt		
		under- stiger 60 kg	är minst 60 kg men mindre än 130 kg	är minst 130 kg
Prima	134	181	229	205

Klass	Suggfläsk, icke renskuret
I	160

Under 1946 ha vidare utbetalats vissa statliga pristilllägg för kalvkött och fläsk enligt den överenskommelse, som i mars 1946 träffades efter överläggningar mellan medlemmar av regeringen och representanter för jordbrukarnas organisationer. Dessa pristilllägg började utbetalas fr. o. m. den 6 maj 1946 och uppgingo till 20 öre per kilogram för kött av större kalv, 50 öre per kilogram för kött av mindre kalv och 10 öre per kilogram för fläsk. Fr. o. m. den 20 maj höjdes pristillägget för fläsk till 15 öre och fr. o. m. den 3 juni till 20 öre, sänktes åter till 15 öre fr. o. m. den 2 september, till 10 öre fr. o. m. den 30 september, till 5 öre fr. o. m. den 7 oktober samt upphörde att utgå fr. o. m. den 14 oktober. Pristillägget för kött av mindre kalv höjdes till 60 öre fr. o. m. den 17 juni och till 70 öre fr. o. m. den 8 juli, sänktes till 20 öre fr. o. m. den 2 september, höjdes åter till 40 öre fr. o. m. den 18 november samt upphörde att utgå fr. o. m. den 16 december. Pristillägget för kött av större kalv höjdes till 30 öre fr. o. m. den 17 juni samt upphörde att utgå fr. o. m. den 8 september.

Vidare har, för att stimulera leveranserna av slaktdjur, utbetalats ett statligt pristilllägg för kött av storboskap med 10 öre per kilogram under tiden 17 februari—16 mars 1947 samt med 5 öre per kilogram under tiden 17—30 mars 1947. Slutligen må nämnas, att alltsedan partiprissänkningen på fläsk trädde i kraft den 5 maj 1947 ett statligt pristilllägg för fläsk utbetalats med 5 öre per kilogram.

Ägg. (Jfr tab. 2.) Vid äggransoneringens införande den 24 september 1941 fastställdes normalpriser på ägg. Vid äggransoneringens upphörande den 1 januari 1946 upphävdes normalpriserna på ägg i samtliga handelsled utom vid försäljning till förbrukare samt fr. o. m. den 18 februari helt. Lantbruksförbundets äggnotering återupptogs fr. o. m. den 1 januari 1946. Denna blev oförändrad i jämförelse med det senast gällande normalpriset i första prisområdet, som omfattade Götaland utom Kalmar läns norra del samt städerna Göteborg och Borås, eller 3 kronor 15 öre per kilogram. På grund av den starka produktionsökningen sänktes noteringen den 18 februari med 50 öre och fr. o. m. den 11 mars med ytterligare 35 öre till 2 kronor 30 öre per kilogram. Efter en höjning till 2 kronor 50 öre den 1 april och till 2 kronor 75 öre den 8 april sjönk noteringen åter till 2 kronor 45 öre den 20 april. Här-efter ägde en successiv uppgång rum till 2 kronor 50 öre den 20 maj, 2 kronor 70 öre den 3 juni, 2 kronor 95 öre den 10 juni, 3 kronor 15 öre den 22 juli och 3 kronor 20 öre den 26 augusti. Fr. o. m. den 9 september återinfördes normalpris på ägg, vilket i första prisområdet sattes till 3 kronor 20 öre. Detta bibehölls oförändrat t. o. m. den 6 januari 1947, då normalpriserna åter slopades. Då äggnoteringen återupptogs den 7 januari, sattes denna till 2 kronor 70 öre, höjdes den 3 februari till 3 kronor och den 3 mars till 3 kronor 20 öre. Fr. o. m. den 8 april sänktes noteringen till 2 kronor 65 öre. Den 28 april höjdes åter noteringen till 2 kronor 85 öre och den 12 maj 1947 ytterligare till 3 kronor per kilogram.

Spannmål. (Jfr tab. 2.) Vid försäljning av spannmål från odlare gälla från och med september 1946 följande normalpriser i fråga om brödsäd i kronor per deciton.

Leveranstid	Vårvete	Höstvete och råg
1—10 september 1946.....	28·05	25·80
11—20 „ 1946.....	28·10	25·85
21—30 „ 1946.....	28·15	25·90
1—10 oktober 1946.....	28·20	25·95
11—20 „ 1946.....	28·25	26·00
21—31 „ 1946.....	28·30	26·05
1—10 november 1946.....	28·35	26·10
11—20 „ 1946.....	28·40	26·15
21—30 „ 1946.....	28·45	26·20
1—10 december 1946.....	28·50	26·25
11—20 „ 1946.....	28·55	26·30
21—31 „ 1946.....	28·60	26·35
1—10 januari 1947.....	28·65	26·40
11—20 „ 1947.....	28·70	26·45
21—31 „ 1947.....	28·75	26·50
1—10 februari 1947.....	28·80	26·55
11—20 „ 1947.....	28·85	26·60
21—28 „ 1947.....	28·90	26·65
1—10 mars 1947.....	28·95	26·70
11—20 „ 1947.....	29·00	26·75
21—31 „ 1947.....	29·05	26·80
1—10 april 1947.....	29·10	26·85
11—20 „ 1947.....	29·15	26·90
21—30 „ 1947.....	29·20	26·95
1—10 maj 1947.....	29·25	27·00
11—20 „ 1947.....	29·30	27·05
21—31 „ 1947.....	29·35	27·10
fr. o. m. den 1 juni 1947.....	29·40	27·15

För fodersäd gälla följande normalpriser i kronor per deciton.

Leveranstid	Korn	Vithavre	Svart- havre	Strå- blandsäd	Vicker o. foderärter
1—15 september 1946	21·90	18·30	17·80	19·30	25·30
16—30 „ 1946	22·00	18·40	17·90	19·40	25·40
1—15 oktober 1946	22·10	18·50	18·00	19·50	25·50
16—31 „ 1946	22·20	18·60	18·10	19·60	25·60
1—15 november 1946	22·30	18·70	18·20	19·70	25·70
16—30 „ 1946	22·40	18·80	18·30	19·80	25·80
1—15 december 1946	22·50	18·90	18·40	19·90	25·90
16—31 „ 1946	22·60	19·00	18·50	20·00	26·00
1—15 januari 1947	22·70	19·10	18·60	20·10	26·10
16—31 „ 1947	22·80	19·20	18·70	20·20	26·20
1—15 februari 1947	22·90	19·30	18·80	20·30	26·30
16—28 „ 1947	23·00	19·40	18·90	20·40	26·40
1—15 mars 1947	23·10	19·50	19·00	20·50	26·50
6—31 mars 1947	23·20	19·60	19·10	20·60	26·60
fr. o. m. den 1 april 1947	23·30	19·70	19·20	20·70	26·70

Samtliga angivna priser avse vara av normalkvalitet. För vara av annan kvalitet verkställes prisreglering enligt vissa regler. För den händelse spannmålen säljes till användning såsom utsäde, är prishildningen fri.

Stråfoder. Vid försäljning av hö till förbrukare har intill den 21 april 1947 gällt ett normalpris av 11 kronor 75 öre per deciton. Från och med nämnda dag medgavs en höjning med 5 kronor per deciton. För övriga slag av stråfoder gälla inga normalpriser. Nämnda normalpris för hö gäller för pressad vara av fullgod beskaffenhet. För opressad vara skall priset vara minst en krona lägre.

Kraftfodermedel. Vid försäljning till förbrukare av olika slag av kraftfodermedel gälla för närvarande följande priser per deciton, nämligen för oljekraftfoder (innehållande lägst 45 procent råprotein och råfett) samt för linkakmjöl och linfröexpeller 36 kronor, för rågkli 16 kronor, för vetekli 19 kronor, för havrekli och kornkli 12 kronor, för vanlig standardiserad hönsfoderblandning 33 kronor, för vitaminiserad hönsfoderblandning 35 kronor, för vitaminiserad kycklingfoderblandning 35 kronor, för blodmjöl 45 kronor, för dikalciumfosfat, innehållande lägst 38,0 procent fosforsyra, 43 kronor, innehållande mindre än 38,0 men lägst 36,0 procent fosforsyra, 40 kronor samt innehållande mindre än 36,0 men lägst 34,0 procent fosforsyra 37 kronor 50 öre, för foderbenmjöl i prisklass I (innehållande lägst 30,0 procent fosforsyra) 26 kronor och i prisklass II (23,0—29,9 procent fosforsyra) 24 kronor, för foderbenmjöl innehållande järn och jod samt lägst 31 procent fosforsyra 30 kronor i Götaland och Svealand samt 33 kronor i Norrland, för köttfodermjöl och valmjöl i prisklass I 40 kronor, i prisklass II 35 kronor och i prisklass III 30 kronor, för luzernmjöl med en råproteinhalt av 11,4 procent och därunder 14 kronor, av 11,5—13,4 procent 23 kronor, av 13,5—14,9 procent 25 kronor samt av 15,0 procent och däröver 27 kronor, för fälttorkat hömjöl 14 kronor, för maltgroddar 17 kronor, för melass 14 kronor, för våt betmassa 1 krona, för ensilerad betmassa 2 kronor, för betfor 21 kronor 50 öre i södra och mellersta Sverige samt 22 kronor i norra Sverige samt för vetefodermjöl 20 kronor 50 öre. Till samtliga nu angivna priser, vilka avse leverans å viss angiven plats (tariffhamn, kvarnplats etc.), komma tillägg för transport av varan från leveransorten till den ort där varan avhämtas av köparen. De för foderbenmjöl med lägst 31 procent fosforsyra m. m. angivna priserna gälla dock fritt butik.

Konstgödsel. Priserna på konstgödselmedel vid försäljning till förbrukare under 1946/47 framgå av följande sammanställning.

Varuslag	Kronor per deciton vid leverans under					Priset avser leverans banfritt å följande platser
	1:a tilldelningsperioden	2:a tilldelningsperioden		3:e tilldelningsperioden		
		$\frac{1}{10}$ — $\frac{30}{11}$	$\frac{1}{12}$ — $\frac{31}{1}$			
Superfosfat	11: 45 pr $\frac{1}{10}$ 46	11: 70 pr $\frac{1}{2}$ 47	12: — pr $\frac{1}{2}$ 47	12: 45 pr $\frac{1}{6}$ 47	fabrikshamn	
Thomasfosfat . . .	11: 70 » $\frac{1}{3}$ 47	11: 90 » $\frac{1}{6}$ 47	12: 20 » $\frac{1}{6}$ 47	12: 75 » $\frac{1}{11}$ 47	Domnarvet	
	10: 95 » $\frac{1}{10}$ 46	11: 20 » $\frac{1}{2}$ 47	11: 50 » $\frac{1}{2}$ 47	11: 95 » $\frac{1}{6}$ 47		
Kali, 58 %	11: 20 » $\frac{1}{3}$ 47	11: 40 » $\frac{1}{6}$ 47	11: 70 » $\frac{1}{6}$ 47	12: 25 » $\frac{1}{11}$ 47	tariffhamn	
	27: 25 » $\frac{1}{10}$ 46	27: 85 » $\frac{1}{2}$ 47	28: 30 » $\frac{1}{2}$ 47	29: — » $\frac{1}{6}$ 47		
	27: 85 » $\frac{1}{3}$ 47	28: 30 » $\frac{1}{6}$ 47	28: 80 » $\frac{1}{6}$ 47	29: 60 » $\frac{1}{11}$ 47		
Kali, 50 %	23: 50 » $\frac{1}{10}$ 46	24: — » $\frac{1}{2}$ 47	24: 40 » $\frac{1}{2}$ 47	25: — » $\frac{1}{6}$ 47	•	
	24: — » $\frac{1}{3}$ 47	24: 40 » $\frac{1}{6}$ 47	24: 80 » $\frac{1}{6}$ 47	25: 50 » $\frac{1}{11}$ 47		
Kali, 40 %	18: 80 » $\frac{1}{10}$ 46	19: 20 » $\frac{1}{2}$ 47	19: 50 » $\frac{1}{2}$ 47	20: — » $\frac{1}{6}$ 47	•	
	19: 20 » $\frac{1}{3}$ 47	19: 50 » $\frac{1}{6}$ 47	19: 85 » $\frac{1}{6}$ 47	20: 40 » $\frac{1}{11}$ 47		
Kainit	6: — » $\frac{1}{10}$ 46	6: 20 » $\frac{1}{2}$ 47	6: 30 » $\frac{1}{2}$ 47	6: 50 » $\frac{1}{6}$ 47	•	
	6: 15 » $\frac{1}{3}$ 47	6: 30 » $\frac{1}{6}$ 47	6: 40 » $\frac{1}{6}$ 47	6: 65 » $\frac{1}{11}$ 47		
Kalksalpeter	21: 40 kontant	21: 65 kontant	22: — kontant	22: 50 kontant	•	
Kalkkväve, 18 %	18: 15 »	18: 40 »	18: 75 »	19: 25 »	Svartvik Ljungaverk	
Ammoniumsulfat	20: — »	20: 30 »	20: 60 »	20: 90 »		

Potatis. Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande har livsmedelskommissionen för tillverkningsåret 1946/47 fastställt de priser, som tillverkare av potatisstärkelse eller brännvin ha att vid inköp av potatis av för fabriksändamål normal kvalitet erlægga till leverantören, till under tiden från kampanjens början t. o. m. den 31 oktober 1946 29 öre, under tiden den 1 november—den 31 december 1946 30 öre, under tiden den 1—31 januari 1947 31 öre och under tiden den 1 februari 1947 till kampanjens slut 32 öre, allt räknat per stärkelseprocent och hektoliter fritt fabrik.

Prissättningen på jordbrukets produkter och förnödenheter under regleringsåret 1947/48.

Prisfrågan under regleringsåret 1946/47.

Statens livsmedelskommission har i sin skrivelse den 3 april 1947 lämnat en redogörelse för innebörden av det system för prissättningen på jordbrukets område som tillämpats under regleringsåret 1946/47 och härvid bland annat framhållit följande.

Från och med år 1943 ha priserna på jordbrukets produkter och förnödenheter fastställts på våren. Till grund för behandlingen av de för innevarande regleringsår aktuella prisfrågorna utarbetades redan under föråret 1946 på sedvanligt sätt en kalkyl rörande jordbrukets inkomster och kostnader. I metodiskt hänseende anslöt sig denna förkalkyl helt till den kalkyl för produktionsåret 1945/46, som på våren 1945 upprättats till ledning för det då fattade prisbeslutet. Kalkylen avsåg sålunda den produktion, som vid normala väderleksförhållanden kunde förväntas inom jordbruket. Priserna på jordbrukets produkter och förnödenheter förutsattes i beräkningarna förbli oförändrade utom i de fall, där beslut eller förslag om prisjusteringar förelågo eller där med hänsyn till marknadsläget prisförändringar med en viss grad av säkerhet kunde förutses.

De allmänna riktlinjerna för prissättningen på jordbrukets produkter regleringsåret 1946/47 uppdrogs sedermera av Kungl. Maj:t genom beslut den 29 mars 1946, vilket i huvudsak anslöt sig till ett av livsmedelskommissionen i skrivelse den 21 i samma månad avgivet förslag. Till grund för detta förslag lågo dels förenämnda kalkyl, som granskats av 1942 års jordbrukskommitté, dels ock en mellan medlemmar av regeringen å ena sidan samt representanter för Sveriges lantbruksförbund och Riksförbundet landsbygdens folk å andra sidan den 13 mars 1946 träffad uppgörelse.

De priser på jordbrukets produkter och förnödenheter, som bestämdes vid vårprissättningen, skulle enligt Kungl. Maj:ts beslut bibehållas oförändrade, såvida icke produktions- och kostnadsbetingelserna utvecklade sig på sådant sätt, att vid den samtidigt anbefallda omräkningen av kalkylen i augusti månad ett kalkylmässigt över- eller underskott uppkomme, som överstege 4 procent (= ca 90 miljoner kronor) av jordbrukets samlade inkomster enligt förkalkylen.

Efter att ha erinrat att omräkningen av kalkylen i augusti månad givit ett resultat, som inneburit att 4-procentsregeln icke behövde tillämpas, men att en i samband därmed företagen undersökning utvisat, att ett belopp av 17,1

miljoner kronor skulle behöva tillföras jordbruket för att detta skulle erhålla den kompensation för höjda arbetskostnader, som statsmakterna utfäst sig att lämna, har livsmedelskommissionen vidare anförts.

Enligt livsmedelskommissionens av Kungl. Maj:t den 30 augusti 1946 bifallna förslag skulle följande justeringar av priserna på jordbrukets produkter och förnödenheter vidtagas för att jordbruket skulle tillföras ifrågasvarande inkomstförbättring. Genom avståendet från en vid vårprissättningen förutsatt höjning av priserna på vete- och rågkli beräknades bortfalla en kostnadsökning motsvarande på kalkylens inkomstsida ett belopp av 5,8 miljoner kronor. Det belopp, som härefter återstode att täcka, reducerades därigenom till $(17,1 - 5,8 =) 11,3$ miljoner kronor. Sistnämnda belopp skulle regleras genom prisjusteringar och/eller statliga pristillägg på kött och fläsk. Av detta belopp beräknade livsmedelskommissionen sammanlagt 5,8 miljoner kronor kunna tillgodoföras jordbruket dels genom utbetalande av statliga pristillägg på kött av kalv och på fläsk om högst 2 miljoner kronor under hösten 1946, dels genom en beräknad inkomstökning om 2,6 miljoner kronor vid fri prisbildning på hästkött och dels genom prishöjning på kött av mindre kalv, motsvarande 1,2 miljoner kronor. Återstående belopp om $(11,3 - 5,8 =) 5,5$ miljoner kronor reserverades att stå till förfogande för ytterligare reglering av kött- och fläskpriserna under året. I stort sett sistnämnda belopp har tillförts jordbruket i form av tillfälliga höjningar av partipriserna på kött och fläsk under vintermånaderna.

Under den gångna delen av regleringsåret 1946/47 har i samband med omsättningsskattens slopande från och med den 1 januari 1947 företagits en omläggning av prisregleringen beträffande jordbrukets produkter. Inneböörden av denna omläggning är, att de till producenterna utgående priserna på vissa jordbruksprodukter fått slå igenom i konsumentpriserna och att systemet med statliga subventioner avvecklats. Sålunda utgå ej längre allmänt pristillägg å mjölk, ej heller lantsmörsbidrag i andra delar av riket än Norrland utom Gästrikland eller kompensation till mejerierna för utebliven höjning av priset å konsumtionsmjölk. Även ifråga om socker har subventionssystemet i huvudsak avvecklats.

Kalkylen rörande jordbrukets inkomster och kostnader under regleringsåret 1947/48.

Som underlag för behandlingen av frågan om prissättningen på jordbrukets produkter under produktionsåret 1947/48 har livsmedelskommissionen på samma sätt som under de närmast föregående åren genom en särskild delegation, bestående av ledamoten av livsmedelskommissionen fil. lic. M. Bonow, byråchefen hos statens priskontrollnämnd E. Carbell, sekreteraren i konjunkturinstitutet fil. lic. G. Cederwall, direktören i Sveriges lantbruksförbund A. H. Stensgård, livsmedelskommissionens ordförande hovrättsrådet O. Söderström samt överdirektören i egnahemsstyrelsen G. R. Ytterborn, låtit utarbeta en kalkyl över jordbrukets inkomster och kostnader under nyssnämnda produktionsår. I sitt slutgiltiga skick redovisas denna kalkyl i *bilaga 1*.

Efter att ha anmält, att kalkylen varit föremål för granskning av livsmedelskommissionens råd, vars uttalanden föranlett några jämkningar av kalkylen, har livsmedelskommissionen anförts följande beträffande innebörden av kalkylen.

I metodiskt hänseende ansluter sig den upprättade förkalkylen i huvudsak till de inkomst- och kostnadsberäkningar för år 1946/47, vilka på våren 1946 lades till grund för prissättningen på jordbrukets produkter och förnödenheter för innevarande produktionsår. Densamma avser sålunda att belysa inkomst- och kostnadsläget inom jordbruket år 1947/48 under förutsättning av normala väderleksförhållanden. Priserna på såväl jordbrukets produkter som dess förnödenheter liksom löner och räntor ha i beräkningarna förutsatts förbliva oförändrade utom i de fall, där vid kalkylens upprättande beslut eller förslag rörande prisjusteringar förelågo redan vid beräkningstillfället, t. ex. beträffande oljeväxter, eller där med hänsyn till marknadsläget prisförändringar kunde med en viss grad av säkerhet förutses, exempelvis ifråga om matpotatis och ägg.

Vid beräkningen av jordbrukets inkomster av vegetabiliska produkter har delegationen utgått dels från de vid arealinventeringen i oktober 1946 redovisade arealerna av höstsådda grödor, dels från arealuppgifterna rörande 1946 års skörd, i vissa fall justerade med hänsyn till höstsåddens omfattning och till vidtagna prisförändringar för oljeväxter.

En särskild beräkning har efter tidigare tillämpade grunder utförts rörande de vid normala väderleksförhållanden förväntade hektarskördarna. Härvid ha hektarskördsuppgifterna och de s. k. allmänna skördeomdömena för perioderna 1921/30, 1931/40, 1941/45 samt för åren 1945 och 1946 tjänat som ledning, varjämte även beaktats de ändrade förutsättningar för vegetabilieproduktionen, som i vissa hänseenden inträffat. Delegationen har härvidlag i första hand beaktat den avsevärt ökade förbrukningen av konstgödsel under år 1946/47. Med hänsyn bland annat till denna omständighet ha normskördarna för vissa växtslag ansetts böra höjas något i förhållande till de i normkalkylen för år 1946/47 begagnade. Emellertid har för år 1947/48 endast räknats med en höjning av 50 kg per hektar för havre och ärter, medan för övriga växtslag tillämpats oförändrade kvantiteter.

Beträffande beräkningen av jordbrukets inkomster har livsmedelskommissionen vidare anført bland annat följande.

På grundval av de antagna hektarskördarna (normskördarna) samt föreliggande uppgifter rörande arealerna av olika grödor har beräkning skett av den vegetabiliska produktionen. Kvantiteterna brödsäd ha därvid framkommit sedan den erhållna totalskörden reducerats för lagringsförluster, avrens och utsäde. Beträffande vete har härutöver på samma sätt som i tidigare kalkyler en viss justering vidtagits av de med ledning av skördeberäkningarna erhållna kvantiteterna med hänsyn till att saluöverskottet erfarenhetsmässigt blivit större av höstvete men lägre av vårvete än skordesiffrorna givit anledning att antaga. Av korn har i kalkylen utöver husbehovsförmalningen endast medtagits de kvantiteter, som beräknats komma att åtgå vid grynkvárnarna, bryggerier och brännerier. På motsvarande sätt har av havre, hö och halm medtagits endast den beräknade förbrukningen av havre vid grynkvárnarna, vidare arméns och åkeriernas inköp av fodersäd och stråfoder samt den beräknade användningen av dessa varuslag för skogskörslor ävensom den industriella förbrukningen av halm, varjämte exporten av hithörande varuslag har beaktats.

I förkalkylen våren 1946 hade delegationen ursprungligen på inkomstsidan medtagit den kvantitet fodersäd, som beräknades åtgå för äggproduktionen utanför jordbruket. De då föreliggande beräkningarna ansågos dock så osäkra, att de icke infördes i den justerade kalkylen. 1942 års jordbrukskommitté uttalade emellertid sin principiella anslutning till att en dylik post in-

fördes i kalkylen. Detta har vid uppgörandet av föreliggande kalkyl beaktats på så sätt, att foderkostnaderna för den del av äggproduktionen, som faller utanför jordbruket, avdragits från de totala kostnaderna för köpfodermedel.

Beträffande samtliga hittills berörda produkter ävensom matärter har i kalkylen räknats med samma pris som för år 1946/47.

Förbrukningen av matpotatis under år 1946/47 har beräknats uppgå till 875 000 ton. Med hänsyn till de nu överblickbara förutsättningarna för livsmedelsförsörjningen har delegationen ansett det riktigast att räkna med samma kvantitet även för produktionsåret 1947/48. Priset på matpotatis vid normal skörd har upptagits till 13: 50 kr/dt, d. v. s. 50 öre lägre än det genomsnittliga pris, som man enligt visserligen osäkra beräkningar för närvarande synes kunna förutsätta för innevarande år. Till jämförelse kan nämnas, att de definitiva priserna för åren 1944/45 och 1945/46 uppgingo till 13,19 respektive 13,82 kr/dt. Därest den förutsatta potatisskörden erhålles, beräknas 250 000 ton av denna komma att användas för industriella ändamål. Härvid får givetvis beaktas, att denna kvantitet närmast är att betrakta som en beräknad avsalukvantitet utan att det ännu är möjligt att mera bestämt angiva det ändamål, för vilket försäljningen kommer att ske. Priset har upptagits oförändrat till 7,50 kr/dt.

Sockerbetsarealen har av delegationen upptagits till 55 000 hektar, d. v. s. till ungefär samma storlek som den skördade arealen under år 1946/47. Hektarskörden har upptagits till 33 500 kg. Sockerhalten har under åren 1945/46 och 1946/47 uppgått till 17,5 procent. I enlighet med tidigare tillämpade grunder har i kalkylen räknats med samma sockerhalt för år 1947/48, vilket vid oförändrade priser innebär ett genomsnittspris av 5,09 kr/dt motsvarande ett grundpris av 4,65 kr/dt vid en sockerhalt av 16 procent.

För oljeväxter har med anledning av föreslagna prisjusteringar räknats med en arealökning av omkring 13 000 hektar. Ökningen faller i huvudsak på oljelinet. Odlingen av spånadsväxter har antagits inbringa 4,7 miljoner kronor mot 3,8 miljoner kronor innevarande produktionsår.

Den totala mjölkproduktionen har för år 1946/47 beräknats till 4 745 000 ton, varav 3 620 000 ton komma på invägningen vid mejerierna. I förhållande till närmast föregående år innebära dessa kvantiteter en ökning av mjölkproduktionen med 2,2 procent och av mejeriinvägningen med 3 procent. Stegringen grundar sig på såväl en tillväxt av koantalet som en ökning av den genomsnittliga produktmängden per ko. Medelkoantalet har sålunda för år 1946/47 beräknats till 1 890 000, vilket innebär en ökning med en procent sedan närmast föregående år. Mjölkproduktionen per ko har för samma år beräknats till 2 511 kg. Ökningen sedan 1945/46 utgör här 1,3 procent. Koantalet antages fortsätta att stiga och har för produktionsåret 1947/48 upptagits till 1 905 000 (ökning med 15 000 sedan 1946/47). Den genomsnittliga mjölkavkastningen per ko antages i kalkylen stiga med 1,3 procent. Den totala mjölkproduktionen kan i enlighet med det anförda beräknas uppgå till 4 845 000 ton, varav 3 720 000 ton invägning vid mejerier. Det kan nämnas, att det anförda produktionstalet ligger 2,8 procent över 1938/39 års siffra. I fråga om invägningen vid mejerier utgör uppgången sedan sistnämnda år 18,9 procent. Mjölkpriserna ha förutsatts förbli praktiskt taget oförändrade år 1947/48 i förhållande till innevarande år, utom i fråga om utanför mejerier försäld k-mjölk och lantsmörmjölk, för vilka priserna beräknats stiga till följd av ändrade regleringsbestämmelser. Producentbidraget beräknas utgå med oförändrat belopp, vilket även gäller merfrakttilläggen.

Äggproduktionen har antagits visa en fortsatt stegring beroende främst på en uppgång av hönsantalet men även på en mindre ökning av produk-

tionen per höna. Medelpriset på ägg har med hänsyn härtill beräknats komma att sjunka från 290 öre/kg till 280 öre/kg.

Vid beräkningen av jordbrukets inkomster av köttproduktionen har räknats med en mindre uppgång i slakten på storboskap, medan däremot slakten av kalv beräknas bli praktiskt taget oförändrad. I kalkylen har liksom i tidigare kalkyler hänsyn tagits till den utanför ransoneringen verkställda slakten av nötkreatur. Fårslakten väntas under år 1947/48 visa någon stegring, medan man för hästslakten antager oförändrade siffror. Vid beräkningen av köttproduktionens värde ha använts samma priser som för 1946/47 (exklusive statliga pristillägg). Den slakt av svin, som vid fortsatt konsumtionsreglering kan förväntas inom ransoneringens ram, har beräknats omfatta 1 476 000 djur under produktionsåret 1947/48, vilket tal ligger något lägre än innevarande års siffra. Medelslaktvikt och priser ha förutsatts oförändrade. Även i fråga om svinslakten har hänsyn tagits till den slakt, som kan beräknas ha ägt rum utanför ransoneringen under år 1945/46.

Beträffande övriga poster i inkomstkalkylen vill kommissionen omnämna, att för produktionsåret 1947/48 upptagits ett belopp av 18 miljoner kronor för export av levande djur. Kreaturskapitalet har beräknats visa en fortsatt nedgång med 17,5 miljoner kronor mot 14,0 miljoner kronor under innevarande produktionsår. I kalkylen har däremot icke införts något belopp för beräknade förändringar i jordbrukets förråd av fodermedel under år 1947/48. Att så icke skett har delegationen ansett bäst svara mot den uppställda förutsättningen för hela beräkningen — medelskörd vid normala väderleksförhållanden — enär en överföring av foder från ett år till ett annat då i princip endast sker i form av normala övergångslager.

I samband med den granskning av kalkylens inkomstsida, som enligt vad förut angivits företagits av livsmedelskommissionens råd, ha vissa erinringar gjorts mot beräkningen av produktionen av slaktsvin. Härom har livsmedelskommissionen anfört följande.

Beträffande totalproduktionen av slaktsvin har delegationen i sina beräkningar för år 1947/48 liksom i tidigare prognoser utgått från antalet betäckta suggor. Med hänsyn till de felkällor, som uppkomma till följd av variationer i svinens slaktålder m. m., ha emellertid i en preliminär undersökning, som delegationen låtit utföra, korrektioner verkställts av den på sedvanligt sätt beräknade produktionen. Dessa korrektioner ha vidtagits med ledning av antalet svin av olika kategorier enligt de särskilda svinräkningarna. Det har därvid framkommit, att såväl den i kalkylen för senare år upptagna slakten av svin som antalet betäckta suggor ägt en mindre fullständighet i jämförelse med antalet svin enligt räkningarna än vad fallet var under basåret 1938/39. De hittills föreliggande preliminära undersökningsresultaten tyda på att den utanför ransoneringen verkställda slakten av svin under år 1945/46 skulle i kvantitet räknat vara av samma storleksordning i förhållande till totalslakten av svin som motsvarande slakt av nötkreatur under samma år, vilken delegationen angivit till 8,9 procent av den totala slakten av nötkreatur. I kalkylen har i enlighet härmed för år 1945/46 upptagits en antagen kvantitet av 12 800 ton fläsk (= 8,9 procent av den sålunda beräknade totala svin-slakten). I prognoserna för de följande åren ha motsvarande procentuella tillägg gjorts till den ur betäckningsstatistiken teoretiskt beräknade produktionen (antalet slaktsvin per betäckning beräknas därvid på så sätt, att full anslutning erhålles till den inom ransoneringen redovisade slakten). För år 1947/48 har sålunda i kalkylen totalproduktionen inom jordbruket av slaktsvin upptagits till 141,2 miljoner kg mot 141,7 miljoner kg för år 1946/47 och

141,0 miljoner kg för år 1945/46. I basåret 1938/39 ingår fläskproduktionen med 145,6 miljoner kg.

Mot dessa beräkningar av fläskproduktionens storlek har herr Liedberg m. fl. rådsledamöter anmält avvikande mening. Därvid har icke bestritts, att en viss icke redovisad slakt förekommit under de senaste åren, men det har å andra sidan gjorts gällande, att sådan slakt förekom även under basåret 1938/39, då den statistiskt redovisade slakten för övrigt var mera ofullständig än nu är fallet. Med hänsyn till fläskransoneringen, de knappa foder tillgångarna och den numera längre och mera foderkrävande uppfödningen vore det icke sannolikt, att fläskproduktionen nu vore i det närmaste lika stor som före kriget. Jordbrukets inkomster från fläskproduktionen borde därför beräknas med utgångspunkt från besiktigad eller i övrigt enligt hittills tillämpade normer beräknad volym.

Beträffande dessa erinringar vill kommissionen framhålla, att den för basåret 1938/39 upptagna fläskproduktionen icke endast omfattar den statistiskt redovisade slakten utan även icke besiktigad marknadsförd slakt jämte hemslakt. De vid beräkningen av fläskproduktionen under basåret använda metoderna ha i kalkylen tillämpats även för övriga slag av slaktdjur. Kommissionen kan icke med säkerhet avgöra, om man i dessa beräkningar uppskattat den totala fläskproduktionen något för högt eller något för lågt. Emellertid kan nämnas, att den sålunda uppskattade totalproduktionen ligger omkring 15 procent högre än den produktion, som angivits i en av statistiska centralbyrån för år 1937/38 utförd undersökning av den animaliska produktionen. I detta sammanhang bör nämnas, att fläskproduktionen tillhör de grenar av animalieproduktionen, vilka på relativt kort tid uppvisa tämligen betydande volymförändringar. Enligt samma metoder, som använts för beräkningen av fläskproduktionen under basåret 1938/39, har produktionen under kalenderåren 1937—1939 beräknats till i genomsnitt 151,2 miljoner kg och under produktionsåret 1939/40 till 156,0 miljoner kg. Under de sista förkrigsåren förefanns även en mindre export av levande svin (3,4 miljoner kg levande vikt per år 1937—1939). Den nu för år 1947/48 beräknade totalproduktionen av slaktsvin är därför fortfarande icke oväsentligt mindre än under de senaste förkrigsåren. Tilläggas må, att de förenämnda uppgifterna för åren 1937—1939 ligga till grund för kommissionens beräkningar över förkrigskonsumtionen, samt att möjligheterna att upphäva ransoneringen av fläsk bedömas med utgångspunkt härifrån.

Även om fläskproduktionen vore för lågt (eller för högt) upptagen under basåret 1938/39, påverkas emellertid icke den relativa utvecklingen hos de beräknade kvantiteter, vilka lagts till grund för den nu i kalkylen upptagna produktionen. De tillämpade beräkningsmetoderna medföra nämligen, att en höjning (sänkning) av baskvantiteten leder till en motsvarande relativ höjning (sänkning) av kvantiteterna för de följande åren. Genom att svinräkningarna valts som utgångspunkt för beräkningarna ha vidare de felkällor i stor utsträckning kunnat elimineras, vilka uppkomma vid en direkt beräkning av produktionen ur betäckningsstatistiken till följd av de sedan förkrigsåren inträdda starka förändringarna i slaktvikterna, förändringarna i uppfödningstiden per kg viktökning och eventuella variationer i dödligheten, vilka senare ej äro kända. Kommissionen vill även framhålla, att hänsynstagande till antalet djur vid räkningarna i princip tillämpas även för animalieproduktionen i övrigt i prognoserna. Sålunda har slakten av andra djur än svin beräknats med utgångspunkt från uppgifter vid husdjursräkningarna varjämte den totala mjölkproduktionen beräknats med ledning av koantalet enligt räkningarna och en viss mjölmängd per ko. Även ägg-

produktionen beräknas med ledning av uppgifterna om djurantalet vid de speciella hönsräkningarna såväl nu som under de år, då äggkonsumtionen var ransonerad.

På grund av vad nu anförts och då några bärande invändningar ej framkommit mot de använda beräkningsmetoderna har kommissionen ej funnit anledning frångå den för år 1947/48 beräknade totalproduktionen av slaktsvin. Kommissionen vill dock understryka, att beräkningarna av totalproduktionen äro preliminära och såsom sådana givetvis osäkra, men vill samtidigt framhålla, att detta även gäller ett flertal andra poster i kalkylen.

Vidkommande beräkningarna av jordbrukets kostnader har livsmedelskommissionen framhållit, att dessa i vad gällde kalkylens karaktär av normberäkning anslöte sig till tidigare kalkyler. Beräkningarna grundade sig sålunda på förutsättningen av ett i förhållande till år 1946/47 oförändrat löne- och ränteläge samt även oförändrade priser på jordbrukets förnödenheter utom där beslut rörande prisändringar redan förelegat vid kalkylens upprättande eller dylika med säkerhet kunnat beräknas komma till stånd på grund av förändringar i marknadsläget. Kommissionen har vidare anført, att i fråga om vissa delposter alternativa beräkningar nu införts på förslag av de av chefen för jordbruksdepartementet enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 24 maj 1946 tillkallade sakkunniga för utredning rörande jordbrukets arbetskostnader. Härom har livsmedelskommissionen anført i huvudsak följande.

De sakkunniga ha i skrivelse till livsmedelskommissionen den 1 mars 1947 uttalat bland annat, att ett beaktande i kalkylen av minskningen i jordbrukets arbetskraftsvolym förutsätter, att även kostnaderna för rationaliseringen till fullo medräknas i densamma. De ha funnit kompletterande undersökningar erforderliga för omprövning av vissa kostnadsposter i kalkylen. Vid tidpunkten för kalkylens upprättande ha till livsmedelskommissionen överlämnats preliminära utredningar beträffande kostnaderna för grundförbättringar samt beträffande arbetskostnaderna, varjämte de sakkunniga med stöd av pågående utredningar meddelat uppskattade kostnads-siffror för maskiner och redskap för år 1947/48. I sina utredningar ha de sakkunniga tillämpat den s. k. återanskaffningsprincipen vid beräkandet av kostnaden för avskrivningar å investerat kapital. De resultat, som erhållits från de sakkunnigas utredningar, ha insatts i kalkylen, i förekommande fall alternativt med resultaten enligt tidigare tillämpade beräkningsmetoder. I fråga om beräkningen av avskrivningskostnaderna för traktorer har delegationen, utan att taga ställning till principen för beräkandet av avskrivningar i allmänhet, tillämpat samma metodik som de sakkunniga använt vid sina pågående utredningar om kostnaderna för övriga maskiner och redskap. Genom de sakkunniga verkställas utredningar även beträffande byggnadskostnaderna och kapitalkostnaderna (räntekostnader) samt dessutom eu delpost inom gruppen diverse kostnader, nämligen kostnader för elkraft. Beträffande nu nämnda kostnadsposter ha de sakkunniga ännu icke framlagt några utredningsresultat. Sakkunnigeledamoten herr Bonow har under hänvisning till en vid de sakkunnigas skrivelse fogad reservation förklarat sig icke kunna biträda införandet i kalkylen av den av de sakkunniga uppskattade siffran för jordbrukets maskinkostnader under år 1947/48. Ledamoten av de sakkunniga herr A. Andersson har reserverat sig mot de sakkunnigas förord för att avdrag i kalkylen liksom hittills skulle göras för

minskning i jordbrukets arbetskraftsvolym. Denna minskning borde enligt reservantens uppfattning komma jordbrukarna direkt till godo för att möjliggöra en löneförbättring med ett belopp motsvarande minskningen i arbetskraftsvolymen.

De ledamöter av delegationen, som icke tillhöra de sakkunniga, nämligen herrar Carbell, Cederwall och Ytterborn, ha icke haft tillfälle att taga del av de sakkunnigas utredningar. Herr Cederwall har därutöver understrukt att han icke tagit ställning till de ändrade principer, som lagts till grund för beräkningarna av traktorkostnaderna. Herr Carbell har avgivit ett särskilt yttrande, som fogats till kalkylen.

Beträffande valet mellan de alternativa kostnadsberäkningarna har delegationen icke närmare uttalat sig, emedan delegationen nu liksom tidigare ansett sig icke böra taga ställning till kalkylens begagnande såsom underlag för prissättningen på jordbruksprodukter.

Statens priskontrollnämnd har i skrivelse till livsmedelskommissionen den 23 oktober 1946 uttalat, att starka skäl enligt nämndens uppfattning talade för att man tills vidare låte anläggningsvärdena i jordbrukskalkylen ingå med sina förkrigsvärden och att frågan om en uppjustering av dessa till återanskaffningsvärden icke upptoges till prövning förrän prisläget nått en högre grad av stabilitet än för närvarande.

Även livsmedelskommissionen ställer sig mycket betänksam beträffande lämpligheten att i nuvarande pris- och penningpolitiska situation, vilken påkallar all uppmärksamhet från myndigheternas sida, övergå till den metodik för beräkning av avskrivningar, som principiellt förordas av de sakkunniga. Enligt livsmedelskommissionens uppfattning synes det för övrigt lämpligast att en så genomgripande ändring av de nu gällande principerna för inkomst- och kostnadskalkylens uppgörande, som en tillämpning av återanskaffningsprincipen skulle innebära, upptages först i samband med en allmän översyn av både kalkylens inkomstsida och dess kostnadssida.

Beträffande kostnaderna för rationaliseringen delar livsmedelskommissionen den uppfattning, som framförts av de sakkunniga, nämligen att dessa kostnader till fullo böra upptagas i jordbrukskalkylen. Det synes sålunda kommissionen icke rimligt att fortgående beakta minskningen i jordbrukets arbetskraftsvolym, utan att hänsyn samtidigt tages till faktiska volymökningar beträffande posten maskiner och redskap. Denna kostnadspost torde böra ökas med ett belopp av i runt tal 20 miljoner kronor för att täckning skall kunna erhållas för den volymökning, som ägt rum sedan de sista förkrigsåren. Detta belopp inkluderar kostnaderna även för den volymökning som förekommit beträffande ekonomibyggnadernas maskinella utrustning. En ökning av de enligt tidigare använda principer beräknade kostnaderna för maskiner och redskap med nämnda belopp torde — jämte den hänsyn som vid beräkningar av kostnaderna för traktorer och grundförbättringar tagits till förekommande volymförändringar — innebära, att beaktande i kalkylen praktiskt taget helt tages till de kostnadsökningar, som medföljt den sedan basåret företagna rationaliseringen av driften, varigenom den faktiskt inträdda minskningen av arbetskraftsvolymen blivit möjliggjord.

I fråga om de särskilda posterna i kostnadskalkylen har livsmedelskommissionen anfört bland annat följande.

Årets beräkning av kostnaderna för köpfodermedel skiljer sig såsom förut antytts från tidigare kalkyler så till vida, att de kostnader för foder, som beräknats falla på äggproduktion utanför jordbruket, dragits från de totala

kostnaderna för köpfodermedel. Det nya beräkningssättet medför även en justering av basårstalet, vilket ej sker på andra punkter.

I de tidigare upprättade kalkylerna ha kostnaderna för maskiner och redskap erhållits på så sätt, att en viss för basåret fixerad kostnad uppräknats med hjälp av en index, som registrerat förändringarna i priserna på maskiner och reservdelar. Någon hänsyn till volymförändringarna har sålunda icke tagits. Av förut anförda skäl bör emellertid beaktas ej blott prisstegringen på hithörande förnödenheter utan även den ökade användningen av desamma. De sakkunnigas utredning på denna punkt är ännu ej avslutad. Som preliminär siffra för maskinkostnaderna under 1947/48 ha de sakkunnigas majoritet emellertid angivit 130 miljoner kronor. En beräkning av ifrågavarande post enligt hittills tillämpade beräkningsgrunder leder till en summa av 107,8 miljoner kronor. De anförda talen ha upptagits som olika alternativ i kostnadsalkylen. Skillnaden mellan dessa belopp — 22,2 miljoner kronor — torde till väsentlig del svara mot den volymökning, som ägt rum sedan de sista förkrigsåren. Med anledning härav torde till kostnaden enligt tidigare tillämpade beräkningsgrunder böra läggas ett belopp av i runt tal 20 miljoner kronor.

I förkalkylen våren 1946 gjordes noggranna överväganden beträffande gasdriftens avveckling och inverkan härav på jordbrukets traktorkostnader. Sedan dess har ingenting inträffat, som synes kunna föranleda någon ändring av de beräkningar, vilka framlades vid nämnda tillfälle.

Kostnaderna för ekonomibyggnader ha beräknats enligt två olika alternativ, nämligen dels på samma sätt som tidigare med avskrivning allenast å förkrigsårens värden, dels med avskrivningen beräknad efter förändringarna i byggnadskostnaderna (återanskaffningsvärdet). Det tidigare tillämpade beräkningssättet leder fram till en kostnadssumma för 1947/48 av 112 miljoner kronor, medan den nya metoden leder fram till ett belopp på 135,2 miljoner kronor (basårssumman är oförändrad). Såsom förut nämnts bör enligt kommissionens åsikt den gamla metoden även denna gång komma till användning.

De sakkunniga ha även gjort kostnaderna för grundförbättringar till föremål för en utredning, vilken föranlett införandet av en ny beräkningsmetod vid sidan av den gamla. Grundförbättringskostnaderna enligt det hittills använda beräkningssättet stanna vid 11,1 miljoner kronor för produktionsåret 1947/48, medan den av de sakkunniga begagnade metoden leder fram till ett högre belopp, 13,7 miljoner kronor (basårssumman är oförändrad).

Beräkningen av arbetskostnaderna har hitintills baserats dels på indexberäknade naturalöner (fast kvantitetsbas) samt ur lönestatistiken hämtade kontanta årslöner och dels på en med en procent per år minskad arbetskraftsvolym. Højningen av lantarbetarlönerna föranledde att i 1946/47 års kalkyl ett på förhand bestämt belopp infördes såsom kompensation för lönestegringar. Kostnadsökningen inräknades sålunda icke på sedvanligt sätt i kalkylen. Genom avskaffandet av statlönesystemet för de kollektivavtalsanslutna lantarbetarna från och med den 1 november 1945 hade fullföljandet av de tidigare tillämpade principerna omöjliggjorts. Frågan efter vilka principer arbetskostnaderna i fortsättningen böra beräknas ha som tidigare nämnts varit föremål för prövning av de sakkunniga. De av dessa verkställda ännu preliminära beräkningarna bygga på uppgifter om dels arbetsförbrukningen per hektar jordbruksjord vid de räknenskapskontrollerade jordbruken, dels storleken av arealen jordbruksjord och dels uppgifterna i lönestatistiken om lönen per timme för olika yrkeskategorier. De sakkunnigas beräkningar ha intagits i kalkylen för 1947/48. Med anledning av att priset på mjölk som

levererats till hos jordbruket anställda i kollektivavtalet bestämts till ett lägre pris — 20 öre per liter — än det i kalkylen angivna priset på hemmaförbrukad mjök, har prisskillnaden upptagits såsom en tillkommande arbetskostnad. Ökningen av arbetskostnaderna har på grund härav uppskattats till i runt tal 10 miljoner kronor för år 1946/47. För år 1947/48 har ett lika stort belopp upptagits i kalkylen. Arbetskostnadsposten har med ledning av det anförda angivits till 1 513,7 miljoner kronor.

Beräkningen av kapitalkostnaderna har, i avvaktan på de sakkunnigas utredning på denna punkt, utförts på samma sätt som tidigare.

Enär sådana ändringar i kalkylen, som endast vore föranledda av nya eller ändrade beräkningsmetoder, icke gäve uttryck för någon reell förändring av jordbrukets lönsamhet, har livsmedelskommissionen ansett sig böra undersöka hur kalkylresultatet utfölle, om de gamla beräkningsgrunderna tillämpades genomgående. I följande sammanställning har kommissionen upptagit kostnaderna enligt kalkylens kostnadsredovisning med undantag för foderkostnaderna, vilka icke reducerats för foder som beräknats åtgå för äggproduktionen utanför jordbruket. För år 1947/48 har alternativ I i kostnads-kalkylen tillämpats. Inkomsterna ha i sammanställningen upptagits enligt kalkylens inkomstredovisning med undantag för produktionen av slaktsvin, som beräknats enligt tidigare tillämpade metoder.

	1938/39	1946/47	1947/48
Kostnader, miljoner kronor.....	1 454·1	2 434·8	2 436·0
Kostnadsindex	100·00	167·44	167·53
Inkomster, miljoner kronor	1 363·6	2 266·4	2 304·8
Basinkomst framskriven medelst kostnadsindex, miljoner kronor.....	1 363·6	2 283·2	2 284·4
Kalkylmässigt inkomstöverskott (+) respektive inkomstunderskott (—) miljoner kronor	—	— 16·8	+ 20·4

Livsmedelskommissionen har emellertid såsom förut antytts funnit sig böra förorda de i det föregående angivna nya beräkningsgrunderna i fråga om arbetskostnaderna, kostnaderna för volymökningen av maskiner och redskap inklusive traktorer samt kostnaderna för grundförbättringar. Med tillämpning av dessa beräkningsmetoder erhåller kalkylen för år 1947/48 följande utseende.

	1938/39	1947/48
Kostnader, miljoner kronor.....	1 447·9	2 488·8
Kostnadsindex	100·00	171·89
Inkomster, miljoner kronor	1 363·6	2 334·3
Basinkomst framskriven medelst kostnadsindex, miljoner kronor.....	1 363·6	2 343·9
Kalkylmässigt inkomstunderskott, miljoner kronor.....	—	9·6
D:o i procent av kostnaderna	—	0·4

Med hänsyn till att det kalkylmässiga inkomstunderskottet med stor sannolikhet låge inom de felmarginaler, som oundvikligen omgäve kalkylens

inkomst- och kostnadssummor, har livsmedelskommissionen funnit kalkylen för år 1947/48 kunna betraktas såsom i stort sett balanserad.

Vid behandlingen av inkomst- och utgiftskalkylen i livsmedelskommissionens råd ha herrar Andersson i Bussjö, Beck-Friis, Blomkvist, Börjesson, Ekström, Enderstein, Erlansson, Flytström, J. H. Johansson, Liedberg, Lindström, Ringborg och Sjölander ansett, att arbetskostnaderna bort uppräknas med ett belopp av omkring 180 miljoner kronor, motsvarande ungefär 170 miljoner kronor å inkomstsidan. Såsom motivering härför har anförts, att den inkomststegring, som redan vidtagna lönehöjningar medfört eller pågående förhandlingar ställde i utsikt för praktiskt taget hela den i svensk industri, handel o. d. sysselsatta befolkningen, gjorde det redan ur rättvisesynpunkt ofrånkomligt, att motsvarande förmåner tillerkändes den del av befolkningen, som vore knuten till och beroende av jordbruket. Därtill komme nödvändigheten av att den vid flera tillfällen av statsmakterna utlovade utfyllnaden av klyftan i inkomst- och levnadsstandard mellan sistnämnda folkgrupp och övriga grupper åtminstone till någon del förverkligades.

Med undantag av herr Andersson i Bussjö ha samma rådsledamöter jämte fru Svensson vidare ansett, att kostnadsposten ekonomibyggnader bort uppföras i kalkylen i enlighet med alternativ II eller således med ett 23,2 miljoner kronor högre belopp än livsmedelskommissionen förordat samt att i kalkylen icke bort upptagas den av livsmedelskommissionen beräknade inkomsten av icke redovisat fläsk å 29,5 miljoner kronor. I sistnämnda hänseende ha rådsledamöterna hänvisat till det förut återgivna yttrandet av herr Liedberg.

Livsmedelskommissionens förslag rörande priserna.

Statens livsmedelskommission har i sin skrivelse den 3 april 1947 upptagit frågan om prissättningen på jordbrukets produkter och förnödenheter under produktionsåret 1947/48. Kommissionen har därvid framhållit, att — oaktat inkomst- och kostnadskalkylen i stort sett måste betraktas såsom balanserad — i nuvarande försörjningsläge mycket starka skäl talade för att en prisförhöjning komme till stånd i fråga om flertalet av jordbrukets produkter. Kommissionen har härom anfört följande.

De förhoppningar, som man omedelbart efter världskrigets upphörande hyste om ett relativt hastigt återupptagande av importen av för jordbrukets behov viktiga förnödenheter, främst fodermedel av olika slag, ha tyvärr icke infriats. Till följd av missväxt i stora delar av världen under år 1945 och den mycket kraftiga nedgången i livsmedelsproduktionen i de krigshärjade och ockuperade länderna har det i stället blivit nödvändigt för i varje fall alla europeiska länder att begränsa sin import till ett minimum. Importens storlek bestämmes numera som bekant för varje land av internationella livsmedelsrådet, i vilket även Sverige har säte. Detta gör att vi i dag för vår egen försörjning i högre grad än kanske någonsin tidigare under krisen äro beroende av vad vår egen jord kan producera. Tyvärr måste vi därjämte räkna med att de naturliga betingelserna för uppnående av en god skörd i vårt land under år 1947 äro ogynnsamma. På grund av väderleksförhållandena blev sådden av höstsäd i höstas inemot 20 procent mindre än närmast föregående

års höstsådd. Härtill kommer att den osedvanligt stränga kylan under februari och förra hälften av mars 1947 kan väntas ha medfört betydande övervintringsskador, särskilt på höstvetet. En omsådd i vår torde därför på många håll bli nödvändig. En ogynnsam faktor är vidare, att vårbruket torde komma att bli ganska avsevärt försenat, särskilt i de södra delarna av landet.

Mot bakgrunden av vad nu anförts måste det anses såsom synnerligen angeläget att från jordbrukets sida alla ansträngningar göras icke endast för att jordbruksjorden blir utnyttjad och brukad på bästa sätt utan även för att skörden blir tillvaratagen och bärgad i gott skick samt, i vad angår fodergrödorna, på ett rationellt sätt förädlad till animaliska produkter. För att så skall ske synes det nödvändigt att jordbruket beredes en lönsamhet, som medger att den där sysselsatta arbetskraften erhåller en skälig lön för sina insatser. Vad som är att anse som skälig lön måste i dagens läge bedömas i relation till de löner, som arbetare inom andra näringar erhålla. I detta hänseende må erinras, att de lönerörelser, som inom industrien förekommit under löpande regleringsår, allmänt lett till ganska väsentliga löneförbättringar. Enligt uppgift från Svenska arbetsgivareföreningen och landsorganisationen får man för industriens vidkommande hittills räkna med en genomsnittlig lönestegring på omkring 9 procent i förhållande till lönerna i senast gällande kollektivavtal. Det är uppenbart att dessa lönerörelser icke kunna undgå att få återverkningar på jordbrukets arbetskraft. Redan tidigare har jordbruket haft stark kännning av industriens bemödanden att under nuvarande högkonjunktur draga till sig arbetskraft från jordbruket och inom vissa områden har på grund härav en stark brist på arbetskraft gjort sig märkbar. Därest jordbruket skall kunna på ett tillfredsställande sätt fullgöra sin insats i landets försörjning, torde det därför vara ofrånkomligt att även arbetslönerna inom jordbruket få stiga i varje fall i samma takt som inom industrien. Inom kommissionens råd ha önskemål framställts om att därutöver en del av den klyfta, som före årets lönerörelser existerade mellan lönenivån inom industrien och lönenivån inom jordbruket, skulle utfyllas. Livsmedelskommissionen delar detta önskemål men vill framhålla, att det icke synes möjligt att vid den låga volym, vid vilken jordbruksproduktionen för närvarande till följd av krisförhållandena befinner sig, realisera detsamma i någon mera betydande omfattning. Kommissionen förutsätter emellertid att, när importen av förnödenheter av olika slag åter möjliggör en utvidgning av produktionsvolymen, önskemålet i största möjliga utsträckning vinner beaktande.

Om livsmedelskommissionen sålunda, av förut nämnda skäl, anser sig böra förorda en höjning av jordbrukets prisnivå, genomsnittligt sett, under 1947/48, är kommissionen å andra sidan medveten om de risker, som en sådan höjning kan komma att få för utvecklingen av vårt penningvärde. Med hänsyn till dessa risker måste det bli fråga om en avvägning mellan de intressen, som det här gäller att skydda, d. v. s. försörjningsintresset och intresset av att förhindra en inflatorisk prisbildning. I detta sammanhang vill kommissionen framhålla, att dessa intressen i stor utsträckning synas sammanfalla. En god försörjning med livsmedel ökar nämligen utsikterna att hålla tillbaka tendenserna till inflation. En inflatorisk prisbildning med dess återverkningar på priserna på jordbrukets förnödenheter och på jordbrukets kapitalanskaffning måste å andra sidan vara till nackdel även för jordbruket.

Vid bestämmandet av vilka produkter som borde bli föremål för prishöjning har livsmedelskommissionen ansett hänsyn böra i första hand tagas

till försörjningspolitiska skäl. Härvid framställde sig främst önskemålen om en utökad odling av brödsäd och oljeväxter. Det senare önskemålet hade emellertid avsetts att bli tillgodosett genom det förslag till stödjande av oljeväxtodlingen, som framlagts till riksdagen i Kungl. Maj:ts proposition nr 113/1947. I andra hand vore det enligt kommissionens uppfattning angeläget att tillse, att prissättningen skänkte önskvärd rättvisa åt olika landsdelar och olika grupper av jordbrukare. I den mån så vore möjligt borde vidare beaktas, att konsumentgrupper med låg inkomst icke oskäligt belastades genom prissättningen. Det borde vara desto angelägnare att söka tillgodose sistnämnda intresse, som det även ur penningpolitiska synpunkter måste anses vara fördelaktigt att den prishöjning, som ansåges böra komma i fråga, främst drabbade varor, som i relativt stor utsträckning förbrukades av personer med goda inkomster. Härigenom skulle nämligen åstadkommas, att en del av det köpkraftsöverskott, som förefunnes hos dessa befolkningsgrupper, eliminerades.

Med beaktande av de anförda synpunkterna har livsmedelskommissionen funnit sig böra framlägga följande förslag till prissättning på jordbrukets produkter och förnödenheter för regleringsåret 1947/48. Förslaget avser endast sådana varor, som nu äro föremål för statlig prissättning i någon form. I den mån fri prisbildning för närvarande råder på produkter eller förnödenheter, som frambringas i eller förbrukas inom jordbruket, har kommissionen förutsatt, att denna fria prisbildning skall kvarstå även under det nya regleringsåret, såvida icke exceptionella förhållanden göra en prisbindning nödvändig.

Beträffande priserna å *brödsäd* har livsmedelskommissionen anført.

Med hänsyn till att man måste räkna med att försörjningsläget i fråga om brödsäd kommer att bli ansträngt under nästa regleringsår är det mycket angeläget att de brödsädsarealer, som väntas bli utvintrade, i största möjliga omfattning bli besådda med vårvete. Det synes även önskvärt, att vårveteodling kommer till stånd även på andra jordar, som kunna anses lämpliga härför.

Med anledning härav har livsmedelskommissionen övervägt att föreslå en höjning av det pristillägg för vårvete, som för närvarande utgår i förhållande till priset på höstvete och som utgör 2 kronor 25 öre per deciton. Emellertid medför en höjning av nämnda tillägg den olägenheten, att vårvetepriset då kommer upp i ett onaturligt förhållande till priset på höstvete, vilket bland annat skulle kräva ytterligare skärpta föreskrifter beträffande kvarnarnas förmalning. Dessutom ökas därigenom riskerna för inblandning av höstvete i vårvete. På grund härav och då risken för en utfodring av brödsäd givetvis kommer att ökas, därest priserna på höstvete och höstråg skulle hållas oförändrade, medan priserna på kött och fläsk såsom kommissionen fortsättningsvis förordar få undergå stegring, har kommissionen ansett det lämpligast att en höjning även av priserna på höstvete och höstråg kommer till stånd. Kommissionen vill för sin del förorda, att denna höjning fastställs till 2 kronor per deciton såväl för vårvete och vårråg som för höstvete och höstråg. Därest detta förslag vinner Kungl. Maj:ts bifall, kommer priset på höstvete och råg av normalkvalitet under det nya regleringsåret att i genomsnitt för hela året utgöra 28 kronor 25 öre per deciton, medan priset

för vårve te av normalkvalitet blir 30 kronor 50 öre per deciton. Kommissionen förutsätter, att av sistnämnda pris på samma sätt som hittills en krona per deciton betraktas såsom stimulanspremie och icke medräknas vid uppgörandet av inkomstkalkylen i samband med prissättningen.

För *fodersäd* har livsmedelskommissionen föreslagit samma höjning som för brödsäd. Härom har kommissionen anfört.

För att i möjligaste mån stimulera brödsädsodlingen har under tidigare år en ganska stor marginal upprätthållits mellan brödsädspriserna och fodersädspriserna. Skälen till att stimulera brödsädsodlingen göra sig vid den prissättning, som nu skall äga rum, minst lika starkt gällande som tidigare. På grund härav skulle det kunna ifrågasättas att låta priserna på fodersäd stiga mindre än brödsädspriserna, exempelvis en krona per deciton. Då emellertid kommissionen i det följande anser sig böra föreslå en höjning av animaliepriserna, skulle detta innebära en orättvisa gentemot de producenter, särskilt i mellersta Sverige, vilkas produktion i hög grad är inriktad på odling av fodersäd för försäljning. Denna orättvisa måste för dessa producenter te sig desto större som de vid tillämpning av systemet med fodersädsavstående äro skyldiga att till fastställt pris avstå sin fodersäd till förmån för, bland annat, innehavare av jordbruk, som ha större animalieproduktion än deras egen fodersädstillgång medgiver. Med tanke härpå finner sig kommissionen böra förorda, att fodersäden höjes med samma belopp som brödsäden, d. v. s. med 2 kronor per deciton. Prishöjningen skulle i så fall procentuellt bliva ungefär lika stor som den prisstegring som förordas för kött och fläsk.

I fråga om priserna å *potatis* har kommissionen yttrat.

Av försörjningsskäl är det i nuvarande situation angeläget att potatisarealen icke reduceras, särskilt därför att man vid en svag skörd kan riskera att tillgången på matpotatis kommer att bliva otillräcklig. En relativt stor potatisskörd är emellertid även behövlig på grund av att man vid utgången av detta försörjningsår icke kan räkna med något som helst övergångslager av potatismjöl. Med hänsyn härtill är det erforderligt att vidtaga vissa särskilda anstalter till stöd för potatisodlingen. Dessa anstalter synas i första hand böra taga sig uttryck i en höjning av det pris, som tillverkare av potatisstärkelse och brännvin skola erlagga till leverantörer vid inköp av potatis av för fabriksändamål normal kvalitet. Det synes rimligt, att detta pris höjes med 2 öre per hektoliter och stärkelseprocent. Från odlarehåll har en starkare stegring ifrågasatts. Då emellertid de priser för fabrikspotatis, som komma att tillämpas efter nämnda höjning, måste anses väl överensstämma med övriga jordbrukspriser samt de potatisodlare, som äro delägare i stärkelsefabrik, dessutom åtnjuta förmånen av en fullt tillfredsställande tillverkningsmarginal, synas några vägande invändningar mot kommissionens berörda förslag icke kunna framställas.

Fabrikspotatisodlingen torde vidare böra lämnas samma avsättningsgaranti, som gällt för innevarande år. Denna garanti innebär, att statsmakterna utfästa sig, att därest potatisskörden blir av viss storlek och försörjningsläget ej föranleder till annat, en angiven kvantitet skall vinna avsättning för andra ändamål än inhemsk direktkonsumtion eller utfodring. Vid en total skörd av 1 800 000 ton skall enligt garantien avsättning för nyssnämnda ändamål eller export garanteras för 170 000 ton potatis. Vid en skörd av 1 900 000 ton utsträcket garantien att gälla 200 000 ton och vid en skörd av 2 miljoner ton utgör den garanterade avsättningskvantiteten 240 000 ton.

Kommissionen har för avsikt att komplettera denna statliga avsättningsgaranti med ett avtal med potatisodlarnas organisationer, varigenom dessa liksom tidigare skulle åtaga sig att verka för att potatisodlingen vidmakt-hålles och att den i viss omfattning inriktas på sådana potatissorter, som lämpa sig för såväl direkt konsumtion som för industriella ändamål.

Vidkommande priserna å kött och fläsk har livsmedelskommissionen förordat en övergång till fri prisbildning från och med hösten 1947. Kommissionen har framhållit, att vid oförändrat prisläge på kött och fläsk en relativt stor brist på dessa varor komme att föreligga även under konsumtionsåret 1947/48. För att stimulera till ökad fläskproduktion hade kommissionen haft för avsikt att föreslå en höjning av nu gällande normalpriser på fläsk. Vid behandlingen inom livsmedelskommissionens råd av prissättningen på jordbrukets produkter under nästa regleringsår hade emellertid enligt vad kommissionen meddelat från olika håll framställts yrkande om att prisbildningen på kött och fläsk vid lämplig tidpunkt i början av nästa regleringsår skulle lämnas helt fri. Beträffande de skäl, som åberopats för en fri prisbildning, har kommissionen anfört.

Till stöd för yrkandet om fri prisbildning å förevarande område har från jordbrukets sida åberopats bland annat, att erfarenheterna givit vid handen, att de bundna priserna för kött och fläsk medfört icke önskvärda rubbningar i fråga om tillförseln av slaktdjur till andelsslakterierna. Dessa rubbningar sammanhånga med att de utanför jordbrukets organisationer stående slakteriföretagen under bristperioder i stor utsträckning betalat högre priser vid inköp av slaktdjur från jordbrukare än som kunnat möjliggöras av deras handelsmarginaler. Erläggandet av överpriser har underlättats av att Sveriges slakteriförbund och till detta anslutna slakteriföreningar vid sin partiförsäljning i enlighet med givna bestämmelser tillämpat fastställda normalpriser, vilket medfört, att de övriga slakteriföretag, som bedrivit återförsäljning av kött och fläsk till förbrukare, alltid varit tillförsäkrade full marginal på den del av inköpen, som i form av slaktad vara skett från jordbrukets organisationer. Genom att slakteriföretagare, som nyss anförts, tillämpat överpriser vid inköp av slaktdjur från jordbrukare, har en del av medlemmarna i slakteriorganisationerna lockats att antingen fränfalla sitt medlemskap eller att i strid mot organisationernas stadgar leverera slaktdjur till andra slakteriföretag.

Kravet på en fri prisbildning för kött och fläsk har vunnit anslutning även av Kooperativa förbundet och den enskilda handeln. Från sistnämnda intressegruppers sida har framhållits, att överpriser för slaktdjur under bristperioder i viss utsträckning måst erläggas, men det har å andra sidan med skärpa gjorts gällande, att detta varit alldeles nödvändigt för att handeln skulle kunna förse sina kunder med varor i erforderlig omfattning. Det vore självfallet ett önskemål från dessa gruppers sida att komma ifrån systemet med överbetalning, icke minst därför att detta minskade handelns möjligheter att erhålla täckning för sina verkliga kostnader och dessutom innebure en frestelse för handeln att taga igen överpriserna genom att överskrida de fastställda normalpriserna vid försäljning av kött och fläsk. Inom kommissionens råd har också framhållits, att den köpkraftsökning, som kommit till stånd genom inkomstökning och omsättningsskattens borttagande, utövade en mycket stark press på särskilt priserna på kött och fläsk. Dessa varor tillhörde nämligen en grupp av livsmedel, på vilken efterfrågan starkt ökades vid stigande köpkraft.

Kommissionen har förklarat sig kunna för sin del i huvudsak ansluta sig till vad sålunda anförts och har därutöver uttalat, att den angivna utvecklingen utgjort ett mycket starkt irritationsmoment och under vissa tider till och med inneburit risk för ett sammanbrott ej endast av normalprisregleringen utan även av ransoneringen av kött och fläsk. I detta sammanhang har kommissionen meddelat, att statens priskontrollnämnd genom s. k. provköp kunnat konstatera, att normalpriserna vid detaljhandelsförsäljning ganska allmänt överskridits med relativt betydande belopp. Liknande överskridanden hade enligt kommissionens erfarenhet jämförelsevis ofta förekommit inom den enskilda handeln vid återförsäljning av kött och fläsk i parti. Det rådde intet tvivel om att den förnämsta anledningen till dessa överskridanden av normalpriserna varit en önskan att taga igen de överpriser, som i första ledet erlagts vid inköp av slaktdjur från jordbrukare. Såsom ytterligare motivering för yrkandet om en fri prisbildning har kommissionen anför, att det nuvarande systemet med slakteritillstånd därvid skulle kunna tillämpas på ett generösare och smidigare sätt, vilket i och för sig skulle medföra en gynnsam följdverkan av den fria prisbildningen. Vidare skulle man kunna upphäva vissa andra regleringsbestämmelser, som föranlett irritation, såsom exempelvis bestämmelserna om leveransskyldighet för organ och inälvor m. m.

Enligt vad livsmedelskommissionen anför har mot en övergång till fri prisbildning på förevarande område särskilt från statens priskontrollnämnds sida invänts, att en sådan övergång skulle kunna medföra en stegring av priserna på köttvaror av sådan storleksordning, att den i nuvarande läge måste betraktas såsom icke önskvärd. Härvid hade särskilt framhållits, att risk förefunnnes, att handeln vid en fri prisbildning skulle höja sina marginaler till en nivå, som icke kunde betraktas såsom skälig. Gentemot dessa invändningar har kommissionen till en början anför, att kommissionen ville hålla frågan om den fria prisbildningen helt skild från frågan om ransoneringens upprätthållande i fortsättningen. När ransoneringen på kött och fläsk kunde slopas, vore omöjligt att nu taga ställning till. Så länge ransoneringen ansåges böra bibehållas, funnes enligt kommissionens åsikt stora möjligheter att med hjälp av denna styra efterfrågan på slaktdjursprodukter på ett sådant sätt, att prisstegringen vid fri prisbildning hölle sig inom måttliga gränser. Det gällde härvid främst att tillse att ransonerna av kött och fläsk icke fastställdes högre än som motsvarade den aktuella tillförseln av slaktdjursprodukter. Då man vidare under regleringsåret 1947/48 syntes kunna påräkna viss import, kunde denna tillgripas för att under bristperioder hålla priserna nere på en skälig nivå. Kommissionen har ytterligare i detta sammanhang meddelat, att Sveriges slakteriförbund i samband med att förbundet påkallat fri prisbildning uttalat, att det måste ligga även i organisationens intresse att se till att priserna icke bleve för höga. Kommissionen hade alltså att påräkna slakteriorganisationens stöd i detta hänseende. Vad beträffade farhågorna för att handeln skulle utnyttja den fria prisbildningen till att höja sina marginaler, har kommissionen meddelat, att kommissionen diskuterat

denna fråga såväl med producentkooperationen som med konsumentkooperationen och den enskilda handeln. Nämnade intressegrupper hade därvid förklarat sig icke ha behov av någon nämnvärd marginalökning, därest priserna vid bibehållen ransonering släpptes fria. Under alla förhållanden ansåge dessa grupper, att marginalen procentuellt icke skulle behöva höjas lika mycket som producentpriserna ökas. Möjligen kunde det enligt deras uppfattning bli fråga om en något ökad öresmarginal. Dessa uttalanden ha kommissionen funnit utgöra en ganska stark borgen för att marginalerna vid en fri prisbildning komme att hålla sig inom måttliga gränser.

På grund av vad nu anförts har kommissionen ansett sig böra förorda en övergång till fri prisbildning på kött och fläsk från och med hösten 1947. Någon bestämd tid för övergången kunde icke nu angivas, men enligt kommissionens uppfattning borde den icke ske, förrän den säsongsmässiga stegringen i slaktproduktionen inträdde under hösten. Huruvida övergången borde ske på en gång för samtliga här berörda varuslag eller i etapper på så sätt, att prisbildningen först hävdes för ett eller flera varuslag och något senare för andra varuslag, syntes böra bli föremål för överväganden längre fram.

Rörande storleken av den prisstegring, som kunde förväntas äga rum vid fri prisbildning på kött och fläsk, har livsmedelskommissionen anført.

Det är självfallet mycket svårt att göra en uppskattning av hur mycket producentpriserna komma att stiga vid fri prisbildning och bibehållen ransonering. De undersökningar, som kommissionen verkställt härom, tyda på att prisstegringen skall kunna hållas inom en ram av 10 procent. Med utgångspunkt härifrån har kommissionen uppskattat värdet för jordbruket av fria priser på kött och fläsk under regleringsåret 1947/48 till i runt tal 60 miljoner kronor. Härvid har kommissionen förutsatt, att i samband med den fria prisbildningen på dessa varor även normalpriserna på slakterifett av olika slag skola tillåtas stiga. Därest man beräknar värdet av prisuppgången för slakterifett till i runt tal 10 miljoner kronor för hela regleringsåret, skulle på kött och fläsk komma att belöpa 50 miljoner kronor att fördelas på i stort sett 10 månader. Kommissionen vill för sin del tillstyrka, att nämnda belopp, sammanlagt 60 miljoner kronor, tillgodoföras jordbruket såsom inkomst av slakt under det nya regleringsåret. Emellertid är kommissionen icke beredd att göra något uttalande beträffande fördelningen av detta belopp å olika slag av produkter. Jordbruket bör dock kunna räkna med att en inkomst av motsvarande storleksordning verkligen erhålles.

I fråga om priserna å *mjölk och mejeriprodukter* har livsmedelskommissionen yttrat.

Enligt kommissionens mening bör en prishöjning under det nya regleringsåret även inträda beträffande mjölkproduktionen. Med hänsyn till att smörpriset nyligen undergått en ganska kraftig stegring, är det emellertid angeläget att undvika en ytterligare prishöjning på denna vara. Däremot synes intet vara att invända mot att i nuvarande läge konsumentpriserna på grädde och ost höjas. Kommissionen föreslår, att dessa priser få undergå en höjning med (beträffande grädde i genomsnitt för hela landet) 30 öre per kilogram, vilket för regleringsåret 1947/48 skulle motsvara en inkomstförbättring för mejerierna av sammanlagt cirka 30 miljoner kronor. Härav

skulle även följa en höjning i inkomstkalkylen av värdet av hemmaförbrukad konsumtionsmjölk med omkring 2,1 miljoner kronor. I fråga om konsumtionsmjölken vill kommissionen erinra, att denna under loppet av ett halvt år höjts med i allmänhet 2 öre per liter och på vissa orter med 3 öre per liter (i Göteborg 4 öre per liter för flaskmjölk). Med tanke härpå och då det måste anses angeläget, att den höga förbrukning av konsumtionsmjölk, som nu är för handen, i möjligaste mån bibehålles även i fortsättningen, anser kommissionen, att det nu icke bör bli fråga om någon större höjning av priset på denna vara. I detta sammanhang vill kommissionen även erinra, att mjölkkrabatterna från och med den 1 januari 1948 tänkts skola slopas. Med hänsyn till det behov av inkomstförbättring för jordbruket, som förefinnes för nästa regleringsår, är det emellertid önskvärt med en prisförhöjning motsvarande 2 öre per liter konsumtionsmjölk. Kommissionen vill för sin del föreslå, att en sådan prishöjning kommer till stånd. Därest emellertid en prishöjning med nämnda belopp icke skulle anses kunna godtagas ur försörjnings- och avsättningssynpunkt, vill kommissionen alternativt förordna, att prishöjningen begränsas till ett öre per liter konsumtionsmjölk från och med den 1 september 1947 och att jordbruket beredes kompensation för bortfallet av den andra ettöringen på så sätt, att de prisstegringar, som föreslagits för grädde, ost samt kött och fläsk, till en del få äga rum redan den 1 maj 1947. Eftersom en prishöjning av ett öre per liter konsumtionsmjölk för helt år motsvarar omkring 11 miljoner kronor, skulle berörda prisstegringar per den 1 maj 1947 avvägas så, att de för tiden därefter och fram till den 1 september komma att motsvara sistnämnda belopp.

Därest Kungl. Maj:t godkänner kommissionens förslag rörande prishöjningar på konsumtionsmjölk, grädde och ost, synes det lämpligt att de belopp, som härigenom tillföras mejerierna, bli föremål för clearing mellan olika områden. Detta kan lämpligen ske så, att prisstegringarbeloppen i förhållande till nuvarande prisnivå inbetalas till Svenska mejeriernas riksförening och därefter genom dess försorg fördelas mellan mjölkproducenterna. Riksföreningen har förklarat sig vara beredd att medverka till en sådan prisutjämning. Skulle emellertid svårigheter uppstå för föreningen att genomföra densamma, böra mejerierna åläggas skyldighet att deltaga däri. Beträffande de föreskrifter, som må erfordras för detta ändamål, vill kommissionen återkomma i samband med att kommissionen avgiver förslag rörande prisregleringsanordningarna under det nya regleringsåret.

Om förslaget om prishöjning på ost med 30 öre per kilogram genomföres, synes det till motverkande av spekulationslagring lämpligt, att prisstegringen på inneliggande lager inlevereras till clearingkassan för ost. Även denna fråga torde få övervägas i samband med förslaget rörande den tekniska utformningen av prisregleringsanordningarna.

Enligt beräkningar, som verkställt inom livsmedelskommissionen, motsvara de föreslagna prisjusteringarna för regleringsåret 1947/48 ett sammanlagt inkomstbelopp av omkring 140 miljoner kronor. Till ett belopp av 135,5 miljoner kronor fördelar sig denna inkomstökning på olika produkter i enlighet med följande sammanställning. Återstoden av inkomstökningen hänförs sig enligt vad kommissionen uttalat i huvudsak till den prisstegring för sockerbeter, som kunde bli följd av sockerbetsförhandlingarna.

		Inkomstökning miljoner kronor
Höstvete.....	+ 2 öre per kg	7·0
Höstråg och vårråg	+ 2 » » »	3·6
Vårvete	+ 2 » » »	2·8
Korn.....	+ 2 » » »	1·4
Havre	+ 2 » » »	2·4
Blandsäd	+ 2 » » »	—
Fabrikspotatis.....	+ 2 » » hektoliter	
	och stärkelseprocent	1·2
Grädde.....	+ 30 öre per kg	15·0
Ost	+ 30 » » »	15·0
Hemmaförbrukad k-mjölk		2·1
K-mjölk (exklusive grädde).....	+ 1 öre per liter	11·1
Slaktdjursprodukter (inklusive slakterifett)	cirka	60·0
Höjning av k-mjölkspriset med ytterligare 1 öre per liter under 1947/ 48 eller höjning av priserna på vissa produkter under tiden ¹ / ₅ —		
³¹ / ₈ 1947.....		11·1
Superfosfat — 1 öre per kg (3·0 miljoner sänkning på kostnadssidan)		2·8
Summa		135·5

Beträffande de ifrågasatta prisjusteringarnas inverkan på levnadskostnaderna har livsmedelskommissionen anfört.

De nu föreslagna prisjusteringarna komma givetvis att taga sig uttryck i en höjning av index för levnadskostnaderna. Därest prishöjningarna i sin helhet få slå igenom i konsumentledet, vilket kommissionen vill förorda, torde stegringen i socialstyrelsens levnadskostnadsindex med år 1914 som bas komma att utgöra mellan 3,5 och 4 enheter, sedan alla justeringarna genomförts. Härvid har kommissionen räknat med att ett öres höjning av priset på standardiserad konsumtionsmjölk motsvarar 0,45 enheter, 30 öres höjning av priset på ost 0,30 enheter, 10 procents höjning av priserna på kött och fläsk omkring 2 enheter och 2 öres höjning på spannmålen omkring 0,5 enheter. Det synes böra framhållas, att den verkliga stegringen av priserna på kött och fläsk torde bli mindre än vad som motsvarar indexstegringen, enär man vid indexberäkningen icke tagit hänsyn till de överskridanden av gällande normalpriser, som förekommit.

Livsmedelskommissionen har vidare uttalat, att i överensstämmelse med de principer, som tillämpats för jordbrukets prisreglering under innevarande regleringsår, en omräkning av inkomst- och kostnadskalkylen borde äga rum i augusti månad med ledning av då föreliggande uppgifter rörande skördeutfallet. Kommissionen har härom anfört följande.

Därest det vid den föreslagna omräkningen skulle visa sig, att ett kalkylmässigt överskott uppkommer, som motsvarar mer än 4 procent av den i nu föreliggande justerade kalkyl upptagna inkomstsumman med tillägg av 140 miljoner kronor, eller cirka 100 miljoner kronor, böra priserna justeras, så att överskottet begränsas till sistnämnda belopp. Om å andra sidan ett kalkylmässigt underskott, överstigande 100 miljoner kronor, skulle uppkomma, bör detta på motsvarande sätt nedbringas. Beträffande frågan vilka grenar av produktionen som främst skola bli föremål för en enligt 4-procentsregeln företagen justering torde liksom hittills böra gälla den principen, att justeringen i första hand skall beröra de produktionsgrenar, som mest bidragit

till över- eller underskottet. Dylika justeringar böra dock icke ske efter rent mekaniska grunder, utan hänsyn bör även tagas till försörjningsläget. Med tanke på möjliga förskjutningar i försörjningsläget böra vidare ur försörjningssynpunkt erforderliga justeringar av priserna få företagas även utan att förutsättningar föreligga för en tillämpning av 4-procentsregeln. Dylika prisjusteringar böra emellertid avvägas på sådant sätt, att relationen mellan inkomst- och kostnadssumman i kalkylen icke påverkas. Därest prissänkningar på sådana jordbruksprodukter, som icke äro underkastade statlig prissättning, skulle komma till stånd utan ingripande från myndigheternas sida, böra myndigheterna däremot icke ha skyldighet att kompensera prissänkningarna genom prishöjningar på andra produkter eller prissänkningar på förnödenheter. I allmänhet torde inverkningarna av nu ifrågavarande prissänkningar på jordbrukarnas inkomster motvägas av en samtidigt inträffad produktionsökning, enär en dylik i regel får förutsättas utgöra anledningen till prissänkningar av detta slag.

Livsmedelskommissionen har hemställt om Kungl. Maj:ts beslut i enlighet med vad kommissionen sålunda anfört och förordat.

I ett vid livsmedelskommissionens förevarande skrivelse fogat särskilt yttrande har ledamoten av kommissionen fru Nordgren förklarat sig ha kunnat endast med stor tvekan biträda kommissionens förslag i fråga om prissbildningen å kött och fläsk, enär efterfrågan å dessa varor säkerligen komme att väsentligt överstiga tillgångarna, varigenom priserna kunde komma att stiga till sådan höjd att de mindre inkomsttagarna icke kunde köpa ut sina ransoner, och enär spannmål, som kunde begagnas till människoföda, vid fri prissbildning å kött och fläsk kunde befaras i viss utsträckning komma att användas till utfodring.

I livsmedelskommissionens råd, som på sedvanligt sätt behandlat ärendet, ha vissa erinringar framställts mot kommissionens förslag. Sålunda ha herrar Beck-Friis, Blomkvist, Börjesson, Ekström, Enderstein, Erlansson, Flytström, J. H. Johansson, Liedberg, Lindström, Ringborg och Sjölander samt fru Svensson — under hänvisning till förut återgivna yttranden rörande inkomst- och kostnadskalkylen, enligt vilka ett kalkylmässigt inkomstunderskott av omkring $(170 + 23,2 + 29,5 =)$ 230 miljoner kronor beräknats uppstå — anfört, att prishöjningar borde vidtagas å vissa jordbruksprodukter för att man skulle erhålla den inkomstökning, som en balanserad budget krävde och höjda arbetslöner nödvändiggjorde. Prishöjningarna borde främst avse konsumtionsmjölk, grädd- och ost, kött och fläsk, brödsäd och fodersäd samt fabrikspotatis. I anslutning härtill har uttalats, att en prishöjning å spannmål med 4 öre per kilogram syntes vara lämplig och att beträffande priset å fabrikspotatis en även försörjningspolitiskt motiverad höjning erfordrades. Vidare har anförts, att priset å konsumtionsmjölk fortfarande vore så lågt i förhållande till näringsvärdet att en höjning med 3 öre syntes böra betraktas såsom ett minimum samt att grädd- och ostpriserna av samma skäl borde höjas. Ifrågavarande rådsledamöter ha även uttalat, att en betydande höjning av inkomsterna å kött och fläsk kunde och måste genomföras. Därvid borde i första hand prissbildningen lämnas fri och i andra hand ransonereringen av dessa varor slopas. Herr Carlborn har avgivit särskilt yttrande

beträffande prisfrågan, enligt vilket priserna å brödsäd borde höjas med 4 kronor per deciton. Herr Ekström har tillika framhållit önskvärdheten av att priset å produktmjölk höjdes med 2 öre per kilogram.

Statens priskontrollnämnd, som ansett att lagerökningsposten icke längre borde bibehållas i inkomst- och kostnads-kalkylen, varvid ett kalkylmässigt inkomstöverskott av 42,4 miljoner kronor skulle uppkomma för regleringsåret 1947/48, har rörande prissättningen på jordbrukets produkter anfört i huvudsak följande.

Enligt en inom priskontrollnämndens livsmedelssektion uppgjord promemoria torde risk föreligga att stora prishöjningar inträffa på kött och fläsk vid ett slopande av priskontrollen på dessa varor. Med hänsyn till de ogynnsamma återverkningarna på levnadskostnaderna, som sådana prishöjningar skulle komma att medföra, finner nämnden det ej möjligt att nu slopa prisregleringen på detta område. Vid behandlingen av denna fråga inom priskontrollnämndens råd uttalade sig även rådet för ett bibehållande tills vidare av priskontrollen på kött och fläsk.

Enligt nämndens uppfattning tala emellertid i nuvarande läge försörjningsmässiga och andra skäl för vissa prisförhöjningar på jordbruksprodukter.

I likhet med kommissionen anser nämnden att en del av dessa prishöjningar böra läggas på kött och fläsk. I betraktande av att kött- och fläskpriserna redan nu äro mycket höga och med hänsyn till den ogynnsamma psykologiska effekt, som en ytterligare kraftig prishöjning på dessa varor skulle medföra, finner nämnden det dock för sin del lämpligast att prisförhöjningarna på kött och fläsk begränsas till omkring fem procent. Om detaljhandeln därvid erhöile oförändrade procentuella marginaler, skulle även prisförhöjningarna i konsumentledet bliva omkring fem procent. De skäl som förebäras av detaljhandeln för en ökning av marginalerna torde nämligen delvis böra beaktas.

De prishöjningar, som priskontrollnämnden ansett sig böra föreslå för produktionsåret 1947/48, framgå av följande tabell, i vilken även medtagits det inkomstöverskott som inkomst- och utgiftskalkylen enligt nämndens beräkningar skulle utvisa.

	Miljoner kronor	
Inkomstöverskott i kalkylen, enligt nämndens beräkningar.....	42.4	
Prisförhöjningar:		
Vårvete.....	+ 2 öre	2.8
Korn.....	+ 1 »	0.7
Havre.....	+ 1 »	1.2
Blandsäd.....	+ 1 »	—
Fabrikspotatis.....	+ 0.5 »	1.2
Grädde.....	+ 30 »	15.0
Ost.....	+ 30 »	15.0
Hemmaförbrukad k-mjölk.....		2.1
K-mjölk (exklusive grädde).....	+ 1 öre	11.1
Superfosfat.....	— 1 »	2.8
Kött och fläsk (med bundna priser).....	+ 5 %	28.5
Höjning av k-mjölkpriset med ytterligare 1 öre per liter eller höjning av priserna på vissa produkter under tiden $\frac{1}{5}$ — $\frac{31}{8}$ 1947		11.1
Summa		133.9

Enligt vad priskontrollnämnden meddelat har nämndens råd vid behandlingen av förevarande prisfråga instämt i nämndens förslag, varvid dock reservationer avgivits dels av herr Lindberger, som ansett de föreslagna priserna på brödsäd för låga, dels ock av fröken Collin och herr H. Nilsson, som ansett, att posten för lagerhållning borde bibehållas i kalkylen och att i kalkylen borde upptagas erforderligt belopp för täckande av ofrånkomliga lönestegringar inom jordbruket under produktionsåret 1947/48 samt att priserna å jordbruksprodukter därefter borde justeras så att kalkylen vore balanserad.

I skrivelse den 1 juni 1947 har Småbrukarnas riksförbund uttalat sig för en inkomstförbättring för jordbruket med 200 miljoner kronor.

Kungl. Maj:ts beslut.

I anledning av livsmedelskommissionens förslag har Kungl. Maj:t dels den 11 april 1947 och dels den 5 juni 1947 meddelat beslut angående prissättningen på jordbrukets produkter och förnödenheter under regleringsåret 1947/48. Jag torde få erinra, att dessa beslut innebära i huvudsak följande.

Priset på höstvete och råg av normalkvalitet skall utgöra i genomsnitt 28 kronor 25 öre per deciton under regleringsåret 1947/48 mot 26 kronor 25 öre under innevarande regleringsår. Priset på vårvete av normalkvalitet skall utgöra i genomsnitt 31 kronor 50 öre per deciton under det nya regleringsåret mot 28 kronor 50 öre under regleringsåret 1946/47. Prisskillnaden mellan vårvete och höstvete av normalkvalitet höjes sålunda med 1 krona per deciton till i genomsnitt 3 kronor 25 öre per deciton.

De för innevarande regleringsår fastställda priserna på fodersäd (korn, havre och blandsäd) höjas med 2 kronor per deciton.

Priserna på kli av vete, råg, korn och havre skola likaledes höjas med 2 kronor per deciton. För den kostnadsökning av omkring 5,5 miljoner kronor för regleringsåret 1947/48, som förorsakas jordbruket till följd härav, skall compensation lämnas på så sätt, att ett motsvarande belopp utbetalas till producenterna i form av statliga pristillägg på slaktprodukter under den resterande delen av innevarande regleringsår samt under de första månaderna av nästa regleringsår.

I fråga om potatis har Kungl. Maj:t medgivit att, därest skörden år 1947 blir av viss storlek, vissa kvantiteter potatis må vinna avsättning för andra ändamål än inhemsk direktförbrukning eller utfodring. Enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande skall för tillverkningsåret 1947/48 det pris, som tillverkare av potatisstärkelse eller brännvin skola erlägga till leverantörer vid inköp av potatis av för fabriksändamål normal kvalitet, fastställas till belopp, som med 2 öre per hektoliter och stärkelseprocent överstiger det pris, som varit gällande för tillverkningsåret 1946/47.

Priserna på grädde och ost skola undergå en höjning av genomsnittligt 30 öre per kilogram från och med den 10 juni 1947. Vidare skall priset på standardiserad konsumtionsmjölk från samma tidpunkt höjas med 2 öre per

liter. De belopp, som motsvara nu nämnda prishöjningar på mjölk och mejeriprodukter, skola bli va föremål för ett clearingförfarande. Beloppen skola inlevereras till Svenska mejeriernas riksförening samt fördelas mellan mjölkproducenterna genom riksföreningens försorg.

Priskontrollen i fråga om kött och fläsk skall bibehållas. Ett belopp av 60 miljoner kronor skall dock tillföras jordbruket under det kommande regleringsåret genom en höjning av priserna på slaktdjursprodukter.

De av Kungl. Maj:t fastställda prisförändringarna innebära, att jordbruket tillföres ett belopp, som i jordbrukskalkylen kan beräknas till omkring 147 miljoner kronor. Hur detta inkomstbelopp fördelar sig på olika produkter framgår av följande sammanställning.

		Inkomstökning miljoner kronor
Höstvete	+ 2 öre per kg	7.0
Höstråg och vårråg	+ 2 » » »	3.6
Vårvete	+ 3 » » »	4.2
Korn	+ 2 » » »	1.4
Havre	+ 2 » » »	2.4
Blandsäd	+ 2 » » »	—
Fabrikspotatis	+ 2 » » hektoliter och stärkelseprocent	1.2
Grädde	+ 30 öre per kg	18.4
Ost	+ 30 » » »	18.4
Hemmaförbrukad k-mjölk		2.6
K-mjölk (exklusive grädde)	+ 2 öre per liter	27.7
Slaktdjursprodukter (inklusive slakterifett)		60.0
Summa		146.9

Av nämnda belopp beräknas 12,8 miljoner kronor komma att tillföras jordbruket under återstoden av innevarande regleringsår genom den beslutade prishöjningen på grädde, ost och konsumtionsmjölk från och med den 10 juni 1947. Utöver summan 146,9 miljoner kronor tillkommer den prisstegring för sockerbeter, som följer av den tidigare beslutade höjningen av grundpriset från 4,65 till 5,00 kronor per deciton. Härigenom höjes den i normkalkylen angivna inkomstsommen med ytterligare 7,1 miljoner kronor. Vidare tillkommer på inkomstsidan ett belopp av 2,8 miljoner kronor, svarande mot den sänkning på kostnadssidan, som blir en följd av den väntade prissänkningen beträffande superfosfat med 1 krona per deciton jämfört med det i normkalkylen begagnade priset. Å andra sidan medför en höjning av priset på chilesalpeter med 4 kronor per deciton utöver det i normkalkylen begagnade, att kostnaderna öka med ett belopp, som på inkomstsidan motsvarar 0,9 miljoner kronor. Höjningen av klipriserna skall som tidigare nämnts kompenseras genom särskilda pristillägg för kött och fläsk under återstoden av innevarande och början av nästkommande regleringsår.

Sammanlagt medföra de nu beslutade prisförändringarna en höjning av de i normkalkylen för regleringsåret 1947/48 upptagna inkomsterna med 143,1 miljoner kronor (kostnadssidan hålles kalkylmässigt oförändrad). Härtill komma förutnämnda prisförbättringar å mejeriprodukter under tiden 10 juni

—31 augusti 1947, beräknade till 12,8 miljoner kronor. Utöver summan av nu nämnda belopp — 155,9 miljoner kronor — kunna komma vissa inkomstförbättringar genom en sannolik höjning i förhållande till normkalkylen av priserna på vissa av de produkter, som äro föremål för fri prisbildning.

Livsmedelskommissionens förslag till övriga regleringsåtgärder för regleringsåret 1947/48.

Som förut nämnts innefattar livsmedelskommissionens skrivelse den 5 juni 1947, vilken skrivelse även underställts kommissionens råd, förslag till fortsatta regleringsåtgärder på jordbrukets område utöver de i skrivelsen den 3 april 1947 behandlade. Kommissionens råd har vid sammanträde den 5 juni 1947 tillstyrkt förslagen. Två särskilda yttranden avgåvos härvid, det ena av herr Olin rörande prisregleringen i fråga om slaktdjursprodukter och det andra av herr Ekström m. fl. rörande krav å prishöjningar till ett sammanlagt belopp av 200 miljoner kronor, d. v. s. 60 miljoner kronor utöver kommissionens förslag. I samband med utarbetandet av sina förslag har kommissionen haft till övervägande ett flertal framställningar avseende ifrågavarande område. Bland dessa må nämnas en skrivelse från Svenska spannmålsaktiebolaget den 10 mars 1947.

Allmänna riktlinjer. Livsmedelskommissionen har inledningsvis framhållit, att det allmänna försörjningsläget beträffande livsmedel under loppet av innevarande regleringsår icke undergått någon påtaglig förbättring här i landet. Av de ransoneringar, som gällde under större delen av år 1945/46 beträffande animaliska produkter, hade hittills endast ransoneringen av ost m. m. kunnat helt upphävas. Fortfarande finge dock i huvudsak endast halvfet ost tillverkas. I övrigt nödvändiggjorde det nu rådande försörjningsläget ifråga om fettvarorna fortsatt ransonering av matfettet, standardisering av konsumtionsmjölken samt maximering av gräddens fetthalt. Vad anginge kött och fläsk hade försörjningsläget icke undergått några väsentliga förändringar under innevarande regleringsår. Detsamma gällde ifråga om socker. Beträffande brödsäden hade under första halvåret 1947 en skärpning av läget inträffat, varigenom det blivit nödvändigt att utdryga tillgången på mjöl genom inblandning av kornmjöl i vetemjöl. Genom utlovad eller pågående import syntes behovet av brödspannmål numera dock säkrat tills den nya skörden komme i marknaden. Brödsädslagren komme emellertid vid övergången till det nya produktionsåret att under alla förhållanden bliva mycket små.

Kommissionen har vidare anförut, att den starkt beskurna världsproduktionen av livsmedel med all sannolikhet komme att i ogynnsam riktning påverka försörjningsläget i vårt land även under regleringsåret 1947/48. En huvudanledning till den alltjämt rådande internationella bristsituationen syntes vara att söka i det förhållandet, att försörjningen med animaliska livsmedel och vegetabiliska fettämnen vore otillräcklig och för tämligen lång tid

framåt komme att befinna sig i ett kritiskt läge. Den spänning, som på internationella marknaden rådde mellan tillgång och efterfrågan på dessa varor, medförde för vårt vidkommande icke endast direkta svårigheter beträffande försörjningen med köttvaror och fetter, utan påverkade även våra möjligheter att genom import av cerealier förbättra försörjningsläget. På grund av fettbristen på världsmarknaden rönt nämligen cerealierna en utomordentligt starkt ökad efterfrågan för direkt konsumtion. För år 1947/48 förutsåges obetydlig eller ingen bättring i den sammanlagda tillgången på vete för export från de stora exportländerna, medan efterfrågan i de europeiska importländerna alltjämt komme att vara större än normalt. Jämväl våra möjligheter att importera oljekraftfoder och andra fodermedel komme att influeras av den kris, som för närvarande rådde på livsmedelsförsörjningens område i världen.

Även om den möjligheten icke borde helt uteslutas, att importen kunde komma att utökas under regleringsåret 1947/48, syntes utsikterna beträffande det inhemska försörjningsläget enligt kommissionens åsikt böra bedömas med försiktighet. Kommissionen har uttalat, att denna åsikt framstode desto mera motiverad, som betingelserna för 1947 års skörd vore tämligen ogynnsamma med hänsyn till den minskade höstsådden, förekomsten av övervintringsskador, förseningen av vårbruket och den i maj rådande torkan.

Mot bakgrunden av vad nu anförts borde man enligt kommissionens mening räkna med att handels- och förbrukningsregleringarna beträffande livsmedel och jordbruksförnödenheter komme att bli erforderliga under nästa regleringsår i ungefär samma omfattning som under innevarande år. Möjligheter borde dock hållas öppna att under loppet av nästkommande år vidtaga de förändringar i regleringssystemet, som kunde bli påkallade av förskjutningar i försörjningsläget.

Efter att ha erinrat om vissa delar av innehållet i livsmedelskommissionens skrivelse den 3 april 1947 och Kungl. Maj:ts beslut i prisfrågan har kommissionen framhållit, att de av Kungl. Maj:t fastställda priserna borde gälla under regleringsåret 1947/48, såvida icke inkomst- och kostnadsbetingelserna skulle utveckla sig på sådant sätt, att ett kalkylmässigt över- eller underskott skulle uppkomma, motsvarande mer än 4 procent av jordbrukets produktionsvolym enligt den upprättade kalkylen.

Kommissionen har föreslagit, att med hänsyn till ovissheten om hur förhållandena kunde komma att gestalta sig i fortsättningen Kungl. Maj:t borde även för nästa regleringsår erhålla lika vidsträckta befogenheter med avseende å jordbruksregleringen som under det nu löpande regleringsåret. Nu gällande regleringsfullmakt avser tiden intill utgången av innevarande regleringsår, d. v. s. intill den 1 september 1947. Den nya regleringsfullmakten borde gälla hela nästa regleringsår, d. v. s. tiden från och med den 1 september 1947 till och med den 31 augusti 1948, och innefatta samtliga de regleringsbemyndiganden, som riksdagen tidigare lämnat under krisen och som icke begränsats till visst regleringsår. Kungl. Maj:t borde vidare äga befogenhet att under regleringsåret vidtaga av omständigheterna påkallade

ändringar i jordbruksregleringen, dock att riksdagen, då så utan olägenhet kunde ske, syntes böra höras över mera genomgripande ändringar i regleringsåtgärderna.

Mjolk- och matfettsregleringen. Livsmedelskommissionen har ansett, att de statliga regleringsåtgärderna beträffande mjölk och matfett m. m., vilka avsåge att reglera handeln med och förbrukningen av dessa varor, borde tills vidare bibehållas i stort sett oförändrade. Det borde få ankomma på Kungl. Maj:t att med hänsyn till utvecklingen av försörjningsläget besluta om deras fortsatta bestånd eller om eventuella ändringar i desamma. Vid en gynnsam utveckling av försörjningsläget syntes i första hand en höjning av matfetsransonerna böra komma ifråga, vidare en höjning av fetthalten i den standardiserade mjölken ävensom en ytterligare höjning av ostens fetthalt. Med hänsyn till rådande förhållanden borde en höjning av mjölkens fetthalt böra ske med bibehållande av standardiseringen.

I samband med genomförandet av Kungl. Maj:ts beslut om höjning av priserna på kött och fläsk under nästa regleringsår borde enligt kommissionens uppfattning även normalpriserna på slakterifett undergå vissa justeringar. Det syntes böra ankomma på livsmedelskommissionen att efter samråd med vederbörande jordbruksorganisation bestämma storleken av dessa justeringar och de varor som de skulle avse. I övrigt har kommissionen ansett, att det nuvarande systemet för prissättningen på smör och annat matnyttigt fett borde bibehållas i stort sett oförändrat. Importen av fett och fettråvaror borde sålunda fortfarande bliva föremål för en prisutjämning till ett prisläge, som överensstämde med de fastställda normalpriserna på olika slags fett. Denna prisutjämning skedde för närvarande dels genom upptagande av viss accis å margarin, dels genom upptagande av en rörlig clearingavgift vid import av fettämnen, motsvarande i varje särskilt fall skillnaden mellan normalpriset och den faktiska anskaffningskostnaden för varan i fråga.

Enligt kommissionens mening vore det lämpligt, att Kungl. Maj:t erhöile befogenhet jämväl för regleringsåret 1947/48 att besluta om uttagande av fasta importavgifter på olika slags fett och fettråvaror för framställning av margarin och matnyttigt fett. Med hänsyn till utvecklingen av försörjningsläget, syntes det dock mindre sannolikt att denna befogenhet skulle utnyttjas under regleringsåret.

Vad prissättningen på matfett i övrigt beträffar har kommissionen funnit det önskvärt, att konsumentpriserna på smör, margarin och annat matfett liksom hittills om möjligt inbördes avvägdes på sådant sätt, att konsumenterna kunde behålla rätten att inom ransoneringens ram vid varje särskilt tillfälle fritt välja mellan olika slag av matfett. Sådan valfrihet kunde emellertid möjligen icke uppehållas under hela nästa regleringsår utan att de nu rådande prisrelationerna ändrades. Kommissionen har i detta sammanhang framhållit att, om prisrabatteringen beträffande matfett skulle upphöra under regleringsåret, förskjutningar i efterfrågan från smör till margarin kunde uppkomma vid bibehållande av nu gällande priser. Ett slopande av pris-

rabatterna måste nämligen verka i den riktningen att efterfrågan på det billigaste matfettet, d. v. s. margarin, ökades. Därest det föreslagna systemet med barnbidrag samtidigt genomfördes, motverkades å andra sidan denna tendens. Skulle emellertid en efterfrågestegring inträda av sådan storleksordning, att den ej kunde täckas av tillgången på margarin, vilken även under nästa regleringsår syntes bliva knapp, måste, om konsumenterna alltjämt skulle få full frihet att välja mellan olika slag av matfett, margarinpriset höjas. En höjning av margarinpriset skulle härvid visserligen medföra en viss fördyring av matfettet för de mindre bemedlade, men en sådan fördyring skulle även inträda vid en bindning av kupongerna i den riktningen att allmänheten tvingades övergå till en större konsumtion av smör. För de mindre bemedlade syntes den förra linjen i de flesta fall vara att föredraga ur rent ekonomisk synpunkt.

Under erinran att Kungl. Maj:ts beslut beträffande prisregleringen i övrigt på detta område innebure att priserna skulle höjas för konsumtionsmjölk med 2 öre per liter, för grädde med 30 öre per kilogram och för ost med likaledes 30 öre per kilogram, har kommissionen anfört, att prishöjningar i fråga om konsumtionsmjölken borde taga sig uttryck i en höjning av normalpriserna på mjölk med 2 öre per liter. Vad angår prishöjningen på grädde har kommissionen erinrat, att prissättningen på denna vara för närvarande vore mycket oenhetlig. I samband med att den beslutade höjningen av gräddpriset genomfördes, syntes det lämpligt, att gräddpriserna justerades, så att de mera allmänt komme i likartad relation till de inom respektive områden gällande konsumtionsmjölkspriserna. Detta innebure, att vissa områden skulle få en större prishöjning än 30 öre per liter, medan andra skulle få en något mindre. Givetvis borde dock härvid iakttagas, att den genomsnittliga prishöjningen bleve 30 öre per liter. I samband med prishöjningen på grädde borde vidare — för att tillverkningen av fettemulsion ej mera väsentligt skulle öka — accisen på såväl tunn som fet fettemulsion höjas. Beslutet om höjning av priset på ost med i genomsnitt 30 öre per kilogram syntes lämpligen böra effektueras på så sätt, att de nu gällande normalpriserna på olika slag av löpeost (inklusive smältost) och margarinost höjdes med något varierande belopp, varvid borde tillses, att den genomsnittliga prishöjningen komme att utgöra 30 öre per kilogram. Fastställandet av de nya priserna borde ske efter samråd med Svenska mejeriernas riksförening.

Kommissionen har vidare anfört, att då priserna på konsumtionsmjölk, grädde och ost underginge höjning på sätt nu angivits, medan smörpriset bleve oförändrat, de mejerier, som i större utsträckning än andra tillverkade eller försålde förstnämnda slag av mejeriprodukter, erhöle en merinkomst i förhållande till andra mejerier. Denna merinkomst borde genom ett clearingförfarande utjämnas, så att smörmjölken komme i åtnjutande av ungefärligen samma prisförbättring som annan mjölk. Ifrågavarande clearing har kommissionen funnit lämpligen kunna ske på det sättet, att mejerierna till Svenska mejeriernas riksförening inbetalade en avgift motsvarande för konsumtionsmjölk 2 öre per liter samt för grädde och ost 30 öre per kilogram. En motsvarande avgift syntes även böra upptagas för grädde och ost, som

vid mejeri användes för tillverkning av glass respektive smältost. De medel, som inflöte genom upptagande av dessa avgifter, borde sedan genom riksför-
eningens försorg slås ut på all invägd mjölk. Kommissionen har beträffande prisutjämningsförfarandet ytterligare anfört följande.

Eftersom det övervägande antalet mejerier för närvarande äro anslutna till Svenska mejeriernas riksförening, har kommissionen tagit i beaktande möjligheten att låta riksföreningen utan ingripande från myndigheternas sida omhändervärd ifrågakommande utjämningsförfarande. Emellertid står alltjämt ett mindre antal mejerier utanför riksföreningen, och det torde därför vara nödvändigt att grunda clearingförfarandet på en statlig förordning. Förslag till en dylik förordning har uppgjorts inom livsmedelskommissionen. I detta förslag har förutsatts att prisutjämnningen skall omfatta alla mejerier, antingen de äro anslutna till riksföreningen eller ej. Därjämte har förordats, att utjämningsförfarandet, i den mån Kungl. Maj:t så föreskriver, skall tillämpas även å mjölkproducent som försäljer konsumtionsmjölk, grädde eller ost till annan än mejeri. Såvitt nu kan bedömas, kan utjämningsförfarandet tills vidare inskränkas till att avse mejerier och andra företag, som erhållit tillstånd att standardisera konsumtionsmjölk. Mjölkproducenter, som försälja mjölk direkt till konsumenter, skulle alltså lämnas utanför prisutjämnningen. Med hänsyn till de föreskrifter om försäljning av konsumtionsmjölk, som nu gälla, synes detta icke behöva medföra någon större olägenhet.

Vad beträffar fördelningen av de inlevererade prisstegringsbeloppen synes denna böra ske enligt planer, som på förslag av riksföreningen fastställas av livsmedelskommissionen. Vid fördelningen bör givetvis gälla, att mejerier och övriga innehavare av tillstånd att standardisera konsumtionsmjölk behandlas lika. Principiellt synes det vidare riktigast, att bidragen ur avgiftsmedlen bliva lika stora inom skilda delar av landet och för olika slag av mjölk. Därest emellertid Svenska mejeriernas riksförening skulle finna lämpligt att föreslå en differentiering av bidragen, bör emellertid hinder icke möta för livsmedelskommissionen att godkänna en sådan åtgärd.

I förslaget till förordning angående utjämningsförfarandet har föreslagits, att utjämningsavgift skulle kunna uttagas med högst 3 öre per kilogram mjölk och högst 50 öre per kilogram grädde och ost. Dessa belopp korrespondera med den högsta avgift, som får uttagas enligt Kungl. Maj:ts förordning nr 488/41 angående mjölkavgift. Avsikten är dock icke, att avgift enligt den nu föreslagna förordningen skall under nästa regleringsår utgå med högre belopp än vad som svarar mot prisstegringen på mejeriprodukterna. Beträffande grädde kan det dock ifrågakomma att uttaga en högre avgift än 30 öre per kilogram. Gräddpriserna äro nämligen för närvarande så avvägda, att försäljning av grädde giver mejerierna ett större relativt netto än försäljning av andra produkter. Ifrågakommande merinkomst av grädde är i jordbrukskalkylen för 1947/48 upptagen till ej mindre än 19 miljoner kronor. Kommissionen har sig bekant, att inom Svenska mejeriernas riksförening pågå vissa diskussioner om att någon del av denna merinkomst skulle bliva föremål för utjämning mellan alla mejerier. För den händelse riksföreningen skulle fatta beslut i dylik riktning, synes det icke vara något att erinra emot att jämväl denna utjämning får ske med stöd av den nu föreslagna förordningen. Detta synes nödvändigt för att utjämnningen även skall kunna omfatta företag, som icke äro anslutna till riksföreningen.

Livsmedelskommissionen har vidare — under erinran att prisstegringarna på konsumtionsmjölk, grädde och ost enligt Kungl. Maj:ts beslut skulle

träda i kraft från och med den 10 juni 1947 — framhållit, att det, eftersom den föreslagna förordningen angående clearingförfarandet måste underställas riksdagen, icke vore möjligt att för tiden före den 1 juli 1947 utfärda bindande bestämmelser om utjämning av prisstegringsbeloppen. Med anledning härav har kommissionen haft vissa överläggningar med ledningen för Svenska mejeriernas riksförening. Rörande dessa överläggningar har kommissionen anfört.

Vid överläggningarna har framkommit, att riksföreningen har möjlighet att för tiden intill dess förordningen träder i kraft fatta beslut om att till riksföreningen anslutna mejerier skola inleverera prisstegringsbeloppen till riksföreningen. Med all sannolikhet kommer riksföreningen även att fatta ett dylikt beslut. Enligt vad kommissionen inhämtat, torde riksföreningen även komma att besluta, att de inlevererade beloppen skola fördelas mellan mejerierna efter samma riktlinjer, som komma att fastställas beträffande fördelningen av de avgiftsmedel, som inflyta efter den 1 juli 1947. Härmed synes utjämningsproblemet kunna bli på ett tillfredsställande sätt löst, i vad angår de mejerier som äro anslutna till riksföreningen. Beträffande de företag åter, som icke äro medlemmar i riksföreningen, synes man lämpligen kunna förfara så, att dessa företag, i den mån de icke föredraga att frivilligt inbetala utjämningsavgift till riksföreningen, få vidkännas ett visst avdrag från de bidrag, som de jämlikt förordningen äro berättigade till för tiden efter den 1 juli. Detta avdrag bör motsvara vad de skulle ha varit skyldiga att inbetala i utjämningsavgift, därest förordningen trätt i kraft redan den 10 juni.

Med hänsyn till att mjölkproduktionen är störst under sommarmånaderna och lägre under övriga delar av året, synes det vara lämpligt, att de medel, som under sommarmånaderna upptagas i utjämningsavgift, icke utbetalas förrän under det nya regleringsåret.

Till motverkande av spekulationslagring av ost har kommissionen föreslagit, att prisstegringen på inneliggande lager skall inlevereras till kommissionens clearingkassa för ost. Härom har kommissionen anfört.

Med hänsyn till att avgiften per kilogram ost enligt kommissionens förslag skall gälla för den från mejerier och tillverkare av margarinost levererade varan, erhålla mejerierna och tillverkarna av margarinost ingen lagervinst i samband med prishöjningen. Lagervinst skulle uppstå endast inom handeln. Av kontrolltekniska skäl torde det vara omöjligt att upptaga prisstegringsavgift på inneliggande lager inom detaljhandeln. Avgiften bör därför begränsas till att gälla lager inom partihandeln och då lämpligen endast lager hos sådana handlare, som för närvarande äro berättigade att erhålla lagringsersättning för ost. Skyldighet att inleverera prisstegringsavgift bör lämpligen knytas såsom villkor för tillståndet att erhålla lagringsersättning för ost. Såsom villkor för erhållandet av nya sådana tillstånd bör redan nu fastställas, att prisstegringsavgift skall inlevereras till clearingkassan för ost på de lager, som vederbörande partihandlare innehava vid tidpunkten för prishöjningen. De medel, som på så sätt bli inleverade i prisstegringsavgift till clearingkassan för ost, böra icke komma till användning för utbetalande av lagringsersättning, utan böra reserveras för utbetalning av prisfallsersättning till partihandeln vid sådana tillfällen, då prissänkning på ost föreskrives av statlig myndighet eller eljest sker i anledning av statlig myndighets beslut. Prisfallsersättning bör dock sammanlagt icke utgå med hög-

re belopp per kilogram än som svarar mot den inlevererade prisstegringsavgiften på inneliggande lager av ost vid tidpunkten för prishöjningen.

Beträffande grunderna för utbetalande av producentbidrag har livsmedelskommissionen erinrat, att kommissionen i skrivelse den 10 april 1945 föreslagit en sänkning av arealgränsen för detta bidrag från 25 till 15 hektar samt att kommissionen i detta sammanhang framhållit, att då producentbidraget infördes avsikten med detsamma varit att åstadkomma en förbättring av ställningen för de mindre jordbrukarna. Frågan angående arealgränsen hade även år 1946 upptagits till behandling. Med hänsyn till att det därvid i kommissionens råd ifrågasatts, huruvida en sänkning av detta bidrag kunde anses strida mot den överenskommelse, som den 13 mars 1946 träffats mellan medlemmar av regeringen å ena samt representanter från Sveriges lantbruksförbund och Riksförbundet landsbygdens folk å andra sidan, hade kommissionen ej år 1946 framfört något uttryckligt förslag angående en justering av arealgränsen.

Enligt kommissionens mening talade emellertid starka skäl fortfarande för att arealgränsen för producentbidraget borde sänkas från nuvarande 25 till 15 hektar. I detta sammanhang har kommissionen framhållit, att i Kungl. Maj:ts proposition nr 75/1947 föreslagits, att arealgränsen för erhållande av producentbidrag skulle sänkas till 10 hektar. Enligt en inom Svenska mejeriernas riksförening gjord preliminär beräkning skulle en sänkning av arealgränsen för producentbidraget från 25 till 15 hektar innebära en minskning av kostnaderna för producentbidraget — som eljest beräknats utgå med 52 miljoner kronor under regleringsåret 1947/48 — med omkring 8 miljoner kronor. Vid sammanträde med kommissionens råd den 5 juni 1947 hade rådet enhälligt uttalat sig för att nämnda sänkning av arealgränsen från 25 till 15 hektar nu borde genomföras. Livsmedelskommissionen ansåge sig böra biträda detta uttalande. Sänkningen borde emellertid icke giva anledning till att relationen mellan jordbrukets sammanlagda inkomster och kostnader förändrades. Med hänsyn härtill borde därför i samband med sänkningen av statsmedel ett belopp av 8 miljoner kronor tillföras mjölkregleringen. I fråga om fördelningen av detta belopp har kommissionen anfört följande.

I samband med avvecklingen av den allmänna omsättningsskatten den 1 januari 1947 slopades det allmänna mjölkpristillägget. Däremot utgår fortfarande i norra samt vissa delar av mellersta Sverige mjölkpristillägg — motsvarande de tidigare utgående extra pristilläggen — med varierande belopp i öre per kilogram mjölkfett å den vid mejeri invägda mjölken. Tilläggens storlek inom olika områden finnas angivna i livsmedelskommissionens cirkulär nr 2777. Kommissionen har redan tidigare föreslagit, att nu ifrågavarande extra pristillägg skola utgå även under nästa regleringsår. Kostnaderna för desamma ha av kommissionen i samråd med Svenska mejeriernas riksförening beräknats till 19,5 miljoner kronor.

Därest arealgränsen för erhållande av producentbidrag sänkes, tala vissa skäl för att i varje fall en del av det belopp av 8 miljoner kronor, som härigenom friställes, får användas för utbetalande av mjölkpristillägg inom områden, där betingelserna för mjölkproduktionen äro mindre goda. I detta sammanhang kan anföras, att producentbidragssystemet för närvarande har

sin största betydelse just för dessa områden. Emellertid synes det få ankomma på Svenska mejeriernas riksförening att i första hand taga ställning till på vad sätt det genom arealsänkningen friställda beloppet skall användas. Skulle riksföreningen finna en ytterligare differentiering opåkallad, synes det riktigast, att beloppet ställes till riksföreningens förfogande för att fördelas efter samma riktlinjer, som komma att fastställas för fördelningen av prisstegringsbeloppen för konsumtionsmjölk, grädde och ost.

I fråga om lantsmörsbidraget har livsmedelskommissionen erinrat, att sådant bidrag för närvarande utginge inom Norrland med undantag av Gästrikland med 25 öre per kilogram. Detta bidrag uppginge enligt vad kommissionen anfört numera endast till ett obetydligt belopp, för nästa regleringsår beräknat till sammanlagt omkring 19 000 kronor. Utbetalandet av bidraget krävde en i förhållande till beloppet synnerligen vidlyftig administrativ apparat. Det vore därför önskvärt, att bidraget kunde slopas. Ur olika synpunkter kunde det anses lämpligt, att detta skedde vid ingången av nästa regleringsår. Om så bleve fallet, syntes nämligen compensation kunna lämnas för bortfallet av bidraget genom att myndigheterna medgåve, att priserna på kött av större kalv höjdes mera än priserna på övriga slaktdjursprodukter. En sådan åtgärd syntes i icke obetydlig utsträckning komma att stimulera lantsmörsproducenterna till ökad gödkalvsproduktion, varigenom de i många fall erhöle en mera lönande användning för sin mjölk.

Beträffande övriga åtgärder för stödjande av mjölkproduktionen har kommissionen framhållit följande.

Körlinjebidragen ha i kalkylen för jordbrukets inkomster förutsatts komma att utgå enligt i huvudsak oförändrade grunder. Desamma ha däri upptagits till ett belopp av 4,0 miljoner kronor. Även s. k. merfrakttillägg böra enligt kommissionens mening utgå under nästkommande regleringsår. I kalkylen har detta bidrag beräknats till 0,5 miljoner kronor. För lösandet av mjölkförsörjningsproblemet torde det även under nästkommande regleringsår bliva nödvändigt att bibehålla regleringskostnadstillägg och ersättning för behandling av konsumtionsmjölk. Totalt torde härför åtgå cirka 0,9 miljoner kronor.

För innevarande regleringsår ha nu nämnda särskilda mjölkbidrag sammanförts till en anslagspost vilken upptagits till ett belopp av 7,5 miljoner kronor. Med hänsyn till svårigheterna att på förhand med säkerhet beräkna medelsåtgången för varje särskilt ändamål, synes det i likhet med vad som skett tidigare år lämpligt att dessa bidrag sammanföras till ett anslag, vilket med hänsyn till beräkningarnas osäkerhet för nästa regleringsår torde böra upptagas till 5,5 miljoner kronor. Liksom fallet varit under innevarande år, synes Kungl. Maj:t böra äga möjlighet att disponera detta anslag även för andra ändamål, som äro av särskild betydelse för mjölkförsörjningens ordnande.

Regleringen av andra animaliska produkter än mjölk och mejeriprodukter. Livsmedelskommissionen har erinrat, att kommissionen i sin skrivelse den 3 april 1947 uttalat, att medelpartipriset på *ägg*, som i prognosen för regleringsåret 1946/47 beräknats till 290 öre per kilogram, kunde anlagas komma att sjunka till 280 öre per kilogram under regleringsåret 1947/48. I avslutning härtil har kommissionen uttalat, att utvecklingen under de senaste

månaderna tydde på att dessa priser komme att överskridas. Detta hindrade emellertid icke enligt kommissionens mening, att äggpriset på grund av en säsongmässigt inträdande stark ökning i produktionen kunde komma att mera tillfälligt understiga, vad som ur olika synpunkter kunde anses motsvara ett rimligt prisläge. Med hänsyn till risken härför har kommissionen funnit det lämpligt, att myndigheterna lämnade stöd åt ett visst bottenpris på ägg. Detta stöd, vilket bäst kunde lämnas i form av stöd för säsongmässig lagring, borde inträda vid ett prisläge, som med 50 öre per kilogram understeg det i jordbrukskalkylen beräknade medelpartipriset av 280 öre per kilogram. I konsekvens härmed borde, därest äggpriset skulle med 50 öre per kilogram överskrida nyssnämnda medelpris, ytterligare prisstegring motverkas genom att en efter läget avpassad import av ägg medgäves. Eventuellt borde i sistnämnda fall normalpriser införas. Oberoende av vad nu sagts borde hinder icke möta att i samråd med vederbörande ägghandelsorganisationer medgiva import av ägg i tillfälliga bristlägen. Därest det i propositionen nr 75 till 1947 års riksdag tillstyrkta förslaget om centralisering av importen och exporten av ägg till en särskild sammanslutning godkändes av riksdagen, borde denna organisation snarast konstitueras för att kunna handhava bland annat den import eller export av ägg, som kunde ifrågakomma i prisreglerande syfte.

I anslutning till den av Kungl. Maj:t beslutade höjningen av normalpriserna på *slaktdjursprodukter* har kommissionen funnit det lämpligt, att kommissionen erhöle möjlighet att på samma sätt, som förekommit under tidigare år, lämna ett visst statligt stöd åt priserna på kött och fläsk även under regleringsåret 1947/48. Ifrågavarande stöd borde enligt kommissionens mening i första hand utgå i form av statlig medverkan till infrysning och lagring. Statlig lagring borde dock liksom för närvarande endast avse benfritt nötkött samt nötkött i hela, halva och fjärdedels kroppar. Beträffande fläsk borde stödet begränsas till att avse lagring av hela och halva kroppar.

Kommissionen har vidare anfört.

Hinder synes icke böra möta mot en försörjningsmässigt betingad import av kött och fläsk under det nya regleringsåret, där en sådan import kunde ske, utan att nämnda inkomstökning äventyrades.

Därest förhållandena under loppet av regleringsåret 1947/48 skulle förändra sig i sådan riktning, att livsmedelskommissionens förslag om fri prisbildning senare kan accepteras av Kungl. Maj:t, anser kommissionen det böra övervägas att i samband med den fria prisbildningen genomföra den centralisering av importen och exporten, som föreslagits av 1942 års jordbrukskommitté och i proposition till riksdagen tillstyrkts av Kungl. Maj:t.

1946 års riksdag anvisade ett anslag på 20 miljoner kronor till prisreglerande åtgärder på jordbrukets område utöver de medel, som 1945 års riksdag anvisat för detta ändamål. Genom beslut den 26 april 1946 bemyndigade Kungl. Maj:t livsmedelskommissionen att använda detta belopp bland annat till utbetalande av statliga pristillägg på slaktprodukter under tiden maj—augusti förra året. I enlighet härmed utgingo till slaktdjursproducenterna under perioden 6 maj—31 augusti förra året statliga pristillägg å fläsk samt å kött av större och mindre kalv till ett sammanlagt belopp av 10 miljoner kronor. Pristilläggen utgingo med varierande belopp under olika tidsperioder:

för fläsk med högst 20 öre, för kött av större kalv med högst 30 öre och för kött av mindre kalv med högst 70 öre per kilogram.

Utbetalandet av dessa statliga pristillägg resulterade otvivelsaktigt i att en betydligt större del av den totala slakten kom att saluföras inom ransoneringens ram än som annars skulle blivit fallet.

På förslag av livsmedelskommissionen i skrivelse den 23 maj 1947 har Kungl. anvisat ett belopp av 5,5 miljoner kronor att användas för utbetalande av pristillägg till slaktdjursproducenterna under den återstående delen av innevarande regleringsår samt under de första månaderna av regleringsåret 1947/48. Utbetalning från kommissionen torde komma att ske först under nästa budgetår. Det är icke osannolikt, att behov av dylika pristillägg kommer att föreligga även senare under regleringsåret. Därest så skulle bli fallet, torde de medel, som erfordras för ändamålet, senare få äskas på tilläggsstat hos riksdagen. Ifrågavarande medel synas vidare böra gå i avräkning på det belopp om 60 miljoner kronor, som enligt Kungl. Maj:ts beslut skall tillföras jordbruket i form av prishöjningar å slaktdjursprodukter under det nya regleringsåret.

Potatisregleringen. Kungl. Maj:ts beslut den 5 juni 1947 innebär, att det pris, som tillverkare av potatisstärkelse eller brännvin under regleringsåret 1947/48 skall erlagga till leverantör vid inköp av potatis av för fabriksändamål normal kvalitet, fastställts till 32 öre per hektoliter och stärkelseprocent. Detta belopp överstiger med 2 öre det pris, som varit gällande för tillverkningsåret 1946/47. För den händelse årsmedelpriset för matpotatis skulle bli högre än vad som antagits i jordbrukskalkylen, har kommissionen funnit det lämpligt, att även garantipriset för fabrikspotatis något höjdes. Kommissionen har därför ansett, att Kungl. Maj:t borde vara oförhindrad att längre fram, då utvecklingen bättre kunde överblickas, vidtaga en sådan höjning. Härvid har kommissionen utgått från att den prishöjning, som ytterligare kunde komma att erfordras, icke behövde överstiga ett öre per hektoliter och stärkelseprocent.

Efter bemyndigande av Kungl. Maj:t har livsmedelskommissionen med Sveriges stärkelseproducenters förening u. p. a. träffat överenskommelse rörande föreningens inköp och försäljning av potatisstärkelse under tiden den 1 oktober 1946—den 30 september 1947. Avtalet innebär, att föreningen inköper den mängd potatisstärkelse, som framställes enligt meddelade tillverkningslicenser å högst 400 000 deciton med undantag av vad som erfordras till husbehov för tillverkaren och dennes potatisleverantörer. Enligt 7 § i avtalet åtager sig kommissionen, under förutsättning av statsmakternas godkännande och om avtalet icke skulle komma att förnyas för tillverkningsåret 1947/48, att vidtaga eller föranstalta om åtgärder från statens sida, vilka bereda föreningen möjlighet att erhålla dels minst 59 kronor 50 öre per deciton för den 1 oktober 1947 inneliggande lager av extra prima, prima och ej fullt prima potatismjöl, dock med avdrag av 30 000 deciton, dels ersättning för ränte- och lagringskostnader enligt i avtalet angivna grunder i avseende å inneliggande lager av extra prima, prima och ej fullt prima potatismjöl, utom 30 000 deciton, under 3 månader, räknat från och med den 1 oktober 1947. Vid lämnandet av bemyndigande till kommissionen att ingå förenäm-

da avtal har Kungl. Maj:t gjort förbehåll för att den i 7 § i avtalet gjorda utfästelsen vinner riksdagens godkännande och förklarat sig vilja göra framställning härom till riksdagen. Kommissionen hemställer nu, att dylikt godkännande måtte inhämtas.

Brödsädsregleringen. Livsmedelskommissionen har uppgivit, att enligt statistiska centralbyråns beräkningar rörande storleken av 1946 års skörd skörden av brödsäd uppginge till i runt tal 965 000 ton mot 865 000 ton år 1945 samt att vid ingången av nu löpande konsumtionsår övergångslagret av brödsäd av gammal skörd utgjorde sammanlagt endast omkring 30 000 ton mot ungefär 100 000 ton normalt. Med nuvarande ransonering och höga utmalning har kommissionen beräknat, att de inhemska brödsädstillgångarna — jämte den import som hittills kommit till stånd och som ytterligare väntades — komme att ungefär räcka till utgången av innevarande konsumtionsår. Kommissionen har därvid icke räknat med ett högre bottenlager vid övergången till det nya konsumtionsåret än som synts nödvändigt.

I fråga om förutsättningarna för brödsädsförsörjningen under regleringsåret 1947/48 har kommissionen framhållit följande.

Sådden av höstsäd hösten 1946 för skörd 1947 omfattade en areal, som var inemot 20 procent mindre än närmast föregående års höstsådda brödsädsarealer. Orsaken till denna nedgång var de ovanligt ogynnsamma väderleksförhållandena under samma höst. Dessa medförde även, att den höstsädd, som verkställdes, blev betydligt försenad. Härtill kommer, att den osedvanligt stränga kylan under februari och början av mars 1947 medfört betydande övervintringsskador, särskilt på höstvetet. En omsädd i vår har därför på många håll blivit nödvändig. Då vårsäden emellertid giver lägre utbyte per hektar och vissa delar av de arealer, som i höstas icke kunde besås med höstsäd, torde ha disponerats för andra ändamål än för odling av vårveete, är det tämligen säkert, att årets brödsädsskörd — även under förutsättning av normalt hektarutbyte av de olika brödsädsslagen — kommer att ge ett betydligt sämre resultat än 1946 års skörd. Vår brödsädsförsörjning under 1947/48 blir därför i ganska betydande utsträckning beroende av tillförsel av brödsäd utifrån. Att för närvarande ange storleken av importbehovet är mycket svårt, men med hänsyn särskilt till den senaste månadens torra väderlek förefaller det mindre troligt, att detta kommer att bli nämnvärt lägre än 250 000 ton.

Med hänsyn till vad nu sagts rörande det väntade fortsatta knapphetsläget i fråga om brödsädsförsörjningen under det kommande regleringsåret synes lämpligast, att det system med fasta under året successivt stigande priser på brödsäd, som varit gällande under senare regleringsår, får äga tillämpning även under regleringsåret 1947/48. Med tanke på det låga övergångslager av brödsäd, som kan väntas föreligga vid regleringsårsskiftet, är det vidare angeläget, att prisregleringen utformas på sådant sätt, att jordbrukarnas leveranser av ny skörd komma i gång snarast möjligt. Prisstegringen från höst till vår under det kommande regleringsåret synes med anledning härav icke böra bli starkare än under innevarande år, d. v. s. 15 öre per deciton för varje månad. Det kan i stället bli fråga om att sänka ersättningen för lagring under förra delen av regleringsåret. Med tanke på de försörjningssvårigheter, som kunna uppstå, om den nya skörden blir mycket försenad torde vidare Kungl. Maj:t böra i likhet med vad som gällt under innevarande regleringsår erhålla fullmakt att — om så befinnes lämpligt — låta

utbetala en särskild leveranspremie för brödsäd, som levereras före en viss tidpunkt.

Med hänsyn till det stora brödsädsunderskottet har kommissionen nu funnit sig böra förutsätta, att korn måste inblandas i brödsäden under nästa regleringsår. I sin skrivelse till livsmedelskommissionen den 10 mars 1947 har Svenska spannmålsaktiebolaget ansett det under denna förutsättning böra övervägas, att korn under det nya konsumtionsåret i regleringshänseende helt skulle hänföras till brödsäd med utfodringsförbud och prisortssystem. Livsmedelskommissionen har uttalat, att någon slutgiltig ståndpunkt till detta spörsmål dock icke behövde tagas förrän senare, då förhållandena i fråga om vår brödsädsförsörjning kunde bättre överblickas än för närvarande. Där-est leveransskyldighet för korn komme att påbjudas, syntes de jordbrukare, som levererade till brödsäd lämpligt korn, böra erhålla ett något högre pris än som förutsatts i Kungl. Maj:ts beslut den 5 juni 1947. Vidare har kommissionen funnit det önskvärt, att leveranspliktiga jordbrukare i samband med tillämpningen av reglerna för fodersädsavståendet erhöile viss kompen- sation i annan fodersäd för de myckenheter korn, som de nödgades avstå.

I sin nyssnämnda skrivelse har spannmålsbolaget vidare anført, att nu tillämpade bestämmelser i fråga om spannmålsregleringen i övrigt syntes kunna bibehållas i stort sett oförändrade under det kommande regleringsåret. Kommissionen har förklarat sig dela denna uppfattning. I en särskild skrivelse till kommissionen av den 19 februari 1947 har spannmålsbolaget avgivit förslag till kvalitetsbestämmelser och prisregleringsskalor m. m. för spannmål. Enligt kommissionens mening borde dessa frågor bliva föremål för närmare övervägande i höst i samband med utfärdandet av regleringsbestämmelserna. Även frågorna angående handelsmarginal, fraktbidrag och särskild ersättning till handeln syntes böra upptagas till prövning vid denna tid.

Fodersädsregleringen. Enligt vad livsmedelskommissionen uppgivit voro lagren av fodersäd av gammal skörd vid ingången av det nu löpande regleringsåret synnerligen obetydliga (omkring 9 000 ton). Skörden av fodersäd år 1946 uppgick enligt den preliminära redogörelsen för årsväxten till sammanlagt endast 1 454 000 ton. I jämförelse med 1944 och 1945 års osedvanligt svaga fodersädsskördar innebär den angivna kvantiteten visserligen en ökning med omkring 80 000 resp. 70 000 ton, men i jämförelse med medelskörden åren 1930—1939 föreligger en nedgång med över 500 000 ton.

Vid uppgörandet av ransoneringsplanen för fodersäd för innevarande år räknade livsmedelskommissionen med att genom fodersädsavståendet uttaga omkring 275 000 ton fodersäd. Kommissionen har uppgivit, att denna kvantitet enligt senast tillgängliga uppgifter överskridits med cirka 35 000 ton.

Livsmedelskommissionen har ansett sig böra till följd av den knappa skörden räkna med att fodersädslagren komme att vara endast obetydligt större vid ingången till det nya regleringsåret än som varit fallet vid närmast föregående regleringsårsskifte. Möjligheterna till import av fodersäd under det kommande året har kommissionen funnit synnerligen ovissa. Enligt nuvaran-

de internationella fördelningsbestämmelser medgåves nämligen import av spannmål endast för human konsumtion. Därest nämnda internationella regler komme att vara i kraft även under nästa regleringsår, vilket vore sannolikt, syntes alltså försörjningsläget beträffande fodersäd under nämnda år praktiskt taget helt bliva beroende av 1947 års inhemska skörd.

Med hänsyn till vad som nu anförts har kommissionen ansett det icke möjligt att för närvarande fatta definitiv ståndpunkt till frågan om fodersädsregleringens gestaltning under regleringsåret 1947/48. De ovissa framtidsutsikterna på detta område syntes dock böra föranleda, att fodersädsransoneringen bibehölles. Ett bibehållande av denna ransonerings syntes även göra det ofrånkomligt att i likhet med vad som gällde under innevarande regleringsår kräva avstående av fodersäd till det allmänna. Nu gällande regleringssystem borde alltså tills vidare kvarstå i huvudsak oförändrat. Kungl. Maj:t borde dock även på detta område erhålla fullmakt att vidtaga de förändringar som betingades av förskjutningarna i försörjningsläget och, i den mån så visade sig möjligt, avveckla regleringen.

Regleringen av andra fodermedel än fodersäd. I sin skrivelse till livsmedelskommissionen den 10 mars 1947 har Svenska spannmålsaktiebolaget bland annat anført vissa beräkningar rörande tillgången på oljekraftfoder under innevarande regleringsår. Enligt dessa beräkningar skulle övergångslagret av oljekraftfoder vid utgången av innevarande regleringsår icke komma att uppgå till mer än omkring 75 000 ton. Till jämförelse kan nämnas, att motsvarande lager den 1 juli 1946 uppgick till 115 000 ton. Beträffande tillgången på kli har spannmålsbolaget framhållit, att denna vore beroende av att kliimporten från Argentina ej komme att bliva föremål för åtgärder liknande dem, som redan vidtagits i fråga om spannmål och oljekakor. Med hänsyn till de ovissa importmöjligheterna har spannmålsbolaget ansett en fortsatt reglering beträffande såväl oljekraftfoder som kli oundgänglig under regleringsåret 1947/48. Några förändringar i själva regleringsanordningarna har bolaget icke ansett påkallade.

Livsmedelskommissionen har förklarat sig dela spannmålsbolagets uppfattning att man såvitt nu kunde bedömas borde räkna med att regleringarna med avseende på oljekraftfoder och kli borde bibehållas även under nästkommande regleringsår samt att dessa borde genomföras efter samma grunder som för närvarande.

Vad beträffar övriga varuslag inom fodermedelsregleringen har Svenska spannmålsaktiebolaget icke föreslagit andra förändringar i regleringsanordningarna än att bolagets inlösenskyldighet för fisk- och sillmjöl syntes böra begränsas att gälla endast sådan vara av minst s. k. standardkvalitet. Under förutsättning att skördeutfallet inom landet i fråga om vårsäd bleve gott har spannmålsbolaget vidare ifrågasatt, att handeln med betfor borde lämnas fri, ehuru alltjämt prisreglerad.

Livsmedelskommissionen har ansett sig icke kunna förorda, att bolagets inlösenskyldighet skulle begränsas på sätt som bolaget föreslagit. Om så

bleve fallet, skulle nämligen betydande kvantiteter äggviterikt fisk- och sillmjöl komma att undandragas ransoneringen. Kommissionen har i detta sammanhang framhållit, att omkring 1 500 ton dylikt mjöl av lägre kvalitet än standardiserad vara tillverkades under regleringsåret 1945/46. Nämda kvantitet motsvarade, vad halten smältbar äggvita beträffade, minst 2 000 ton oljekraftfoderblandning av nu saluförd typ. Den av spannmålsbolaget ifrågasatta modifieringen av bestämmelserna skulle vidare medföra, att fiskmjölstillverkarna bleve mindre angelägna att framställa vara av standardkvalitet.

Med hänsyn till de ovissa utsikterna beträffande försörjningsläget i fråga om fodersäd borde enligt kommissionens mening ej heller nu ifrågasättas, att handeln med betfor lämnades fri. Korn och havre syntes i betydande utsträckning behöva tagas i anspråk för stödjande av försörjningen med cerealier under nästkommande år. Under sådana omständigheter skulle tillgången på fodersäd för utfodringsändamål bli knapp och betfor behöva ingå i tilldelningarna såsom partiell ersättning för fodersäd.

Därest importen av mineralfodermedel — dikalciumfosfat och dinatriumfosfat — kunde fortgå i ungefär samma utsträckning under nästa regleringsår som under det innevarande, har kommissionen funnit det kunna övervägas att slopa mineralfoderregleringen under nästkommande år. I dylikt fall syntes de i lagen om handel med fodermedel (nr 611/1938) ingående bestämmelser böra sättas i kraft, vilka avsåge skyldighet för tillverkare av mineralfoder och mineralfoderblandningar att deklarerat varornas sammansättning m. m.

Konstgödselregleringen. I sin skrivelse till Kungl. Maj:t av den 3 april 1947 har livsmedelskommissionen icke funnit anledning att föreslå någon ändring av priserna på konstgödselmedel. Kommissionen framhåller emellertid, att en prissänkning för superfosfat med 1 krona per deciton vore att förvänta från och med den 1 juli 1947. I övrigt har kommissionen icke ifrågasatt någon ändring av de gällande regleringsanordningarna beträffande konstgödsel.

Något tillskott av statsmedel till clearingkassan för konstgödsel har ej anvisats för innevarande budgetår. Ifrågavarande kassa håller för närvarande på att delvis avvecklas. Innan denna avveckling ägt rum, har kommissionen ansett det mycket svårt att bedöma, huruvida något tillskott till kassan bleve erforderligt för nästa budgetår. Därest så skulle bli fallet, syntes medel för ändamålet få disponeras ur det anslag till diverse kostnader i samband med jordbruksregleringen, som kommissionen komme att äska.

Svenska spannmålsaktiebolagets kostnader. Spannmålsbolaget — som i skrivelse till kommissionen den 30 augusti 1946 framlagt vissa preliminära beräkningar av kostnaderna för bolagets verksamhet under regleringsåret 1947/48 — har i sin skrivelse den 10 mars 1947 utifrån vissa angivna förutsättningar beräknat kostnaderna för sin verksamhet till 82 miljoner kronor,

varav på importen skulle komma omkring 70 miljoner kronor. Bolaget har härvid under framhållande av att många av de faktorer, som komme att påverka bolagets verksamhet under år 1947/48, alltjämt vore svåra att överblicka, byggt på följande antaganden, nämligen att regleringarna under verksamhetsåret 1947/48 komme att bestå i ungefär samma omfattning och utformning som när skrivelsen avläts jämväl med avseende på avstående av fodersäd, att beredskapslager av brödsäd av nämnvärd storlek icke komme att kunna uppläggas under verksamhetsåret, att bolaget skulle importera 200 000 ton brödsäd, 100 000 ton majs, 100 000 ton kli och 150 000 ton oljekraftfoder och finge vidkännas den förlust härå, som med utgångspunkt från nuvarande marknadsläge inom och utom landet kunde uppstå, samt att bolaget i fråga om andra inom landet framställda produkter icke i väsentlig omfattning skulle i prisreglerande syfte behöva träda emellan på sådant sätt, att bolaget icke finge täckning för sina kostnader.

Bolagets beräkningar rörande kostnaderna för verksamheten under år 1947/48, vilka sålunda utgå från de nyss angivna förutsättningarna, återgivas i följande sammanställning:

A. Spannmålssektionen.

1. Kostnader för inhemsk brödsäd	kronor	5 000 000	
2. Kostnader för inhemsk fodersäd	»	4 000 000	
3. Kostnader och förlust vid import och försäljning av vete ..	»	25 000 000	
4. Kostnader och förlust vid import och försäljning av majs ..	»	8 000 000	kronor 42 000 000

B. Fodermedelssektionen.

1. Kostnader och förlust vid inköp och försäljning av oljekraftfoder	kronor	25 000 000	
2. Kostnader och förlust vid import och försäljning av kli	»	10 000 000	
3. Kostnader och förlust vid import och försäljning av diverse fodermedel	»	1 000 000	» 36 000 000

C. Ränta » 2 000 000

D. Allmänna kostnader » 1 800 000

Summa kronor 81 800 000.

Vidkommande anslagsbehovet har bolaget i sin skrivelse upplyst, att av de av riksdagen anvisade disponibla medlen för verksamheten — sedan kostnaderna för regleringsåret 1945/46, för vilket bokslut förelåge, täckts — kvarstode i runt tal 60 miljoner kronor. Bolaget har i skrivelsen uppskattat underskottet för verksamhetsåret 1946/47 till ungefär 53 miljoner kronor. Därvid har bolaget utgått från antagandet att hittills i utlandet inköpta varor, bortsett från vissa majspartier, skulle kunna hemtagas före regleringsårets utgång, men att ytterligare köp avseende detta år endast i begränsad omfattning skulle bli möjliga. Vidare har bolaget räknat med att dess återstående lager av cellulosa under innevarande verksamhetsår skulle kunna försälgas till industriändamål. Bolaget har emellertid betonat, att även beräkningen för år 1946/

47 i avsevärd mån vore osäker. Sammanlagt skulle för verksamheten åren 1946/47 och 1947/48 behöva anslås ($53 - 60 + 82 =$) 75 miljoner kronor utöver av riksdagen redan anvisade medel.

Livsmedelskommissionen, som granskat de av bolaget framlagda kostnadsberäkningarna, har anfört följande.

Det synes i dagens läge tveksamt, huruvida möjligheter skola yppa sig att i sin helhet importera de av bolaget angivna kvantiteterna majs och oljekraftfoder. Å andra sidan måste man numera räkna med ett större importbehov av brödsäd och kli än spannmålsbolaget gjort. Vidare ha spannmålspriserna i utlandet stigit, särskilt å den argentinska marknaden. Vad beträffar de inhemska priserna må erinras, att Kungl. Maj:t genom beslut den 5 juni 1947 bemyndigat kommissionen att höja priserna å brödsäd och kli. De nu nämnda omständigheterna verka i olika riktning, men slutresultatet av dessa samman synes bliva en höjning av spannmålsbolagets kostnader i förhållande till tidigare beräkningar. Denna höjning medför enligt verkställda uppskattningar, att anslaget till spannmålsbolagets verksamhet bör för budgetåret 1947/48 upptagas med 90 miljoner kronor.

I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att i avbidan på särskild proposition till kostnader i samband med bolagets verksamhet för budgetåret 1947/48, beräkna ett reservationsanslag av 25 miljoner kronor. I spannmålsbolagets förenämnda skrivelse till kommissionen den 30 augusti 1946 har bolaget utöver detta anslag hemställt om anslag jämväl å 20 miljoner kronor. Summan 45 miljoner kronor understiger med 45 miljoner kronor de av kommissionen nu beräknade kostnaderna.

Anslagsäskanden m. m. Enligt de beräkningar, som livsmedelskommissionen framlagt rörande kostnaderna för de av kommissionen föreslagna åtgärderna uppgår anslagsbehovet för nästa budgetår sammanlagt till i runt tal 173 miljoner kronor. Följande sammanställning utvisar, hur detta belopp fördelar sig på olika regleringsåtgärder.

Producentbidrag för mjölk	kronor	52 000 000
Mjölkpristillägg inom vissa delar av landet	»	19 500 000
Särskilda mjölkbidrag (merfraktbidrag m. m.)	»	5 500 000
Pristillägg för slaktdjursprodukter	»	5 500 000
Svenska spannmålsaktiebolagets verksamhet	»	90 000 000

Summa kronor 172 500 000.

Utöver nämnda belopp om i runt tal 173 miljoner kronor har livsmedelskommissionen ansett, att i likhet med tidigare år medel borde anvisas för bestridande av diverse kostnader i samband med jordbruksregleringen. Av dessa medel skulle bland annat bestridas ersättning till Svenska mejeriernas riksförening för handhavandet av vissa med mjölk- och matfettsregleringarna sammanhängande uppgifter, vissa bidrag till Mjölkpropagandan samt till utgifter för ersättande av förluster i samband med lagring av andra livsmedel än spannmål. Kommissionen har föreslagit, att för ifrågavarande ändamål skulle anvisas ett belopp av 5 miljoner kronor, vilket belopp överensstämmer med det anslag, som ställt till förfogande för diverse utgifter under innevarande budgetår.

Det till producentbidrag upptagna beloppet av 52 miljoner kronor har av kommissionen beräknats under antagande, att producentbidragen under nästa budgetår komme att utgå efter helt oförändrade grunder. Därest arealgränsen för producentbidragen från och med nästa regleringsår skulle sänkas från 25 till 15 hektar, har kommissionen ansett medelsbehovet för utbetalande av dessa bidrag kunna reduceras med 8 miljoner kronor. I överensstämmelse med vad kommissionen anfört i samband med behandlingen av mjölkregleringen borde emellertid i dylikt fall ett lika stort belopp anvisas för utbetalning till Svenska mejeriernas riksförening att av riksföreringen fördelas mellan mjölkproducenterna.

Kommissionen har vidare anfört, att till följd av att de allmänna pristilläggen för mjölk slopats från och med den 1 januari 1947 vissa besparingar uppstått på det anslag, som anvisats för jordbruksregleringen under innevarande regleringsår, men att å andra sidan kostnaderna för utbetalande av pristillägg för kött och fläsk blivit större än vad som beräknades i propositionen nr 267/46 angående åtgärder i prisreglerande syfte på jordbrukets område. Såvitt nu kunde bedömas komme enligt kommissionens beräkningar ett belopp av omkring 20 miljoner kronor av de för innevarande regleringsår anvisade medlen icke att förbrukas under året. Anslagsbehovet för prisreglerande åtgärder på jordbrukets område för budgetåret 1947/48 skulle härigenom minskas med motsvarande belopp.

Förslag till prisrabatter till matfett och mjölk. En ingående redogörelse för gällande bestämmelser angående grunderna för tilldelning av rabattkort för matfett och mjölk har lämnats i propositionen nr 267/1946.

För innevarande budgetår är till prisrabatter till vissa livsmedel m. m. anvisat ett anslag av 95 miljoner kronor, vilket, såvitt nu kan bedömas, kommer att förbrukas så när som på en eller två miljoner kronor.

I samband med proposition nr 222 till 1946 års riksdag angående avvecklingen av den allmänna omsättningsskatten har chefen för finansdepartementet uttalat, att genomförandet av ett föreslaget system med kontanta barnbidrag torde komma att medgiva en avveckling av nu utgående livsmedelsrabatter, ävensom att den utgiftsminskning, som erhöles genom bland annat den nu nämnda avvecklingen, kunde antagas genomförd från nyåret 1948.

Första särskilda utskottet vid 1946 års riksdag har i sitt över propositionen avgivna, av riksdagen godkända utlåtande nr 2 givit sin anslutning till vad departementschefen sålunda framhållit i fråga om kostnaderna för bland annat prisrabatteringen å livsmedel.

I årets statsverksproposition har medelsbehovet under förevarande anslag beräknats under förutsättning av en avveckling av nu utgående livsmedelsrabatter från och med den 1 januari 1948. I avvaktan på mera säkra beräkningar uppfördes anslaget i enlighet med förslag av livsmedelskommissionen med beräknat belopp av 62 miljoner kronor. Livsmedelskommissionen, som utgått ifrån att avveckling av prisrabattsystemet komme att ske vid

nämnda tidpunkt och att i avvaktan därpå nu gällande rabatteringsbestämmelser borde bibehållas oförändrade, har i sin skrivelse den 5 juni 1947 efter förnyad undersökning beräknat anslagsbehovet utöver tidigare beviljade anslag till och med utgången av kalenderåret 1947 till 60 miljoner kronor.

Förslag till särskilda åtgärder till stöd för jordbruket i Norrland.

För åstadkommande av mera varaktig förbättring av jordbrukets lönsamhet i de nordligaste delarna av riket ha av jordbrukets prisregleringsfond för budgetåren 1937/38—1939/40 anvisats, bland annat, respektive 500 000, 600 000 och 900 000 kronor till produktionsbefrämjande åtgärder på jordbrukets område i Norrland samt de delar av Kopparbergs och Värmlands län, där jordbrukets ställning är i stort sett likartad med den i Norrland. För ett vart av budgetåren 1940/41—1946/47 har medgivits att ett belopp av 900 000 kronor för ändamålet finge utgå av anslaget till Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område. Medlen ha av Kungl. Maj:t fördelats mellan hushållningssällskapen i nyssnämnda landsdelar.

I skrivelse den 31 augusti 1946 har *lantbruksstyrelsen* hemställt, att för budgetåret 1947/48 måtte till bidrag till produktionsbefrämjande åtgärder på jordbrukets område i Norrland och vissa andra delar av landet beräknas samma belopp som under löpande budgetår eller 900 000 kronor. Styrelsen har utgått från att beloppet komme att inräknas i anslaget till Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område.

Vid lantbruksstyrelsens skrivelse fanns fogad en framställning den 25 juli 1946 från *styrelsen för Svenska vall- och mosskulturföreningen*, däri hemställt om ett statsanslag av 35 550 kronor från nyssberörda medel att användas till fortsättande av föreningens studiegårdsverksamhet i landets fyra nordligaste län. Nu berörda belopp överstiger med 4 300 kronor vad som anvisats under innevarande budgetår. Rörande anledningen härtill har styrelsen för Svenska vall- och mosskulturföreningen i sin skrivelse meddelat, att till följd av stegrade bokföringskostnader och höjda tryckningskostnader ökade medel erfordrades. Lantbruksstyrelsen har i anledning av framställningen — under erinran att från ifrågavarande medel tidigare anvisats vissa belopp och under förutsättning att föreningens förenämnda verksamhet icke till följd av nu pågående utredning angående organisationen av försöksverksamheten överflyttades till annat organ — tillstyrkt att för nästa budgetår ett belopp av 35 550 kronor anvisades vall- och mosskulturföreningen för dess studiegårdsverksamhet i Norrland.

Lån till Svenska hemslöjdsföreningarnas spinneriförening u. p. a.

I skrivelse den 16 maj 1947 ha *Svenska hemslöjdsföreningarnas riksförbund* och *Svenska hemslöjdsföreningarnas spinneriförening u. p. a.* hemställt, att Kungl. Maj:t måtte för riksdagen framlägga förslag om ett statslån å 300 000 kronor till spinneriföreningen för utbyggande av ett hemslöj-

dens eget ullspinneri. Vid skrivelsen ha fogats dels ett den 17 maj 1947 dagtecknat avtal mellan Svenska hemslöjdsföreningarnas riksförbund samt Bergå ullspinneri aktiebolag i Stora Skedvi socken, Kopparbergs län, om inköp av nämnda spinneriföretag, dels vissa ekonomiska kalkyler över kostnaderna för utbyggnad av spinneriföretaget ävensom över driftkostnaderna vid detsamma efter utbyggnaden, och dels stadgar för Svenska hemslöjdsföreningarnas spinneriförening u. p. a. Över framställningen ha remissutlåtanden avgivits av 1942 års jordbrukskommitté, lantbruksstyrelsen, kommerskollegium, riksräkenskapsverket och statskontoret. Kommerskollegium har tillika överlämnat yttrande av textilrådet samt en av statens instruktör i hemslöjd upprättad promemoria.

Till närmare utveckling av sin framställning ha Svenska hemslöjdsföreningarnas riksförbund och Svenska hemslöjdsföreningarnas spinneriförening u. p. a. anförts i huvudsak följande.

Sedan många år har den svenska hemslöjden, såväl saluslöjd som slöjd för hemmens behov, saknat möjlighet att tillfredsställande fylla behovet av kvalitetsyllegarner. Hemslöjdsföreningarna, som inköpt ull för sitt behov, ha ofta fått vänta längre än ett år för att få ullen spunnen, vilket förorsakat en besvärlig stagnation i verksamheten. Från hemslöjdens sida har därför planer sedan länge förelegat att anskaffa och driva ett eget ullspinneri, från vilket hemslöjdsföreningarna till väsentlig del kunde fylla sitt behov av kvalitetsgarner.

Efter ingående utredningar och undersökningar har Svenska hemslöjdsföreningarnas riksförbund vid årsstämma den 12 maj 1947 beslutat att under vissa förutsättningar inköpa Bergå ullspinneri aktiebolag i Stora Skedvi socken, Dalarna, för ett pris av inalles 218 783 kronor 19 öre. Förhandlingar härom ha pågått sedan några månader, men först nu har det lyckats att få ned köpesumman till ett acceptabelt belopp. Spinneriföretaget i fråga, som nu har en årskapacitet av cirka 17 000 kilogram garn (1 skift), är för närvarande under utbyggnad för en årskapacitet av 70 000 kilogram (1 skift) och beräknas stå färdigt att tagas i bruk hösten 1947.

För genomförandet av köpet av nämnda spinneriföretag ha landets hemslöjdsföreningar gemensamt sammanskjutit ett kapital på 250 000 kronor och vid sammanträde den 13 maj 1947 konstituerades Svenska hemslöjdsföreningarnas spinneriförening u. p. a., i vilken samtliga hemslöjdsföreningar komma att ingå som delägare. Nämnda spinneriförening kommer att äga samtliga aktier i Bergå ullspinneri aktiebolag och styrelsen blir i sin helhet gemensam i de båda företagen.

Då realiserandet av detta för hemslöjdsföreningarna relativt stora och mycket betydelsefulla projekt ansetts vara av stort intresse såväl för jordbruket och främst fåraveln som ock för det allmänna, har Svenska hemslöjdsföreningarnas riksförbund slutit förenämnda köpeavtal främst under den förutsättningen, att lån kunna erhållas före den 1 juli 1947 på gynnsamma villkor dels från staten och dels från Sveriges lantbruksförbund. För statslånet synas därvid böra få tillämpas i huvudsak samma villkor, som nu gälla för statslån till Riksförbundet lin och hampa.

I anslutning till det anförda har för finansieringen av ifrågavarande projekt uppgjorts följande plan.

Aktielikvid	218 784:—	Svenska hemslöjdsför-	
Anläggningskostnader	897 025:—	eningarnas Spinneriför-	
Utökning av driftkapital .	119 191:—	ening u. p. a.	250 000:—
		Statslån	300 000:—
		Lån från Sveriges lant-	
		bruksförbund	300 000:—
		Banklån	385 000:—
Summa kronor 1 235 000:—		Summa kronor 1 235 000:—	

Beträffande de närmare detaljerna av planen torde jag få hänvisa till förenämnda, vid ifrågavarande framställning fogade kalkyler. I detta sammanhang må blott nämnas, att i driftkalkylerna för det utbyggda spinneriföretaget räknats med ett överskott — efter avskrivningar — å cirka 26 000 kronor. Emellertid har samtidigt framhållits, att dessa beräkningar grunda sig å enskiftsdrift men att sannolikt tvåskiftsdrift komme att bli erforderlig, varigenom förutsättningarna bleve mera gynnsamma.

1942 års jordbrukskommitté har tillstyrkt förevarande framställning och därvid yttrat följande.

Enligt de i propositionen nr 75/1947 förordade riktlinjerna för den framtida jordbrukspolitiken bör ett gränsskydd lämnas den inhemska animalieproduktionen. Detta stöd bör givetvis komma även fårskötseln till del i form av en importreglering beträffande fårkött. Enligt kommitténs mening bör emellertid härjämte även lämnas ett visst prisstöd åt ullproduktionen.

Rörande utformningen av ett dylikt stöd ha tidigare framlagts olika förslag, vilka emellertid icke förverkligats. Mot dessa förslag har bland annat framförts den anmärkningen, att de skulle erfordra en ganska komplicerad administrativ apparat. Denna anmärkning torde icke kunna fränkännas ett visst berättigande. Kommittén har därför sökt finna en form, där man på ett smidigare sätt skulle kunna lämna det stöd, som kan anses erforderligt.

I fråga om ullproduktionen sammanfalla i ej ringa utsträckning producenternas och hemslöjdens intressen. Hemslöjden utgör en av de största anvärnarna av den svenska ullen, särskilt kvalitetsull, och möjligheterna att till någorlunda tillfredsställande priser avsätta den inhemska ullen torde även i fortsättningen komma att bli i hög grad beroende på i vilken utsträckning dylik ull användes i hemslöjdens verksamhet. Eftersom hemslöjden särskilt för framställningen av vissa kvalitetsartiklar är beroende av att ha tillgång till svensk ull, har också hemslöjden ett direkt intresse av att ullproduktionen skall uppehållas i sådan utsträckning, att hemslöjdens behov av svensk ull kan tillgodoses. Vid överläggningar mellan kommittén samt representanter för ullproducenterna, hemslöjden och Sveriges slakteriförbund har med hänsyn bland annat till nyss nämnda intressegemenskap diskuterats möjligheten att få till stånd ett stöd åt ullproduktionen enligt i huvudsak följande linjer. Insamlingen av ullen skulle omhändertagas av slakteriförbundet och de till detta anslutna slakteriföreningarna. Mellan slakteriförbundet å ena, samt hemslöjdsföreningarnas centralorgan, å andra sidan, skulle ingås avtal, varigenom hemslöjden förbunde sig att av den sålunda insamlade ullen inköpa vissa kvantiteter till ett pris överstigande världsmarknadspriset. Vidare skulle statsmakterna lämna slakteriförbundet visst årligt belopp för stödande av ullpriset. Genom detta bidrag av statsmedel samt genom det överpris, som hemslöjden skulle erlagga, skulle slakteriförbundet vid sina avräkningar med ullproducenterna kunna lämna dessa ett pris,

överstigande världsmarknadspriset. Överläggningarna äro ej slutförda, varför kommittén ej är beredd att framlägga något fullständigt utformat förslag till åtgärder för stödjande av ullproduktionen. Från hemslöjdens sida har emellertid framhållits, att en förutsättning för att hemslöjden skulle kunna göra ett sådant åtagande som nyss nämnts, är att hemslöjden har tillgång till ett eget spinneri och på så sätt har säkerhet för att de inköpta ullkvantiteterna bearbetas i enlighet med hemslöjdens önskemål.

Genom inköp av Bergå ullspinneri aktiebolag skulle undanröjas det hinder för ett stöd enligt nu angivna linjer, som avsaknaden av ett hemslöjdens eget spinneri hittills utgjort. Oberoende av om ett dylikt stöd kommer att lämnas eller ej, måste vidare ett genomförande av köpet anses bliva till gagn för den inhemska ullproduktionen, eftersom köpet under alla omständigheter måste antagas komma att skapa ökade avsättningsmöjligheter för den svenska ullen och därmed också giva ullproduktionen ett säkrare ekonomiskt underlag. På grund av vad nu anförts vill jordbrukskommittén livligt tillstyrka ifrågavarande framställning.

Lantbruksstyrelsen har likaledes tillstyrkt bifall till den gjorda framställningen. I fråga om villkoren för det ifrågasatta lånet har styrelsen uttalat, att för lånet syntes böra tillämpas samma bestämmelser som nu gälla för linberedningslån och hampberedningslån.

Kommerskollegium har vitsordat hemslöjdens behov av ett eget ullspinneri samt understrukt, att det nära samarbete som förutsattes komma att äga rum mellan spinneriföreningen och jordbruket genom Sveriges lantbruksförbund, komme att bliva av största värde i strävandena att främja den svenska fåraveln och att trygga avsättningen för den svenska ullen. Med hänsyn härtill har kollegium funnit skäl föreligga även för en statens medverkan för realiserande av föreliggande projekt och ansett sig — under förutsättning att Sveriges lantbruksförbund lämnade företaget ifrågasatt ekonomiskt stöd — i princip böra tillstyrka det begärda statslånet. Kommerskollegium har vidare yttrat följande.

Beträffande villkoren för lånet har i ansökan föreslagits, att samma villkor måtte tillämpas, som gälla för statslån till Riksförbundet lin och hampa. Härmed torde avses de lån, som utgå ur hemslöjdslånefonden för uppförande av beredningsverk för lin och hampa. Dessa lån löpa emellertid med en amorteringstid av fem år och en räntesats av fyra procent, varjämte staten som lånesäkerhet betingar sig botteninteckning i fastigheter och maskiner. Då motsvarande lånevillkor, enligt vad kollegium inhämtat, skulle komma att bliva alltför betungande för företaget, anser sig kollegium — med hänsyn till den betydelse tillkomsten av ett hemslöjdens spinneri kan anses komma att få för en förbättring och ökning av den inhemska ullproduktionen — böra föreslå att lånetiden sättes avsevärt längre, förslagsvis till tjugo år med de två första åren amorteringsfria, och räntesatsen till högst tre procent.

I fråga om lånesäkerheten har kollegium erfarit att det i finansieringsplanen upptagna banklånet å 385 000 kronor torde förutsätta att bottenintekning i fastigheten, motsvarande cirka 60 procent av beräknade värdet, behöver lämnas. För staten skulle under sådana förhållanden återstå intekning i fastigheten efter 385 000 kronor och förlagsintekning med bästa rätt. Kollegium anser — därest förmånligare säkerhet ej skulle gå att erhålla — att förenämnda lånesäkerhet under föreliggande omständigheter bör kunna

godtagas, men förutsätter dock att denna fråga blir föremål för vidare utredning.

Riksräkenskapsverket, som även tillstyrkt bifall till framställningen, har framhållit att, därest det begärda lånet beviljades, detta lämpligen syntes böra anvisas att utgå ur hemslöjdslånefonden. Då emellertid för denna fond gällande bestämmelser icke vore tillämpliga å lån för nu ifrågavarande ändamål, förutsatte ett bifall till framställningen medgivande från riksdagen att lånet finge utlämnas från hemslöjdslånefonden enligt för linberedningslån och hampperedningslån gällande bestämmelser.

Statskontoret har uttalat, att då tillgången till en egen ullspinnerianläggning syntes vara av betydelse för hemslöjdsföreningarnas verksamhet, ämbetsverket icke ville motsätta sig att lån av statsmedel beviljades Svenska hemslöjdsföreningarnas spinneriförening u. p. a. för övertagande och utbyggande av ifrågavarande spinnerianläggning. Statskontoret har vidare anfört följande.

Bestämmelserna rörande lin- och hampperedningslån torde icke vara tillämpliga å lån av nu ifrågavarande art. Statskontoret kan för sin del icke finna, att föreningen bör åtnjuta vare sig räntefrihet eller amorteringsfrihet under någon del av lånetiden. Då här är fråga om affärsrörelse, kan statskontoret — med beaktande jämväl av vad i det följande anföres rörande säkerheten för lånet — icke förorda lägre ränta än den, som gäller för lån från statens utlåningsfonder eller för närvarande 4 procent.

Beträffande återbetalningstiden torde ligga närmast till hands att densamma fastställas till 10 år. Då denna tid måhända får anses vara i kortaste laget, torde en utsträckning av lånetiden till högst 20 år kunna övervägas.

Enligt vad statskontoret inhämtat, skulle som säkerhet för banklån å 385 000 kronor komma att pantförskrivas inteckningar med bästa rätt i anläggningens fasta egendom. Vid sådant förhållande lär annan säkerhet icke kunna lämnas för statslånet än fastighetsinteckningar med rätt näst efter de för banklånet hypotiserade samt inteckningar med bästa rätt i förlagsegendomen. Därest sådan säkerhet godtages för statslånet, torde föreskrift böra meddelas, att det åligger föreningen att ha den intecknade egendomen försäkrad till fulla värdet.

Medel för ifrågavarande lån lär, då nu gällande föreskrifter icke göra det möjligt att anlita hemslöjdslånefonden, böra anvisas över fonden för låneunderstöd.

Föredraganden.

Ehuru nu snart två år förflutit sedan vapenstilleståndet har icke någon mera avsevärd förbättring av livsmedelssituationen i världen hunnit komma till stånd. Enligt vissa i utlandet företagna uppskattningar har visserligen någon stegring av produktionen inträffat, särskilt framträdande i fråga om spannmål under innevarande skördeår i jämförelse med skördeåret 1945/46, men denna ökning synes icke ha varit på långt när tillräcklig för att avhjälpa den brist på livsmedel, som föreligger på den europeiska kontinenten och

annorstädes i de krigshärjade länderna. Trots att skördeutsikterna i För-
enta staterna och Kanada te sig förhållandevis ljusa, bjuder försiktigheten
att man icke räknar med någon mera betydande ökning av för export till
vårt land tillgängliga livsmedelskvantiteter. Härför talar dels den nedgång
i lagerhållningen som sedan vapenstilleståndet ägt rum i överskottsländerna
dels den försämring av skörderesultatet som är att emotse för större delen
av Europa till följd av synnerligen ogynnsamma väderleksförhållanden un-
der sistlidna höst och vinter och härav föranledd ökning av behovet av
tillförsel från utomeuropeiska länder. Enligt senast tillgängliga rapporter
synes torkan under våren ha medfört ytterligare skadeverkningar å 1947 års
skörd i Kontinentaleuropa.

I betraktande av utvecklingen utomlands och med hänsyn jämväl till de
vid ingången av nästkommande skördeår utomordentligt knappa lagren
inom landet torde den inhemska spannmåls- och sockerbetsskörden bli-
va av avgörande betydelse för tillgången på i första hand brödsäd och socker
men även på animaliska livsmedel. Då utsikterna för skörden inom landet
på grund av otjänliga väderleksförhållanden te sig förhållandevis ogynn-
samma, torde en avveckling av ransoneringarna i fråga om bröd och mjöl,
socker och fett icke få någon aktualitet under det följande konsumtionsåret.
I detta sammanhang vill jag i förbigående erinra om den rådande och av
åtskilliga tecken att döma ihållande knappheten på fettråvaror, vilken livs-
medelskommissionen i sitt förslag till regleringsåtgärder framhållit såsom en
av de viktigaste orsakerna till livsmedelsbristen i världen. Bristen på fettrå-
varor torde ofördelaktigt komma att påverka jämväl möjligheterna att till
vårt land införa oljekraftfoder och andra fodermedel. Med hänsyn till de
knappa fodertillgångarna och även till den omständigheten att statistiken
över betäckta sugor tyder på att tillgången på fläsk under höstmånaderna
kommer att visa sig i hög grad otillräcklig i förhållande till behovet kan jag
tills vidare icke tillråda att såsom från vissa håll förordats ransoneringarna
i fråga om kött och fläsk skulle hävas. Under förhandenvarande förhållan-
den skulle nämligen verkningarna på priserna av ett slopande av kött- och
fläskransoneringen vara synnerligen svårkontrollerbara.

Sammanfattningsvis må sålunda framhållas att det allmänna försörjnings-
läget i fråga om livsmedel för nästkommande konsumtionsår enligt mitt
bedömande icke torde komma att medgiva några lättnader på livsmedels-
ransoneringens område. Man torde vidare såsom livsmedelskommissionen
framhållit böra räkna med ett bibehållande av jordbruksregleringarna även
för nästa regleringsår. För närvarande torde det i varje fall icke vara möj-
ligt att med någon högre grad av säkerhet bedöma vilka omläggningar av
regleringsanordningarna som kunna finnas lämpliga därunder.

Liksom föregående år har Kungl. Maj:t även i år meddelat beslut rörande
prissättningen på jordbrukets produkter. Vid bedömandet av utgångsläget
för prissättningen må till en början erinras om den stegring av löneinkoms-
terna, som i samband med de under våren ingångna löneavtalen ägt rum på de

flesta områden av näringslivet. Härigenom har en ytterligare förskjutning inträtt i förhållandet mellan inkomsterna inom jordbruket och inom näringslivet i övrigt. Såsom chefen för jordbruksdepartementet uttalat i propositionen nr 75 till årets riksdag torde såsom en av riktpunkterna för den framtida jordbrukspolitiken böra eftersträvas att giva jordbrukets yrkesutövare möjlighet till en med jämförbara yrkesgrupper likvärdig standard. Den takt, i vilken denna målsättning för jordbrukspolitiken skall kunna förverkligas, måste emellertid förutsättas bli beroende av det ekonomiska läget och utvecklingstendenserna i allmänhet inom näringslivet. I detta sammanhang torde särskilt böra uppmärksammas den tilltagande spänning mellan å ena sidan den för konsumtionsändamål och investeringar tillgängliga köpkraften och å andra sidan disponibla varutillgångar och produktionsmedel, som under det senaste året av skilda orsaker inträtt. Möjligheterna att tillföra jordbruket en såsom allmänt erkänt önskvärd inkomstökning måste därför anses under nuvarande förhållanden i viss mån begränsade.

Det av livsmedelskommissionen framlagda förslaget rörande prissättningen på jordbrukets produkter jämte den träffade uppgörelsen rörande sockerbetsodlingen innebär såsom av den föregående redogörelsen framgår en inkomstökning av omkring 142 miljoner kronor. Av detta belopp hänföra sig ungefär 17 miljoner kronor till prishöjningar å spannmål, 30 miljoner kronor till höjning av priserna på grädde och ost, omkring 24 miljoner kronor till en ökning av priset på konsumtionsmjölk med 2 öre per liter samt 60 miljoner kronor till höjning av priserna på slaktdjursprodukter. Därvid har livsmedelskommissionen utgått från att priserna på kött och fläsk skola frigivas. Vid bedömandet av detta förslag måste beaktas att vid uppgörandet av inkomst- och kostnadskalkylen, vilken av kommissionen betraktats såsom i stort sett balanserad, nya beräkningsgrunder tillämpats i fråga om bland annat arbetskostaderna samt kostnaderna för volymökningen av maskiner och redskap, varigenom jordbruket enligt av kommissionen företagen uppskattning de facto tillförts en ytterligare inkomstförbättring utöver vad nu redovisats.

I sitt yttrande över livsmedelskommissionens förslag har statens priskontrollnämnd, som ansett att lagerökningsposten icke längre borde bibehållas i kalkylen, varvid ett kalkylmässigt inkomstöverskott av omkring 42 miljoner kronor skulle uppkomma, uttalat vissa betänkligheter mot de av livsmedelskommissionen förordade prishöjningarna bland annat med hänsyn till de beräknade verkningarna på levnadskostnaderna. Enligt nämndens uppfattning borde sålunda priskontrollen på kött och fläsk bibehållas och prishöjningen på dessa produkter begränsas till i runt tal 30 miljoner kronor.

På grundval av dessa förslag upptogos förhandlingar med representanter för Sveriges lantbruksförbund och Riksförbundet landsbygdens folk. Därvid framfördes från jordbrukarhåll i anslutning till vissa uttalanden av jordbrukarrepresentanter i livsmedelskommissionens råd krav på prishöjningar som skulle medföra en ökning av jordbrukets inkomster med över 200 mil-

joner kronor och som sålunda gingo väsentligt utöver vad livsmedelskommissionen föreslagit. Bland annat har gjorts gällande, att dessa prisjusteringar kunde genomföras genom att priset på produktmjölk ökades, vilket, när pristillägg ej böra utgå, skulle medföra en betydande höjning av smörpriset. Med hänsyn till de avsättningssvårigheter, som yppat sig i fråga om smör efter den i samband med omsättningsskattens avskaffande vidtagna prishöjningen och som bland annat yttrat sig i en för årstiden osedvanligt stor lagerhållning, torde en sådan utväg knappast vara framkomlig, därest icke samtidigt margarinnaccisen kraftigt höjes. I nuvarande läge torde en sådan ökning av denna pålaga icke vara lämplig. Under dessa omständigheter har jag icke ansett mig böra förorda en ökning av priset på produktmjölk. Överhuvud taget skulle prishöjningar av den storleksordning, som jordbrukarrepresentanterna föreslagit, enligt mitt förmenande medföra stora svårigheter att bibehålla det nuvarande löneläget, vilket i sin tur skulle öka inflationsrisken. Med anledning av de från vissa håll framförda förslagen att inkomstökningen till jordbruket skulle åvägabringas genom generella subventioner över skattebudgeten i form av allmänna pristillägg torde jag få erinra om vad chefen för jordbruksdepartementet och chefen för finansdepartementet i ämnet anfört i propositionerna nr 267 och 386 till 1946 års riksdag, till vilka uttalanden riksdagen lämnat sin anslutning (jfr sammansatta bevillnings- och jordbruksutskottets utlåtande nr 2/1946).

Då parternas ståndpunkter voro så vitt skilda, att någon sammanjämkning ej kunde åstadkommas kunde en formell överenskommelse i likhet med den som föregående år ingicks icke komma till stånd. Sedan förhandlingarna sålunda visat sig resultatlösa, har Kungl. Maj:t den 5 juni 1947 meddelat beslut i prisfrågan. Härigenom har Kungl. Maj:t, ehuru penningpolitiska skäl kunde ha åberopats för priskontrollnämndens förslag, beslutat prisjusteringar innebärande en förbättring av jordbrukets inkomster, som överstiger till och med vad livsmedelskommissionen förordat. Sålunda har genom att prishöjningarna på ost, grädde och konsumtionsmjölk träda i kraft redan från och med den 10 juni 1947 jordbruket tillförts närmare 13 miljoner kronor. Därtill kommer den prisstegring utöver vad livsmedelskommissionen föreslagit, som följer av den tidigare beslutade höjningen av priset på vårvete. Priskontrollen i fråga om kött och fläsk har bibehållits. Ett belopp av 60 miljoner kronor skall dock tillföras jordbruket under det kommande regleringsåret genom höjning av priserna på slaktdjursprodukter. Sammanlagt medföra de beslutade prisförändringarna en ökning av de i normkalkylen upptagna inkomsterna med i runt tal 156 miljoner kronor. Härigenom har onekligen kunnat skapas en marginal för en ökning av lantarbetarlönerna och inkomsterna för jordbrukarna, som procentuellt överstiger de genomsnittliga lönehöjningar, vilka under innevarande år ägt rum inom näringslivet i övrigt. I detta sammanhang må framhållas att de sålunda beslutade prishöjningarna torde motsvara en stegring med omkring 5 enheter av levnadskostnadsindex i 1914 års serie.

De beräkningar, för vilka jag nu redogjort, grunda sig givetvis på de förutsättningar, som gälla för kalkylens upprättande, och utgå sålunda från an-

tagandet av normalt skördeutfall. Då såvitt nu kan bedömas skörden i allmänhet torde komma att understiga den i kalkylen upptagna normalskörden, synes i likhet med föregående år möjlighet hållas öppen för en omprövning av priserna på grundval av i augusti eller därefter, så snart skörderesultatet kan överblickas, företagen omräkning av kalkylen. Härvidlag torde samma grunder böra tillämpas som under innevarande regleringsår. Om sålunda ett över- eller underskott skulle uppkomma motsvarande mer än 4 procent av jordbrukets samlade inkomstsumma enligt vårkalkylen inklusive de på grundval av prishöjningarna beräknade inkomstförbättringarna, torde priserna böra justeras så att marginalen nedbringas till 4 procent. De av livsmedelskommissionen framförda synpunkterna beträffande tillvägagångssättet vid en justering av priserna torde härvid böra beaktas.

Beträffande prisavvägningen i övrigt för de olika produkterna får jag hänvisa till den föregående framställningen. I anslutning till vad som gällt under krigsåren och med hänsyn till ovissheten beträffande det framtida försörjningsläget, förordar jag, att Kungl. Maj:t liksom hittills erhåller befogenhet att handhava jordbruksregleringarna samt vidtaga av omständigheterna påkallade ändringar i desamma. Skulle härvid finnas erforderligt att företaga mera genomgripande ändringar i regleringsåtgärderna, förutsätter jag emellertid att riksdagen höres. Med hänsyn till att den förut berörda inkomst- och kostnadskalkylen avser tiden från och med den 1 september 1947 till och med den 31 augusti 1948 torde på sätt livsmedelskommissionen föreslagit Kungl. Maj:ts nyssnämnda befogenheter böra gälla till och med sistnämnda dag. Jag vill härvid erinra, att de grundläggande av riksdagen antagna regleringsförfattningarna gälla tills vidare. Övriga av riksdagen lämnade bemyndiganden, vilkas giltighet utgå med innevarande regleringsår, torde liksom hittills skett, där ej annat särskilt angives, böra förlängas för ytterligare ett år.

Efter denna redogörelse för min allmänna inställning till de föreliggande regleringsspörsmålen torde jag få övergå till att angiva de grunder, som i fortsättningen böra tillämpas beträffande jordbruksregleringarna.

Mjök- och matfetsregleringen.

De statliga regleringarna beträffande matfett, mjölk och ost m. m. torde, på sätt livsmedelskommissionen ansett, tills vidare böra bibehållas i stort sett oförändrade. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att med hänsyn till förskjutningar i försörjningsläget besluta om deras fortsatta bestånd eller om eventuella ändringar i desamma. Därest försörjningsläget utvecklas i gynnsam riktning synes, såsom livsmedelskommissionen anfört, i första hand kunna övervägas att öka matfetsransonen. I andra hand torde en höjning av mjölkens fetthalt med bibehållande av standardiseringsförfarandet samt en ytterligare ökning av ostens fetthalt kunna förordas.

Såsom kommissionen föreslagit torde i samband med genomförandet av beslutet om höjning av kött- och fläskpriserna under nästa regleringsår även

vissa ändringar få vidtagas av normalpriserna på slakterifett. I övrigt synes det nuvarande systemet för prissättningen i fråga om smör och annat matnyttigt fett böra bibehållas i huvudsak oförändrat. Kungl. Maj:t torde sålunda böra äga bemyndigande dels att uttaga tilläggsaccis å sådana varor, som avses i förordningen den 7 juni 1935 (nr 259) om accis å margarin och vissa andra fettvaror med högst 1 krona 50 öre per kilogram av varans nettovikt, dels ock att upptaga en rörlig clearingavgift vid import av fettämnen, motsvarande i varje särskilt fall skillnaden mellan normalpriset och den faktiska anskaffningskostnaden för varan i fråga. Liksom för innevarande regleringsår bör det emellertid stå Kungl. Maj:t fritt att, i den mån så prövas lämpligt, genomföra en omläggning av detta system, så att fasta importavgifter kunna uttagas på olika slags fett och fettråvaror för framställning av margarin och matnyttigt fett.

I samband med livsmedelsrabatternas borttagande, vartill jag i det följande skall återkomma, skulle man såsom livsmedelskommissionen anfört kunna befara en ökad efterfrågan på margarin. Å andra sidan torde införandet av barnbidragen från och med den 1 januari 1948 kunna verka i motsatt riktning. Därest det skulle visa sig erforderligt, synes mig en bindning av kupongerna vara att föredraga i den riktning att allmänheten nödgas övergå till en större konsumtion av smör framför även en måttlig höjning av margarinaccisen. Definitiv ställning härtill torde dock icke nu böra tagas.

Mot livsmedelskommissionens förslag att den merinkomst, som mejerier vilka i större utsträckning än andra försälja konsumtionsmjölk och grädde eller tillverka ost erhålla i förhållande till mejerier, som i huvudsak äro inriktade på smörproduktion, skall utjämnas genom ett clearingförfarande så att smörmjölken icke kommer i ofördelaktigare läge i jämförelse med annan mjölk har jag icke något att erinra. Med anledning härav har inom jordbruksdepartementet utarbetats förslag till *förordning om viss avgift å mjölk, grädde och ost*. Jag förutsätter, att den i författningen upptagna utmätningrätten icke skall användas utan att anmaning att inbetala utjämningsavgift dessförinnan givits. I övrigt tillåter jag mig hänvisa till författningsförslaget, som ej synes tarva ytterligare motivering. Förslaget torde böra föreläggas riksdagen till antagande. Livsmedelskommissionens förslag till motverkande av spekulationslagring av ost föranleder ingen invändning från min sida.

Livsmedelskommissionen har förordat en sänkning av arealgränsen för producentbidraget från 25 till 15 hektar samt att det härigenom inbesparade beloppet, som uppskattats till omkring 8 miljoner kronor, skulle i huvudsak användas inom områden med mindre gynnsamma förutsättningar för mjölkproduktionen. Eftersom chefen för jordbruksdepartementet i propositionen nr 75 till årets riksdag föreslagit omläggning av producentbidraget från och med den 1 juli 1948, synas mig skäl tala för att ändringar i bidragsgrunderna icke nu genomföras. Med hänsyn till att kommissionens råd enhälligt tillstyrkt kommissionens förslag i här berörda hänseende anser jag mig dock böra tillmötesgå kommissionen och förordar sålunda den angivna sänkningen av

arealgränsen från 25 till 15 hektar. Det belopp, som härvid friställes, bör enligt Kungl. Maj:ts bestämmande få användas efter i huvudsak de av kommissionen föreslagna grunderna. Kostnaderna för producentbidraget inklusive här nämnda pristillägg torde kunna beräknas uppgå till 52 miljoner kronor. Däremot anser jag mig ej kunna tillstyrka kommissionens förslag om borttagande av det lantsmörsbidrag, som för närvarande utgår inom Norrland med undantag av Gästrikland med ett belopp av 25 öre per kilogram.

Liksom hittills torde även under nästa regleringsår böra utgå *dels* s. k. merfrakttillägg, *dels* s. k. regleringskostnadstillägg till vissa mjölkorganisationer i Stockholm och Göteborg, *dels* viss ersättning för behandling av konsumtionsmjölk vid några mejerier, som leverera mjölk till Stockholm, *dels* ock bidrag till uppehållande av mejeriernas körlinjer inom de områden, där transportkostnaderna för kilogram mjölk äro särskilt höga. Med hänsyn till svårigheterna att bedöma medelsbehovet för de olika ändamålen torde bidragen, på sätt skett under de senaste budgetåren, böra sammanföras till ett anslagsbelopp. Detta anslagsbelopp torde såsom livsmedelskommissionen föreslagit böra beräknas till 5,5 miljoner kronor. Kungl. Maj:t synes böra äga möjligheter att disponera ifrågavarande anslag även för tillgodoseende av annat ändamål, som är av särskild betydelse för mjölkförsäljningens ordnande, än förut berörts. Motsvarande befogenhet tillkommer för närvarande Kungl. Maj:t.

Regleringen av andra animaliska produkter än mjölk och mejeriprodukter.

Vidkommande prisregleringen i fråga om ägg torde jag få erinra, att livsmedelskommissionen ställt i utsikt att genom säsongsmässig lagring stödja ett bottenpris, som med 50 öre per kilogram understiger det i jordbrukskalkylen upptagna medelpartipriset av 2 kronor 80 öre per kilogram. Därest äggpriset med mer än 50 öre skulle överstiga nyssnämnda medelpartipris, skall å andra sidan ytterligare prisstegring motverkas genom tillstånd till import och eventuellt även genom införande av normalpriser.

Jag vill erinra, att Kungl. Maj:t av skäl, som priskontrollnämnden åberopat, i nuvarande prispolitiska läge icke ansett sig kunna medgiva frigivning av prisbildningen i fråga om kött och fläsk utan i stället beslutat, att jordbruket skall tillföras det av kommissionen angivna beloppet, 60 miljoner kronor, genom höjning av normalpriserna på slaktdjursprodukter. I anslutning härtill synes det såsom kommissionen föreslagit lämpligt att kommissionen erhåller möjlighet att på samma sätt som förekommit under tidigare år lämna ett visst statligt stöd åt priserna på kött och fläsk även under regleringsåret 1947/48, i första hand i form av statlig medverkan till infrysning och lagring.

Såsom livsmedelskommissionen erinrat har Kungl. Maj:t genom beslut den 5 juni 1947 anvisat ett belopp av 5,5 miljoner kronor att användas för utbetalande av pristillägg till slaktdjursproducenterna under den återstående delen av innevarande regleringsår samt under de första månaderna av reg-

leringsåret 1947/48. Därest behov av dylika pristillägg kommer att föreligga även senare under regleringsåret, torde de medel, som erfordras för ändamålet, senare få äskas på tilläggsstat för budgetåret 1947/48. Dessa medel synas böra gå i avräkning på det belopp om 60 miljoner kronor, som enligt Kungl. Maj:ts beslut skall tillföras jordbruket i form av prishöjningar å slaktdjursprodukter under det nya regleringsåret.

Potatisregleringen.

I överensstämmelse med livsmedelskommissionens förslag torde Kungl. Maj:t böra vara oförhindrad att medgiva höjning av garantipriset för fabrikspotatis, därest årsmedelpriset för matpotatis skulle bli högre än vad som antagits i jordbrukskalkylen.

Jag torde få erinra, att Kungl. Maj:t den 20 september 1946 bemyndigat livsmedelskommissionen att med Sveriges stärkelseproducenters förening u. p. a. träffa överenskommelse rörande föreningens inköp och försäljning av potatisstärkelse under tiden 1 oktober 1946—30 september 1947 i huvudsaklig överensstämmelse med upprättat förslag till avtal. Sådant avtal har träffats mellan kommissionen och föreningen. Kungl. Maj:t har emellertid vid sitt bemyndigande gjort förbehåll om att den i avtalets 7 § av kommissionen gjorda utfästelsen vinner riksdagens godkännande. Avtalet innebär, att föreningen inköper den mängd potatisstärkelse, som framställs enligt meddelade tillverkningslicenser å högst 400 000 deciton, med undantag för vad som må användas till husbehov för tillverkaren och dennes potatisleverantörer. Enligt 7 § i avtalet åtager sig kommissionen under förutsättning av statsmakternas godkännande och om avtalet icke skulle komma att förnyas för tillverkningsåret 1947/48 att vidtaga eller föranstalta om åtgärder från statens sida, vilka bereda föreningen möjlighet att erhålla dels minst 59 kronor 50 öre per deciton för den 1 oktober 1946 inneliggande lager av extra prima, prima och ej fullt prima potatismjöl, dock med avdrag av 30 000 deciton, dels ock ersättning för ränte- och lagringskostnader enligt i avtalet angivna grunder i avseende å inneliggande lager av extra prima, prima och ej fullt prima potatismjöl, utom 30 000 deciton, under tre månader, räknat från och med den 1 oktober 1947. De enligt 7 § av kommissionen gjorda åtagandena torde nu böra underställas riksdagen.

Brödsädsregleringen.

För att i händelse av en ogynnsam utveckling av försörjningsläget täcka behovet av brödsäd vid övergången till det nya regleringsåret torde av kommissionen ifrågasatt ändring av prisavvägningen å brödsäd under olika delar av året liksom utbetalande av premier å brödsäd, som levereras före viss tidpunkt, få upptagas till prövning. Med hänsyn härtill torde Kungl. Maj:t böra erhålla bemyndigande att om så erfordras utbetala dylik leveranspremie. Slutlig ståndpunkt till sistnämnda spörsmål liksom till frågan om jämkningar i prisskalan för brödspannmål torde få tagas i höst i samband med ut-

färdandet av regleringsbestämmelserna varvid jämväl fraktbidrag och särskild ersättning till handeln böra bli föremål för prövning.

Med hänsyn till att korn torde komma att erfordras för inblandning i brödsäd anser jag i likhet med Svenska spannmålsaktiebolaget det böra övervägas, att korn under det nya konsumtionsåret i regleringshänseende skall hänföras till brödsäd. Såsom livsmedelskommissionen uttalat torde slutgiltig ståndpunkt till denna fråga dock icke behöva tagas förrän till hösten, då förhållandena bättre kunna överblickas än för närvarande. I samband med detta ståndpunktstagande synas även spörsmålen om priset och kompensation i annan fodersäd för de myckenheter korn, som avstås, böra göras till föremål för prövning.

Fodermedelsregleringen.

Av den föregående redogörelsen framgår, att utsikterna beträffande försörjningen med fodersäd äro mycket ovissa. I likhet med livsmedelskommissionen anser jag därför nödvändigt, att den nuvarande regleringen tills vidare uppehålls, Kungl. Maj:t och kommissionen dock obetaget att företaga de jämkningar av bestämmelserna i ämnet, som kunna påkallas av utvecklingen på detta område. Med hänsyn till vad jag förut anfört torde en snar avveckling av fodersädsavståendet icke vara möjlig. De ovissa importutsikterna torde nödvändiggöra även en fortsatt reglering beträffande oljekraftfoder och kli. Några förändringar i regleringsanordningarna torde icke erfordras.

Därest mineralfoderregleringen skulle kunna upphävas under nästkommande regleringsår, torde såsom livsmedelskommissionen anfört de i lagen om handel med fodermedel ingående bestämmelser böra sättas i kraft, vilka avse skyldighet för tillverkare av mineralfoder och mineralfoderblandningar att deklarerera varornas sammansättning m. m.

Beträffande övriga av kommissionen omnämnda fodermedel finner jag några ändringar i regleringsanordningarna icke påkallade.

Konstgödselregleringen.

Någon ändring utöver förut berörda prisjusteringar i gällande bestämmelser angående konstgödselregleringen synes icke böra ifrågakomma. Där-
est ett tillskott till clearingkassan för konstgödsel skulle befinnas erforderligt, torde i överensstämmelse med livsmedelskommissionens förslag medel för ändamålet få disponeras ur det anslag till diverse kostnader i samband med jordbruksregleringen, som jag i det följande har för avsikt att föreslå.

Kostnaderna för Svenska spannmålsaktiebolaget.

Med hänsyn till de ändrade förhållanden, som inträtt sedan Svenska spannmålsaktiebolaget avlät sin skrivelse, anser jag i likhet med livsmedelskommissionen, att bolagets kostnader under nästa regleringsår komma att överstiga de av bolaget beräknade.

Till bestridande av sagda kostnader torde i enlighet med kommissionens förslag för budgetåret 1947/48 90 miljoner kronor böra anvisas.

Förslag till särskilda åtgärder till stöd för jordbruket i Norrland m. m.

Under de senaste budgetåren ha vissa belopp ställts till förfogande för produktionsbefrämjande åtgärder på jordbrukets område i Norrland samt de delar av Kopparbergs och Värmlands län, där jordbrukets ställning är i stort sett likartad med den i Norrland. För ett vart av de sju senaste budgetåren har medgivits, att ett belopp av 900 000 kronor finge för berörda syfte utgå av anslaget till Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område. I likhet med lantbruksstyrelsen anser jag, att även för nästa budgetår bör från nämnda anslag få disponeras samma belopp.

Från de medel som avsetts för förenämnda ändamål ha under de senaste fyra budgetåren anvisats vissa belopp till den av Svenska vall- och mosskulturföreningen bedrivna studiegårdsverksamheten i Norrland. Även för nästa budgetår synas medel för detta ändamål böra ställas till förfogande.

Prisrabattering å vissa livsmedel.

Såsom i annat sammanhang uttalats torde prisrabatteringen å vissa livsmedel böra upphöra i samband med införandet av kontanta barnbidrag från och med den 1 januari 1948. För tiden den 1 juli—31 december 1947 torde någon ändring i gällande grunder för prisrabatterna icke böra ifrågakomma. Det av livsmedelskommissionen beräknade medelsbehovet för sagda tid, 60 miljoner kronor, föranleder icke någon erinran från min sida.

Lån till främjande av avsättning av ull.

Avsättningsförhållandena för inhemsk ull torde i hög grad vara beroende av de möjligheter till användning av densamma som hemslöjden kan erbjuda. En av de viktigaste förutsättningarna för att svensk ull skall vinna avsättning på skäligen villkor synes därför vara, att hemslöjdsföreningarna kunna få av dem inköpt ull spunnen inom rimlig tid. Vad i ärendet anförts torde emellertid giva vid handen, att för närvarande vissa svårigheter härutinnan föreligga. Det synes sålunda icke vara ovanligt, att hemslöjdsföreningarna kunna få vänta en avsevärd tid, innan ullen bearbetats vid spinnerierna. Uppenbarligen måste detta anses mindre tillfredsställande ur såväl ullproducenternas som hemslöjdens synpunkt. Nu nämnda svårigheter skulle emellertid betydligt minskas, därest hemslöjden hade tillgång till ett eget ullspinneri och sålunda i ökad utsträckning kunde tillgodose sitt eget behov av garn. Detta skulle otvivelaktigt i sin tur påverka avsättningsmöjligheterna för den inhemska ullen i gynnsam riktning. Det torde sålunda kunna förväntas, att hemslöjden härigenom skulle kunna bereda ullproducenterna stadigvarande avsättningsmarknader till skäligen priser i all synnerhet som råvarupriserna torde vara av jämförelsevis underordnad betydelse för hemslöjdens ekonomiska resultat.

Med hänsyn till det anförda anser jag i likhet med remissmyndigheterna önskvärt, att ifrågavarande projekt kommer till stånd. Då projektets genomförande otvivelaktigt får anses vara ett allmänt intresse, synes intet vara att erinra mot att härvid statens medverkan lämnas. Jag anser mig därför böra tillstyrka, att Svenska hemslöjdsföreningarnas spinneriförening u. p. a. beviljas det begärda statslånet å 300 000 kronor. Beloppet i fråga torde lämpligen böra anvisas i form av ett investeringsanslag å riksstaten för budgetåret 1947/48 under Fonden för låneunderstöd, statskontorets delfond. Jag torde i detta sammanhang få nämna, att enligt vad jag inhämtat Sveriges lantbruksförbund numera beviljat föreningen ett lån å samma belopp.

Vad angår villkoren för det av mig sålunda förordade statslånet synes spinneriföreningen böra medgivas räntefrihet för lånet för en tid av ett år från lånets lyftande. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma övriga lånevillkor.

Anslagsäskanden m. m.

Kostnaderna för genomförande av de av mig förordade förslagen till prisreglerande åtgärder på jordbrukets område torde komma att uppgå till i runt tal 88 miljoner kronor. Av detta belopp belöpa 52 miljoner kronor på producentbidrag m. m. för mjölk, 19,5 miljoner kronor på mjölkpristillägg, 5,5 miljoner kronor på särskilda mjölkbidrag såsom merfraktbidrag m. m., 5,5 miljoner kronor på pristillägg för slaktdjursprodukter samt 5 miljoner kronor på diverse kostnader. Sistnämnda belopp är enligt vad livsmedelskommissionen upplyst i första hand avsett att användas för ersättning till Svenska mejeriernas riksförening u. p. a. för handhavandet av vissa med mjölk- och matfettsregleringen sammanhängande uppgifter, till bestridande av vissa bidrag till Mjölkpropagandan samt till utgifter för ersättande av förluster vid lagring av andra livsmedel än spannmål. Nu ifrågavarande post torde även få anlitas för bestridande av kostnaderna för 1942 års jordbrukskommitté ävensom för täckande av de utgifter, som föranledas av förslagen till särskilda åtgärder till stöd för jordbruket i Norrland m. m.

Då enligt vad livsmedelskommissionen meddelat en behållning av omkring 20 miljoner kronor beräknas uppstå å det för innevarande regleringsår anvisade anslaget, uppgår anslagsbehovet för budgetåret 1947/48 till (88 — 20 =) 68 miljoner kronor. Till bestridande av kostnaderna för Svenska spannmålsaktiebolagets verksamhet torde böra anvisas 90 miljoner kronor. Kostnaderna för prisrabatter å vissa livsmedel ha upptagits till 60 miljoner kronor. Såsom jag förut anført synes därjämte böra å kapitalbudgeten för budgetåret 1947/48 under Fonden för låneunderstöd, statskontorets delfond, böra anvisas ett investeringsanslag av 300 000 kronor för lån till främjande av avsättning av inhemsk ull

Hemställan.

Under återopande av det anförda hemställer jag

1) att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att
dels medgiva Kungl. Maj:t att vidtaga erforderliga åtgärder för reglering under nästkommande regleringsår av produktions- och avsättningsförhållandena på jordbrukets område i huvudsaklig överensstämmelse med av mig i det föregående angivna riktlinjer;

dels å riksstaten för budgetåret 1947/48 under nionde huvudtiteln anvisa

a) till *Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område* ett *reservationsanslag* av kronor 68 000 000;

b) till *Kostnader i samband med Svenska spannmålsaktiebolagets verksamhet* ett *reservationsanslag* av kronor 90 000 000;

c) till *Prisrabattering å vissa livsmedel* ett anslag av kronor 60 000 000;

dels ock å kapitalbudgeten för budgetåret 1947/48 under *Fonden för låneunderstöd, statskontorets delfond till Lån till främjande av avsättning av inhemsk ull* anvisa ett investeringsanslag av kronor 300 000;

2) att förslaget till förordning om viss avgift å mjölk, grädde och ost måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Maj:t Konungen bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

C. W. Rhedin.

Bilaga 1.

PM

med beräkningar rörande jordbrukets inkomster och kostnader under produktionsåren 1938/39—1946/47 jämte en förkalkyl för produktionsåret 1947/48.

De beräkningar rörande utvecklingen av jordbrukets inkomster och kostnader från och med produktionsåret 1938/39, som framläggas i denna promemoria, ansluta sig i fråga om syfte och metod till motsvarande tidigare undersökningar (jfr Kungl. Maj:ts proposition 267/1946, bilaga 1), dock med vissa i det följande angivna ändringar eller alternativa beräkningar (närmare härom under rubriken Jordbrukets kostnader). Liksom dessa tidigare undersökningar avse de nu utförda beräkningarna att ge ett mått på den procentuella förändring, som jordbrukets sammanlagda inkomster resp. kostnader undergått sedan sista förkrigsåret. Beräkningarna avse emellertid i princip endast inkomsterna av och kostnaderna för den egentliga jordbruksdriften. Jordbrukarnas inkomster av och kostnader för skogsbruk falla sålunda utanför desamma. Likaledes ha jordbrukarnas inkomster av fältmässiga köksväxtodlingar samt av körslor utanför jordbruket uteslutits. På motsvarande sätt ha sådana kostnader, som icke beröra den egentliga jordbruksdriften, så långt möjligt franskilts. Helt har en dylik uppdelning dock icke kunnat genomföras. Sålunda ingår i kostnadskalkylen större delen av kostnaderna för den fältmässiga köksväxtodlingen. Vidare ingå i beräkningarna kostnaderna för jordbrukets hästar, även i den mån dessa användas för skogskörslor eller annat arbete utanför den egentliga jordbruksdriften.

Av vad nu anförts framgår, att jordbrukets inkomster i beräkningarna äro mindre fullständigt redovisade än kostnaderna. Härav följer, att de absoluta talen för inkomster resp. kostnader icke kunna direkt jämföras med varandra. En jämförelse mellan inkomster och kostnader inom jordbruket måste i stället grunda sig på indextal för inkomster resp. kostnader. Då den ojämförligt största delen av såväl inkomsterna som kostnaderna för den egentliga jordbruksdriften ingår i beräkningarna, torde sådana indextal giva ett i stort sett riktigt mått på förändringarna från år till år i de sammanlagda inkomst- och kostnadssummorna.

Då beräkningarna för åren 1938/39—1944/45 utförligt redovisats i tidigare promemorior, har det icke ansetts påkallat att ånyo lämna en mera ingående redogörelse för desamma. (Beträffande jordbrukets inkomster och kostnader under dessa år hänvisas till Kungl. Maj:ts propositioner 319/1942, 246/1943, 253/1944, 303/1945 och 267/1946.) I den följande framställningen redovisas dels inkomst- och kostnadsberäkningarna för åren 1938/39, 1945/46, 1946/47 (siffrorna för produktionsåret 1946/47 äro givetvis preliminära) och dels den förkalkyl över jordbrukets förväntade inkomster och kostnader år 1947/48, vilken tjänat som grundval för Kungl. Maj:ts beslut rörande prissättningen på jordbrukets produkter och förnödenheter under samma år.

Grunderna för den för produktionsåret 1947/48 upprättade förkalkylen.

Den förkalkyl över jordbrukets inkomster och kostnader under produktionsåret 1947/48, som framlägges i denna promemoria, ansluter sig i metodiskt hänseende till de under senare år utförda inkomst- och kostnadsberäkningar, vilka legat till grund för den preliminära prissättningen på jordbruksprodukter. Förkalkylen har karaktären av en normkalkyl såtillvida, att den avser att belysa inkomst- och kostnadsläget under det kommande produktionsåret under förutsättning av normala väderleksförhållanden, oförändrade löner och räntesatser samt oförändrade priser på jordbrukets produkter och förnödenheter utom i de fall, där vid kalkylens upprättande prisförändringar med hänsyn till marknadsläget kunnat förutses med en viss grad av säkerhet.

Till grund för inkomstkalkylen har på samma sätt som i tidigare promemorior lagts en uppskattning av de vid normala väderleksförhållanden förväntade hektarskördarna. Härvid ha hektarskördsuppgifterna samt de så kallade allmänna skördeomdömena för perioderna 1921/30, 1931/40, 1941/45 samt åren 1945/46 tjänat till ledning. Dessa uppgifter ha sammanställts i tabell 1, vilken även redovisar de för åren 1945/47 antagna hektarskördarna av olika grödor.

Tabell 1. Observerade och normerade skördar i kilogram per hektar 1921—1946 samt antagna normskördar 1945—1947.

Växtslag	Observerade hektarskördar					Normerade hektarskördar ¹					Antagna normskördar		
	1921/ 30	1931/ 40	1941/ 45	1945	1946 ²	1921/ 30	1931/ 40	1941/ 45	1945	1946	1945	1946	1947
Höstvete	2 190	2 350	1 920	2 230	2 470	2 180	2 360	2 220	2 230	2 390	2 300	2 300	2 300
Vårvete	1 480	1 820	1 470	1 540	1 670	1 430	1 750	1 680	1 710	1 790	1 700	1 750	1 750
Höstråg	1 640	1 880	1 700	1 660	1 860	1 620	1 820	1 850	1 920	1 920	1 800	1 850	1 850
Vårråg	1 140	1 340	1 060	1 110	1 170	1 100	1 320	1 300	1 330	1 350	1 100	1 200	1 200
Korn	1 760	2 020	1 850	1 810	2 070	1 760	2 010	1 970	1 940	2 070	2 000	2 000	2 000
Havre	1 590	1 800	1 390	1 390	1 420	1 580	1 790	1 630	1 600	1 640	1 550	1 550	1 600
Blandsäd	1 940	2 130	1 700	1 670	1 840	1 910	2 140	1 880	1 860	1 970	1 900	1 900	1 900
Ärter	1 420	1 510	1 280	1 280	³ 1 200	1 430	1 530	1 520	1 480	.	1 300	1 400	1 450
Potatis	11 400	14 300	12 900	11 420	³ 13 500	12 200	13 900	14 200	13 700	.	14 000	14 000	14 000
Sockerbetor ..	28 000	35 300	34 000	33 200	32 420	28 900	33 900	34 100	32 100	33 500	35 000	35 000	33 500
Foderrotfrukter	32 200	37 700	32 800	32 140	³ 33 220	33 400	37 100	35 500	33 200	.	36 000	36 000	36 000
Hö från odlad jord	3 520	3 480	3 040	3 880	3 890	3 310	3 610	3 220	3 420	3 430	3 200	3 400	3 400

¹ För åren 1941—1946 ha de observerade skördarna omräknats efter skördesiffran 3·0. För åren 1921—1940 har omräkningen skett efter de genomsnittliga skördesiffrorna för perioden 1913—1940, vilka obetydligt avvika från värdet 3·0.

² Preliminära uppgifter enligt statistiska centralbyråns publikation Årsväxten år 1946.

³ För ärter, potatis och foderrotfrukter föreligga ännu ej direkta uppgifter om hektarskördarnas storlek. Skörden av nämnda växtslag beräknas av statistiska centralbyrån under förutsättning att tioårsmedeltalet 1936/45 för hektarskördarna i varje län motsvaras av skördesiffran 3·0. Om skördeutskiktena år 1946 inom ett visst län och för en viss gröda är 2·5, erhålles den beräknade skörden genom multiplikation av tioårsmedeltalet med $\frac{2.5}{3.0}$ o. s. v.

Vid fastställandet av skördesiffrorna för år 1947 har det givetvis varit nödvändigt att beakta icke endast erfarenheterna från tidigare år utan även de ändrade förutsättningar för vegetabilieproduktionen, som i vissa hänseenden inträffat. Härvid får i första hand hänsyn tagas till den avsevärt ökade förbrukningen av konstgödsel under år 1946/47 såsom närmare framgår av tabell 7. Förbrukningen av kvävehaltiga gödselmedel beräknas under nämnda år överstiga förbrukningen under basåret 1938/39 med i runt tal 60 procent. Vidare har tillgången på kali ökat starkt under innevarande gödselår, och förbrukningen väntas bli drygt 10 procent högre än under det sista förkrigsåret. Även förbrukningen av fosfat väntas sliga något utöver förkrigsförbrukningen. Den naturliga gödseln har ökat i kvantitet samt torde därjämte ha förbättrats i kvalitativt hänseende jämfört med förhållandena under krigsåren. I detta sammanhang bör även framhållas växtförädlingens roll för en fortgående stegring av skördeutbytet, även om verkan härav undanskymmes i de observerade skördarna under krigsåren, till följd av att nedgången i jordens växtnäringsförråd m. fl. faktorer verkat starkt skördenedsättande. Ur uppgifterna i tabell 1 kan emellertid spåras en tendens till återhämtning beträffande skördarna per hektar för flertalet växtslag efter det avbrott i den sekulära skördestegringen, som inträffat under kriget.

Med hänsyn till nu nämnda omständigheter torde normskördarna för vissa växtslag böra höjas något i förhållande till de i normkalkylen för år 1946/47 begagnade. Emellertid har för år 1947/48 endast räknats med en höjning av 50 kilogram per hektar för havre och ärter, medan oförändrade kvantiteter tillämpats för övriga växtslag med undantag för sockerbeter. Mot bakgrunden av de senaste årens skörderesultat beträffande sockerbeter har det synts delegationen antagligt, att den tidigare tillämpade normskörden 35 000 kilogram för närvarande ligger på en något för hög nivå och att densamma nu bör upptagas till 33 500 kilogram per hektar.

Vad angår höstsåden bör viss hänsyn tagas till den avsevärda minskningen av de besädda arealerna hösten 1946. Av siffrorna för de olika länen framgår, att arealminskningen i allmänhet varit av mindre omfattning inom län, där hektarskördarna normalt överstiga riksmedeltalet. Av betydelse är särskilt, att arealminskningen varit relativt ringa i Malmöhus och Kristianstads län. En vägning av tioårsmedeltalen för hektarskördarna i varje län (perioden 1936/45) med de hösten 1945 respektive hösten 1946 besädda arealerna ger till resultat, att förskjutningarna i arealerna länsvis i och för sig skulle väntas medföra en höjning av riksmedeltalen för hektarskördarna med 20 kilogram för höstveten och 12 kilogram för höstråg. Emellertid torde sadden hösten 1946 i åtskilliga fall ha blivit försenad eller helt omöjliggjord på de lågt belägna jordarna genom den starka nederbörden i slutet av augusti och i september månad. Dessa jordar lämna normalt en förhållandevis rik genomsnittlig avkastning av höstsådda grödor, varför de speciella väderleksförhållandena hösten 1946 kunna ge anledning att befara en sänkning av riksmedeltalen för hektarskördarna och sålunda motverka den tendens till ökad skörd, som eljest vore att förvänta. Någon större betydelse har därför icke tillmätts arealförskjutningarna vid fastställandet av normskördarna.

Vad angår fodersåden torde man böra räkna med att fodersädsavståendet inbjudit till en viss försiktighet vid skördeuppskattningarna, varför de officiella skördesiffrorna för fodersäd, speciellt för havre, icke torde helt riktigt återspegla den faktiska skördeutvecklingen under krisåren. Delegationen har, med hänsynstagande till bl. a. de normerade skördarna samt den betydligt ökade tillgången på kali, ansett sig kunna räkna med en normal hektarskörd av havre om 1 600 kilogram för år 1947, d. v. s. 50 kilogram högre än som tidigare antagits för åren 1945 och 1946 (för år 1944 angavs dock lik-

som nu hektarskörden för havre till 1 600 kilogram). För ärter har likaledes räknats med en ökning av 50 kilogram till 1 450 kilogram per hektar.

Med de i tabell 1 anförda normskördarna för år 1947 som utgångspunkt ha beräkningar verkställtts över dels avsalukvantiteterna jämte producenter-nas förbrukning av vegetabiliska produkter och dels fodertillgångarna under år 1947/48.

Jordbrukets inkomster.

Brödsäd.

År 1945/46. Saluöverskottet av brödsäd, exkl. försäljningen till utsädes-handeln, har uppgått till följande kvantiteter:

	spannmåls- handeln ton	Försålt till de större handels- kvarnarna ton	Summa saluöverskott ton
Höstvete.....	324 000	9 000	333 000
Vårvete	53 000	2 000	55 000
Råg.....	143 000	5 000	148 000

Löneförmalningen har under produktionsåret 1945/46 uppgått till 42 000 ton vete och 25 000 ton råg. Fördelas löneförmalningen av vete på höst- och vårvete efter de proportioner, som gälla för ovan redovisade saluöverskott av höst- och vårvete, erhållas följande kvantiteter försåld och för eget behov förmald brödsäd år 1945/46:

	Salu- överskott ton	Löne- förmalning ton	Summa ton
Höstvete.....	333 000	36 000	369 000
Vårvete	55 000	6 000	61 000
Råg.....	148 000	25 000	173 000
Summa brödsäd	536 000	67 000	603 000

Priserna på brödsäd under produktionsåret 1945/46 ha beräknats till följande belopp:

Höstvete	26.45 kr/dt
Vårvete	29.30 »
Råg	25.35 »

Priset på vårvete förutsättes inkludera ett stimulanstillägg med 1 kr/dt, vilket icke medräknats i sammandragstabellen (tabell 6).

År 1946/47. Under tiden september—december 1946 ha följande kvantiteter brödsäd av 1946 års skörd levererats till spannmålshandeln (exkl. utsädeshandeln) och kvarnarna:

	spannmåls- handeln ton	Försålt till de större handels- kvarnarna ton	Summa saluöverskott 1/9—31/12 1946 ton
Höstvete.....	326 000	10 000	336 000
Vårvete	59 000	2 000	61 000
Råg.....	135 000	4 000	139 000
Summa brödsäd	520 000	16 000	536 000

Med ledning av brödsädsleveransernas fördelning på olika delar av året under åren 1944/45 och 1945/46 samt med hänsyn tagen till de under senare år successivt inträdda förändringarna hos denna fördelning (innebärande att

en allt större del av saluöverskottet levereras månaderna närmast efter skörden) kunna brödsädsleveranserna under tiden januari—augusti 1947 beräknas till 127 000 ton varav 74 000 ton höstvete, 22 000 ton vårvete och 31 000 ton råg. Det sammanlagda saluöverskottet av brödsäd under år 1946/47 kan sålunda beräknas till 663 000 ton, fördelat på följande sätt: höstvete 410 000 ton, vårvete 83 000 ton och råg 170 000 ton.

I fråga om löneförmalningen föreligga preliminära uppgifter för tiden september—december 1946. Dessa visa i jämförelse med samma tid föregående år beträffande vete en nedgång med 8 % och beträffande råg en nedgång med 17 %. Antages denna nedgång representativ för hela året, erhålles under år 1946/47 en löneförmalning av 39 000 ton vete och 21 000 ton råg. Löneförmalningen av vete antages fördela sig på höst- och vårvete i samma proportioner som saluöverskottet. Sammanställas uppgifterna om saluöverskott och löneförmalning erhållas följande kvantiteter brödsäd att upptagas i kalkylen.

	Salu- överskott ton	Löne- förmalning ton	Summa ton
Höstvete.....	410 000	32 000	442 000
Vårvete	83 000	7 000	90 000
Råg.....	170 000	21 000	191 000
Summa brödsäd	663 000	60 000	723 000

För brödsäd av normalkvalitet gälla under år 1946/47 genomsnittspriserna 26,25 kr/dt för höstvete och råg samt 28,50 kr/dt för vårvete. Dessa priser skola regleras med hänsyn till spannmålens kvalitet.

Med användning av uppgifter rörande de av kvarnarna erlagda priserna för mottagna kvantiteter under tiden september—december 1946 ha genomsnittspriserna för höstvete, vårvete och råg (efter avdrag från kvarnpriserna för handelsmarginaler och frakter om sammanlagt 75 öre/dt) beräknats till 26,12, 28,60 respektive 26,09 kr/dt. Beträffande de så beräknade priserna må framhållas, att de av jordbrukarna erhållna priserna ha legat något lägre med hänsyn till den stigande prisskalan och den tid, som förflyter mellan jordbrukarnas leveranser och kvarnarnas inköp från spannmålshandeln. Å andra sidan medför den stigande prisskalan, att genomsnittspriserna för hela produktionsåret beräknas komma att ligga omkring 14 öre högre per deciton än under perioden september—december. I stort sett torde denna senare omständighet utjämna den underskattning av priserna, som sammanhänger med jordbrukarnas tidigare leveranser i förhållande till kvarnarnas inköp, varför någon större justering av de ovan angivna priserna icke torde vara påkallad.

Delegationen har dock utfört en alternativ beräkning av priserna, varvid kvarnarnas månadspriser (med avdrag för handelsmarginaler och frakter) vägts med jordbrukarnas faktiska försäljningar varje månad enligt Svenska spannmålsaktiebolagets leveransstatistik, varefter de så erhållna priserna ökats med 14 öre/dt med hänsyn till väntade försäljningar till högre priser (enligt den stigande prisskalan) under återstoden av produktionsåret.

Priserna, beräknade enligt ovan nämnda alternativ, kallade alt. 1 respektive alt. 2, angivas i följande tablå, som även visar de i kalkylen använda priserna.

	Priser 1946/47 beräknade enligt		Använda priser för år 1946/47
	alt. 1	alt. 2	
Höstvete.....	26·12	26·13	26·10
Vårvete	28·60	28·63	28·60
Råg.....	26·09	26·10	26·10

Priset på vârvete förutsättes inkludera stimulanstillägg med 1 kr/dt, vilket icke medräknats i sammandragstabellen (tabell 6).

År 1947/48. Enligt den i oktober 1946 företagna arealinventeringen ha på brukningsdelar med över 2 hektar åkerjord i Svea- och Götaland samt Gävleborgs län följande arealer besåtts med höstsäd, nämligen 179 465 hektar med höstvetete och 127 208 hektar med höstråg. Med beaktande av odlingens normala omfattning inom de återstående delarna av landet ha dessa siffror avrundats till 179 500 hektar för höstvetete och 127 400 hektar för höstråg.

Beträffande de vårsådda grödorna inhämtades inga arealuppgifter vid den i oktober 1946 verkställda inventeringen. Under år 1946 uppgick arealen vârvete till 90 473 hektar och arealen vârråg till 4 147 hektar. Med hänsyn till att de hösten 1946 med vete och råg besådda arealerna till följd av väderleksförhållandena blevo avsevärt lägre än tidigare år, kan en utökad vârveteodling förväntas. Om hänsyn tages dels till omfattningen av vârveteodling inom olika län under krigsåren och dels till nedgången i den med höstvetete besådda arealen inom olika län under hösten 1946, kan den våren 1947 besådda vârvetearealen förväntas uppgå till uppskattningsvis 115 000 hektar. Till jämförelse kan nämnas, att vârvetearealen under åren 1942 och 1943, då odlingen nådde sin hittills största omfattning, utgjorde 114 535 respektive 115 223 hektar. En ytterligare utvidgning av vârvetearealen utöver den nu antagna synes dock kunna uppnås, om en höjning av nu gällande pris på vârvete kommer till stånd.

I fråga om vârråg har upptagits 4 000 hektar.

På grundval av nu anförda arealuppgifter och de i tabell 1 antagna normskördarna per hektar har skörden av brödsäd beräknats på följande sätt:

	Areal hektar	Hektarskörd kilogram	Totalskörd ton
Höstvetete	179 500	2 300	412 900
Vârvete.....	115 000	1 750	201 300
Höstråg	127 400	1 850	235 700
Vârråg	4 000	1 200	4 800
Summa brödsäd	425 900		854 700

Den erhållna totalsköörden har på sedvanligt sätt reducerats för lagringsförluster (2 procent), avrens (8 procent för vete och 10 procent för råg) samt utsäde. Vid beräkningen av utsädet (för sådden under år 1947/48) har i huvudsak räknats med arealerna för 1946 års brödsädsskörd, då desamma få anses ha varit av mera normal omfattning än arealerna för 1947 års skörd, samt med en utsädeskvantitet per hektar av 210 kg för vete och 200 kg för råg. Beräkningen av den till försäljning och löneförmalning disponibla kvantiteten brödsäd redovisas i följande sammanställning:

	Höstvetete ton	Vârvete ton	Råg ton
Skörd	412 900	201 300	240 500
Avgår: lagringsförlust	8 300	4 000	4 800
avrens	33 000	16 100	24 100
utsäde	46 400	19 000	32 800
Kvarstår till försäljning och löneförmalning.....	325 200	162 200	178 800

Som i tidigare kalkyler framhållits har det vid den slutliga redovisningen av saluöverskott och löneförmalning visat sig, att en förskjutning från vârvete till höstvetete äger rum i förhållande till den på skördesiffrorna grunda-

de förkalkylen. Den viktigaste anledningen härtill synes vara att vissa kvantiteter vårvete försåls och betalats som höstvete. Liksom tidigare har därför viss del av den ovan beräknade vårvetekvantiteten (15 procent) förts som höstvete. Härigenom ökas höstvetekvantiteten till 350 000 ton, medan vårvetekvantiteten minskas till 138 000 ton. Kvantiteten råg har i kalkylen avrundats till 179 000 ton.

Till närmare belysning av de här verkställda kalkylerna meddelas följande sammanställningar av arealer, skördar samt saluöverskott inklusive löneförmalning under år 1938/39 samt under de senaste åren.

Brödsödsareal, har.

	1938	1945	1946	1947 ¹
Höstvete	240 460	203 891	212 332	179 500
Vårvete	68 014	87 105	90 473	115 000
Höstråg	181 569	162 824	152 682	127 400
Vårråg	6 558	5 358	4 147	4 000
Summa brödsäd	496 601	459 178	459 634	425 900

Skörd av brödsäd, milj. kg.

	1938	1945	1946 ²	1947 ³
Höstvete	668	454	524	413
Vårvete	137	134	152	201
Höstråg	365	270	284	236
Vårråg	9	6	5	5
Summa brödsäd	1 179	864	965	855

Saluöverskott och löneförmalning, milj. kg.

	1938/39	1945/46	1946/47 ²	1947/48 ³
Vete	664	130	532	488
Råg	247	173	191	179
Summa brödsäd	911	603	723	667

Priserna på brödsäd beräknas enligt de för innevarande år avsedda genomsnittspriserna för spannmål av normalkvalitet d. v. s. 26,25 kr/dt för höstvete och råg samt 28,50 kr/dt för vårvete. Av vårvetepriset förutsättes 1 kr/dt böra betraktas som stimulanspremie och icke inräknas vid uppgörandet av inkomst-kalkylen i samband med prissättningen. Å andra sidan bör priset ökas med 1 kr/dt utgörande beräknat proteintillägg. I kalkylen har sålunda räknats med ett pris av 28,50 kr/dt för vårvete.

Ersättning för av jordbrukarna tidigare burna fraktkostnader.

År 1945/46. Den ökning av antalet prisorter för brödsäd, som ägt rum i jämförelse med år 1938/39, har i tidigare kalkyler, på grundval av vissa inom dåvarande spannmålssektionen inom livsmedelskommissionen utförda beräkningar, antagits medföra en sänkning av fraktkostnaderna för brödsäd med i genomsnitt 10 öre/dt. Då saluöverskottet av brödsäd år 1945/46 uppgått till 536 000 ton, kan sålunda jordbruket anses ha tillförts ett belopp av 0,5 milj. kr, svarande mot inbesparade fraktkostnader för brödsäd.

¹ Prognos.

² Preliminära beräkningar.

³ Prognos under förutsättning av normala väderleksförhållanden.

År 1946/47. Då saluöverskottet av brödsäd av 1946 års skörd beräknats till 663 000 ton, kan inbesparingen av fraktkostnader för brödsäd enligt tidigare tillämpade beräkningsgrunder angivas till 0,7 milj. kr.

År 1947/48. Under förutsättning att samma form för handelsreglering av spannmål genomföres som under innevarande år och att antalet prisorter blir i stort sett oförändrat, uppkommer även för år 1947/48 en inbesparing av fraktkostnader för jordbrukarna. Antages löneförmalningen bli av samma omfattning som under år 1946/47, erhålles för år 1947/48 ett saluöverskott av (667 000—60 000 =) 607 000 ton brödsäd. Den för jordbruket uppkomna inbesparingen av fraktkostnader kan sålunda anges till 0,6 milj. kr.

Korn.

År 1945/46. Förbrukningen av korn vid grynkvagnar uppgick till 7 100 ton samt bryggeriernas och bränneriernas inköp till 23 200 ton. Dessutom förekom en export av 1 300 ton. Lägges härtill den beräknade husbehovsförmalningen i Norrland om 25 000 ton, erhålles en totalkvantitet av ca 57 000 ton. Priset har under produktionsåret uppgått till 22,50 kr/dt.

År 1946/47. För grynformalningen beräknas åtgå 10 000 ton. Bryggerierna och brännerierna ha erhållit en tilldelning av 29 500 ton, varav 22 000 ton till skattepliktiga och 5 500 ton till skattefria bryggerier samt 2 000 ton till brännerier.

Exporten av korn beräknas uppgå till 1 500 ton. Husbehovsförmalningen i Norrland har i enlighet med tidigare uppskattning antagits uppgå till 25 000 ton. I kalkylen upptages sålunda en sammanlagd kvantitet av 66 000 ton korn. Priset på korn har upptagits oförändrat till 22,50 kr/dt.

År 1947/48. Kornarealen uppgick under år 1946 till 89 435 hektar. Med hänsyn till den minskade arealen höstsäd har räknats med en areal av 93 000 hektar för år 1947. Vid en antagen hektarskörd av 2 000 kilogram erhålles följaktligen en totalskörd av 186 000 ton korn. Saluöverskott och husbehovsförmalning beräknas på följande sätt:

Bryggeriernas och bränneriernas förbrukning..	35 000 ton
Grynkvarnarnas förbrukning	10 000 »
Husbehovsförmalning	25 000 »
Summa	70 000 ton

Bryggeriernas och bränneriernas förbrukning under år 1946/47 beräknas som nyss nämnts till 29 500 ton. Härtill kommer för de skattepliktiga bryggerierna ytterligare ett behov för förnyelse av övergångslagren. Under innevarande år (1946/47) har emellertid ej beviljats licenser för nämnda ändamål. Den tilldelning, som under de senaste åren medgivits bryggerierna, innebär en avsevärd minskning i jämförelse med förkrigsförbrukningen och har nödvändiggjort en sänkning av maltstyrkan. Vid fri tillgång på korn beräknas de skattepliktiga bryggerierna inköpa omkring 45 000 ton korn (inkl. förnyelse av övergångslagret), och de skattefria bryggerierna ca 7 500 ton, vartill kommer omkring 2 500 ton till brännerierna. Tillgången på fodersäd under det kommande produktionsåret kan med hänsyn till utsiktarna i fråga om fodermedelsimporten för närvarande icke bedömas bli så gynnsam, att de nu nämnda kvantiteterna kunna upptagas i sin helhet i förkalkylen. Kvantiteten korn till bryggerier och brännerier har tills vidare upptagits till 35 000 ton. Det bör understrykas, att det givetvis på detta stadium icke med någon säkerhet kan bedömas, i vilken utsträckning denna kvantitet kommer att disponeras för bryggeri- och bränneriändamål. Den angivna kvantiteten korn får

sålunda närmast betraktas såsom en beräknad avsalukvantitet utan att det ännu är möjligt att närmare angiva det ändamål, för vilket försäljningen kommer att ske.

Havre, hö och halm.

Försäljningarna av havre, hö och halm ha i samråd med livsmedelskommissionens avdelning för vegetabiliska produkter samt arméförvaltningen beräknats på följande sätt:

Havre, milj. kg.

	1938/39	1945/46	1946/47	1947/48
Grynkvarnarna	40	36	45	50
Armén	25	—	15	10
Åkerierna	15	15	15	15
Skogskörslor	50	45	45	45
Export.....	2	2	3	—
Summa	132	98	123	120

Hö, milj. kg.

	1938/39	1945/46	1946/47	1947/48
Armén	10	5	11	11
Åkerierna	20	20	20	20
Skogskörslor	40	55	55	55
Export.....	18	13	15	15
Summa	88	93	101	101

Halm, milj. kg.

	1938/39	1945/46	1946/47	1947/48
Armén	10	5	9	9
Åkerierna	10	10	10	10
Skogskörslor	20	20	20	20
Industriell förbrukning	—	2	3	4
Industribränsle	—	200	—	—
Summa	40	237	42	43

Priset på havre (enkelt medeltal av priserna på vithavre och svarthavre), som år 1938/39 uppgick till 11,57 kr/dt, har under åren 1945/46 och 1946/47 uppgått till 18,75 kr/dt och upptages för år 1947/48 till oförändrat belopp.

Noteringen på hö, som under 1938/39 utgjorde 5,89 kr/dt, har under 1945/46 utgjort 8,36 kr/dt och beräknas för 1946/47 utgöra 9,29 kr/dt. Efter avdrag för presshyra, tråd och extra frakter (för år 1938/39 0,25 kr/dt och för åren 1945/46 och 1946/47 0,60 kr/dt) erhållas följande priser att upptagas i inkomstkal-
kylan (kr/dt):

1938/39	1945/46	1946/47
5·64	7·76	8·70

För år 1947/48 upptages samma pris å hö som för år 1946/47.

Priset på halm har på grundval av föreliggande noteringar och efter avdrag för presshyra, tråd och extrafrakter beräknats till följande belopp (kr/dt):

1938/39	1945/46	1946/47
2·19	2·41	2·10

För år 1947/48 upptages samma pris å halm som för år 1946/47.

Matärter.

År 1945/46. Skörden av ärter uppgick år 1945 till 33 000 ton. Med ledning av arealuppgifterna kan densamma fördelas på 25 700 ton matärter och 7 300 ton foderärter. Saluöverskott och hemmaförbrukning av matärter har beräknats på följande sätt:

Skörd	25 700 ton
Avgår: lagringsförluster, 1 %	300 »
avrens, 7 %	1 800 »
utsäde	3 900 »
Kvarstår	19 700 »

Till jämförelse med denna beräkning kan nämnas, att enligt spannmålsbolagets rapporter har under år 1945/46 från odlare försålts omkring 14 600 ton. Härtill får emellertid läggas dels den försäljning, som faller utanför dessa rapporter, dels producenternas husbehovsförbrukning.

Genomsnittspriset på matärter beräknas på grundval av lantbruksförbundets noteringar till 35,78 kr/dt.

År 1946/47. Den totala skörden av ärter har beräknats till 27 200 ton. Med ledning av arealuppgifterna har härav 20 600 ton beräknats vara matärter. Med tillämpning av tidigare använda beräkningsmetoder har den till försäljning och hemmaförbrukning disponibla kvantiteten beräknats på följande sätt:

Skörd	20 600 ton
Avgår: lagringsförluster, 1 %	200 »
avrens, 7 %	1 400 »
utsäde	3 900 »
Kvarstår	15 100 »

Det förtjänar nämnas, att enligt spannmålsbolagets rapporter har av 1946 års skörd av matärter t. o. m. november 1946 försålts 8 200 ton mot 8 400 ton under samma tid året förut (denna redovisning omfattar som ovan framhållits icke all försäljning av matärter och ej heller producenternas egen förbrukning).

Genomsnittspriset för år 1946/47 kan på grundval av lantbruksförbundets noteringar preliminärt beräknas till 36,25 kr/dt.

År 1947/48. Under antagande av en från år 1946/47 oförändrad areal samt normal hektarskörd enligt tabell 1 erhålles en totalskörd av matärter av 24 900 ton. Den till försäljning och hemmaförbrukning disponibla kvantiteten har beräknats på följande sätt:

Skörd	24 900 ton
Avgår: lagringsförlust, 1 %	200 »
avrens, 7 %	1 700 »
utsäde	3 900 »
Kvarstår	19 100 »

Priset antages oförändrat från år 1946/47, d. v. s. 36,25 kr/dt.

Matpotatis.

Åren 1945/46 och 1946/47. Kvantiteten matpotatis har i tidigare kalkyler upptagits till 900 000 ton för år 1945/46 mot 755 000 ton år 1938/39. Även om en icke obetydlig skärpning av försörjningsläget inträffade under våren

1946 beträffande bröd, matfett och socker, synes skäl för en ändring av kvantiteten matpotatis för år 1945/46 icke föreligga, enär tillgången på sådana varuslag som kött, fisk och grönsaker var förhållandevis god.

Under förutsättning av en viss förbättring i det allmänna försörjningsläget räknades i tidigare kalkyler med en nedgång i kvantiteten matpotatis med 25 000 ton till 875 000 ton år 1946/47. Något skäl att ändra denna beräkning synes heller icke föreligga. Vid en jämförelse mellan kvantiteterna matpotatis under åren 1938/39 och 1946/47 bör hänsyn även tagas till att befolkningen beräknas öka med 8 à 9 procent mellan nämnda år.

Utöver den inhemska potatisförbrukningen tillkommer för år 1945/46 en export av 2 000 ton potatis. För år 1946/47 beräknas för närvarande en export av 12 000 ton. Utförseln av potatis har liksom i närmast föregående kalkyl icke upptagits särskilt, enär den exporterade kvantiteten ansetts ligga inom felmarginalen för beräkningen av den inhemska potatisförbrukningen.

Priset på matpotatis har för år 1945/46 beräknats till 13,82 kr/dt. Beräkningen grundar sig på stockholmsnoteringen, reducerad för mellanhandsmarginal samt kostnaderna för frakter och säckar. Sammanvägningen av månadsnoteringarna till årsmedeltal har liksom tidigare skett med ledning av de uppgifter rörande potatisförsäljningens fördelning på olika delar av året, som erhållits vid en av 1942 års jordbrukskommitté verkställd specialundersökning (jfr Kungl. Maj:ts proposition 246/1943 s. 105).

För år 1946/47 synes priset på matpotatis för närvarande böra beräknas till 14: — kr/dt. Med hänsyn till ovissheten om prisutvecklingen under vår- och sommarmånaderna får dock denna beräkning betecknas som osäker.

År 1947/48. Förbrukningen av matpotatis har som nyss nämnts för år 1946/47 beräknats till 875 000 ton. För år 1947/48 synes det med hänsyn till de nu överblickbara förutsättningarna för livsmedelsförsörjningen under nämnda år vara riktigtast att icke räkna med någon förändring av matpotatisförbrukningen. Härvid har även beaktats, att folkmängden även under år 1947/48 torde fortsätta att tillväxa. Huruvida någon export av potatis kan komma till stånd kan icke nu med säkerhet bedömas.

Skörden av matpotatis under år 1946 synes ha blivit av normal storlek. I föreliggande kalkyl har även för år 1947 räknats med normal skörd. Under förutsättning av normala väderleksförhållanden under år 1947/48 synes priset kunna upptagas till 13,50 kr/dt.

Fabrikspotatis.

År 1945/46. Förbrukningen av fabrikspotatis har under år 1945/46 uppgått till 177 000 ton, varav 142 000 för tillverkning av potatismjöl och 35 000 ton för framställning av brännvin. Priset har beräknats till i genomsnitt 30 öre per hektoliter och stärkelseprocent, vilket vid en genomsnittlig stärkelsehalt av 16,5 procent motsvarar 7,07 kr/dt.

År 1946/47. Fram till den 27 januari 1947 ha licenser lämnats för en tillverkning av 27 900 ton stärkelse, motsvarande 155 000 ton potatis, varav ca 119 000 ton averkats. Härutöver räknas enligt uppgifter från kommissionens avdelning för vegetabiliska produkter med en ytterligare licensgivning för tillverkning av potatismjöl, motsvarande ca 13 000 ton potatis. Dessutom beräknas enligt utfärdade licenser en tillverkning av ca 8,0 milj. liter brännvin av potatis, vartill åtgår en kvantitet av 35 000 ton. Den sammanlagda kvantiteten fabrikspotatis kan sålunda beräknas till 203 000 ton.

Priset på fabrikspotatis har beräknats till i genomsnitt 30 öre per hektoliter och stärkelseprocent. Då den genomsnittliga stärkelsehalten beräknas till 17,5 procent, erhålles ett medelpris per deciton av 7,50 kronor.

År 1947/48. Vid normal skörd beräknas 250 000 ton potatis kunna komma att användas för industriella ändamål. Stärkelsehalten beräknas normalt uppgå till 17,5 procent, och priset upptages oförändrat till 30 öre per hektoliter och stärkelseprocent eller 7,50 kr/dt.

Det bör anmärkas, att den upptagna kvantiteten potatis till industriella ändamål närmast får betraktas som en beräknad avsalukvantitet, utan att det ännu är möjligt att mera bestämt angiva de ändamål, för vilka försäljningen kommer att ske.

Sockerbeter.

År 1945/46. Skörden av sockerbeter år 1945 uppgick till 1 813 660 ton med en genomsnittlig sockerhalt av 17,5 %. Då priset uppgick till i genomsnitt 5,09 kronor per deciton, beräknas jordbrukets inkomster av sockerbeter till 92,3 milj. kr.

År 1946/47. Enligt preliminära uppgifter från Svenska sockerfabriksaktiebolaget har 1946 års skörd av sockerbeter uppgått till 1 777 000 ton med en genomsnittlig sockerhalt av 17,5 %. Grundpriset för betor med en sockerhalt av 16 % är 4,65 kr/dt med sedvanligt tillägg av $\frac{1}{160}$ av grundpriset för varje tiondels procent, varmed sockerhalten överstiger 16 %. Vid den beräknade medelsockerhalten erhålles ett genomsnittspris av 5,09 kr/dt, varför värdet av 1946 års sockerbetsskörd kan beräknas till 90,4 milj. kr.

År 1947/48. Arealen antages bli ungefär oförändrad eller 55 000 hektar och skörden beräknas såsom tidigare anförts till 33 500 kg/ha. Härvid erhålles en totalskörd av 1 843 000 ton. Sockerhalten antages bli 17,5 %, vilket vid oförändrade prisbestämmelser innebär ett genomsnittspris av 5,09 kr/dt. Värdet beräknas i enlighet härmed till 93,8 milj. kr.

Oljeväxter.

År 1945/46. Från Oljeväxtcentralen ha följande uppgifter erhållits rörande dess sammanlagda inköp från odlare av oljeväxtfrö av 1945 års skörd samt däremot svarande betalningsbelopp:

	Ton	1 000-tal kronor
Höstraps	9 821	7 461
Vårraps	8 384	6 497
Höstrybs	365	286
Vitsenap	4 039	2 702
Fiskebysenap	75	54
Vallmo	1 295	1 279
Solros	20	17
Oljelin	18 219	14 075
Diverse fröer	4	2
Summa	42 222	32 373

År 1946/47. Beträffande 1946 års skörd av oljeväxter ha uppgifter om skördade arealer och preliminära uppgifter om hektarskördar erhållits från Oljeväxtcentralen. Uppgifterna om hektarskördarna grunda sig på kvantiteter levererade t. o. m. den 31 december 1946 och mot dessa svarande arealer. Beräkningen av kvantiteter och värden framgår av följande sammanställning:

	Areal ha	Skörd kg/ha (18 % vattenhalt)	Skörd ton	Pris öre/kg	Värde milj. kr
Höstraps	5 393	1 799	9 702	69	6·7
Höstrybs	429	1 188	510	69	0·4
Vårrops	6 906	997	6 885	75	5·2
Vitsenap.....	5 241	1 073	5 624	65	3·7
Vallmo	259	554	143	77·53	0·1
Oljelin	8 730	966	8 433	60	5·1

Summa inkomster 21·2

År 1947/48. Beträffande arealen oljeväxter till 1947 års skörd föreligga uppgifter endast rörande höstraps och höstrybs, av vilka vid den i oktober 1946 företagna arealinventeringen redovisades 9 550 resp. 780 hektar. Enligt uppgifter från Oljeväxtcentralen hade emellertid vid kontraktstidens utgång endast tecknats 9 105 hektar höstraps och 744 hektar höstrybs. I fråga om de vårsådda oljeväxterna torde med hänsyn till planerade prisjusteringar en arealökning kunna beräknas. Efter samråd med livsmedelskommissionens avdelning för vegetabiliska produkter ha arealerna beräknats på sätt som framgår av följande sammanställning. Avkastningen per hektar har beräknats efter samma grunder som i den på våren 1946 upprättade normkalkylen för år 1946/47. Beträffande priserna föreligger beslut i fråga om de höstsådda oljeväxterna. Vad angår övriga oljeväxter har i kalkylen upptagits de av livsmedelskommissionen föreslagna priserna. Samtliga priser ha omräknats till att avse 18-procentig vara. Beräkningen framgår av följande sammanställning.

	Areal ha	Skörd kg/ha (18 % vattenhalt)	Skörd ton	Pris öre/kg	Värde milj. kr
Höstraps	9 100	1 600	14 560	75	10·9
Höstrybs	750	1 300	980	75	0·7
Vårrops	7 500	1 200	9 000	85	7·7
Vitsenap.....	7 500	1 200	9 000	75	6·8
Vallmo	300	900	270	85	0·2
Oljelin	15 000	1 200	18 000	77	13·9

Summa inkomster 40·2

För åren 1945/46 och 1946/47 har ej räknats med några stimulansinkomster för oljeväxter. Enligt tidigare tillämpade beräkningsgrunder torde ej heller böra räknas med några stimulansinkomster för år 1947/48 med hänsyn till att prishöjningarna jämfört med priserna under år 1945/46 torde väsentligen uppvägas av de ökade arbetskostnaderna och starkt ökade kostnaderna för bekämpningsmedel mot skadeinsekter.

Spånadsväxter.

År 1945/46. Med ledning av uppgifter från Riksförbundet lin och hampa ha jordbrukets inkomster av spånadsväxter beräknats till 3,8 milj. kr. Inkomsterna fördela sig med 2,1 milj. kr på linhalm, 0,8 milj. kr på linfrö och 0,9 milj. kr på hamphalm.

År 1946/47. Värdet av 1946 års odling av spånadsväxter har beräknats med ledning av uppgifter från Riksförbundet lin och hampa om skördade arealer, hektarskördar och i fråga om lin- och hamphalm skördens beräknade fördelning på olika kvalitetsklasser. Värdet av linhalmen beräknas till 2,0 milj. kr, av linfrö till 0,3 milj. kr, av hamphalm till 0,9 milj. kr och

av hampfrö (överskott utöver utsädesbehovet) till 0,1 milj. kr. Det sammanlagda värdet av 1946 års spånadsväxtodling upptages sålunda till 3,3 milj. kr.

År 1947/48. Arealen lin beräknas år 1947 bli 4 300 hektar och arealen hampa 1 950 hektar. Avkastningen per hektar har beräknats efter samma grunder som i den på våren 1946 upprättade kalkylen för år 1946/47 utom i fråga om hamphalm, som tidigare beräknats till 4 000 kg/ha. I denna kalkyl upptages skörden i enlighet med under senare år vunna erfarenheter till 3 500 kg/ha. För hampa upptages — liksom i tidigare prognoser — icke någon särskild inkomst av fröavkastningen, enär densamma normalt endast täcker det erforderliga utsädesbehovet. Beräkningen av inkomsterna från spånadsväxtodlingen år 1947/48 framgår av följande sammanställning. De använda priserna avse normalkvalitet.

		Areal ha	Hektarskörd kg	Kvantitet ton	Pris öre/kg	Värde milj. kr
Lin.	Halm	4 300	3 000	12 900	20·6	2·7
	Frö	4 300	450	1 900	60·0	1·1
Hampa.	Halm	1 950	3 500	6 800	12·8	0·9
					Summa	4·7

Mjölk.

År 1945/46. Beräkningarna rörande mjölkproduktionens användning under år 1945/46 sammanfattas i följande tablå, i vilken även medtagits de i jämförelse med vårkalkylen 1946 reviderade beräkningarna för år 1944/45 (justering av kvantiteten fodermjölk har verkstälts) samt beräkningarna för år 1945/46 enligt samma kalkyl (jfr Kungl. Maj:ts prop. nr 267/1946).

	År 1944/45	År 1945/46	enligt kalkylen våren 1946	enligt nu föreliggande beräkningar
	milj. kg	milj. kg	milj. kg	milj. kg
Invägning vid mejerierna	3 263	3 550	3 550	3 516
därav k-mjölk	949	955	955	948
p-mjölk	2 314	2 595	2 595	2 568
Konsumtionsmjölk utanför mejeri..	170	170	170	170
Konsumtionsmjölk till hemmaförbrukning	500	495	495	495
Mjölk till lantsmör	160	160	160	150
Fodermjölk	268	300	300	310
Total mjölkproduktion	4 361	4 675	4 675	4 641

Som synes har under år 1945/46 mjölkinvägningen vid mejeri blivit lägre än vad man hade anledning att räkna med på våren 1946. Användningen av mjölk till lantsmör har antagits nedgå med 10 000 ton under år 1945/46. Denna sänkning har ansetts motiverad dels av den ökade gödkalvsuppfödningen och dels av ökningen av antalet mejerileverantörer i Norrland samt minskningen av den redovisade lantsmörsförsäljningen inom detta område.

Åren 1946/47 och 1947/48. Som framgår av beräkningarna rörande slakten längre fram i denna promemoria har antalet mjölkkor antagits förete en mindre ökning under såväl år 1946/47 som år 1947/48. Enligt förkalkylen våren 1946 beräknades ökningen av mjölkproduktionen per ko mellan åren 1945/46 och 1946/47 till ca 2 procent. Härvid förutsattes emellertid en större tillgång på oljekraftfoder än vad man nu kan räkna med. Å andra sidan torde den kvantitativt rikliga höskörden och den fortgående ökningen av AIV-fo-

deranvändningen i viss mån motverka nedgången i tillgången på oljekraftfoder. Minskningen av kraftfodertillgången torde dock medföra en lägre stegring av avkastningen per ko än vad som antogs våren 1946. Med hänsyn till den på längre sikt fortgående stegringen av avkastningen per ko synes man dock ha anledning att räkna med en fortsatt ökning av avkastningen, även om man ej torde böra räkna med fullt samma ökningstakt som under mellankrigsperioden.¹ Delegationen har sålunda ansett sig böra antaga en ökning av mjölmängden per ko med 1,3 % mellan åren 1945/46 och 1946/47. För år 1947/48 räknas med en ytterligare ökning med 1,3 %.

Beräkningarna rörande mjölkproduktionen sammanfattas i följande tablå, vilken även belyser den redovisade respektive beräknade mjölkinvägningen vid mejerier.

	1938/39	1945/46	1946/47	1947/48
Medelkoantal, 1 000-tal	1 920	1 872	1 890	1 905
Procentuell förändring sedan föregående år	—	+ 2·3	+ 1·0	+ 0·8
Produktion per ko, kg	2 455	2 479	2 511	2 543
Procentuell förändring sedan föregående år	—	+ 4·0	+ 1·3	+ 1·3
Total mjölkproduktion, milj. kg ..	4 714	4 641	4 745	4 845
Procentuell förändring sedan föregående år	—	+ 6·4	+ 2·2	+ 2·1
Invägning vid mejerier, milj. kg ..	3 129	3 516	3 620	3 720
Procentuell förändring sedan föregående år	+ 3·6	+ 7·8	+ 3·0	+ 2·8

Beträffande mjölkinvägningen under år 1946/47 må följande anföras. Under september 1946 var invägningen obetydligt högre än under samma månad 1945. I oktober sjönk densamma ned till en nivå, som var något lägre än ett år tidigare. Orsaken härtill torde bl. a. vara, att betesförhållandena vid slutet av betesperioden 1946 voro ogynnsamma, särskilt i jämförelse med år 1945. Den säsongsmässiga nedgången i samband med installationen av djuren kom därför under år 1946 tidigare och blev långvarigare än under år 1945. Härvid får även beaktas, att tilldelningen av oljekraftfoder under sistlidna höst var mindre än ett år tidigare. Sedermera har emellertid en extra tilldelning av oljekraftfoder ägt rum. Under månaderna november 1946—januari 1947 har mjölkinvägningen visat en successiv stegring i jämförelse med samma månader ett år tidigare. Med hänsyn till de anförda produktionsbetingelserna under hösten 1946 samt den efter hand stigande invägningen under månaderna november—januari synes man ha anledning räkna med en ytterligare uppgång under återstoden av år 1946/47. Härvid har även beaktats, att koantalet beräknats stiga under årets lopp.

Med hänsynstagande till hur nu nämnda omständigheter kunna antagas påverka den normala säsongkurvan har mjölkinvägningen under år 1946/47 uppskattats till 3 620 milj. kg.

Med hänsyn till att nyanslutningen till mejerier numera är tämligen ringa, har kvantiteten utanför mejeri försäld konsumtionsmjölk bibehållits oförändrad under såväl 1946/47 som 1947/48. Hemmaförbrukningen av konsumtionsmjölk har liksom för tidigare år antagits nedgå med en procent per år. I fråga om fodermjölk räknas med en fortsatt uppgång, främst beroende på en ökning av antalet gödkalvar. Kvantiteten mjölk till lantsmör har av sam-

¹ Stegringen har inom 1942 års jordbrukskommitté beräknats till drygt 1 procent per år under tiden efter 1880 och till omkring 1,5 procent under mellankrigsperioden.

ma skäl som för år 1945/46 antagits nedgå under år 1946/47. För år 1947/48 räknas icke med någon ytterligare minskning.

Beräkningarna rörande mjölkproduktionens användning under år 1938/39 samt under åren 1945/46, 1946/47 och 1947/48 sammanfattas i följande tablå (milj. kg).

	1938/39	1945/46	1946/47	1947/48
Invägning vid mejerierna.....	3 129	3 516	3 620	3 720
därav k-mjölk.....	794	948	960	960
p-mjölk.....	2 335	2 568	2 660	2 760
Konsumtionsmjölk utanför mejeri .	240	170	170	170
Konsumtionsmjölk till hemmaför- brukning	537	495	490	485
Mjölk till lantsmör	420	150	140	140
Fodermjölk	388	310	325	330
Total mjölkproduktion	4 714	4 641	4 745	4 845

Priserna på mjölk (med undantag för priset på mjölk till lantsmör), vilka på sedvanligt sätt beräknats inom Sveriges lantbruksförbund i samråd med Svenska mejeriernas riksförening redovisas i tabell 2.

Jordbrukets inkomster av *konsumtionsmjölk*, som försålts från mejerier, ha beräknats på följande sätt:

	Kvantitet, milj. kg			Pris, öre/kg			Värde, milj. kr		
	1945/46	1946/47	1947/48	1945/46	1946/47	1947/48	1945/46	1946/47	1947/48
Oskummad									
mjölk.....	176·7	190·0	190·0	21·72	22·29	22·24	38·4	42·4	42·2
Standardiserad									
mjölk.....	934·1	940·0	940·0	20·26	21·02	21·04	189·2	197·6	197·8
	Summa						227·6	240·0	240·0

I sammandragstabellen (tabell 6) redovisas all konsumtionsmjölk som oskummad mjölk.

Priset på den *utanför mejerier försålda konsumtionsmjölken* under åren 1946/47 och 1947/48 har beräknats stiga med samma absoluta belopp som den från mejerier saluförda konsumtionsmjölken.

Priset på *mjölk till lantsmör* har beräknats på samma sätt som tidigare (jfr Kungl. Maj:ts prop. 246/1943) och uppgår till följande belopp i öre per kilogram mjölk:

1938/39	1945/46	1946/47	1947/48
10·77	17·71	17·95	18·10

Beträffande priserna i övrigt må nämnas, att uppgången i producentpriset på produktmjölk mellan åren 1946/47 och 1947/48 huvudsakligen sammanhänger med en beräknad minskning av mjölkåtgången per kilogram smör, vilket främst beror på den successivt stigande fetthalten.

Skummjölk till ost.

Med ledning av uppgifter angående ostproduktionens storlek under år 1945/46 har skummjölksåtgången för osttillverkning under år 1945/46 beräknats till 295 000 ton. För år 1946/47 har kvantiteten i samråd med livsmedelskommissionens avdelning för animaliska produkter upptagits till 320 000 ton. För år 1947/48 beräknas kvantiteten till likaledes 320 000 ton.

Tabell 2. Beräkningar rörande mjölkpriser.

	1938/39	1945/46	1946/47	1947/48
I. Från mejerier saluförd oskummad konsumtionsmjölk.				
Minutpris öre pr liter enl. SMR:s statistik	24·79	30·00	31·87	32·28
Avgår detaljhandelsmarginal.....	3·42	3·56	3·56	3·56
» mjölkavgift	1·55	—	—	—
Återstår	19·82	26·44	28·31	28·72
» efter korrigering för svinn.....	19·48	25·92	27·75	28·16
Avgår mejerikostnader	3·65	5·48	5·48	5·48
» extrafrakter	0·26	0·34	0·84	0·34
Producentpris i öre pr liter	15·52	20·10	21·93	22·84
Omräknat till kg.....	15·07	19·51	21·29	21·69
Tillkommer mjölkpristillägg.....	—	2·21	1·00	0·55
Producentpris, öre pr kg	15·07	21·72	22·29	22·24
II. Från mejerier saluförd standardiserad mjölk.				
Minutpris öre pr liter enl. SMR:s statistik		29·00	30·87	31·28
Avgår detaljhandelsmarginal		3·56	3·56	3·56
Återstår		25·44	27·31	27·72
» efter korrigering för svinn		24·94	26·77	27·18
Avgår mejerikostnader inkl. standardiseringskostn.		5·63	5·63	5·63
» extrafrakter		0·34	0·34	0·34
Producentpris i öre pr liter		18·97	20·80	21·21
Omräknat till kg.....		18·42	20·19	20·59
Tillkommer mjölkpristillägg omräknat till stand- mjölk		1·84	0·83	0·46
Producentpris i öre pr kg standardiserad mjölk....		20·26	21·02	21·04
III. Utanför mejerier försäld konsumtionsmjölk.				
Minutpris öre pr liter enl. SMR:s statistik	24·79			
Avgår detaljhandelsmarginal	3·42			
» mjölkavgift	1·55			
Återstår	19·82			
» efter korrigering för svinn.....	19·48			
Omräknat till pris i öre pr kg	18·87	24·64	26·51	26·92
IV. Produktmjölk vid mejerier.				
Kvot mellan smörpris och använd mjölmängd pr kg smör, öre pr kg.....	11·46	17·67	19·16	19·90
Tillkommer nettoprisutjämningsbidrag resp. mjölk- pristillägg	1·25	1·71	1·16	0·55
Allmänt tillägg (mejerikostnadsbidrag).....	—	—	—	—
Avgår mejerikostnader	0·90	1·47	1·47	1·47
Producentpris i öre pr kg	11·81	17·91	18·85	18·98
V. Hemmaförbrukad k-mjölk.				
P-mjölkpris, öre pr kg	11·81	17·91	18·85	18·98
Skummjölksvärde.....	2·00	4·05	4·05	4·05
Pris å hemmaförbrukad k-mjölk, öre pr kg	13·81	21·96	22·90	23·03

Enligt en inom Svenska mejeriernas riksförening verkställd undersökning med utgång från de senast föreliggande driftsanalyserna vid svenska mejerier (år 1945) har den till ost använda skummjölakens förädlingsvärde beräknats till samma värde, som i tidigare kalkyler upptagits för år 1944/45. Inom Svenska mejeriernas riksförening pågå för närvarande undersökningar rörande förändringarna i förädlingsvärdet under år 1946. I avvaktan på resultaten av dessa undersökningar har priset på den till ost använda skummjölken för åren 1945/46—1947/48 upptagits till 5,12 öre/kg eller samma pris som för år 1944/45.

Merinkomst av gräddförsäljning.

På grundval av pris- och kvantitetsberäkningar, som utförts inom Svenska mejeriernas riksförening, har merinkomsten av gräddförsäljning uppskattats på följande sätt:

	1938/39	1945/46	1946/47	1947/48
Merinkomst per kg mjölk, öre	2·36	10·46	10·73	10·79
Total merinkomst, milj. kr	7·0	17·0	19·0	19·1

Diverse mjölkbidrag.

Sådana särskilda statliga mjölkbidrag, som icke inkluderas i de angivna mjölkpriserna, ha inom Svenska mejeriernas riksförening beräknats till följande belopp:

	1945/46	1946/47	1947/48
	Miljoner kronor		
Producentbidrag	50·8	52·0	52·0
Lokala differentieringsbidrag (inkl. ersättning för översvämningsskador 1945/46 och 1946/47)	5·0	3·5	—
Merfrakttillägg (extrafrakter för mejerierna)	0·6	0·5	0·5
Kompensation för utebliven prishöjning	1·2	0·4	—
Summa	57·6	56·4	52·5
Körlinjebidrag	3·4	3·8	4·0

Ägg och fjäderfäkött.

Antalet värphöns under år 1945/46 har beräknats med ledning av hönsantalet i hönsräkningen i april 1946. Med ledning av uppgifterna om antalet unghöns och kycklingar i nämnda räkning samt i husdjursräkningen den 1 juni 1946 har för år 1946/47 beräknats en ökning av det totala hönsantalet med 1 500 000 st till 11 000 000 st, vilket efter avdrag för tuppar (5 procent) ger en ökning av antalet värphöns med 1 425 000 (eller nära 16 procent) till 10 450 000 st mellan åren 1945/46 och 1946/47. Med hänsyn bl. a. till prisläget i fråga om ägg torde uppfödningen av kycklingar under våren och sommaren 1947 bli förhållandevis stor, vilket medför en fortsatt uppgång av hönsstammen under år 1947/48. Delegationen har ansett sig kunna räkna med samma pålägg som under år 1945/46, vilket medför en ökning av hönsstammen med 9 procent mellan åren 1946/47 och 1947/48.

Under krigsåren har den på längre sikt fortgående stegringen av avkastningen per höna antagits avbruten. Äggproduktionen per höna har under såväl år 1945/46 som 1946/47 upptagits till 112 ägg per år eller samma antal ägg som för år 1938/39. Den fortgående stegringen kan emellertid åter beräknas göra sig gällande under år 1947/48.¹ Den viktigaste faktorn i detta sammanhang torde vara, att hönsstammen numera omsättes raskare än före kriget, varför en större del av densamma befinner sig i den produktionskraftigas-

¹ Enligt lantbruksakademiens och statistiska centralbyråns undersökningar rörande den animaliska produktionen 1927/28 och 1937/38 kan den på längre sikt fortgående stegringen av avkastningen per höna beräknas till ca 1 3/4 %.

te åldern. I denna kalkyl har sålunda räknats med en avkastning per höna och år av 114 ägg under år 1947/48.

Medelpriset på ägg (äggnoteringen vägd med partihandelns inköp av ägg under olika månader) har för år 1945/46 beräknats till 285 öre/kg. Medelpriset för år 1946/47 kan beräknas till 290 öre/kg. Härvid har hänsyn tagits dels till priserna t. o. m. februari 1947 samt väntade priser under återstoden av året och dels till äggförsäljningens fördelning på olika delar av året. För år 1947/48 synes äggpriset kunna antagas bli lägre än under år 1946/47 med hänsyn till den väntade icke obetydliga produktionsökningen. Emellertid har efterfrågan på ägg under år 1945/46 och den gångna delen av 1946/47 varit icke obetydligt större än under förkrigstiden (även om den ökade folkmängden tages i betraktande). Med hänsyn till inkomstläget kan en ytterligare ökning av konsumtionen per capita i och för sig vara att förvänta. Härtill kommer även att några märkbara tendenser till allmänna prissänkningar icke framträtt, varför äggpriset icke kan väntas sjunka mera avsevärt. Priset har antagits sjunka från 290 öre/kg under år 1946/47 till 280 öre/kg under år 1947/48. Delegationen har därmed endast velat angiva den prisutveckling, som under nu rådande betingelser synes sannolikast, under förutsättning av en helt fri prisbildning beträffande ägg.

Slakten av äldre höns har till följd av att årskullarna stigit i antal beräknats öka under såväl 1946/47 som 1947/48. Man torde kunna räkna med att hönsstammen under år 1947/48 uppnått en sådan nivå, att någon nämnvärd ytterligare ökning under åren efter 1947/48 knappast är att förvänta. För att uppehålla en hönsstam något överstigande 1947/48 års nivå erfordras ca 4 500 000 kycklingar. Till följd härav har slakten av kycklingar under år 1947/48 upptagits till nämnda antal, vilket innebär en minskning från år 1946/47 med 500 000 stycken.

Fjäderfäpriserna basera sig på uppgifter från ägghandelsförbundet rörande betalda priser t. o. m. januari 1947.

Beräkningarna rörande äggproduktion och fjäderfäslakt ha sammanfattats i följande tablåer.

År	Värphöns 1 000 st.	Ägg per höna och år, st.	Äggproduktion, ton		Pris öre/kg	Värde, milj. kr	
			Totalt	Jordbruket		Totalt	Jordbruket
1938/39.....	9 210	112	60 860	53 260	141	85·8	75·1
1945/46.....	9 025	112	59 640	46 700	285	170·0	133·1
1946/47.....	10 450	112	69 050	54 070	290	200·2	156·8
1947/48.....	11 400	114	76 680	60 040	280	214·7	168·1

Utgallringshöns.

År	Antal till slakt 1 000 st.	Pris pr st. kr	Värde, 1 000 kr	
			Totalt	Jordbruket
1938/39.....	1 609	1·50	2 414	2 112
1945/46.....	2 150	3·52	7 568	5 926
1946/47.....	2 600	3·05	7 930	6 209
1947/48.....	2 900	3·00	8 700	6 812

Kycklingar och ungtuppar.

År	Antal till slakt 1 000 st.	Ung- tuppar	Pris per st., kr			Värde, 1 000 kr	
			Kyck- lingar	M:tal 1/4 tupp 3/4 kyckl.		Totalt	Jordbruket
1938/39	2 950	1·50	1·00	1·13		3 334	2 927
1945/46	5 000	3·05	1·76	2·08		10 400	8 143
1946/47	5 000	2·80	1·60	1·90		9 500	7 439
1947/48	4 500	2·80	1·60	1·90		8 550	6 695

Kycklingproduktion till slakt.

År	Antal till slakt 1 000 st.	Pris per st. kr	Värde, 1 000 kr Totalt	Jordbruket
1938/39	1 000	1·00	1 000	878
1945/46	500	1·76	880	689
1946/47	500	1·60	800	626
1947/48	500	1·60	800	626

Sammandrag av fjäderfäslaktens värde för jordbruket (milj. kr).

	1938/39	1945/46	1946/47	1947/48
Utgallringshöns	2·1	5·9	6·2	6·8
Kycklingar och ungtuppar.....	3·8	8·8	8·1	7·3
Summa	5·9	14·7	14·3	14·1

Köttproduktionen.

År 1945/46. Uppgifterna rörande den besiktigade slakten ha hämtats ur den i Jordbruksekonomiska uppgifter återgivna månadsstatistiken. Husbehovsslakten har beräknats med ledning av livsmedelskommissionens statistik över behållen hemslakt enligt utlämnade slaktlicenser och den stämplingskontrollerade slakten enligt livsmedelskommissionens veckostatistik. Statistiska uppgifter saknas emellertid rörande den stämplade slakten och behållna hemslakten av får för perioden $^{12}_{11}$ 1945— $^{31}_{8}$ 1946 och av häst för perioden $^{20}_{3}$ — $^{31}_{8}$ 1946, under vilka tidsperioder ransoneringen av får- och hästkött varit hävd. Den stämplade slakten och hemslakten under nämnda tidsperioder har antagits utgöra en lika stor procentuell andel av den totala får- respektive hästslakten, som var fallet ett år tidigare. Medelslaktvikterna på storboskap, större och mindre kalv samt häst ha framräknats med ledning av livsmedelskommissionens veckostatistik. Medelslaktvikten på får har beräknats med ledning av Sveriges slakteriförbunds statistik över medelslaktvikterna. Förhållandet mellan medelslaktvikten för den totala slakten av får och medelslaktvikten för Slakteriförbundets slakt under år 1945 har därvid ansetts gälla även under år 1945/46.

Resultaten av beräkningarna rörande köttproduktionens storlek sammanfattas i tabell 3. På grundval av dessa kvantitetsberäkningar och de på sedvanligt sätt beräknade slaktdjurspriserna (inklusive statliga pristillägg för större och mindre kalv) kunna inkomsterna från den statistiskt redovisade slakten av nötkreatur, häst och får angivas på följande sätt:

	Kvantitet 1 000 ton	Pris öre/kg	Värde milj. kr.
Storboskap.....	75·7	178	134·7
Större kalv	18·2	262	47·7
Mindre kalv	13·9	156	21·7
Häst	11·0	99	10·9
Får	4·1	302	12·4
Summa	122·9		227·4

Beträffande oredovisad slakt av nötkreatur hänvisas till ett särskilt avsnitt längre fram i promemorian.

År 1946/47. Antalet nötkreatur till slakt i förkalkylen våren 1946 (jfr Kungl. Maj:ts prop. 267/1946) beräknades med utgång dels från överväganden rörande nötkreatursstammens storlek vid början och slutet av år 1946/

Tabell 3. Den statistiskt redovisade köttproduktionen år 1945/46.

Djurslag	Antal djur	Medelslaktvikt kg	Total slaktvikt ton
<i>Storboskap.</i>			
Besiktigad slakt.....	367 443	198·3	72 863·9
Stämplad slakt.....	19 152	142·2	2 723·8
S:a avsaluslakt	386 595	195·5	75 587·7
Hemslakt.....	687	117·8	81·0
Totala slakten	387 282	195·4	75 668·7
<i>Större kalv.</i>			
Besiktigad slakt.....	347 302	48·9	16 983·1
Stämplad slakt.....	18 280	51·4	939·3
S:a avsaluslakt	365 582	49·0	17 922·4
Hemslakt.....	6 134	44·4	272·4
Totala slakten	371 716	48·9	18 194·8
<i>Mindre kalv.</i>			
Besiktigad slakt.....	577 903	20·1	11 615·9
Stämplad slakt.....	40 707	19·1	775·5
S:a avsaluslakt	618 610	20·0	12 391·4
Hemslakt.....	84 558	17·6	1 490·5
Totala slakten	703 168	19·7	13 881·9
<i>Får och getter.</i>			
Besiktigad slakt.....	193 659	.	.
Stämplad slakt ¹	8 600	.	.
S:a avsaluslakt	202 259	.	.
Hemslakt ¹	36 500	.	.
Totala slakten	238 759	17·0	4 058·9
<i>Häst.</i>			
Besiktigad slakt.....	35 071	304·0	10 661·6
Stämplad slakt ¹	1 340	263·0	352·4
S:a avsaluslakt	36 411	302·5	11 014·0

47 och förutsatta förändringar under året i stammens sammansättning samt dels från en viss kalvprocent (87 % av koantalet vid årets slut). Med ledning av de nu föreliggande preliminära resultaten av husdjursräkningen den 1 juni 1946 samt slakten av storboskap och en antagen rekrytering under månaderna juni—augusti 1946 kan koantalet beräknas ha varit 1 879 000 djur vid början av år 1946/47 eller 6 000 djur lägre än som antogs våren 1946. Antalet ungnöt i husdjursräkningen visar däremot en viss ökning i jämförelse med den tidigare antagna siffran. Siffrorna från kreatursräkningen samt särskilt den nu tillgängliga statistiken över slakten under hösten 1946 torde motivera vissa justeringar av de tidigare antagandena rörande slakten under år 1946/47 och djurantalet vid 1946/47 års slut.

Slakten av storboskap under år 1946/47 har antagits uppgå till 430 000 djur. Vid denna beräkning har bl. a. hänsyn tagits till de hittills redovisade slaktsiffrorna och den antagna säsongmässiga fördelningen på olika delar av året samt till det nuvarande antalet kor och väntade förändringar i detta antal (den så beräknade slakten omfattar även den oredovisade slakt, som

¹ Beräknade siffror, se härom texten.

kan komma i fråga under år 1946/47). Med hänsyn till det relativt stora ungnötsantalet i nötkreatursstammen torde vid den antagna slakten en ökning av koantalet med 20 000 djur vara att vänta under år 1946/47, varför koantalet vid årets slut skulle uppgå till 1 900 000 djur. Samtidigt beräknas antalet ungnöt nedgå till förkrignivå eller till 565 000 djur. Rekryteringen av ungnötsgruppen kan under nyssnämnda förutsättningar beräknas till 432 000 livkalvar. Antalet under år 1946/47 födda kalvar beräknas med ledning av koantalet vid årets slut och en kalvprocent av 89 till 1 691 000 djur.¹ Efter avdrag för livkalvar återstå 1 259 000 kalvar till slakt. Med ledning av utvecklingen under senare halvåret 1946 beräknas fördelningen på större och mindre kalv bli 478 000 större och 781 000 mindre kalvar (relationen = 38:62). Kalvantalet i september 1947 antages härvid vara detsamma som ett år tidigare.

Slakten av häst kan med ledning av de hittills redovisade slaktsiffrorna och den antagna säsongfördelningen uppskattas till 42 500 djur. Härvid får emellertid beaktas, att under senare delen av år 1946/47 väntas en icke betydlig export av hästar (se härom under rubriken export av levande djur), vilken torde medföra icke blott en minskning av hästantalet utan även någon indirekt minskning av hästslakten. Med hänsyn härtill beräknas slakten av häst till 40 000 djur.

Slakten av får uppskattas med ledning av de hittills redovisade slaktsiffrorna och den antagna säsongfördelningen till 237 000 djur. Av en jämförelse mellan den på detta sätt beräknade slakten av får och antalet får i hushjursräkningen den 1 juni 1946 synes man kunna vänta en under år 1946/47 i stort sett oförändrad fårstam.

Vid beräkningen av de totala slaktvikterna ha samma medelslaktvikter använts, som tidigare redovisats för år 1945/46 utom ifråga om större kalv. Medelslaktvikten för detta djurslag har nämligen fr. o. m. april 1946 varit högre än motsvarande tid tidigare år. Med hänsyn härtill har medelslaktvikten för större kalv år 1946/47 beräknats till 50,0 kg mot 48,9 kg år 1945/46.

Priserna på storboskap, häst och får ha beräknats med ledning av hittills redovisade priser och den antagna prisutvecklingen under återstoden av året. Även priserna på större och mindre kalv ha beräknats på samma sätt, dock med avdrag för de under hösten 1946 utbetalade statliga pristilläggen. Det sammanlagda beloppet för dessa pristillägg jämte återstående belopp för subventioner på kött och fläsk ha sammanförts i en särskild inkomstpost.

På grundval av föregående överväganden rörande antalet slaktdjur och medelslaktvikter samt årsmedelpriserna ha kvanliteter och värde för år 1946/47 beräknats på följande sätt:

	Antal slaktdjur	Medelslakt- vikt, kg	Köttpro- duktion, 1 000 ton	Pris öre/kg	Värde, milj. kr
Storboskap.....	430 000	195·4	84·0	180	151·2
Större kalv	478 000	50·0	23·9	269	64·3
Mindre kalv	781 000	19·7	15·4	138	21·3
Häst	40 000	302·5	12·1	123	14·9
Får	237 000	17·0	4·0	320	12·8
Summa 139·4					264·5

¹ Siffran 89 torde f. n. tämligen väl motsvara antalet livsdugliga kalvar per 100 kor (egentligen antalet djur, som uppnå slaktålder som mindre kalv, större kalv och storboskap). Under krisåren har räknats med en något lägre kalvprocent (85 resp. 87), vilket bl. a. motiverats med att den dåliga fodertillgången (särskilt ur kvalitativ synpunkt) under vissa år medfört en försämring av kornas dräktighet. Detta antagande får stöd av jämförelser, som kunna göras mellan statistiska uppgifter över kreatursantal, antal hudar och skinn samt antalet slaktade nötkreatur (se vidare posten oredovisad slakt).

Det bör i detta sammanhang nämnas, att en icke obetydlig slakt av föl ägt rum under hösten 1946. Den besiktigade fölslakten har sålunda under månaderna september—december 1946 uppgått till 3 692 djur. Till jämförelse kan nämnas, att fölslakten under produktionsåren 1938/39 och 1945/46 uppgått till 603 respektive 1 314 djur. Inkomsterna av fölslakten ha emellertid, i likhet med vad tidigare varit fallet, icke upptagits i kalkylen. Svårigheter föreligga nämligen att erhålla uppgifter om priser och medelslaktvikter. Ej heller för år 1947/48 har upptagits någon inkomst av fölslakt.

År 1947/48. Med utgång från det tidigare beräknade antalet kor och ungnöt samt med beaktande av ålderssammansättningen inom nötkreatursstammen vid 1947/48 års början kan slakten av storboskap uppskattas till 440 000 djur. Koantalet antages förete en mindre ökning och vid årets slut uppgå till 1 910 000 djur. Under antagande av ett vid sistnämnda tidpunkt i jämförelse med ett år tidigare oförändrat ungnötsantal beräknas det för rekryteringen av storboskapsklassen erforderliga kalvantalet till 450 000 djur. Detta antal motsvarar det under de sista förkrigsåren erforderliga antalet livkalvar. Antalet kor var under dessa år ca 10 000 djur större än vad som antagits vid 1947/48 års slut. Antalet ungnöt vid sistnämnda tidpunkt har förutsatts bli va av ungefär samma storlek som under de sista förkrigsåren. Antalet under år 1947/48 födda kalvar beräknas med ledning av koantalet vid årets slut och kalvprocenten (89 %) till 1 700 000 djur. Efter avdrag för livkalvar återstå 1 250 000 kalvar till slakt, vilka efter samma relationer som beräknats för år 1946/47 fördelas på 475 000 större och 775 000 mindre kalvar.

Slakten av häst beräknas bli va av samma omfattning som under år 1946/47, då den uppskattas till 40 000 djur. Härvid har beaktats både exporten av hästar, vilken på indirekt väg kan begränsa slakten, och den fortgående mekaniseringen av jordbruket, vilken medför en minskning av behovet av hästar.

Slakten av får synes med hänsyn till vad som förut sagts om fårstammens storlek kunna uppskattas till 240 000 djur under år 1947/48. Härvid har antagits, att fårstammen icke skall undergå några större förändringar.

Vid beräkningen av köttproduktionens storlek under år 1947/48 ha använts samma medelslaktvikter som vid beräkningen av 1946/47 års köttproduktion.

Vid beräkningen av värdet ha använts samma priser som för år 1946/47 (priser exklusive statliga pristillägg). Köttproduktionens storlek och värde under år 1947/48 har på grundval av de i det föregående verkställda uppskattningarna beräknats på följande sätt:

	Antal slaktdjur	Medelslakt- vikt, kg	Köttpro- duktion, 1 000 ton	Pris öre/kg	Värde milj. kr
Storboskap.....	440 000	195·4	86·0	180	154·8
Större kalv	475 000	50·0	23·8	269	64·0
Mindre kalv	775 000	19·7	15·3	138	21·1
Häst	40 000	302·5	12·1	123	14·9
Får	240 000	17·0	4·1	320	13·1
Summa 141·3					267·9

Fläskproduktionen.

År 1945/46. Den statistiskt redovisade slakten av svin framgår av följande sammanställning. Medelslaktvikterna för avsalusvinen ha beräknats med ledning av veckostatistiken över den totala avsaluslakten. Medelslaktvikten för hemslachtade svin har antagits vara 90,0 kilogram.

	Antal djur	Medelslakt- vikt kg	Totala slakten ton
<i>Svin.</i>			
Besiktigad slakt.....	1 034 190	85·9	88 836·9
Stämplad slakt	22 197	84·0	1 864·6
S:a avsaluslakt	1 056 387	85·9	90 701·5
Hemslakt	450 010	90·0	40 500·9
Totala slakten	1 506 397	87·1	131 202·4

År 1946/47. Till ledning för en beräkning av den fläskproduktion, som kan antas bliva redovisad under år 1946/47 föreligga dels svinräkningarna under åren 1945 och 1946, dels statistiken över antalet betäckta suggor. Hän-syn bör även tagas till förändringar i medelslaktvikterna och till de för fläskproduktionen disponibla fodertillgångarna.

I sistnämnda hänseende kan med ledning av de preliminära uppgifterna rörande fodersädsskördens storlek m. m. en något större fodersädstillgång vara att vänta under år 1946/47 än under år 1945/46. Härtill kommer att till-gången på potatis för utfodring kan antagas vara större innevarande produk-tionsår än under år 1945/46 eftersom 1946 års potatisskörd blivit större än 1945 års skörd, medan användningen av potatis för andra ändamål än foder torde komma att föga förändras.

En jämförelse mellan svinräkningarna under år 1944/45 och 1945/46 vi-sar en något ökad stam av modersuggor. Under förutsättning av ett oföränd-rat utnyttjande av suggorna och en från år 1945/46 oförändrad uppfödningss-tid, skulle under år 1946/47 kunna väntas en något högre slaktsvinsproduk-tion än under år 1945/46. Antalet modersuggor i Svea- och Götaland vid svinräkningen i oktober 1946, vilket närmast har betydelse för ett bedö-mande av svinproduktionen år 1947/48, uppvisade däremot en obetydlig minskning i jämförelse med antalet i oktober 1945, nämligen med 1 355 st. eller 1,2 %.

Svinräkningen i oktober 1946 visar i fråga om slaktsvin över 3 månader en ökning med 3,3 % från oktoberräkningen år 1945 och i fråga om svin under 3 månader en minskning med 2,4 %. Gör man en jämförelse med det mot dessa kategorier svarande antalet suggbetäckningar (under antagande av ett intervall av 12 till 13 månader mellan betäckning och slakt), visar det sig, att man med ledning av betäckningsstatistiken skulle ha väntat sig i stort sett samma resultat som räkningssiffrorna ge vid handen. Ökningen av antalet svin över 3 månader mellan räkningarna hösten 1945 och 1946 skulle enligt betäckningsstatistiken dock icke ha varit fullt så stark, medan nedgången för svin under 3 månader borde ha varit större. Totalantalet svin (exkl. avelssvin) visar enligt räkningarna en mindre ökning, medan detsam-ma enligt betäckningsstatistiken borde ha visat en mindre minskning. Skill-naden mellan räkningssuppgifterna och betäckningsstatistiken är dock ringa och beräkningssättet behäftat med relativt stora felkällor. Sålunda kan näm-nas, att beräkningen av antalet betäckta suggor i viss mån är approximativ och att de båda jämförda svinräkningarna kunna vara olika fullständiga. Härjämte bör beaktas, att en förskjutning i slaktåldern kan påverka an-talet svin vid räkningstillfällena. Av jämförelsen mellan svinräkningarna i oktober 1945 och i oktober 1946 torde dock kunna dragas den slutsatsen, att svinslakten från mitten av oktober 1946 till mitten av juni 1947 bör bli av samma storleksordning som under samma tidsperiod ett år tidigare. Beträf-fande tiden från början av regleringsåret 1946/47 till mitten av oktober 1946 föreligger slaktstatistik. Denna visar en ökning med ca 9 % i jämförelse

med samma period året förut. För tiden från mitten av juni 1947 till slutet av regleringsåret 1946/47 kan svinslakten med ledning av betäckningsstatistiken beräknas bli något högre än under samma period ett år tidigare. Av det förda resonemanget framgår, att svinslakten under år 1946/47 i jämförelse med slakten under år 1945/46 bör bli av samma eller något större omfattning.

Vid upprättandet av de tidigare kalkylerna för åren 1945/46 och 1946/47 beräknades fläskproduktionen med ledning av betäckningsstatistiken, varvid antalet slaktsvin per redovisad betäckning beräknades vara 8,19. Detta utbytestal, som är rent teoretiskt, hade erhållits med ledning av antalet som slaktade redovisade svin under år 1944/45 och de häremot svarande suggbetäckningarna, varvid hänsyn togs till förändringar i medelslaktvikterna från årets början till dess slut. En liknande beräkning med utgång från den redovisade svinslakten under år 1945/46 ger till resultat ett utbytestal av 8,20 eller helt obetydligt högre än det, som beräknades på grundval av 1944/45 års slakt.

Under antagande av samma intervall mellan betäckning och slakt vid 1946/47 års utgång som vid dess början kan det antal slaktsvin beräknas, som kommer att redovisas under år 1946/47. I denna beräkning har man då utgått från ovannämnda utbytestal (8,20) samt 12 månaders suggbetäckningar. Under år 1946/47 erhålles då en beräknad redovisad slaktsvinsproduktion av 1 492 000 djur eller ca 14 000 djur mindre än under år 1945/46.

Som förut antytts borde man av en jämförelse mellan svinräkningarna m. m. vänta en slaktsvinsproduktion under år 1946/47 av åtminstone samma storleksordning som under år 1945/46. Beräkningen med utgång från betäckningsstatistiken pekar emellertid på en svag nedgång. Huruvida denna differens kan förklaras av att betäckningsstatistiken blivit ofullständigare under år 1945/46 i jämförelse med svin- och husdjursräkningarna än fallet var under år 1944/45 kan för närvarande ej med säkerhet avgöras, då statistiska centralbyråns kontroll av betäckningsstatistiken i anslutning till husdjursräkningen den 1 juni 1946 ännu ej slutförts. Emellertid framgår av den tidigare anförda jämförelsen mellan antalet gödsvin enligt svinräkningarna och häremot svarande antal betäckta suggor att möjligheten av en ökad ofullständighet i betäckningsstatistiken icke är utesluten.

Då medelslaktvikten vid såväl början som slutet av år 1945/46 var densamma och då det vid beräklandet av antalet slaktsvin under år 1946/47 kan förutsättas, att medelslaktvikten bör vara densamma vid sistnämnda års början och slut, upptages för år 1946/47 samma medelslaktvikt som för år 1945/46, 87,1 kg.

År 1947/48. En jämförelse mellan svinräkningarna i oktober 1945 och 1946 visar, som tidigare framhållits, en nedgång i antalet modersuggor med 1,2 %. Under förutsättning dels att suggantalet under år 1946/47 undergår samma säsongmässiga förändringar som under år 1945/46 och dels ett oförändrat utnyttjande av suggorna skulle under år 1947/48 erhållas en något mindre produktion av slaktsvin än under år 1946/47.

För en uppskattning av slaktsvinsproduktionen föreligger även betäckningsstatistiken under tiden september—december 1946. Antalet betäckta suggor under nämnda tidsperiod har varit något lägre än vad man kunde vänta av den ovan gjorda jämförelsen i fråga om antalet modersuggor. Utvecklingen beträffande suggbetäckningarnas fördelning på olika delar av året har emellertid under år 1946 medfört en förskjutning mot mera normala säsongvariationer. Till följd av det under krisåren utökade, starkt säsongbetonade antalet hushållssvin har nämligen antalet suggbetäckningar under våren och särskilt under årets sista månader varit relativt högt. Under år 1946 ha emel-

lertid suggbetäckningarna under nämnda tidsperioder relativt sett nedgått. En minskning av antalet hushållssvin försiggår, och de smågrisproducerande jordbrukarna synas i viss utsträckning ha anpassat suggbetäckningarna här- efter under år 1946. Med anledning av det nyss sagda torde ett större antal suggbetäckningar kunna beräknas under eftervintern och under sommarmå- naderna 1947 än som vore att vänta med ledning av säsongvariationerna i an- talet betäckta suggor under det senaste året. På grundval av dessa övervä- ganden synes antalet betäckta suggor under år 1946/47 kunna beräknas till 180 000 st. (mot 182 015 st. under år 1945/46). Antages vidare samma intervall mellan betäckning och slakt, som räknats med för svinslakten under år 1946/47, kan det antal slaktsvin, som beräknas bli redovisat under år 1947/ 48 angivas bli 1 476 000. I denna uppskattning har då det tidigare använda utbytestalet (8,20) tillämpats. I konsekvens med antagandet om ett från år 1946/47 oförändrat intervall mellan betäckning och slakt upptages samma medelslaktvikt för år 1947/48 som för år 1946/47 (87,1 kg). Den fläskpro- duktion, som kan antagas bli redovisad under år 1947/48, kan sålunda an- givas till 128 560 ton.

Med ledning av uppgifterna angående antalet svin utanför jordbruket i svinnräkningen i oktober 1946 jämförd med under tidigare år verkställda räk- ningar kan svinslakten utanför jordbruket utöver 1938/39 års slakt beräk- nas nedgå under såväl 1945/46 som 1946/47 och 1947/48. För förstnämnda år upptages en kvantitet av 3 000 ton och för år 1946/47 en kvantitet av 1 000 ton. Under år 1947/48 kan slakten av svin utanför jordbruket utöver 1938/39 års slakt utanför jordbruket beräknas ha försvunnit, varför intet avdrag från fläskproduktionen göres före inkomstberäkningen för år 1947/48.

Medelpriset för år 1945/46 inkluderar statliga pristillägg. Medelpriset för år 1946/47, vilket beräknats med ledning av hittills redovisade priser och den antagna prisutvecklingen under återstoden av året, inkluderar däremot icke statliga pristillägg. Det sammanlagda beloppet för dessa pristillägg redo- visas i en särskild inkomstpost tillsammans med övriga subventioner på kött och fläsk.

Den redovisade svinslaktens storlek och värde (efter avdrag för slakt utan- för jordbruket) under åren 1945/46—1947/48 enligt de i det föregående verk- ställda beräkningarna har sammanfattats i följande tablå.

År	Antal slaktsvin	Medelslakt- vikt, kg	Kvantitet 1 000 ton	D:o efter avdrag för slakt utan- för jord- bruket	Pris öre/kg	Värde milj. kr
1945/46	1 506 397	87·1	131·2	128·2	233	298·7
1946/47	1 492 000	87·1	130·0	129·0	234	301·9
1947/48	1 476 000	87·1	128·6	128·6	234	300·9

Statliga pristillägg för kött och fläsk.

För att stimulera tillförseln av slaktdjur under år 1946/47 har anvisats ett belopp av 7,5 milj. kr, vilket uppföres i kalkylen som en särskild inkomst- post. Det bör anmärkas, att de i det föregående använda priserna på kött och fläsk för år 1946/47 reducerats med hänsyn till redan utbetalda stat- liga pristillägg (2,0 milj. kr). För åren 1945/46 och 1947/48 upptages ingen motsvarande inkomstpost. I fråga om år 1945/46 inkludera de använda pri- serna de statliga pristillägg, som utbetalats under nämnda år.

Oredovisad slakt.

En jämförelse mellan å ena sidan den i tabell 3 redovisade slakten (inkl. exporten) av nötkreatur och å andra sidan det antal slaktdjur, som kan beräknas med ledning av storleken av och förändringarna i nötkreatursantalet från 1945/46 års början till dess slut, ger vid handen, att den totala slakten av nötkreatur under år 1945/46 — liksom under år 1944/45 — bör ha avsevärt överstigit den i slaktstatistiken redovisade. Differensen mellan den enligt nu nämnda metod beräknade och den redovisade slakten kan sålunda anges till omkring 187 000 djur.

Förefintligheten av en brist i slaktredovisningen framgår även av de uppgifter om leveranserna av inhemska hudar och skinn, som finnas tillgängliga inom industrikommissionen. (Denna statistik och förfaringssättet vid jämförelser mellan densamma och den redovisade slakten ha närmare behandlats i en artikel i Jordbruksekonomiska uppgifter nr 10/1945.) Av en jämförelse mellan å ena sidan det i slaktstatistiken redovisade antalet nötkreatur och å andra sidan antalet till garverierna levererade inhemska hudar och skinn framgår, att under år 1945/46 föreligger en differens av ca 266 000 djur, varav ca 64 000 storboskap. Vid bedömandet av sistnämnda siffra bör beaktas, att antalet självdöda djur i storboskapsklassen (vilka ej ingå i slaktstatistiken) under året, på grunder som varit föremål för särskild utredning, kan beräknas till ca 19 000 djur. Efter frånräknande av detta antal kvarstår sålunda en differens av sammanlagt 45 000 storboskap. Viss del av antalet skinn från självdöda kalvar torde vidare ingå i leveranserna till garverierna. Å andra sidan är statistiken över antalet till garverier levererade inhemska hudar och skinn ej fullständig till följd av att icke samtliga garverier äro rapportskyldiga m. fl. orsaker. Av den citerade artikeln framgår, att nu nämnda felkällor i stort sett torde upphäva varandra.

Såväl en jämförelse mellan kreatursräkningarna och slaktstatistiken som en jämförelse mellan slaktstatistiken och statistiken över antalet till garverier leverade hudar och skinn visar sålunda betydande differenser, vilka huvudsakligen torde förklaras av en ofullständig redovisning av slakten. Med hänsyn härtill torde ett tillägg för icke redovisad slakt böra göras. Delegationen har med hänsyn bland annat till att kännedomen om förändringarna i lagen av hudar och skinn i viss mån är ofullständig, ansett sig böra göra detta tillägg i enlighet med resultaten från den först gjorda jämförelsen. Den oredovisade slakten av nötkreatur har sålunda upptagits till 187 000 djur.¹ En bedömning av avgången ur och rekryteringen av storboskapsklassen ger vid handen, att ca 30 000 storboskap under år 1945/46 icke torde ha redovisats i slaktsstatistiken. Återstoden, 157 000 djur, har fördelats på större och mindre kalv efter samma proportioner som den redovisade kalvslakten.²

Vid beräkningen av kvantiteterna oredovisat kött av nötkreatur samt värdet av denna oredovisade slakt ha använts samma medelslaktvikter och pri-

¹ Det bör framhållas, att detta antal har beräknats under förutsättning av att kalvprocenten utgör 89. Antages i stället samma kalvprocent, som tillämpats under senare år (87 %), erhålles en mindre beräknad brist — 150 000 djur — och sålunda en större avvikelse från det resultat, som erhålles med användning av statistiken över levererade hudar och skinn. Denna större avvikelse kan sannolikt ej helt förklaras med hänvisning till den ofullständiga lagerredovisningen beträffande hudar och skinn. Kalvprocenten 89 synes sålunda för närvarande giva en riktigare uppskattning av antalet livsdugliga kalvar än procenttalet 87.

² Det bör anmärkas, att fördelningen på storboskap, större och mindre kalv är behäftad med en viss osäkerhet. Densamma kan nämligen icke göras direkt med ledning av fördelningen enligt statistiken över hudar och skinn, enär grupperingen av hudarna efter viktsklasser icke helt överensstämmer med klassificeringen av slaktdjur. En direkt överföring av hudstatistikens data skulle medföra en viss förskjutning uppåt mot tyngre kreatursklass i jämförelse med den här antagna fördelningen.

ser som vid beräkningen av den statistiskt redovisade slakten. Den oredovisade slakten av nötkreatur under år 1945/46 har sålunda uppskattats till 10 500 ton med ett värde av 20,4 milj. kr. Densamma motsvarar, i kvantitet räknat, 8,9 % av den totala slakten av nötkreatur.

Den statistiskt redovisade slakten av svin torde för närvarande ej heller helt motsvara den faktiska slakt, som äger rum. Preliminära resultat från de undersökningar, som delegationen låtit utföra på detta område, tyda på att den oredovisade slakten av svin under år 1945/46 utgjort ungefär samma relativa andel av den totala svinslakten efter vikt räknat, som framkommit ur de nyss anförda uppgifterna angående den oredovisade slakten av nötkreatur under samma år. I avvaktan på de definitiva resultaten från nyssnämnda undersökningar har delegationen sålunda antagit, att den oredovisade slakten av svin under år 1945/46 kan angivas till 8,9 %, d. v. s. till 12 800 ton. Den förut i promemorian uppskattade slakten av svin under åren 1946/47 och 1947/48 har beräknats under antagande av i stort sett samma relativa ofullständighet i slaktredovisningen som under år 1945/46. Under samma antagande, som ovan gjorts beträffande tillägg för år 1945/46, skulle även kvantiteterna för åren 1946/47 och 1947/48 ökas med 12 700 resp. 12 600 ton (8,9 % av den sålunda beräknade totala svinslakten). Vid beräkningen av svinslaktens värde har genomgående räknats med samma pris för olika delar av slakten. De upptagna tilläggen för svinslakten motsvara i värde för åren 1945/46—1947/48 29,8, 29,7 resp. 29,5 milj. kr.

Försäljning av smågrisar.

Den kvantitet fläsk, som avdragits vid inkomstkalkylen för fläsk såsom producerad utanför jordbruket, motsvarar vid en slaktvikt av 90 kilogram 11 100 svin år 1946/47. Ett motsvarande antal smågrisar får följaktligen beräknas ha försålts från jordbruket under år 1945/46. Värdet av denna försäljning kan beräknas till 0,4 milj. kr. För åren 1946/47 och 1947/48 upptages intet belopp, då slakten av svin utanför jordbruket beräknats nedgå till förkrigsnivå.

Försäljning av militärhästar.

I samband med beräkningarna rörande husdjursantalets förändringar ha uppgifter inhämtats från militärmyndigheterna rörande beräknad försäljning och inköp av militärhästar under åren 1945/46, 1946/47 och 1947/48. Resultatet av beräkningarna, vilka utförts på samma sätt som tidigare (se Kungl. Maj:ts prop. 267/1946 s. 116) framgår av följande sammanställning.

	1945/46			1946/47			1947/48		
	Antal	Milj. kr		Antal	Milj. kr		Antal	Milj. kr	
<i>Militärens inköp</i>									
Remonter	489	0·9		489	0·9		509	0·9	
Övriga hästar	900	<u>1·5</u>	2·4	1 100	<u>1·8</u>	2·7	1 650	<u>2·5</u>	3·4
<i>Avgår</i>									
Slakt av militärhästar . . .	1 500	0·4		1 800	0·7		1 400	0·5	
Försäljning till jordbrukare	5 500	<u>3·7</u>	4·1	5 600	<u>3·8</u>	4·5	500	<u>0·3</u>	0·8
Nettoinkomst resp. utgift för jordbruket		—1·7			—1·8			2·6	

Export av levande djur.

År 1945/46. Exporten av nötkreatur har uppgått till 4 601 djur med ett värde för jordbruket av 4,0 milj. kr. Exporten av avelssvin och smågrisar, omfattande 462 resp. 2 587 djur, har medfört en inkomst för jordbruket av 0,3 milj. kr. Exporten av hästar, vilken uppgått till 4 427 djur, representerar ett värde för jordbruket av 6,8 milj. kr. Jordbrukets sammanlagda inkomster av exporten av levande djur under år 1945/46 uppgå till 11,1 milj. kr.

Åren 1946/47 och 1947/48. I fråga om hästar har i olika handelsavtal upptagits en icke obetydlig export under år 1947. Beträffande nötkreatur har avtalats en viss export av kvigor och ungtjurar under år 1947. Även under år 1948 väntas export av såväl hästar som nötkreatur. I inkomstkalkylen för år 1946/47 har upptagits ett belopp av 18,4 milj. kr. för export av levande djur och för år 1947/48 18,0 milj. kr.

Ull.

Kvantiteterna ull ha liksom tidigare beräknats med ledning av antalet tackor. Medelpriset på ull för år 1945/46 har beräknats till 384 öre/kg. Ullpriset för åren 1946/47 och 1947/48 har upptagits till 334 öre/kg, vilket motsvarar det efter prissänkningen den 1 maj 1946 gällande genomsnittspriset.

Kapitalförändringar.*Kreaturskapital.*

Hästantalet har beräknats på samma sätt som i tidigare kalkyler. Fölantalet den 15 september 1946 och 1947 har sålunda beräknats med ledning av betäckningsstatistik och slakt. Fölantalet i september 1948 har antagits vara detsamma som ett år tidigare. Antalet unghästar och hästar över 3 år i september 1947 och 1948 har beräknats med utgång från hästantalet i september 1946 samt antagen slakt och export ävensom beräknade försäljningar och inköp av militärhästar. I beräkningen har även antalet självdöda djur beaktats.

Förändringarna i nötkreatursantalet ha beträffande kor, ungnöt och kalvar behandlats i samband med beräkningarna rörande köttproduktionen. Antalet oxar och tjurar i september 1947 och 1948 har bibehållits oförändrat i förhållande till antalet i september 1946.

Antalet fargaltar och modersuggor har antagits förete en mindre uppgång under såväl 1946/47 som 1947/48.

I fråga om höns och kycklingar har till skillnad från tidigare kalkyler endast upptagits det antal, som beräknas tillhöra jordbruket under respektive produktionsår. Uppdelningen på jordbrukare och övriga äggproducenter har verkställts med ledning av samma uppgifter, som tidigare i denna promemoria använts vid beräkning av jordbrukets andel av äggproduktionen. Förändringarna i medelantalet äldre höns (antalet i april resp. år) och uppfödningen av unghöns och kycklingar samt jordbrukets andel i hönsstammen ha behandlats i samband med beräkningarna rörande äggproduktionen. Antalet äldre höns i september respektive år beräknas liksom i tidigare kalkyler vara 10 % lägre än antalet i april.

Jordbrukets varuförråd.

Enligt beräkningar rörande förhållandet mellan tillgången och förbrukningen av fodermedel skulle lagren av fodermedel ha avtagit med i runt tal 180 milj. fe under år 1945/46. Under år 1946/47 skulle å andra sidan en

Tabell 4. Husdjursantalet den 15 september år 1939 samt åren 1945—1948.

	1939	1945	1946	1947	1948
<i>Hästar.</i>					
3 år och däröver ¹	502 000	463 000	462 000	452 000	432 000
Unghästar	78 000	75 000	73 000	59 000	46 000
Föl	48 000	42 000	33 000	26 000	26 000
Summa unghästar och föl	126 000	117 000	106 000	85 000	72 000
Summa hästar	628 000	580 000	568 000	537 000	504 000
<i>Nötkreatur.</i>					
Oxar	7 000	3 000	3 000	3 000	3 000
Tjurar, 2 år och däröver	31 000	28 000	30 000	30 000	30 000
Kor	1 920 000	1 865 000	1 879 000	1 900 000	1 910 000
Summa oxar, tjurar och kor	1 958 000	1 896 000	1 912 000	1 933 000	1 943 000
Ungnöt	564 000	565 000	584 000	565 000	565 000
Kalvar under 1 år	467 000	451 000	434 000	434 000	434 000
Summa nötkreatur	2 989 000	2 912 000	2 930 000	2 932 000	2 942 000
<i>Svin.</i>					
Fargaltar	5 000	3 700	3 900	4 000	4 100
Modersuggor	156 000	120 100	120 800	125 000	130 000
<i>Höns.²</i>					
Äldre höns.....	7 675 000	5 760 000	6 695 000	7 750 000	8 455 000
Unghöns och kycklingar	2 580 000	3 600 000	3 915 000	3 915 000	3 525 000
Summa höns	10 255 000	9 360 000	10 610 000	11 665 000	11 980 000

mindre lagerökning ha inträffat med i runt tal 30 milj. fe. Emellertid föreliggande betydande felkällor vid beräkningarna av såväl tillgång som förbrukning av fodermedel, vilka felkällor helt göra sig gällande i de restposter, som skola ange förändringarna i varuförrådet. Med hänsyn härtill har någon värdering av dessa beräknade förändringar ej företagits i kalkylen för åren 1945/46 och 1946/47.

I förkalkylen för 1947/48 har ej heller företagits någon värdering av förändringarna i varuförrådet med hänsyn till de ovannämnda felkällorna. Detta förfaringssätt synes också bäst svara mot den uppställda förutsättningen för hela beräkningen — normal skörd — enär vid en dylik överföringen av foder från ett år till ett annat endast sker i form av normala övergångslager.

För år 1938/39 har den tidigare beräkningen av varuförrådets ökning, värderad till 30 milj. kr, bibehållits.

Beräkningarna rörande kapitalförändringarna sammanfattas i följande sammanställning (milj. kr):

	1938/39	1945/46	1946/47	1947/48
Kreaturskapital	—	+ 9·2	— 14·0	— 17·5
Varuförråd	+ 30·0	—	—	—
Summa	+ 30·0	+ 9·2	— 14·0	— 17·5

¹ Exkl. militärhästar.

² Exkl. höns utanför jordbruket.

Tabell 5. Husdjursantalet den 15 september år 1939 samt åren 1945—1948, värderat i 1938/39 års priser.

	Pris kronor pr st.	Kreaturskapital i milj. kronor				
		1939	1945	1946	1947	1948
<i>Hästar.</i>						
3 år och däröver ¹	675	338·9	312·5	311·9	305·1	291·6
Unghästar	750	58·5	56·3	54·8	44·3	34·5
Föl	300	14·4	12·6	9·9	7·8	7·8
Summa		411·8	381·4	376·6	357·2	333·9
<i>Nötkreatur.</i>						
Kor, tjurar och oxar	370	724·5	701·5	707·4	715·2	718·9
Ungnöt	325	183·3	183·6	189·8	183·6	183·6
Kalvar	100	46·7	45·1	43·4	43·4	43·4
Summa		954·5	930·2	940·6	942·2	945·9
<i>Svin.</i>						
Fargaltar	225	1·1	0·8	0·9	0·9	0·9
Modersuggor	135	21·1	16·2	16·3	16·9	17·6
Summa		22·2	17·0	17·2	17·8	18·5
<i>Höns.²</i>						
Äldre höns.....	3	23·0	17·3	20·1	23·3	25·4
Unghöns och kycklingar.....	2	5·2	7·2	7·8	7·8	7·1
Summa		28·2	24·5	27·9	31·1	32·5
Totalsumma		1 416·7	1 353·1	1 362·3	1 348·3	1 330·8
Värdeförändring från närmast föregående år						
				+ 9·2	— 14·0	— 17·5

Jordbrukets kostnader.

Föreliggande beräkning grundar sig på samma principer, som tillämpats vid föregående kalkyler över jordbrukets kostnader, dock med vissa ändringar. De av Kungl. Maj:t tillkallade sakkunniga för utredning rörande jordbrukets arbetskostnader m. m. ha i skrivelse till livsmedelskommissionen uttalat sig för att kalkylen med avseende på arbetskostnadernas beräkning utarbetas efter hittills tillämpade riktlinjer. De sakkunniga ha därvid bland annat anført, att ett beaktande i kalkylen av minskningen i jordbrukets arbetskraftsvolym förutsätter, att även kostnaderna för rationaliseringen tillfullo medräknas i densamma samt ha funnit kompletterande undersökningar erforderliga för omprövning av vissa kostnadsposter i kalkylen, varom utredningar upptagits av de sakkunniga. Vid tidpunkten för beräkningarnas avslutande hade till livsmedelskommissionen överlämnats preliminära utredningar beträffande kostnaderna för grundförbättringar samt beträffande arbetskostnaderna, varjämte de sakkunniga med stöd av pågående utredningar meddelat uppskattade kostnadssiffror för maskiner och redskap för år 1947/48. De resultat, som sålunda erhållits från de sakkunnigas utredningar ha insatts i kalkylen, i förekommande fall tillsammans med utredningsresultaten enligt tidigare tillämpade beräkningsmetoder. I fråga om

¹ Exkl. militärhästar.

² Exkl. höns utanför jordbruket.

Tabell 6. Sammandrag av jordbrukets inkomster åren 1938/39, 1945/46, 1946/47 och 1947/48.

Varuslag m. m.	1938/39			1945/46			1946/47			1947/48		
	Kvantitet 1 000 ton	Pris öre/kg	Värde milj. kr	Kvantitet 1 000 ton	Pris öre/kg	Värde milj. kr	Kvantitet 1 000 ton	Pris öre/kg	Värde milj. kr	Kvantitet 1 000 ton	Pris öre/kg	Värde milj. kr
Höstvete	556	17·21	95·7	369	26·45	97·6	442	26·10	115·4	350	26·25	91·9
Vårvete	108	19·11	20·6	61	28·30	17·3	90	27·60	24·8	138	28·50	39·3
Råg	247	16·25	40·1	173	25·35	43·9	191	26·10	49·9	179	26·25	47·0
Lagringssättning	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Arealtillägg	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Korn	96	14·02	13·5	57	22·50	12·8	66	22·50	14·9	70	22·50	15·8
Fraktersättning	—	—	—	—	—	0·5	—	—	0·7	—	—	0·6
Havre	132	11·57	15·3	98	18·75	18·4	123	18·75	23·1	120	18·75	22·5
Premie å fodersäd	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ärter	15·0	19·14	2·9	19·7	35·78	7·0	15·1	36·25	5·5	19·1	36·25	6·9
Oljevaxter	—	—	—	—	—	32·4	—	—	21·2	—	—	40·2
Spånadsvaxter	—	—	—	—	—	3·8	—	—	3·3	—	—	4·7
Potatis, mat	755	5·72	43·2	900	13·82	124·4	875	14·00	122·6	875	13·50	118·1
„ fabriks-	260	4·93	12·8	177	7·07	12·5	203	7·50	15·2	250	7·50	18·8
Sockerbetor	1 834	3·05	55·9	1 814	5·09	92·3	1 777	5·09	90·4	1 843	5·09	93·8
Hö	88	5·64	5·0	93	7·76	7·2	101	8·70	8·8	101	8·70	8·8
Halm	40	2·19	0·9	237	2·41	5·7	42	2·10	0·9	43	2·10	0·9
K-mjolk från mejeri	794	15·07	119·7	948	24·01	227·6	960	25·00	240·0	960	25·00	240·0
„ utanför mejeri	240	18·87	45·3	170	24·64	41·9	170	26·51	45·1	170	26·92	45·8
„ till hemmaförbrukning	537	13·81	74·2	495	21·96	108·7	490	22·90	112·2	485	23·03	111·7
P-mjolk från mejeri	2 335	11·81	275·8	2 568	17·91	459·9	2 660	18·85	501·4	2 760	18·98	523·8
Lantsmörmjolk	420	10·77	45·2	150	17·71	26·6	140	17·95	25·1	140	18·10	25·3
Skummjolk till ost	98	2·90	2·8	295	5·12	15·1	320	5·12	16·4	320	5·12	16·4
Merinkomst av grädde	—	—	7·0	—	—	17·0	—	—	19·0	—	—	19·1
Producentbidrag m. m.	—	—	3·5	—	—	57·6	—	—	56·4	—	—	52·5
Körllinjebidrag	—	—	—	—	—	3·4	—	—	3·8	—	—	4·0
Ägg	53·3	141	75·1	46·7	235	133·1	54·1	290	156·8	60·0	280	168·1
Slakt av fjäderfä	—	—	5·9	—	—	14·7	—	—	14·3	—	—	14·1
Storboskap ¹	89·0	105	93·5	81·6	178	145·2	84·0	180	151·2	86·0	180	154·8
Kalv, större ¹	34·3	151	51·8	20·8	262	54·5	23·9	269	64·3	23·8	269	64·0
„ mindre ¹	13·1	98	12·8	15·9	156	24·8	15·4	138	21·3	15·3	138	21·1
Får ¹	3·4	174	5·9	4·1	302	12·4	4·0	320	12·8	4·1	320	13·1
Häst ¹	11·8	44	5·2	11·0	99	10·9	12·1	123	14·9	12·1	123	14·9
Svin ¹	145·6	135	196·6	141·0	233	328·5	141·7	234	331·6	141·2	234	330·4
Statliga pristillägg på kött och fläsk	—	—	—	—	—	—	—	—	7·5	—	—	—
Smågrisar	—	—	—	—	—	0·4	—	—	—	—	—	—
Militärhästar	—	—	0·5	—	—	1·7	—	—	1·8	—	—	2·6
Ull	0·7	185	1·3	0·9	384	3·4	0·8	334	2·8	0·8	334	2·8
Export av levande djur	—	—	5·6	—	—	11·1	—	—	18·4	—	—	18·0
Summa	—	—	1 333·6	—	—	2 170·9	—	—	2 310·1	—	—	2 351·8
Index	—	—	100·0	—	—	162·8	—	—	173·2	—	—	176·3
Kapitalförändringar	—	—	+ 30·0	—	—	+ 9·2	—	—	— 14·0	—	—	— 17·5
Summa inkomster	—	—	1 363·6	—	—	2 180·1	—	—	2 296·1	—	—	2 334·3
Index	—	—	100·0	—	—	159·9	—	—	168·4	—	—	171·2

¹ Siffrorna avse den totala slakten. Ifråga om år 1945/46 har den utanför ransoneringen verkställda slakten av nötkreatur och svin beräknats till följande kvantiteter och belopp: för storboskap 5·9 milj. kg (10·5 milj. kr), för större kalv 2·6 milj. kg (6·8 milj. kr), för mindre kalv 2·0 milj. kg (3·1 milj. kr) samt för svin 12·8 milj. kg (29·8 milj. kr). I övrigt hänvisas till de avsnitt, som behandla kött- och fläskproduktionen samt oredovisad slakt.

beräklandet av avskrivningskostnaderna för traktorer har tillämpats samma principer som enligt vad delegationen inhämtat tillämpas av de sakkunniga vid deras pågående utredningar om kostnaderna för övriga maskiner och redskap. Genom ovannämnda sakkunniga verkställas utredningar även beträffande byggnadskostnaderna och kapitalkostnaderna (räntekostnader), samt dessutom en delpost inom gruppen diverse kostnader, nämligen kostnader för elkraft. Beträffande dessa kostnadsposter ha de sakkunniga ännu icke framlagt några utredningsresultat. Ledamoten herr Bonow har under hänvisning till en vid de sakkunnigas skrivelse fogad reservation förklarat sig icke kunna biträda införandet i kalkylen av den av de sakkunniga meddelade siffran för jordbrukets maskinkostnader under år 1947/48.

De ledamöter av LK-delegationen, som icke tillhört de sakkunniga, nämligen herrar Carbell, Cedervall och Ytterborn, ha icke beretts tillfälle att taga del av de sakkunnigas utredningar. Herr Cedervall har därutöver uttalat, att han icke tagit ställning till de ändrade principer, som lagts till grund för beräkningarna av traktorkostnaderna i förevarande promemoria. Herr Carbell har avgivit särskilt yttrande, vilket bifogas promemorian.

I samband med den kostnadskalkyl, som upprättades under våren 1946 och som redovisas i Kungl. Maj:ts prop. nr 267/1946 övervägdes att justera beräkningen av jordbrukets kostnader för köpfodermedel på så sätt, att foderkostnaderna för den del av äggproduktionen, som faller utanför jordbruket, skulle frånges. En dylik beräkning har nu genomförts och finnes redovisad i föreliggande kalkyl.

Den i Kungl. Maj:ts prop. nr 267/1946 framlagda kalkylen för produktionsåret 1945/46 har nu i stort sett kunnat slutjusteras, sedan fullständigare uppgifter om kvantiteter och priser kunnat erhållas för nämnda produktionsår. Även den i januari 1946 utförda beräkningen för år 1946/47 har av samma skäl blivit justerad. Beträffande fodermedel har för produktionsåret 1946/47 fått göras betydande justeringar i den våren 1946 upprättade kalkylen. Även beträffande delgruppen mjölkfrakter under diverse kostnader samt handelsgödsel föreligga ej oväsentliga ändringar.

Det prismaterial, som ligger till grund för kalkylen för året 1946/47, sträcker sig i regel ej längre fram än till december 1946 eller januari 1947. För kommande månader har i en del fall antagits samma prisläge som det senast kända. I andra fall åter har det varit nödvändigt att ägna uppmärksamhet även åt sådana prisförändringar, som äro att emotse under produktionsårets återstående del. I enlighet med principerna vid tidigare beräkningar ha dock inga andra prisförändringar tagits i beaktande än sådana, som vid beräkningstillfället varit genomförda eller ansetts tämligen säkra. För vissa förnödenheter — t. ex. handelsgödsel — äro priserna fastställda för hela produktionsåret 1946/47.

Prognosen för produktionsåret 1947/48 bygger på förutsättningen, att senast kända prisläge kommer att bli oförändrat i alla de fall, då kännedom saknats om väntade prisförändringar och deras sannolika storlek. I huvudsak förutsättes liksom i tidigare kalkyler, att några volymförskjutningar ej komma att äga rum. I vissa fall har dock räknats med höjda kvantiteter, där dessa under krigsåren varit nedsatta på grund av varuknapphet. Detta gäller bl. a. torvströ. Likaså har för produktionsåret 1946/47 i något fall räknats med minskade kvantiteter på grund av ovissa utsikter till import. Detta gäller oljekraftfoder och majs.

I det följande lämnas beträffande varje särskild kostnadsgrupp mera utförliga kommentarer.

1. Handelsgödsel och kalk.*Handelsgödsel. År 1945/46.*

För år 1945/46 har livsmedelskommissionen lämnat definitiva uppgifter beträffande förbrukning av handelsgödsel. Kalkylen visar nära 7 milj. kr högre kostnader för handelsgödsel år 1945/46 än enligt vårkalkylen 1946. Förbrukningen har blivit större än enligt vårkalkylen 1946 för chilesalpeter, kalkkväve, kalkkammonsalpeter, svavelsyrad ammoniak, superfosfat och kalisalt. Särskilt betydande är ökningen i användningen av kalkkväve jämfört med vårkalkylen 1946. För kalksalpeter hade i vårkalkylen 1946 räknats med en förbrukning av 135 000 ton. Den verkliga förbrukningen har stannat vid 122 700 ton. En förskjutning i proportionerna mellan kalksalpeter och kalkkväve har sålunda inträffat i jämförelse med vad som hade räknats med i vårkalkylen 1946. I övrigt uppvisar den nu utförda kalkylen lägre kvantiteter än vårkalkylen 1946 för thomasfosfat.

För samtliga slag av handelsgödselmedel med undantag av kalisalt blevo priserna under år 1945/46 lägre än vad som räknats med i vårkalkylen 1946. Detta står i samband med prissänkningen vid det nya gödselårets början den 1/7 1946. Priserna i kalkylen avse produktionsår. För kalisalt blev det i vårkalkylen 1946 beräknade priset bestående.

År 1946/47.

För året 1946/47 ha kvantitetssiffrorna beräknats inom livsmedelskommissionen med tilldelningsplanerna som utgångspunkt. Tilldelningen av chilesalpeter, som i vårkalkylen 1946 hade angivits till 15 000 ton, beräknas nu bli omring 24 000 ton. Förbrukningen av kalksalpeter beräknas likaså bli högre än enligt prognosen i vårkalkylen 1946. Då räknades med 115 000 ton, under det att förbrukningen nu uppskattas till 130 000 ton. Av kalkkväve beräknas nu samma förbrukning som enligt vårkalkylen 1946. För svavelsyrad ammoniak och kalkkammonsalpeter räknas nu med något lägre förbrukning än enligt vårkalkylen 1946. Förbrukningen av kalisalt beräknades i vårkalkylen 1946 endast till 40 000 ton, eftersom någon högre kvantitet då icke kunde anses säkrad. Numera finnes en kvantitet om 100 000 ton säkerställd. Denna kvantitet har insatts i kalkylen. Förbrukningen av superfosfat beräknas komma att uppgå till 300 000 ton. I vårkalkylen 1946 hade räknats med 290 000 ton. Förbrukningen av thomasfosfat beräknas i den nuvarande kalkylen uppgå till samma kvantitet som enligt vårkalkylen 1946.

Priserna för de olika slagen av handelsgödselmedel äro med undantag för chilesalpeter och kalisalt genomgående lägre år 1946/47 än 1945/46. De äro också lägre än de priser för år 1946/47, som räknats med i vårkalkylen 1946.

År 1947/48.

För detta produktionsår har räknats med samma kvantiteter handelsgödselmedel som under 1946/47 för samtliga gödselslag med undantag av svavelsyrad ammoniak och kalkkammonsalpeter. För svavelsyrad ammoniak har räknats med att kvantiteten på grund av ökad gastillverkning kommer att öka något under år 1947/48. Förbrukningen av kalkkammonsalpeter har upptagits med ledning av den ökning som väntas beträffande den inhemska tillverkningen.

Priser. För år 1947/48 har genomgående räknats med samma priser som under år 1946/47. På grund av ovannämnda kvantitetsökningar skulle de totala kostnaderna för handelsgödselmedel under året 1947/48 uppgå till 120,09 milj. kr, vilket innebär en ökning med 2,47 milj. kr i jämförelse med året 1946/47.

Med de kvantiteter kvävehaltiga handelsgödselmedel, som räknats med för år 1946/47, skulle tillförseln av rent kväve ha ökat med ca 60 procent sedan

basåret 1938/39. Under produktionsåret 1947/48 skulle enligt nu upptagna kvantiteter kvävegödselmedel den totala tillförseln av kväve vara ca 68 procent större än under basåret. På grund av att en mycket betydande del av ökningen i användandet av kvävegödselmedel representeras av kalksalpeter och kalkkammonsalpeter (bådadera med den relativa låga kvävehalten 15,5 procent), är ökningen av gödselkvantiteterna större än ökningen i tillförseln av kväve. Här berörda siffror belysas närmare i följande sammanställning.

	1938/39		1946/47		1947/48	
	ton gödsel	ton N	ton gödsel	ton N	ton gödsel	ton N
Chilesalpeter ($\times 0.16$)	47 000	7 520	24 000	3 840	24 000	3 840
Kalksalpeter ($\times 0.155$)	66 000	10 230	130 000	20 150	130 000	20 150
Kalkkväve ($\times 0.180$)	29 000	5 220	50 000	9 000	50 000	9 000
Svavelsyrad am- moniak ($\times 0.208$)	21 000	4 368	12 000	2 496	15 000	3 120
Kalkkammonsalpeter ($\times 0.155$)	4 200	651	60 000	9 300	70 000	10 850
Summa	167 200	27 989	276 000	44 786	289 000	46 960
Index	100.0	100.0	165.1	160.0	172.8	167.8

Priserna på handelsgödselmedel avse liksom i tidigare kalkyler stockholmsområdet och äro beräknade som ovägda medeltal av månadspriserna.

De i kalkylen insatta priserna äro 12-månadersmedeltal för produktionsår ($\frac{1}{9}$ — $\frac{31}{8}$), under det att kvantiteterna avse tilldelningsåret för handelsgödselmedel, vilket sträcker sig fr. o. m. den $\frac{1}{7}$ t. o. m. den $\frac{30}{6}$.

Kalk.

Kostnaderna för kalk äro beräknade enligt kvantitetsuppgifter från kalkbruken och deras försäljningsorganisationer. Definitiva kvantitetsuppgifter beträffande försäljningen av jordbrukskalk under år 1946 ha nu kunnat erhållas, varför kvantiteterna kunnat slutgiltigt justeras för produktionsåret 1945/46. Siffrorna äro lägre än enligt vårkalkylen 1946 på grund av minskade försäljningskvantiteter under år 1946. I kalkylen har fr. o. m. år 1945/46 inräknats kalkförsäljningen från ett under år 1946 nystartat företag. För produktionsåren 1946/47 och 1947/48 har räknats med samma kvantiteter som upptagits för år 1945/46.

Priserna på kalk ha beräknats efter samma principer som i de senaste kalkylerna och äro något högre än enligt vårkalkylen 1946.

Kvantiteter, å-priser och värdesummor för handelsgödsel och kalk ha sammanförts i *tabell 7*.

2. Kostnad för inköpt utsäde.

Någon ändring av tidigare gjord kalkyl har icke skett utan räknas fortfarande med 4,20 milj. kr för såväl år 1945/46 som 1946/47 och 1947/48.

3. Köpfodermedel.

Kalkylen över kostnaderna för köpfodermedel skiljer sig från tidigare kalkyler såtillvida, att kostnader för det foder, som beräknats åtgå till äggproduktion utanför jordbruket, dragits från de totala kostnaderna för köpfodermedel. Denna beräkning kommer att redovisas närmare längre fram i detta avsnitt.

Liksom vid tidigare beräkningar ha uppgifter om kvantiteter inhämtats från livsmedelskommissionen, spannmålsbolaget och i vissa fall — t. ex.

Tabell 7. Kostnadsberäkning för handelsgödsel och jordbrukskalk.¹

	1938/39		1945/46		1946/47		1947/48	
	förbrukn. ton, (kr/dt)	milj. kr	förbrukn. ton, (kr/dt)	milj. kr	förbrukn. ton, (kr/dt)	milj. kr	förbrukn. ton, (kr/dt)	milj. kr
Chilesalpeter	47 000 (17·81)	8·14	16 500 (19·—)	3·14	24 000 (19·—)	4·56	24 000 (19·—)	4·56
Kalksalpeter	66 000 (16·61)	10·96	122 700 (23·04)	28·27	130 000 (22·—)	28·60	130 000 (22·—)	28·60
Kalkkväve	29 000 (17·13)	4·97	71 300 (23·48)	16·74	50 000 (20·90)	10·45	50 000 (20·90)	10·45
Svavels. amm.	21 000 (16·—)	3·36	16 900 (23·78)	4·02	12 000 (22·78)	2·73	15 000 (22·78)	3·42
Kalkammonsalpeter	4 200 (15·88)	0·67	40 300 (22·14)	8·92	60 000 (17·77)	10·66	70 000 (17·77)	12·44
Kalisalt 40 %	88 400 (12·37)	10·94	47 100 (19·86)	9·35	100 000 (19·86)	19·86	100 000 (19·86)	19·86
Superfosfat	² 281 000 (7·25)	20·37	³ 235 100 (17·84)	41·94	² 300 000 (12·90)	38·70	² 300 000 (12·90)	38·70
Benmjöl	2 700 (10·80)	0·29	—	—	—	—	—	—
Thomasfosfat	22 000 (6·95)	1·53	12 600 (14·67)	1·85	15 000 (13·75)	2·06	15 000 (13·75)	2·06
Summa		61·23		114·23		117·62		120·09
Jordbrukskalk (omräknad i ren CaO) ⁴	187 000 (2·25)	4·21	195 000 (3·26)	6·36	195 000 (3·32)	6·47	195 000 (3·32)	6·47
Summa milj. kr		65·44		120·59		124·09		126·56
Index		100·0		184·3		189·6		193·4

i fråga om fabriksavfall — från vederbörande industriföretag. Priserna äro liksom tidigare i flera fall beräknade som ovägda medeltal av de under produktionsåret gällande normalpriserna. För vissa köpfodermedel ha emellertid vägda medeltal tillämpats. Så är t. ex. fallet med priset på oljekraftfoder, mineralfoder, vitaminpreparat, sockerbetsavfall m. m.

För produktionsåret 1945/46 ha nu definitiva uppgifter kunnat erhållas beträffande förbrukning (eller i vissa fall tillverkning) av samtliga fodermedel.

För produktionsåret 1946/47 har viss ledning beträffande förbrukningen av olika köpfodermedel kunnat erhållas genom kännedom om förbrukning eller tillverkning under hittills gångna månader av produktionsåret. För fabriksavfall ha preliminära kvantiteter beräknats med ledning av de råvarukvantiteter, som förutsatts bli förbrukade under produktionsåret.

För produktionsåret 1947/48 har hänsyn tagits bl. a. till beräknade skördar (i fråga om sockerbetsavfall, kli av inhemsk tillverkning), beräknad förbrukning av potatis och korn till industriändamål (drank, drav), slaktens omfattning (blodmjöl, köttmjöl, foderbenmjöl) samt importmöjligheterna (majs, kli, oljekraftfoder, fiskmjöl m. m.). I många fall ansluta sig de för år 1947/48 beräknade kvantiteterna helt till kvantiteterna av motsvarande fodermedel under år 1946/47.

¹ De i kalkylen tillämpade priserna äro ovägda medeltal av månadspriserna inom Stockholmsområdet under produktionsår, medan kvantiteterna avse förbrukningen under gödselår.

² 20 % superfosfat.

³ Omräknat till 20-procentig vara.

⁴ Kalkpriset beräknas $8 \times$ Mellersta Sverige + $3 \times$ Calcium (billigaste sorten).

Den nu upprättade kalkylen avviker såväl i fråga om kvantiteter som priser på flera punkter från vårkalkylen 1946. För åren 1945/46 och 1946/47 föreligga betydande avvikelser från föregående vårkalkyl bl. a. i fråga om mineralfoder, vetekli, oljekraftfoder och fodercellulosa.

Totalt innebär den nya kalkylen för år 1945/46 ökade kostnader med i runt tal 13 milj. kr samt för år 1946/47 likaledes en höjning med i runt tal 21 milj. kr i jämförelse med vårkalkylen 1946. Här angivna ändringar i kostnadssumman avse den nya kalkylen före justeringen med hänsyn till foderåtgången för äggproduktion utanför jordbruket. Efter nämnda justering ger givetvis jämförelsen ett annat resultat.

Beräkningarna redovisas rent siffermässigt i tabellerna 8 och 9 A—D samt i sammandrag i tabell 12. I det följande lämnas en kort översikt beträffande kostnadsberäkningarna för olika köpfodermedel.

Förbrukning av majs.

Livsmedelskommissionen beräknar förbrukningen för foderändamål under år 1945/46 till 36 000 ton. I vårkalkylen 1946 hade räknats med 10 000 ton. För år 1946/47 har räknats med att 60 000 ton kommer att förbrukas som foder. I vårkalkylen 1946 räknades för detta produktionsår med 25 000 ton. För året 1947/48 har räknats med en kvantitet av 50 000 ton.

Priset på majs har under här berörda tre år hållits oförändrat.

Förbrukning av fodersäd.

Denna kostnadspost skall för att undvika förväxling med kostnadsposten »återinköpt fodersäd», som förekommer i sammandragstabellen 12, något närmare förklaras. I höstkalkylen 1944 upptogs för år 1943/44 en försäljning av 100 000 ton fodersäd ur spannmålsbolagets lager. Denna kvantitet hade tidigare upptagits på inkomstsidan, och upptogs därför nu bland kostnaderna. Det visade sig senare, att endast 47 000 ton kom i marknaden nämnda år. Av återstående lager beräknas 35 000 ton ha försålts under år 1944/45. Då spannmålsbolagets lager vid utgången av produktionsåret 1945/46 nedbringats till en storlek, som endast motsvarar nödvändigt övergångslager, får återstoden av nämnda 100 000 ton fodersäd (18 000) anses hava utförsålts till jordbrukarna under år 1945/46. Därmed får denna kostnadspost anses vara avslutad i kalkylen.

Kostnadsposten *återinköpt fodersäd* (enligt tabell 12) avser den marginalkostnad, som beräknas uppstå för jordbruket i samband med återinköp av fodersäd, som icke upptagits på inkomstsidan i kalkylen. Marginalkostnaden utgör 1 kr/dt, och sammanlagt beräknas kostnaderna i fråga till 1,05 milj. kr för år 1945/46. För år 1946/47 har räknats med att kvantiteten kommer att öka med 25 000 ton och den totalkvantitet, för vilken marginalkostnad skall beräknas, uppgår sålunda för detta år till 130 000 ton, vilket motsvarar en marginalkostnad av 1,30 milj. kr. För år 1947/48 har icke upptagits någon kostnad för återinköpt fodersäd, eftersom det är ovisst huruvida fodersädsavståendet kommer att tillämpas.

Förbrukning av mältad brödsäd till foder.

Under året 1945/46 användes till foder sammanlagt 16 000 ton under benämningen mältad brödsäd. Av denna kvantitet hade emellertid 1 500 ton (spannmålsavrens) icke upptagits i inkomstkalkylen. Vidare beräknas 1 500 ton ha utgjorts av normalt avrens i handeln. Då någon kvantitet för avrens icke upptagits på kostnadssidan för år 1938/39 har i kostnadskalkylen för

år 1945/46 upptagits 13 000 ton mältad brödsäd till foder. I vårkalkylen 1946 räknades med endast 3 000 ton. För åren 1946/47 och 1947/48 har icke räknats med någon dylik post.

Förbrukning av kli.

Förbrukningen av kli under året 1945/46 har nu kunnat definitivt beräknas, sedan fullständiga uppgifter om import, tillverkning vid handels- och löneförmalning samt in- och utgående lager för detta år kunnat erhållas. Beträffande vete- och rågkli avviker den nya kalkylen väsentligt från vårkalkylen 1946 för de båda produktionsåren 1945/46 och 1946/47.

De nu beräknade kvantiteterna av vete- och rågkli angivas i följande översikt (samtliga siffror i ton).

	Vetekli			Rågkli		
	1945/46	1946/47	1947/48	1945/46	1946/47	1947/48
Från handelskvarnar	97 000	81 000	100 000	11 000	10 000	15 000
» övriga kvarnar	7 400	7 300	7 300	1 600	1 600	1 600
Import.....	53 000	160 000	117 700	—	—	—
Summa	157 400	248 300	225 000	12 600	11 600	16 600

Enligt vårkalkylen 1946 skulle förbrukningen av vetekli uppgå till 125 000 ton år 1945/46 och 140 000 ton år 1946/47. Av rågkli skulle enligt samma kalkyl förbrukas 16 000 ton vardera året. Den nu beräknade ökningen i förbrukning av vetekli beror på att ökade kvantiteter importerat kli tagas i anspråk — främst på grund av den försämrade tillgången på oljekraftfoder. Minskningen i förbrukningen av rågkli i jämförelse med föregående vårkalkyl beror på de ändrade bestämmelserna för utmalningen.

Beträffande övriga klislag föreligga justeringar av mindre betydelse i förhållande till vårkalkylen 1946.

De i vårkalkylen 1946 tillämpade priserna på samtliga klislag äro fortfarande oförändrade och lika för de tre senaste i kalkylen upptagna produktionsåren.

Förbrukning av oljekraftfoder.

I vårkalkylen 1946 beräknades förbrukningen till 200 000 ton för vardera av produktionsåren 1945/46 och 1946/47.

Den definitiva kvantiteten under produktionsåret 1945/46 stannade på grund av de försämrade importmöjligheterna vid 175 360 ton. För år 1946/47 har kvantiteten nu av samma skäl måst räknas så lågt som till 165 000 ton, och för år 1947/48 ha importmöjligheterna tills vidare bedömts såsom än mera osäkra, vilket föranlett en sänkning av kvantiteterna för detta år i kalkylen till 140 000 ton. Vägt pris på oljekaksfoder har beräknats av spannmålsbolaget till 34,25 kr/dt under produktionsåret 1945/46. För produktionsåret 1946/47 är priset fastställt till 36,00 kr/dt under hela året. Detta pris har insatts i kalkylen även för år 1947/48.

Numera tillhandahållas åter linkakor och linkaksmjöl i oblandad form. Då priserna emellertid äro samma som för övrigt oljekaksfoder, har det icke ansetts erforderligt att redovisa linkakorna separat.

Förbrukning av fodercellulosa.

I vårkalkylen 1946 räknades med 29 000 ton fodercellulosa till jordbruket under år 1945/46. På grund av ökad försäljning under vår- och sommarmånaderna 1946 blev emellertid försäljningen till jordbruket 38 000 ton under

året. Totalförsäljningen under produktionsåret uppgick till 46 000 ton, varav dock 8 000 ton beräknas ha försålts utanför jordbruket (armén, skogs-körare, åkare).

För produktionsåret 1946/47 räknades i vårkalkylen 1946 icke med någon försäljning av fodercellulosa till jordbruket. Emellertid hade t. o. m. januari månad 1947 enligt spannmålsbolagets statistik försålts ca 9 600 ton, varav 7 500 ton beräknas ha blivit levererade till jordbruket. Denna kvantitet har inlagts i kalkylen för år 1946/47. Ett restlager på 13 000 ton oriven cellulosa finnes, men det är ännu ovisst, hur detta lager kommer att användas. För år 1947/48 har följaktligen icke räknats med någon fodercellulosa till jordbruket. Priset är oförändrat 15,25 kr/dt.

Förbrukning av fabriksavfall.

Svenska sockerfabriksaktiebolaget har lämnat definitiva uppgifter om såväl försäljningen av *melass*, *betmassa* och *betfor* under år 1945/46 som de priser förbrukarna fått betala. I tabell 9 C redovisas försäljningen till betodlare respektive övriga jordbrukare var för sig. Före år 1944/45 ha dessa priser sammanvägts, så att ett genomsnittspris för hela försäljningen av vart och ett av de tre fodermedlen erhållits. Detta genomsnittspris ger emellertid ingen bild av prisutvecklingen, eftersom relationerna mellan de kvantiteter, som säljas till betodlare respektive övriga jordbrukare variera från år till år.

De nya siffrorna avvika på ett par punkter betydligt från de i vårkalkylen 1946 tillämpade. Försåld melass till jordbrukare, som icke odla sockerbetor, angavs i nämnda vårkalkyl till 7 300 ton. Den definitiva kvantiteten slutar på 14 027 ton. Betfor försåld till icke betodlare angavs i den förra vårkalkylen till 13 435 ton. Den justerade kvantitetssiffran slutar på 9 465 ton. Priset på betmassa försåld till betodlare är lägre (0,271 kr/dt) än det i förra vårkalkylen tillämpade (0,318 kr/dt). Totalkostnaden för sockerbetsavfall år 1945/46 (8,11 milj. kr) avviker dock obetydligt från den i förra vårkalkylen erhålla kostnadssumman (8,63 milj. kr).

För produktionsåret 1946/47 har sockerfabriksaktiebolaget gjort en preliminär beräkning. Den nu upprättade kalkylen för år 1946/47 avviker endast obetydligt från vårkalkylen 1946. För produktionsåret 1947/48 har utförts en prognos beträffande förbrukningen av sockerbetsavfall inom jordbruket. Härvid har räknats med normalskörd, och den totala framställningen av melass och betmassa har antagits förändra sig i förhållande till produktionen under år 1946/47 på samma sätt som den beräknade normalskörden under år 1947/48 avviker från den under år 1946/47 erhållna sockerbetsskörden. Tillverkningen av melass uppgick under produktionsåret 1946/47 till 58 299 ton. Med hänsyn till den förutsatta skörden under år 1947/48 skulle den totala tillverkningen av melass under detta år uppgå till 65 025 ton. Enligt skördeberäkningen borde sålunda melasskvantiteten öka med 6 724 ton jämfört med år 1946/47. Under produktionsåret 1946/47 har vidare åtgått 864 ton melass för inblandning i fodercellulosa. Under år 1947/48 bör en ungefärligen motsvarande ökad kvantitet kunna tillföras jordbruket. Totalt borde sålunda försäljningen av melass till jordbruket under år 1947/48 kunna uppgå till ca 7 600 ton mera än under år 1946/47. Det har förutsatts, att denna ökning helt kommer att försäljas till icke betodlare. Sammanlagt har sålunda räknats med en försäljning av 16 600 ton melass till icke betodlare under år 1947/48, medan försäljningen till betodlare har förutsatts oförändrad eller 24 000 ton.

Förbrukningen av *betmassa* under år 1947/48 har som nyss nämnts förutsatts förändras i proportion till skörden på samma sätt som den totala tillverkningen av melass. Den ökning i totala tillverkningen av betmassa, som på så sätt erhålles, har vidare förutsatts slå igenom med samma procenttal på

den till betodlare respektive icke betodlare försålda kvantiteten. För båda posterna räknas sålunda en proportionsvis lika stor höjning av kvantiteten jämfört med år 1946/47. Eftersom hela ökningen av melass och belmassa under år 1947/48 i kalkylen beräknats bliva försåld i form av de båda angivna fodermedlen, finnes självfallet icke utrymme för någon ökning i tillverkningen av betfor. Kvantiteten betfor har sålunda hållits oförändrad i jämförelse med år 1946/47.

Jordbrukarnas inköp av *drank* från brännvinsbrännerierna under produktionsåret 1945/46 har beräknats efter en förbrukad potatiskvantitet av 35 000 ton. Den motsvarande drankvolymen beräknas till 500 000 hl, vilket överensstämmer med beräkningarna i vårkalkylen 1946. För produktionsåret 1946/47 räknades i vårkalkylen 1946 med 1 429 000 hl drank. Denna summa har nu fått justeras ned till 500 000 hl. För produktionsåret 1947/48 har räknats med att 50 000 ton potatis skulle kunna användas till brännvinsbränning. Den motsvarande drankvolymen blir 700 000 hl.

Dravförbrukningen är beräknad med hänsyn till den vid bryggerierna förbrukade mängden korn. Sålunda har erhållits 195 000 hl år 1945/46 (oförändrat jämfört med vårkalkylen 1946) och 274 000 hl år 1946/47. (I vårkalkylen 1946 räknades med 372 000 hl drav för år 1946/47). För produktionsåret 1947/48 har räknats oförändrat med 274 000 hl.

Förbrukning av animaliskt foder m. m.

Kostnaderna för animaliskt foder, mineralfoder och vitaminpreparat redovisas i tabell 9 D. Liksom vid tidigare beräkningar beträffande animaliska fodermedel bygga kostnadsberäkningarna i allmänhet på under ifrågavarande tidsperioder tillverkade respektive importerade kvantiteter. För produktionsåren 1946/47 och 1947/48 har företagits en uppskattning med utgång från väntad tillverkning och import.

Av *fiskmjöl* har under produktionsåret 1945/46 framkommit betydligt större kvantiteter än vad som förutsattes i vårkalkylen 1946. Under produktionsåret har sålunda inom landet tillverkats 3 919 ton. Dessutom importerades under samma tid 3 400 ton, varför den totala tillgången under produktionsåret uppgått till 7 319 ton. Med anledning av den starka ökning, som denna tillförsel av fiskmjöl innebär, har det ansetts erforderligt att i detta fall taga hänsyn till lagerhållningen vid produktionsårets slut. Tidigare har för samtliga animaliska fodermedel endast tagits hänsyn till tillverkning och import under de olika åren. Lagerhållningen vid årets slut uppgick till 1 665 ton. Förbrukningen under året har sålunda uppgått till 5 654 ton.¹ I vårkalkylen hade räknats med 5 500 ton. För produktionsåren 1946/47 och 1947/48 har på grund av den ökade tillgången räknats med en förbrukning av 6 500 ton per år.

För produktionsåret 1945/46 har inom livsmedelskommissionen beräknats ett vägt pris av 49,11 kr/dt för fiskmjöl. Med anledning av att fiskmjöl av högre kvalitet än tidigare nu finnes tillgängligt, och då försäljarna för sådan vara äga rätt att uttaga högre pris än för standardkvaliteterna, kommer det genomsnittliga kg-priset under produktionsåret 1946/47 att ligga något högre än under år 1945/46. Inom livsmedelskommissionen har med hänsyn till de kvantiteter, som finnas av det dyrare fiskmjölet, beräknats ett genomsnittspris under år 1946/47 av 50: — kr/dt. Samma pris har tillämpats för produktionsåret 1947/48.

För *köttmjöl* redovisas en lägre kvantitet än den i vårkalkylen 1946 upptagna för åren 1945/46 och 1946/47. Även för *foderbenmjöl* redovisas nu en

¹ Ett mindre övergångslager, som fanns vid produktionsårets början, har även förbrukats. Detta har emellertid påförts 1944/45 års kostnader.

något lägre kvantitet för år 1945/46 än i vårkalkylen 1946, vilket dock sammanhänger med att större kvantiteter foderbenmjöl använts till mineralfoderblandningar än vad som tidigare kalkylerats med. För produktionsåret 1946/47 är kvantiteten praktiskt taget oförändrad jämfört med prognosen i vårkalkylen 1946. Dock förekommer viss förskjutning mot den högre kvaliteten liksom för året 1945/46.

Priserna på foderbenmjöl ha av skilda orsaker justerats. I närmast föregående kalkyl hade insatts priser, som icke inkluderade fraktkostnader. Då emellertid basårets pris motsvarar förbrukarpriser, ha medelpriser inklusive fraktkostnader beräknats. Samtidigt har emellertid inträffat en prissänkning av 1,— kr/dt från och med den $^{10}/_2$ 1947. Denna prissänkning slår helt igenom i det nu beräknade priset för produktionsåret 1947/48.

Tillverkningen av *blandade mineralfoder* (se tabell 8) har blivit mindre än i vårkalkylen 1946 angiven kvantitet för året 1945/46. Däremot har tillverkning och import av dikalciumfosfat väsentligt överskridit den i förra vårkalkylen upptagna kvantiteten. Förbrukningen av oblandat *dikalciumfosfat* beräknades i vårkalkylen 1946 för året 1945/46 till endast 1 500 ton. Den verkliga förbrukningen (bortsett från lagerförändringar) under produktionsåret erhålles ur följande översikt:

Tillverkning	2 958 ton
Import	3 725 »
Summa	6 683 ton
Avgår inbl. i blandprep.	2 189 ton
» » i cellulosa (uppsk.) ...	100 »
Återstår oblandat	4 394 ton

För produktionsåren 1946/47 och 1947/48 har räknats med en ytterligare ökad förbrukning om ca 15 %, varvid kvantiteterna för dessa år avrundats till 5 000 ton. Priserna på dikalciumfosfat ha på grund av upprepade sänkningar beräknats bliva betydligt lägre för åren 1946/47 och 1947/48 än för år 1945/46. Även för dinatriumfosfat ha prissänkningar vidtagits å den svenska varan. Högre priser å importerade kvantiteter medföra emellertid, att medelpriset icke helt följer priset å den svenska tillverkningen. Vid beräkandet av vägda priser å blandade mineralfoder för åren 1946/47 och 1947/48 ha prissänkningarna å dikalcium- och dinatriumfosfat beaktats.

Även i fråga om *dinatriumfosfat* blev den definitiva kvantiteten under år 1945/46 betydligt högre än prognosen i vårkalkylen 1946. I den ursprungliga kalkylen hade räknats med 1 500 ton under år 1945/46. Den definitiva kvantiteten uppgick till 2 559 ton.

Jordbrukets kostnader för *tran* redovisas i följande översikt:

1945/46:

Försålt ur spannmålsbolagets lager .	875 ton å 3·30 kr/kg =	2 887 500 kr
Importerat	300 » » 3·00 » =	900 000 »
Inhemsk produktion	300 » » 3·00 » =	900 000 »
Summa och medeltal	1 475 ton å 3·18 kr/kg =	4 687 500 kr

1946/47:

Försålt ur spannmålsbolagets lager .	135 ton å 3·30 kr/kg =	445 500 kr
Import från Norge enl. handelsavtal	500 » » 3·00 » =	1 500 000 »
Inhemsk produktion (ber.)	300 » » 3·00 » =	900 000 »
Summa och medeltal	935 ton å 3·04 kr/kg =	2 845 500 kr

För 1947/48 räknas med 1 000 ton å 3·00 kr/kg = 3 000 000 kr

Tabell 8. Kostnadsberäkning för vissa animaliska fodermedel samt mineralfoder.

	1945/46		1946/47		1947/48	
	förbrukn. ton (kr/dt)	milj. kr	förbrukn. ton (kr/dt)	milj. kr	förbrukn. ton (kr/dt)	milj. kr
<i>Köttfodermjöl m. m.</i>						
Köttfodermjöl I.....	224 (40: —)	0·09	270 (40: —)	0·11	270 (40: —)	0·11
» II.....	495 (35: —)	0·17	590 (35: —)	0·21	590 (35: —)	0·21
» III.....	3 502 (30: —)	1·05	4 200 (30: —)	1·26	4 200 (30: —)	1·26
Blodmjöl.....	222 (45: —)	0·10	270 (45: —)	0·12	270 (45: —)	0·12
Summa	4 443	1·41	5 330	1·70	5 330	1·70
<i>Foderbenmjöl.</i>						
Foderbenmjöl I.....	4 616 (33: 50)	1·55	5 080 (33: —)	1·68	5 080 (32: 50)	1·65
» II.....	600 (29: 50)	0·18	660 (29: —)	0·19	660 (28: 50)	0·19
Summa	5 216	1·73	5 740	1·87	5 740	1·84
<i>Mineralfoder.</i>						
Dikalciumfosfat ¹	4 394 (55: 80)	2·45	5 000 (47: 70)	2·39	5 000 (45: 50)	2·28
Dinatriumfosfat ¹	2 559 (57: 80)	1·48	3 200 (53: 80)	1·72	3 200 (52: 50)	1·68
Blandade mineralfoder.....	4 499 (50: 75)	2·28	6 000 (46: 45)	2·79	6 000 (45: 25)	2·72
Summa	11 452	6·21	14 200	6·90	14 200	6·68

Tillverkningen av vitaminpreparat (deltafor m. m.) har för år 1945/46 definitivt beräknats till ett värde av 2,08 milj. kr. Kvantiteten är 705 ton. För år 1946/47 beräknas kvantiteten med ledning av tillverkningens utveckling under de hittills gångna månaderna av produktionsåret till 900 ton. På grund av förändrade priser samt förskjutning i tillverkningen mellan olika preparat beräknas emellertid kostnaderna icke stiga i proportion till kvantitetsstegringen. Kostnaden för år 1946/47 har beräknats till 2,45 milj. kr. För året 1947/48 har räknats med samma kvantitet och värdesumma som för året 1946/47.

I tabell 9, avd. D redovisas vissa grupper av fodermedel. Dessa grupper representera olika kvaliteter eller varuslag. Detta gäller bl. a. köttmjöl, foderbenmjöl och mineralfoder. Dessa tre grupper ha därför i tabell 8 angivits specificerade till kvantitet och värde. Priset på blandade mineralfoder är ett vägt medelpris. I sammanställningen angivna kvantiteter dikalciumfosfat och dinatriumfosfat representera endast de partier, som säljas utan uppblandning med foderkalk och dylikt. Jordbrukets kostnader för foderkalk ingå icke i kostnadskalkylen.

Ett sammandrag av kostnaderna för köpfodermedel lämnas i tabell 12.

¹ Försålt oblandat.

Tabell 9. Kostnadsberäkning för fodermedel.

	1938/39		1945/46		1946/47		1947/48	
	förbrukn. ton (kr/dt)	milj. kr	förbrukn. ton (kr/dt)	milj. kr	förbrukn. ton (kr/dt)	milj. kr	förbrukn. ton (kr/dt)	milj. kr
<i>A. Kraftfoder.</i>								
Majs	95 300 (17·76)	16·93	36 000 (25·00)	9·00	60 000 (25·00)	15·00	50 000 (25·00)	12·50
Fodersäd	—	—	18 000 (21·32)	3·84	—	—	—	—
Mältad brödsäd till foder	—	—	13 000 (22·86)	2·97	—	—	—	—
Kli av vete	133 750 (12·77)	17·08	157 400 (19·00)	29·91	248 300 (19·00)	47·18	225 000 (19·00)	42·75
» » råg	27 900 (11·24)	3·14	12 600 (16·00)	2·02	11 600 (16·00)	1·86	16 600 (16·00)	2·66
» » havre	20 850 (8·90)	1·86	20 600 (12·00)	2·47	25 000 (12·00)	3·00	25 000 (12·00)	3·00
» » korn	13 500 (11·24)	1·52	8 000 (12·00)	0·96	8 800 (12·00)	1·06	8 800 (12·00)	1·06
» Övrigt	4 000 (11·24)	0·45	—	—	—	—	—	—
Linkakor och mjöl	21 000 (21·52)	4·52	—	—	—	—	—	—
Övr. oljekaksfoder.	220 000 (20·47)	45·03	175 360 (34·25)	60·06	165 000 (36·00)	59·40	140 000 (36·00)	50·40
Summa		90·53		111·23		127·50		112·37
<i>B. Fodercellulosa.</i>								
	—	—	38 000 (15·25)	5·80	7 500 (15·25)	1·14	—	—
<i>C. Fabriksavfall.</i>								
Melass, betodlare ..	53 260 (6·96)	3·71	23 627 (7·48)	1·77	24 000 (5·80)	1·39	24 000 (5·80)	1·39
» , övriga jord- brukare			14 027 (14·00)	1·96	9 000 (14·00)	1·26	16 600 (14·00)	2·32
Sockersnitsel	7 900 (7·28)	0·57	—	—	—	—	—	—
Betmassa, betodlare ..	892 658 (0·25)	2·52	802 000 (0·271)	2·17	821 000 (0·259)	2·13	889 000 (0·259)	2·30
» , övriga jordbrukare			6 725 (1·22)	0·08	11 248 (1·18)	0·13	12 200 (1·13)	0·14
Betfor, betodlare ..	—	—	612 (16·84)	0·10	505 (17·08)	0·09	505 (17·08)	0·09
» , övriga jord- brukare	—	—	9 465 (21·50)	2·03	13 000 (21·50)	2·80	13 000 (21·50)	2·80
Drank, hl	1 681 000 (0·25)	0·42	500 000 (0·40)	0·20	500 000 (0·40)	0·20	700 000 (0·40)	0·28
Drav, hl	425 900 (1·05)	0·45	195 000 (2·00)	0·39	274 000 (2·00)	0·55	274 000 (2·00)	0·55
Summa		7·67		8·70		8·55		9·87

Tabell 9 (forts.).

	1938		1945/46		1946/47		1947/48	
	förbrukn. ton (kr/dt)	milj. kr	förbrukn. ton (kr/dt)	milj. kr	förbrukn. ton (kr/dt)	milj. kr	förbrukn. ton (kr/dt)	milj. kr
D. <i>Animaliskt foder m. m.</i>								
Fiskmjöl.....	4 185	0·87	5 654 (49·11)	2·78	6 500 (50·00)	3·25	6 500 (50·00)	3·25
Fiskensilage.....	—	—	1 170 (19·00)	0·22	1 500 (19·00)	0·29	1 500 (19·00)	0·29
Köttmjöl m. m. ¹ ..	789	0·13	4 443	1·41	5 330	1·70	5 330	1·70
Foderbenmjöl ¹	1 379	0·25	5 216	1·73	5 740	1·87	5 740	1·84
Mineralfoder ¹	5 567	1·64	11 452	6·21	14 200	6·90	14 200	6·68
Tran	991	0·65	1 475 (318·00)	4·69	935 (304·00)	2·84	1 000 (300·00)	3·00
Deltafor m. m.	—	—	705	2·08	900	2·45	900	2·45
Foderjäst	—	—	800 (55·00)	0·44	800 (55·00)	0·44	800 (55·00)	0·44
Summa		3·54		19·56		19·74		19·65
	1938/39							
Mi lj. kr	24·58							

Beräkning av kostnader för foder till äggproduktion utanför jordbruket.

I kalkylen över jordbrukets kostnader för köpfodermedel har hittills medräknats kostnader för det foder, som åtgått till äggproduktion utanför jordbruket. Detta tillvägagångssätt har uppenbarligen inneburit en inkonsekvens, då värdet av de utanför jordbruket producerade äggen avdragits från inkomsterna. I foderkostnadskalkylen har sålunda upptagits vissa kostnader, som egentligen korresponderat med en produktion, vars värde icke ingår i inkomstkalkylen.

I fodermedelskalkylen ha hönsfodermedlen upptagits till det värde dessa ha såsom oblandade fodermedel. Kalkylen har sålunda omfattat värdet av de

Tabell 10. Beräkning av genomsnittligt

	Kg foder		Pr kg foder		Fodret innehåller			
	Basåret	Nu	Fe	Smb. äggv. kg	Fe		Smb. äggv. kg	
					Basåret	Nu	Basåret	Nu
Havre	27·6	27·6	0·88	0·082	24·3	24·3	2·3	2·3
Korn	27·6	27·6	1·03	0·072	28·4	28·4	2·0	2·0
Majs	13·8	13·8	1·06	0·068	14·6	14·6	0·9	0·9
Oljekrafftoder	7·3	5·5	1·10	0·330	8·0	6·1	2·4	1·8
Vetekli	22·1	22·1	0·78	0·097	17·2	17·2	2·1	2·1
Fiskmjöl	0·8	1·7	1·31	0·530	1·0	2·2	0·4	0·9
Köttmjöl	0·8	1·7	1·14	0·382	0·9	1·9	0·3	0·6
Summa och medeltal	100·0	100·0	0·95	0·105	94·4	94·7	10·4	10·6

¹ Enligt särskild beräkn. i tab. 8. — ² Fyra mån. 1938 och åtta mån. 1939.

blandningsingredienser, som användas vid tillredning av hönsfoderblandningar. Blandningskostnaderna ha däremot icke inlagts i kalkylen — främst beroende på den stora osäkerhet, som skulle vidlåda en dylik beräkning. Värdet av de fodermedel, som använts vid äggproduktion utanför jordbruket, synes därför likaledes böra beräknas exklusive blandningskostnaderna.

Vidare må anföras, att den fodersäd, som icke jordbrukare inköpt från jordbruket till hönsfoder, icke upptagits på inkomstsidan. Egentligen borde nu på inkomstsidan upptagas en mindre inkomstpost för från jordbruket försäld fodersäd till äggproduktion utanför jordbruket. En sådan beräkning kan emellertid — särskilt med hänsyn till fodersädens växlande andel i hönsfoderstaterna under olika år — bli mycket osäker. Det har därför ansetts befogat att från jordbrukets kostnader för köpfodermedel i stället draga totalvärdet av allt foder, som kan beräknas ha inköpts till äggproduktionen utanför jordbruket. Det har härvid förutsatts, att 80 % av allt behövt foder köpes av de icke jordbrukare, som bedriva äggproduktion. Resten — 20 % — skulle bestå av köksavfall, potatis eller rotfrukter från egna mindre odlingar, trädgårdsavfall, av hönsen själva hopsamlat foder o. s. v.

Beräkningarna ha upplagts så, att ett *genomsnittligt pris per foderenhet (fe)* beräknats för olika år. Med kännedom om storleken av äggproduktionen utanför jordbruket, fe-behovet i genomsnitt pr kg ägg (inklusive fe-behov till rekrytering) samt det antagna procenttalet för inköpt foder har därefter värdet av köpfodret till den utanför jordbruket bedrivna äggproduktionen kunnat beräknas. Beräkningen kan givetvis icke göra anspråk på att exakt ange det riktiga årliga värdet av foderkonsumtionen till äggproduktionen utanför jordbruket men torde däremot någorlunda väl kunna ange *förändringarna* i ifrågavarande värdesumma.

I tabell 10 anges beräkningen av det genomsnittliga priset pr fe under olika år. Beräkningen baseras på en normalfoderstat, som visserligen icke motsvarar den äggvitaförsörjning, som ur utfodringsteknisk synpunkt är önskvärd, men som bättre torde ansluta sig till den genomsnittliga i praktiken tillämpade sammansättningen av foderstaterna. Hänsyn har tagits till den ökade användning av animaliskt foder, som inträtt sedan basåret. Detta har skett genom att en särskild foderstat upplagts för basåret. I övrigt torde beräkningen med lätthet kunna följas i tabell 10, varför ytterligare kommentarer här icke synas erforderliga.

Sedan genomsnittligt pris pr fe under olika år beräknats enligt tabell 10, ha de årliga kostnaderna kunnat erhållas enligt de i *tabell 11* redovisade beräkningarna. Det totala behovet av foderenheter för äggproduktion utanför

pris pr foderenhet (fe) för hönsfoder.

Pris öre pr kg				Foderstaten kostar, kr			
1938/39	1945/46	1946/47	1947/48	1938/39	1945/46	1946/47	1947/48
11·57	18·75	18·75	18·75	3·19	5·18	5·18	5·18
14·02	22·50	22·50	22·50	3·87	6·21	6·21	6·21
17·76	25—	25—	25—	2·45	3·45	3·45	3·45
20·47	34·25	36—	36—	1·49	1·88	1·98	1·98
12·77	19—	19—	19—	2·82	4·20	4·20	4·20
33—	49·11	50—	50—	0·26	0·83	0·85	0·85
19—	35—	35—	35—	0·15	0·60	0·60	0·60
				14·23	22·35	22·47	22·47
				0·15	0·24	0·24	0·24

Tabell 11. Värdeberäkning för foder till äggproduktion utanför jordbruket.

	1938/39	1945/46	1946/47	1947/48
Beräknad äggproduktion utanför jordbruket, ton	7 600	12 940	14 980	16 640
Beräknat näringsbehov i fe pr kg ägg (inkl. behovet för rekrytering)	6.7	6.7	6.7	6.7
Totalt näringsbehov, 1 000-tal fe	50 920	86 698	100 366	111 488
Inköpta fodermedel i procent av total foderförbrukning ..	80	80	80	80
Inköpta fodermedel i 1 000-tal fe	40 736	69 358	80 293	89 190
Pris pr fe enligt tabell 10, kr	0.15	0.24	0.24	0.24
Kostnader för inköpta fodermedel, milj. kr	6.11	16.65	19.27	21.41
Tillkommer foderbenmjöl, g pr fe köpfoder	2	2	2	2
Tillkommer fodertran, g pr fe köpfoder	2.5	4	4	4
Kvantitet:				
foderbenmjöl, ton	81	139	161	178
fodertran, ton	102	277	321	357
Pris pr ton:				
foderbenmjöl, kr	220:—	335:—	330:—	325:—
fodertran, kr	656:—	3 180:—	3 040:—	3 000:—
Kostnad, milj. kr:				
foderbenmjöl	0.02	0.05	0.05	0.06
fodertran	0.07	0.88	0.98	1.07
Totalt	0.09	0.93	1.03	1.13
Totalt kostnad (foder + foderbenmjöl + fodertran)	6.20	17.58	20.30	22.54

Tabell 12. Sammandrag för köpfoder. Milj. kronor.

	1938/39	1945/46	1946/47	1947/48
Kraftfoder	90.53	111.23	127.50	112.87
Fodercellulosa	—	5.80	1.14	—
Fabriksavfall	7.67	8.70	8.55	9.87
Animaliskt foder	4.58	19.56	19.74	19.65
Återinköpt fodersäd	—	1.05	1.80	—
Summa	102.78	146.34	158.23	141.89
Index	100.0	142.4	154.0	138.1
Avgår kostnader för hönsfoder enl. tab. 11	6.20	17.58	20.30	22.54
Nettosumma	96.58	128.76	137.93	119.35
Index	100.0	133.3	142.8	123.6

jordbruket har beräknats under förutsättning av ett totalfoderbehov av 6,7 fe pr kg ägg (inklusive näringsbehov för kycklinguppfödning till rekrytering). Totalfoderbehovet har enligt det föregående reducerats med 20 % och med den reducerade foderenhetsförbrukningen som utgångspunkt har köpfodrets värde beräknats. I tabell 11 redovisas även en beräkning av värdet å mineralfoder (räknat som foderbenmjöl) och vitaminpreparat (räknat som fodertran), som kan beräknas ha använts av äggproducenter utanför jordbruket. Mängden foderbenmjöl pr fe har hållits konstant, under det att den under krigsåren förbättrade vitaminförsörjningen beaktats. Vid bedömandet av antalet gram tran pr fe i basåret respektive under senare år har tagits hän-

syn till storleken av den verkliga försäljningen av vitaminpreparat (tran, deltafor m. m.) under basåret i jämförelse med senare år.

I tabell 12 ha totalkostnaderna för allt köpfoder reducerats för de ovan beräknade kostnaderna för inköpta fodermedel till äggproduktion utanför jordbruket.

4. Maskiner och redskap.

Allt sedan beräkningarnas början ha kostnaderna för maskiner och redskap i dessa kalkyler erhållits på så sätt, att en viss för basåret fixerad kostnad uppräknats med hjälp av ett index, som registrerat förändringarna i priserna på maskiner och reservdelar. Principen har sålunda varit, att kostnaderna beräknats efter prisläget resp. år, medan däremot ingen hänsyn tagits till volymförändringarna. Resultaten enligt denna hittills använda beräkningsmetod äro följande:

Maskinkostnader enligt hittills tillämpad beräkningsmetod.

	1938/39	1945/46	1946/47	1947/48
Milj. kr	72·8	107·8	107·8	107·8
Index	100·0	148·1	148·1	148·1

De av Kungl. Maj:t tillkallade sakkunniga för utredning rörande rationaliseringens inverkan på jordbrukets arbetskostnader m. m. ha som förut omnämnts i en till livsmedelskommissionen överlämnad skrivelse bl. a. anfört, att ett beaktande i kalkylen av den följdverkan av jordbrukets rationalisering, som minskningen av dess arbetskraftsvolym utgör, förutsätter, att även kostnaderna för rationaliseringen till fullo medräknas i kalkylen. Detta obestriddliga samband framhåver givetvis vikten av att beakta icke blott den kostnadsstegring, som berott på prishöjningarna å jordbrukets maskiner och redskap, utan även den kostnadsstegring, som är en följd av ökad maskin-användning. Ifrågavarande kostnadsförändringar ha av förenämnda sakkunniga gjorts till föremål för särskilda utredningar, som emellertid ännu ej avslutats. Med stöd av hittills gjorda undersökningar ha de sakkunniga emellertid som preliminär siffra för maskinkostnaderna under år 1947/48 angivit 130 milj. kr. Denna siffra bygger bland annat på en genomsnittlig 15-årig varaktighet för maskinerna samt avskrivning å återanskaffningsvärdet, och anföres i sammandragstabellen över jordbrukets kostnader vid sidan av kostnaderna enligt hittillsvarande beräkningsgrunder.

5. Traktorkostnader.

När LK-delegationen våren 1946 utförde kalkylen över jordbrukets traktorkostnader gjordes noggranna överbäganden beträffande gengasdriftens avveckling och inverkan härav på jordbrukets traktorkostnader. Sedan dess har ingenting inträffat, som synes kunna föranleda någon ändring av de beräkningar, vilka vid nämnda tillfälle framlades. Avvecklingen av gengasdriften torde nämligen i den mån detta kan bedömas, ha fortgått enligt de gjorda antagandena. Samtliga beräkningar i anslutning till övergången från gengas- till oljedrift finnas redovisade i förra årets vårkalkyl (Kungl. Maj:ts prop. nr 267/1946). De åsyftade beräkningarna gälla bl. a. kostnaderna för omställning från gengasdrift till oljedrift, vilka fördelats på åren 1945/46, 1946/47 och 1947/48. Här skall blott ytterligare anföras, att gengasdriften kalkylmässigt sett betraktats såsom avvecklad i och med utgången av året 1946/47.

Antal traktorer och traktorbeståndets fördelning.

I följande översikt angives antalet traktorer och fördelningen av dessa.

	1938/39	1943/44	1944/45	1945/46	1946/47	1947/48
Oljedrivna tunga traktorer	8 900	—	—	1 1 000	11 150	} 28 500
» lätta »	8 900	4 900	3 870	1 8 900	11 150	
Gengasdrivna tunga »	—	10 000	10 000	10 000	1 000	—
» lätta »	—	5 100	6 130	2 100	1 000	—
Dragbilar	4 000	3 500	3 500	3 500	3 500	3 500
Summa	21 800	23 500	23 500	25 500	27 800	32 000

Siffrorna i tablan för åren 1943/44—1946/47 äro oförändrade i jämförelse med värkalkylen 1946. Det må här erinras om, att den ökning av antalet traktorer för år 1946/47, som förutsattes vid förra beräkningstillfället, grundades på olika traktorinventeringar, vilka visade, att redan det befintliga beståndet av traktorer möjliggjorde att det i drift varande antalet traktorer under produktionsårets senare del uppginge till 27 800. Det förutsattes emellertid, att 2 000 st. oljedrivna traktorer skulle komma i bruk först under senare delen av produktionsåret. För år 1947/48 har nu gjorts en uppskattning av antalet traktorer med stöd av en undersökning verkställd av Sveriges lantbruksförbund beträffande det antal traktorer, som blivit försålda till jordbruket under år 1946. Det redovisade antalet försålda nya jordbruks-traktorer under år 1946 uppgår till 3 891 (vari alltså icke ingår eventuella anskaffningar av s. k. dragbilar). Inköpen av traktorer under år 1947 kan ännu svårigen bedömas. Från skilda traktorfirmor meddelas emellertid, att jordbrukarnas efterfrågan är mycket livlig och att försäljningen under år 1947 kan komma att avsevärt överstiga 1946 års försäljning, om importen och/eller den inhemska tillverkningen kan ökas. Vid bedömandet av antalet i drift varande traktorer får hänsyn icke tagas endast till inköpen utan även till den avgång av äldre traktorer, som kan äga rum. Enligt tillgängliga uppgifter förekommer utrangering av traktorer för närvarande endast i ringa omfattning på grund av det rådande bristläget. Om tillförseln av traktorer åter blir rikligare, kommer utrangeringen av äldre traktorer att öka i omfattning. Med hänsyn till den rådande osäkerheten i fråga om traktordriftens utökning under år 1947 har för produktionsåret 1947/48 tills vidare försiktigt räknats med en utökning av traktorbeståndet motsvarande 4 200 traktorer.

Antalet traktortimmar.

Under krigsåren beräknades antalet driftstimmar per år för oljedrivna traktorer med ledning av tilldelningen av brännolja. Fr. o. m. produktionsåret 1945/46 har räknats med 600 driftstimmar per år i genomsnitt för samtliga helårsanvända traktorer samt 180 timmar för dragbilar.

Totala antalet traktortimmar har enligt angivna förutsättningar beräknats till följande i tusental timmar.

	1938/39	1943/44	1944/45	1945/46	1946/47	1947/48
Oljedrivna tunga traktorer	4 005·0	—	—	300·0	6 690·0	} 17 100·0
» lätta »	4 005·0	1 168·1	1 261·8	5 040·0	6 690·0	
Gengasdrivna tunga »	—	6 000·0	6 000·0	6 000·0	600·0	—
» lätta »	—	3 060·0	3 678·0	1 260·0	600·0	—
Dragbilar	900·0	630·0	630·0	630·0	630·0	630·0
Summa	8 910·0	10 858·1	11 569·8	13 230·0	15 210·0	17 730·0
Index	100·0	121·9	129·9	148·5	170·7	199·0

Antalet traktortimmar ökas enligt gjorda antaganden med 2,52 milj. från år 1946/47 till 1947/48.

¹ Av de oljedrivna traktorerna beräknas 2 000 st. hava en genomsnittlig användningstid om blott 300 timmar, enär de ansetts ha varit i bruk endast under halva året 1945/46.

*Avskrivningskostnader.**a. Gengasaggregat.*

Avskrivningskostnaderna för gengasaggregat ha införts i sammandragstabellen (tabell 16) med samma belopp som enligt vårkalkylen 1946. Vid upprättandet av denna kalkyl avslutades beräkningen av avskrivningskostnader för gengasaggregat, varvid icke avskrivet belopp i sin helhet påfördes året 1946/47. För år 1947/48 kan sålunda icke räknas med några avskrivningskostnader för gengasaggregat.

b. Traktorer.

Avskrivningskostnaderna för traktorer ha för året 1947/48 beräknats i enlighet med principer, som förordats av sakkunniga för utredning rörande rationaliseringens inverkan på jordbrukets arbetskostnader m. m.

I tabell 13 redovisas en avskrivningsberäkning baserad på återanskaffningsvärden vid 15-årig avskrivningstid. Med anledning av att tidigare åberopade sakkunniga ansett, att avskrivnings- och underhållskostnader för såväl traktorer som övriga maskiner och redskap inom jordbruket framdeles skulle sammanslås i en post samt tillämpat 15-årig avskrivning i de beräkningar, som ligga till grund för tidigare angivna uppskattade kostnadssumma för maskiner och redskap år 1947/48, har delegationen nämligen funnit lämpligt att räkna med en 15-årig varaktighet.

Beräkningsmetodiken framgår i stort sett av tabellen, varför här endast lämnas korta kommentarer. Kol. 1 upptager årliga värdesummor för inköp av traktorer till det svenska jordbruket beräknade i 1938 års prisnivå. Värdena före år 1929 äro uppskattade. Värdesiffrorna från och med år 1929 hänföra sig till undersökningar, utförda inom Sveriges lantbruksförbund genom inhämtande av uppgifter från såvitt känt samtliga tillverkare och importörer av traktorer. Kol. 2 redovisar den ackumulerade inköpsvolymen för det antal inköpsår, vars inköp bör ligga till grund för avskrivningsberäkningen under ett visst år. I kol. 3 erhålles genom division med det tal, som anger avskrivningsperiodens längd, den årliga avskrivningen uttryckt i 1938 års prisnivå. Genom omräkning av så erhållna avskrivningsvärden medelst prisindex i kol. 4 (1938 = 100) erhålles återanskaffningsvärdet för medelvolymen enligt kol. 5, vilket värde är analogt med avskrivningskostnaden å återanskaffningsvärdet.

Då man i detta fall övergår från ett beräkningssystem, där man vid fastställandet av den årliga avskrivningskostnaden bl. a. räknat med helt andra avskrivningskostnader vid gengasdrift än vid oljedrift, till ett annat beräkningssystem, baserat på inköpen under olika år, synes det vara erforderligt att taga hänsyn till förekommande skillnad i de avskrivningsbelopp, som räknats med i den hittillsvarande kalkylen och de belopp, som erhålles enligt nu tillämpat avskrivningsförfarande. I princip bör förfaras så, att om den hittillsvarande kalkylen givit större avskrivningssummor än den kalkyl, till vilken beräkningarna nu skola anknytas, så bör differensbeloppet frändragas det icke avskrivna traktorbestånd, på vilket avskrivningarna beräknas i fortsättningen. Om å andra sidan det hittills tillämpade avskrivningsförfarandet medfört mindre avskrivningsbelopp än som erhålles enligt det nya systemet, så bör justering företagas i motsatt riktning. En jämförelse mellan avskrivningsbeloppens storlek enligt de båda metoderna bör göras vid samma prisnivå. I följande översikt angivas *dels* avskrivningskostnaderna vid 15-årig avskrivning enligt tab. 13 vid 1938 års prisnivå, *dels* avskrivningskostnader för traktorer enligt den hittillsvarande kalkylen under olika år omräknade till 1938 års prisnivå.

	Årlig avskrivningskostnad	
	enligt tabell 13 i 1938 års prisnivå	enligt kostnads- kalkylen i 1938 års prisnivå
1938/39	4·86	5·89
1939/40	6·29	6·21
1940/41	6·82	6·20
1941/42	6·83	7·86
1942/43	6·94	9·44
1943/44	6·96	8·65
1944/45	7·26	8·34
1945/46	7·31	8·14
1946/47	8·51	6·81
Summa	61·78	67·54

Enligt sammanställningen ovan har enligt hittills tillämpad kostnadskalkyl under åren 1938/39—1946/47 avskrivits 67,54 milj. kr å traktorer räknat i 1938 års prisnivå, under det att det avskrivningsförfarande, som skulle tillämpas i fortsättningen, för samma tid ger en avskrivningssumma av 61,78 milj. kr, likaledes vid 1938 års prisnivå. Differensen är 5,76 milj. kr, som sålunda bör bortföras från det restvärde, å vilket avskrivningskostnaderna skola beräknas fr. o. m. 1947/48 enligt det nya systemet. Detta har skett i tab. 13 nämligen genom att inköpssumman för år 1947, 25 673 milj. kr i 1938 års prisnivå har minskats med ovannämnda belopp av 5,76 milj. kr. Avskrivningarna bli härigenom under de närmaste 15 åren sammanlagt 5,76 milj. kr mindre än de eljest skulle blivit.

Tabell 13. Beräkning av årliga avskrivningsbelopp för traktorer vid 15-årig avskrivning räknad å återanskaffningsvärdet. Samtliga värdesummor i tusental kronor.

Å r	Årets in- köpsvolym vid 1938 års prisnivå	Akkumulerad inköpsvolym för senaste 15 åren	Medelvolum för senaste 15 åren (kol. 2 div. m. 15)	Prisindex med 1938 = 100	Återanskaffnings- värdet för medelvolumen (kol. 3 x kol. 4 100)
	1	2	3	4	5
1924	2 000				
1925	2 000				
1926	2 000				
1927	2 000				
1928	2 000				
1929	2 430				
1930	2 762			1929/30 96·7	
1931	2 514			30/31 94·7	
1932	1 820			31/32 90·6	
1933	1 358			32/33 88·7	
1934	2 501			33/34 91·9	
1935	4 431			34/35 95·4	
1936	8 191			35/36 95·2	
1937	15 976			36/37 97·8	
1938	20 971			37/38 99·6	
1939	23 440	72 954	4 864	38/39 101·8	1938/39 4 927
1940	9 879	94 394	6 293	39/40 110·7	39/40 6 966
1941	2 111	102 273	6 818	40/41 119·2	40/41 8 127
1942	3 696	102 384	6 826	41/42 121·2	41/42 8 273
1943	2 271	104 080	6 939	42/43 121·2	42/43 8 410
1944	6 956	104 351	6 957	43/44 137·0	43/44 9 531
1945	3 563	108 877	7 258	44/45 144·9	44/45 10 517
1946	20 560	109 678	7 312	45/46 144·9	45/46 10 595
1947	¹ (19 913)	127 724	8 515	46/47 144·9	46/47 12 338
		(145 817)	(9 721)	47/48 144·9	47/48 (14 086)

¹ 1946 års inköpssumma ökad med 25 %. Härifrån har enligt vad anförts i texten avdragits ett belopp av 5·76 milj. kr.

Underhållskostnader för traktorer och gengasaggregat.

Underhållskostnaderna per driftstimme för traktorer och gengasaggregat angivas i tab. 14. Kostnaderna för reservdelar äro oförändrade per timme jämfört med förra vårkalkylen. På grund av övergången till oljedrift ha de beräknade kostnaderna för underhåll åren 1946/47 och 1947/48 blivit avsevärt lägre än för år 1945/46.

Tabell 14. Underhållskostnader för traktorer och gengasaggregat.*a) Traktorer.*

Produktionsår	Vid oljedrift		Vid gengasdrift		Summa kronor
	Reservdelar öre/tim.	Reparationskostnader öre/tim.	Reservdelar öre/tim.	Reparationskostnader öre/tim.	
1938/39	13·3	16·3	—	—	2 655 180
1939/40	14·7	18·6	—	—	3 363 300
1940/41	18·7	20·7	47·3	52·2	3 250 453
1941/42	21·3	23·0	53·7	58·1	7 744 790
1942/43	23·0	23·0	58·0	58·0	10 026 600
1943/44	23·9	23·3	60·1	58·9	11 630 103
1944/45	23·9	27·4	60·1	69·1	13 474 469
1945/46	23·9	29·2	60·1	73·7	12 883 950
1946/47	23·9	31·5	60·1	79·4	9 435 540
1947/48	23·9	31·5	.	.	9 822 420

b) Gengasaggregat.

Produktionsår	Reservdelar öre/tim.	Reparationskostnader öre/tim.	Summa kronor
1938/39	—	—	—
1939/40	—	—	—
1940/41	10·2	11·3	243 810
1941/42	11·6	12·5	1 282 120
1942/43	12·5	12·5	1 920 000
1943/44	13·0	12·7	2 328 420
1944/45	13·0	14·9	2 728 620
1945/46	13·0	15·3	2 054 580
1946/47	13·0	15·3	339 600
1947/48	.	.	—

*Driv- och smörjmedelskostnader.**Översikt över prisutvecklingen.*

När vårkalkylen 1946 upprättades hade ställts i utsikt en prissänkning med 1 öre/lit för motyl 25 fr. o. m. den $\frac{1}{4}$ 1946. Priset var tidigare 43 öre/lit i O-zon. I kostnadsberäkningen för traktorer tillämpades sålunda fr. o. m. den $\frac{1}{4}$ ett bensinpris av 42 öre/lit + en uppskattad genomsnittlig fraktkostnad (zontillägg) av 1,75 öre/lit, som lägges till priset i O-zon för samtliga brännoljor. Den vid upprättandet av vårkalkylen bebadade prissänkningen fr. o. m. den $\frac{1}{4}$ inträffade emellertid redan den $\frac{11}{3}$. Dessutom sänktes priset med 2 öre, medan det i kalkylen endast räknas med 1 öres prissänkning.

Senare har ytterligare en prissänkning inträffat fr. o. m. den $\frac{18}{7}$ 1946. Vid detta tillfälle sänktes priserna på såväl motyl 25 som motorfotogen, motor-

brännolja och skifferfotogen — i samtliga fall med 1 öre/lit. Ytterligare har fr. o. m. den $\frac{1}{1}$ 1947 priset på motyl 25 sänkts med 3 öre/lit.

Prisutvecklingen för motorbrännoljor under produktionsåret 1945/46 samt 1946/47 har sammanfattats i följande översikt, där samtliga priser inkludera zontillägg och sålunda motsvara de priser, som jordbrukarna genomsnittligt kunna anses ha fått betala (öre/lit).

	Sept. 1945 ¹	$\frac{1}{10}-\frac{30}{11}$ 1945 ¹	$\frac{1}{12}-\frac{31}{12}$ 1945 ¹	$\frac{1}{1}-\frac{22}{1}$ 1946 ¹	$\frac{23}{1}-\frac{10}{3}$ 1946 ²	$\frac{11}{3}-\frac{17}{7}$ 1946 ²	$\frac{18}{7}-\frac{31}{12}$ 1946 ²	$\frac{1}{1}$ 1947- t. v. ²
Motorfotogen.....	105	63	28	19	17.75	17.75	16.75	16.75
Motorbrännolja	38	—	25	18	16.75	16.75	15.75	15.75
Motyl 25	105	83	83	46	44.75	42.75	41.75	38.75
Skifferfotogen	105	63	28	19	17.75	17.75	16.75	16.75

Kostnadsberäkning för 1945/46.

a. Förutsatt totalförbrukning av brännolja.

Vid en driftstid av 600 tim. för oljedriven traktor och 180 tim. för dragbilar erhålles följande förbrukning av brännoljor 1945/46.

Årligen pr traktor:	$7 \times 600 = 4\,200$	lit.
» » dragbil:	$5 \times 180 = 900$	»
» till 9 900 traktorer ³		37 380 m ³
» » 3 500 dragbilar		3 150 »
		40 530 m ³
	Avrundat	40 500 »

b. Förbrukning och kostnader under olika pristerminer.

Livsmedelskommissionens planläggningsbyrå har lämnat uppgifter om den ungefärliga förbrukningen av brännolja under tiden $\frac{1}{9}-\frac{24}{11}$ 1945. Under denna tidsperiod inträffade emellertid prissänkning den $\frac{1}{10}$. Totalkvantiteten under tiden $\frac{1}{9}-\frac{24}{11}$ har fördelats med $\frac{2}{5}$ på september och $\frac{3}{5}$ på tiden $\frac{1}{10}-\frac{4}{11}$. Den under december månad uttagna kvantiteten måste vara obetydlig. Då uppgifter om kvantiteter saknas, har denna förbrukning försumrats eller rättare sagt överflyttats på de följande månaderna.

Tilldelningen under tiden $\frac{1}{9}-\frac{24}{11}$ 1945 var enligt livsmedelskommissionens planläggningsbyrå:

Motorbrännolja	28 680	lit.
Motorfotogen	1 385 462	»
Motyl 25	3 544 195	»
Skifferfotogen	916 844	»
Summa	5 875 181	lit. = 5 875 m ³

¹ De angivna priserna inkludera som vanligt beräknade fraktkostnader om 3 öre/lit. i genomsnitt.

² Zontillägen för fraktkostnader äro fr. o. m. den $\frac{23}{1}$ 1946 sänkta. Efter sänkningen beräknas de genomsnittliga zontillägen till 1.75 öre/lit.

³ Varav 2 000 st. beräknas bli använda blott 300 timmar pr traktor.

Fördelningen på olika tidsperioder har enligt angivna grunder utförts sålunda:

September 1945:

				Milj. kr
Motorbrännolja	29 m ³	à 38·00 öre/lit.		0·01
Motorfotogen	554 »	» 105·00 »	»	0·58
Motyl 25	1 418 »	» 105·00 »	»	1·49
Skifferfotogen	367 »	» 105·00 »	»	0·39
	2 368 m ³			

¹/₁₀—²⁴/₁₁ 1945:

Motorbrännolja	—			—
Motorfotogen	831 m ³	à 63·00 öre/lit.		0·52
Motyl 25	2 126 »	» 83·00 »	»	1·76
Skifferfotogen	550 »	» 63·00 »	»	0·35
	3 507 m ³			

²⁵/₁₁ 1945—²²/₁ 1946:

Försummas	—			—
-----------	---	--	--	---

²³/₁—¹⁰/₃ 1946:

Motorbrännolja och motorfotogen	6 720 m ³	à 17·25 öre/lit.		1·16
Motyl 25	520 »	» 44·75 »	»	0·23
	7 240 m ³			

¹¹/₃—¹⁷/₇ 1946:

Motorbrännolja och motorfotogen	18 835 m ³	à 17·25 öre/lit.		3·25
Motyl 25	1 470 »	» 42·75 »	»	0·63
	20 305 m ³			

¹⁸/₇—³¹/₈ 1946:

Motorbrännolja och motorfotogen	6 570 m ³	à 16·25 öre/lit.		1·07
Motyl 25	510 »	» 41·75 »	»	0·21
	7 080 m ³			

Totalsumma för brännolja 40 500 m³ 11·65

Årskostnad för gengasved 396 hl/traktor à 3·00 kr/hl 14·37

Smörjolja, 0·22 kg/traktortimme » 2·17 kr/kg 6·32

Summa driv- och smörjmedel 32·34

*År 1946/47.**a. Priser.*

För år 1946/47 har räknats med de priser på brännoljor, som angivits i en föregående översikt. Av översikten framgår, att prisändring under produktionsåret inträtt för bensin den ¹/₁ 1947. För övriga brännoljor däremot åro priserna oförändrade fr. o. m. den ¹⁸/₇ 1946. Ifråga om bensin har räknats med att ¹/₃ av årskvantiteten inköpts under tiden ¹/₉—³¹/₁₂ till priset 41,75 öre/lit., medan resten (²/₃) beräknas bli inköpt efter prissänkningen den ¹/₁ 1947.

b. *Förutsatt totalförbrukning av brännolja.*

Årligen pr traktor:	7 × 600 = 4 200 lit.	
» » dragbil:	5 × 180 = 900 »	
» till 22 300 traktorer		93 660 m ³
» » 3 500 dragbilar		3 150 »
		96 810 m ³

Avrundat 96 800 »

Av den totala mängden brännolja har räknats med att 5 350 m³ är bensin¹ samt resten motorfotogen och motorbrännolja.

c. *Kostnader.*

	Milj. kr
1 750 m ³ motyl à 41·75 öre/lit.	0·73
3·600 » » » 38·75 » »	1·40
91 450 » motorfotogen och motorbrännolja à 16·55 ² öre/lit.	15·13
Årskostnad för gengasved, 396 hl/traktor à 3·00 kr/hl.	2·38
Smörjolja 0·30 kg/traktortimme à 1·60 kr/kg.	7·30
Summa	26·94

År 1947/48.

a. *Priser.*

För år 1947/48 har räknats med de priser på brännoljor som återfinnas i en tidigare översikt.

b. *Förutsatt totalförbrukning av brännolja.*

Årligen pr traktor:	7 × 600 = 4 200 lit.	
» » dragbil:	5 × 180 = 900 »	
» till 28 500 traktorer		119 700 m ³
» » 3 500 dragbilar		3 150 »
		122 850 m ³

c. *Kostnader.*

	Milj. kr
6 000 ³ m ³ motyl à 38·75 öre/lit.	2·33
116 850 » motorfotogen och motorbrännolja à 16·55 ² öre/lit.	19·34
Smörjolja, 0·30 kg/traktortimme × 17 730 000 tim. à 1·60 kr/kg.	8·51
Summa	30·18

Tab. 15. *Priser på smörjolja, motorfotogen och gengasved åren 1938/39—1947/48.*

Produktionsår	Smörjolja, kr pr kg	Motorfotogen			Pris pr hl gengasved, kr	Kostnad för den mängd gen- gasved ⁴ , som motsvarar 1 liter motor- fotogen, öre
		Pris utan zontillägg, öre pr liter	Zontillägg, öre pr liter	Pris inkl. zontillägg, öre pr liter		
1938/39	0·68	11·7	3·0	14·7	—	—
1939/40	0·90	16·4	3·0	19·4	—	—
1940/41	1·82	38·2	3·0	41·2	1·80	13·9
1941/42	1·84	61·7	3·0	64·7	1·80	13·9
1942/43	2·54	117·0	3·0	120·0	3·10	23·9
1943/44	2·63	102·0	3·0	105·0	3·10	23·9
1944/45	3·10	102·0	3·0	105·0	3·00	23·1
1945/46	2·17	31·3	⁵ 2·24	33·54	3·00	23·1
1946/47	1·60	15·0	1·75	16·75	3·00	23·1
1947/48	1·60	15·0	1·75	16·75	·	·

¹ 3 150 m³ till dragbilar samt 2 200 m³ till startbensin (100 liter per traktor).² Vägt pris: 0·20 × motorbrännolja + 0·80 × motorfotogen.³ 3 150 m³ till dragbilar samt 2 850 m³ till startbensin (100 liter per traktor).⁴ 0·077 hl.⁵ ¹/₉ 1945—²²/₁ 1946 = 3 öre. ²³/₁ 1946—⁸¹/₈ 1946 = 1·75 öre.

Tabell 16. Sammandrag av kostnader för traktorer.

	1938/39	1945/46	1946/47	1947/48
Underhållskostnader för traktorer:				
Oljedrivna traktorer.....	2·66	3·17	7·76	9·82
Gengasdrivna traktorer	—	9·71	1·67	—
Kostnader för gengasaggregat:				
Avskrivningskostnader.....	—	3·88	2·58	—
Underhållskostnader	—	2·10	0·86	—
Driv- och smörjmedelskostnad	10·31	32·34	26·94	30·18
Kostnader för omställning till oljedrift	—	2·62	6·71	1·30
Summa exkl. amorteringskostnader för traktorer ..	12·97	53·82	46·02	41·30
Avskrivningskostnader	5·97	11·79	9·87	14·09
Totalkostnad för traktorer	18·94	65·61	55·89	55·39
Index.....	100·0	346·4	295·1	292·4

6. Diverse kostnader.

I tabell 17 lämnas en översikt över kostnadsutvecklingen. Vissa betydande justeringar av de våren 1946 framlagda kalkylerna ha nu fått företagas.

Den mest betydande justeringen gäller kostnader för *mjölk/frakter* produktionsåret 1946/47. I vårkalkylen räknades med att den beslutade sänkningen av taxorna för lastbilstransporter skulle komma att verka sänkande på transportkostnaderna för mjölk redan under året 1945/46. Sänkningen förutsattes visserligen ske långsamt, eftersom ersättningarna för mjölktransporter redan förut varit förhållandevis låga och till stor del bundna genom avtal. Det förutsattes sålunda, att fraktkostnaderna pr ton mjölk genomsnittligt skulle sjunka med 10 % från och med 1 mars 1946, och för hela produktionsåret 1945/46 räknades med en genomsnittlig sänkning av fraktkostnaderna pr ton med 5 %. Sedan statistik nu föreligger t. o. m. november månad 1946 har det emellertid visat sig, att den i förra vårkalkylen förutsatta kostnadssänkningen icke inträffat.

För produktionsåret 1945/46 räknades i den förra vårkalkylen med en kostnadssumma av 47·1 milj. kr. Den definitiva kostnadssumman uppgår för detta år till 48·7 milj. kr. För året 1946/47 har däremot skillnaden gentemot förra vårkalkylen blivit större. Den då beräknade kostnaden uppgick till 46,6 milj. kr medan kostnaden nu beräknats till 52,7 milj. kr. För året 1947/48 har räknats med samma fraktkostnad pr ton som under året 1946/47. På grund av ökade kvantiteter skulle emellertid kostnadssumman enligt beräkningarna stiga till 54,0 milj. kr 1947/48.

Kostnaderna för *skördegarn* ha vad priserna beträffar beräknats i enlighet med vad som anförts i texten till vårkalkylen 1946,¹ d. v. s. hänsyn har tagits till antalet sträckmeter pr kg skördegarn av papper under olika år vid beräkandet av genomsnittligt pris pr kg. Priset på pappersskördegarn har på så sätt omräknats till att motsvara sisalgarn som förekommer i basåret.

Emellertid har nu även undersökts, huruvida anledning finnes att ändra den kvantitet, som ligger till grund för kostnadsberäkningen. I basåret hade räknats med en kvantitet av 4 000 ton sisalgarn. En undersökning baserad på uppgifter från tillverkarna ger följande förbrukning av skördegarn inom landet omräknat till sisalgarn:

¹ Kungl. Maj:ts prop. nr 267/1946 s. 139—140.

	Sisalgarn	Pappersgarn omr. till sisalgarn	Summa räknat som sisalgarn
	ton	ton ¹	ton
1938.....	4 617	—	4 617
» 39.....	4 484	—	4 484
» 40.....	3 975	—	3 975
» 41.....	3 161	92	3 253
» 42.....	1 454	1 602	3 056
» 43.....	—	4 350	4 350
» 44.....	—	4 397	4 397
» 45.....	—	4 670	4 670
» 46.....	—	5 441	5 441

Det har med anledning av ovanstående ansetts motiverat att höja baskvantiteten till 4 500 ton samt att fr. o. m. produktionsåret 1946/47 höja årskvantiteten till 5 000 ton räknat som sisalgarn. Detta innebär en ökning av kvantiteterna med 12,5 % för år 1938/39 samt med 25 % fr. o. m. 1946/47 i förhållande till den i tidigare beräkningar för basåret 1938/39 tillämpade kvantiteten 4 000 ton.

Kvantitetsökningens inverkan belyses av följande siffror över kostnaden för skördegarn (milj. kr):

	1938/39	1946/47	1947/48
Enligt tidigare tillämpad kvantitet.....	2·55	6·46	6·46
Kvantitetsändring enligt det föregående.	2·87	8·08	8·08

Kostnaderna för *hösalt* beräknades vid förra vårkalkylen sjunka under produktionsåret 1946/47. Med hänsyn till den hittills rådande prisutvecklingen på hösalt kan emellertid nu icke förutsättas någon dylik sänkning. Vid den nu utförda kostnadsberäkningen har därför förfarits på samma sätt som i allmänhet tidigare tillämpats, d. v. s. det senaste kända priset har fått gälla för återstående månader av produktionsåret 1946/47.

Kostnaderna för *AIV-syra* under år 1945/46 ha ökat i jämförelse med vårkalkylen 1946. Denna ökning står i samband med ökad förbrukning. I vårkalkylen 1946 räknades med 6 000 ton, under det att den slutgiltiga kvantiteten uppgått till 7 409 ton. Månadskvantiteter ha multiplicerats med månadspriser, varför beräkningen är i det närmaste exakt. För produktionsåren 1946/47 och 1947/48 har räknats med stigande kvantiteter med anledning av den fortlöpande förändring i kvantiteterna som pågått alltifrån basåret. I följande tablå visas utvecklingen av AIV-syraförbrukningen jämte motsvarande kostnadssummor fr. o. m. år 1938/39.

	Förbrukad kvantitet ton	Pris kr/ton	Värde milj. kr
1938/39	1 051	127·50	0·13
1939/40	1 642	142·50	0·23
1940/41	2 379	145·72	0·35
1941/42	3 695	155·—	0·57
1942/43	4 362	155·—	0·68
1943/44	5 300	155·—	0·82
1944/45	5 500	162·50	0·89
1945/46	7 400	144·60	1·07
1946/47	(8 000)	(129·80)	(1·04)
1947/48	(8 500)	(129·80)	(1·10)

¹ Pappersgarnet omräknat till att motsvara sisalgarn med hänsyn till antal sträckmeter pr kg (335 m/kg för sisalgarn och 280 m/kg för pappersgarn t. o. m. 1945, sedan 308 m/kg för pappersgarn) genom multiplikation med faktorn $\frac{280}{335}$.

Kostnaderna för *betningsmedel* äro oförändrade.

Kostnaderna för *elkraft* ha icke kunnat justeras, enär tillförlitligt underlag för nya beräkningar ännu icke kunnat anskaffas. Kostnadsposten i fråga skall, enligt vad delegationen erfarit, undersökas av den kommitté, som handhar utredningen om rationaliseringens inverkan på jordbrukets arbetskostnader m. m. Det får vid bedömandet av denna kostnadspost beaktas, att de ökade kostnaderna för elkraft i viss mån ersätta kostnader för lys- och brännolja, som samtidigt med den ökade elektrifieringen minska. Dessa kostnader äro ej medtagna i kalkylen.

Kostnaderna för *hästskor* och *hästskosöm* ha prövats med hjälp av uppgifter i industri- och handelsstatistiken om tillverkning, import och export. Undersökningen redovisas i följande sammanställningar. De hittillsvarande kalkylresultaten synas stämma väl överens med verkligheten i fråga om hästskor. Beträffande hästskosöm och hakar däremot visar det sig, att den i kalkylen tillämpade baskvantiteten är för låg. Detta torde i viss mån kunna förklaras genom den ökade användningen av s. k. kilhakar under senare år. Med anledning av de siffror, som redovisas nedan, har det ansetts befogat att höja den i kalkylen ingående kvantiteten med 30 %. Siffrorna enligt sammanställningen tyda på att en ännu starkare ökning av kvantiteterna borde företagas. Då emellertid de speciellt höga siffrorna för åren 1943 och 1944 kunna bero på omständigheter, som icke hunnit närmare undersökas, har kvantitetsökningen i kalkylen uppskattningsvis begränsats till 30 %. Inverkan härav å kostnaderna för hästskosöm belyses av följande översikt (milj. kr):

	1945/46	1946/47	1947/48
Enligt tidigare tillämpad kvantitet.....	2·03	1·96	1·93
Vid en med 30 % ökad kvantitet.....	2·64	2·55	2·51

Som synes av kostnadssummorna, har prissänkning ägt rum, vilket helt beror på omsättningsskattens slopande. Samma gäller i fråga om priset på hästskor.

Hästskor, hästskosöm och hästskohakar.

Beräknad inhemsk förbrukning, ton

	skor	söm, hakar
1938	(0·61) 2 269	(1·58) 1 062
1939	(0·68) 3 240	(1·79) 919
1940	(0·87) 3 810	(2·15) 1 780
1941	(0·93) 3 499	(2·26) 1 024
1942	(0·93) 3 348	(2·26) 904
1943	(0·94) 3 869	(2·26) 2 347
1944	(0·94) 4 111	(2·26) 1 649

Anm. Siffrorna inom parentes = pris i öre pr kg.

Beräknad kostnad enl. förbrukarpriser,
milj. kr

Enl. kalkylen
milj. kr

	Häst- skor	Hästskosöm o. -hakar	Omräkn. till prod.år	Häst- skor	Hästskosöm o. -hakar	Häst- skor	Hästskosöm o. -hakar
1938	1·38	1·68					
1939	2·20	1·65	38/39	1·93	1·66	2·21	1·46
1940	3·31	3·83	39/40	2·94	3·10	2·98	1·90
1941	3·25	2·31	40/41	3·27	2·82	3·30	1·99
1942	3·11	2·04	41/42	3·16	2·13	3·30	2·03
1943	3·64	5·30	42/43	3·46	4·21	3·36	2·03
1944	3·86	3·73	43/44	3·79	4·25	3·36	2·03

Tabell 17. Diverse kostnader.

	1938/39	1945/46	1946/47	1947/48
	milj. kr	milj. kr	milj. kr	milj. kr
Mjölkrakter	15.70	48.66	52.68	54.02
Övriga frakter:				
Biltransporter	7.13	12.56	12.16	12.16
Järnvägstransporter	5.00	5.60	5.60	5.50
Skördegarn	2.87	6.59	8.08	8.08
Hösalt	0.48	1.26	1.24	1.24
AIV-syra	0.13	1.07	1.04	1.10
Betningsmedel	1.10	1.09	1.09	1.09
Elkraft	39.44	77.09	77.09	77.09
Hästsor	2.21	3.36	3.26	3.22
Hästkosöm	1.46	2.64	2.55	2.51
Silfilter	0.97	1.71	1.65	1.62
Rengöringsmedel	3.11	6.99	8.58	8.58
Torvströ	4.32	5.18	6.64	8.38
Allmänna omkostnader	17.09	26.20	26.20	26.20
Mjölkkontroll	1.91	3.67	4.55	5.22
Summa	102.92	203.57	212.31	216.01
Index	100.0	197.8	206.3	209.9

Kostnaderna för *silfilter* visa en obetydlig sänkning beroende på omsättningskattens bortfall.

Kostnaderna för *rengöringsmedel* beräknas fortlöpande enligt prisindex för kristallsoda. Prisstegring har medfört höjda kostnader under år 1946/47.

Förbrukningen av *torvströ* beräknades till och med produktionsåret 1940/41 till 3 milj. balar per år. År 1941/42 sjönk denna siffra på grund av torvströbrist till ca 2,1 milj. balar och under produktionsåret 1942/43 beräknades enligt livsmedelskommissionens planläggningsbyrå att endast 1,8 milj. balar kunde tillhandahållas. Denna kvantitet har sedan dess fått kvarstå i beräkningarna t. o. m. vårkalkylen 1946. Torvströfabrikernas centralförening hade då verkställt en beräkning över den totala produktionen av torvströ och därvid funnit, att den under produktionsåret 1945/46 för ströändamål disponibla kvantiteten fortfarande torde stanna vid 1,8 milj. balar. Under sommaren 1946 väntades emellertid produktionen av torvströ åter stiga med ca 10—20 % till högst 2,2 milj. balar. I vårkalkylen 1946 räknades med 2,0 milj. balar för år 1946/47. Det har nu visat sig, att denna kvantitet icke kan höjas. För produktionsåret 1947/48 har dock räknats med 2,5 milj. balar, vilket fortfarande ligger 0,5 milj. balar under förkrigskvantiteten. Priserna på torvströ äro höjda under år 1946/47.

Kostnadsposten *allmänna omkostnader* har liksom vid tidigare beräkningar erhållits genom att en uppräknig till rikssiffror gjorts för de allmänna omkostnaderna sådana de redovisas i »Räkenskapsresultat för svenska jordbruk». En mindre justering uppåt har nu gjorts, sedan siffrorna från lantbruksstyrelsens jordbruksekonomiska undersökning äro kända för bokföringsåret 1944/45.

Jordbrukets kostnader för *mjölkkontroll* ha kunnat beräknas definitivt för år 1945/46. Den definitiva kostnadssiffran efter avdrag för bidrag från staten och hushållningssällskapen är 3,67 milj. kr mot 3,23 milj. kr enligt förhandsberäkningarna våren 1946. Ökningen beror på att antalet assistenter, som i vårkalkylen räknades till 1 000, i verkligheten steg till 1 069. För åren 1946/47 och 1947/48 har enligt anvisningar från lantbruksstyrelsen räknats med 1 160 respektive 1 250 assistenter.

7. Ekonomibyggnader.

Kostnaderna för ekonomibyggnader ha beräknats enligt två olika alternativ, nämligen *dels* på samma sätt som tidigare med avskrivning allenast å förkrigsårens värden, *dels* med avskrivningen beräknad efter förändringarna i byggnadskostnaderna (återanskaffningsvärdet). Resultaten av det senare beräkningssättet har i sammandragstabellen införts endast för år 1947/48.

Vid beräkningarna enligt det tidigare förfaringssättet har som förut använts det inom lantbruksförbundet upprättade prisindexet för byggnadskostnader. Sedan fjolårets kalkyl upprättades ha byggnadsarbetarnas löner stigit. Vidare ha prishöjningar inträtt i fråga om trävaror (fr. o. m. juni 1946). Samtidigt ha emellertid vissa smärre prissänkningar inträffat, så att byggnadskostnaderna totalt sett nu beräknats till 0,39 milj. kr lägre belopp för år 1945/46 än enligt fjolårets kalkyl.

För produktionsåret 1946/47 räknades i kalkylen 1946 efter samråd med priskontrollnämnden med prissänkning för vissa byggnadsmaterialier. Sålunda förutsattes prisindex under år 1946/47 sjunka till 50 % över basårets indexläge för följande byggnadsmaterialier: papp, träimpregneringsmedel, rödfärg, zinkvitt och linolja. Då förutsatt prissänkning icke inträffat, ha materialkostnaderna tillsammans med höjda arbetslöner till egen och lejd arbetskraft medfört höjning av byggnadskostnaderna år 1946/47 till 110,88 milj. kr (109,21 milj. kr enligt fjolårets kalkyl).

Kostnaderna för siloanläggningar visa också uppgång, vilket helt beror på ökad omfattning av ensilageberedningen.

För produktionsåret 1947/48 har liksom för 4 månader av produktionsåret 1946/47 beaktats den höjning av de rörliga indextilläggen, som enligt ramavtalet träder i kraft fr. o. m. den $\frac{1}{5}$ 1947. Materialkostnaderna ha hållits oförändrade. Höjningen av indextilläggen under hela året 1947/48 medför en mindre höjning av totalkostnaderna för ekonomibyggnader under detta år i jämförelse med år 1946/47.

Resultaten av beräkningarna enligt nu anförda grunder framgå av nedanstående.

Kostnader för ekonomibyggnader enligt hittills tillämpad beräkningsmetod vid avskrivning å förkrigsvärde.

	1938/39	1945/46	¹ 1946/47	¹ 1947/48
Byggnader:				
avskrivning, milj. kr.	44·35	44·35	44·35	44·35
underhåll, » »	40·30	64·73	66·53	67·04
Summa milj. kr	84·65	109·08	110·88	111·39
Siloanläggningar	0·03	0·56	0·58	0·60
Summa milj. kr	84·68	109·64	111·46	111·99
Index 100·0		129·5	131·6	132·3

Införandet av den alternativa beräkningen över byggnadskostnaderna vid avskrivning, beräknad å återanskaffningsvärdet, får ses mot bakgrund av vad i annat sammanhang anförts om att beaktandet i kalkylen av arbetskraftsminskningen förutsätter att även alla kostnadsökningar bli medräknade. I samband med vidtagandet av sådan ändring har det emellertid ansetts motiverat att för beräkningen anlita det index över jordbrukets byggnadskostnader, som upprättats av statens forskningskommitté för lantmannas-

¹ 5 procent förhöjn. av samtliga arbetares dyrtidstillägg fr. o. m. den $\frac{1}{5}$ 1947.

byggnader (SFL) och som nu blivit tillgängligt. Detta specialindex för byggnadskostnader, vid vars upprättande omfattande undersökningar företagits, torde för närvarande utgöra den säkraste mätaren på byggnadskostnadernas utveckling. Nämnade index har samma basperiod (1935—1937) som lantbruksförbundets index. Emellertid är SFL:s index beräknat för kalenderår (månadstal saknas). Vidare är indexberäkningen endast framförd t. o. m. år 1945. Vid tillämpandet av SFL:s indexserie har därför denna sammankopplats med lantbruksförbundets index, varigenom hänsyn kunnat tagas till utvecklingen efter år 1945.

Med perioden 1935—1937 som basperiod i båda serierna visar SFL:s index för ekonomibyggnader (kostnad för grund, överbyggnad och inredning) indextalet 170,7 för år 1945, medan lantbruksförbundets index ger indextalet 181,9. Skillnaden torde främst bero på, dels större arbetskostnadsprocent i lantbruksförbundets index, dels att s. k. egen arbetskraft (lantarbetare tillfälligt sysselsatta i byggnadsarbete) ingår i lantbruksförbundets index. Lantarbetarnas löner ha stigit kraftigare än de enligt byggnadsindustriförbundets löneavtal avlönade arbetarnas. Vidare må anföras, att i SFL:s index tagits hänsyn till ackordslönerna, vilket även kan bidra till olikheter i de båda indexserierna.

Den med hjälp av SFL:s index verkställda alternativa beräkningen ger följande resultat. Som förut anförts ha endast resultaten för år 1947/48 införts i sammandragstabellen över jordbrukets kostnader.

Kostnader för ekonomibyggnader enligt SFL:s index och vid avskrivning å återanskaffningsvärdet.

	1938/39	1945/46	¹ 1946/47	¹ 1947/48
Byggnader:				
avskrivning, milj. kr.	44·35	68·08	69·98	70·52
underhåll, » »	40·30	61·86	63·59	64·08
Summa milj. kr	84·65	129·94	133·57	134·60
Silolanläggningar	0·03	0·56	0·58	0·60
Summa milj. kr	84·68	130·50	134·15	135·20
Index 100·0		154·1	158·4	159·7

8. Grundförbättringar.

Jordbrukets kostnader för grundförbättringar redovisas i nedanstående översikt enligt hittills i kalkylen tillämpad metod. Kostnaderna för åren 1945/46 och 1946/47 äro något högre än enligt föregående års värkalkyl.

	1938/39	1945/46	1946/47	1947/48
Avskrivning, milj. kr.....	3·72	3·72	3·72	3·72
Underhåll, » »	3·82	7·14	7·38	7·38
Summa milj. kr	7·54	10·86	11·10	11·10
Index 100·0		144·0	147·2	147·2

Kostnaderna för grundförbättringar ha emellertid varit föremål för utredning hos de sakkunniga för utredning rörande rationaliseringens inverkan på jordbrukets arbetskostnader m. m. De sakkunniga ha till livsmedelskommissionen överlämnat preliminär utredning beträffande grundförbättringskostnader. De enligt nämnda utredning för åren 1946/47 och 1947/48 erhåll-

¹ 5 % förhöjn. av samtliga arbetares dyrtidstillägg fr. o. m. den ¹/₂ 1947.

na resultaten redovisas i följande översikt, där kostnaderna för år 1938/39 upptagits enligt hittills i kalkylen tillämpad metod.

	1938/39	1946/47	1947/48
Täckdikningskostnader	.	8·35	8 39
Underhåll av större öppna diken ..	.	5·58	5·71
Summa	7·54	13·93	14·10
Avgår statsbidrag	.	0·40	0·40
Nettosumma	7·54	13·53	13·70
Index 100·0		179·4	181·7

I sammandragstabellen över jordbrukets kostnader införas enligt denna beräkning endast resultaten för år 1947/48, enär en ändring av hittills tillämpade principer icke kunna tillämpas för tidigare år.

9. Arbetskostnader.

Beräkningen av arbetskostnaderna har t. o. m. våren 1945 (för produktionsåret 1945/46) baserats dels på ett med 1 % per år minskat antal av lejda arbetare och familjemedlemmar, fördelat på män och kvinnor, olika löneformer samt vissa andra kategorier, och dels på indexberäknade naturlöner (fast kvantitetsbas) samt ur lönestatistiken hämtade kontanta årslöner. Sedermera ha lönekostnaderna ökats dels med belopp, som fixerats vid särskilda överläggningar och som motiverats genom ökningen i de avtalsenliga lönerna och dels med belopp, som beräknats motsvara kostnadsökningen för semesterersättning och förkortad sommararbetstid. Successiva justeringar ha därjämte företagits på grund av prisutvecklingen för naturaförnödenheterna. Härtill har för åren 1946/47 och 1947/48 lagts den procentuella höjning av grundlönen, som enligt ramavtalet skall träda i tillämpning från 1 maj 1947. De på detta sätt erhållna beloppen utgöra:

	1938/39	1939/40	1940/41	1941/42	1942/43
Milj. kr.	793·6	877·7	962·6	1 076·1	1 140·4
Index	100·0	110·6	121·3	135·6	143·7
	1943/44	1944/45	1945/46	1946/47	1947/48
Milj. kr.	1 151·5	1 265·0	1 344·5	1 449·5	1 461·0
Index	145·1	159·4	169·4	182·6	184·1

Genom avskaffandet av statlönesystemet för de kollektivavtalsanslutna lantarbetarna fr. o. m. den 1 november 1945 har ett fullföljande av beräkningarna beträffande arbetskostnaderna enligt de t. o. m. våren 1945 tillämpade principerna, numera blivit omöjligt. Frågan om efter vilka principer arbetskostnaderna istället skola beräknas ha, såsom tidigare nämnts, varit föremål för prövning av de sakkunniga för utredning rörande rationaliseringens inverkan på jordbrukets arbetskostnader m. m. Vad därvid framkommit har av de sakkunniga meddelats i en såsom preliminär betecknad promemoria. De i denna promemoria verkställda beräkningarna bygga på uppgifterna om dels arbetsförbrukningen per ha jordbruksjord vid de räkenskapskontrollerade jordbruken, sådana dessa kunnat justeras genom jämförelse med förhållandena vid samtliga och vid de i den officiella lönestatistiken (enligt socialstyrelsen) deltagande jordbruken, dels storleken av arealen jordbruksjord och dels uppgifterna i lönestatistiken om lönen per timme totalt (kontant och naturaförmåner) för olika yrkeskategorier.

De på nu nämnt sätt verkställda beräkningarna ha visat att minskningen i arbetsförbrukningen under enahanda allmänna förutsättningar, som gällt för

den tidigare kalkylen, utgjort 1,04 % i genomsnitt under perioden 1938/39—1944/45. I detta avseende föreligger sålunda en mycket god överensstämmelse med den minskning av 1 % varmed tidigare räknats. Relativt betydande skillnader ha däremot framkommit beträffande löneutvecklingen. Dessa skillnader förklaras i huvudsak dels genom att utvecklingen av naturlönen inverkat på de tidigare kostnadsberäkningarna annorlunda än på de nu verkställda beräkningarna, dels genom att de belopp, varmed totalkostnaderna efter särskilda förhandlingar fått ökas, icke stått i full relation till de samtida ökningarna i de avtalsbestämda lönerna och dels genom att nu tillgänglig lönestatistik för åren 1943/44 och 1944/45 visar en starkare stegring av de faktiskt betalda lönerna än vad man tidigare haft anledning räkna med. De lönekostnader, som intagits i kalkylen, ha på detta sätt fr. o. m. år 1943/44 varit för låga. De vid de nya beräkningarna funna totala arbetskostnaderna utgöra:

	1938/39	1939/40	1940/41	1941/42	1942/43
Milj. kr.	793·6	841·3	929·1	1 037·5	1 147·2
Index	100·0	106·0	117·1	130·7	144·6
	1943/44	1944/45	1945/46	1946/47	1947/48
Milj. kr.	1 194·0	1 320·0	1 403·2	1 493·5	1 503·7
Index	150·5	166·3	176·8	188·2	189·5

Vid beräkningarna har för basåret 1938/39 använts samma totalsumma, som tidigare varit intagen i jordbrukskalkylen. Kostnaderna för regleringsåret 1946/47 ha justerats med hänsyn till det beslutade tillägget fr. o. m. den 1 maj 1947 av 5 % på grundlönen 70 öre per timme. Kostnaden för regleringsåret 1947/48 innehåller icke någon löneökning härutöver.

Med anledning av att priset på mjölk, som levererats till de hos jordbruket anställda, i kollektivavtalet bestämts till ett lägre pris — 20 öre per liter — än det i kalkylen angivna priset på hemmaförbrukad mjölk (jfr tabell 2), har prisskillnaden upptagits som en tillkommande arbetskostnad. Ökningen av arbetskostnaderna i anledning härav har preliminärt uppskattats till i runt tal 10 milj. kr för år 1946/47. För år 1947/48 har ett lika stort belopp upptagits i kalkylen och arbetskostnadsposten har sålunda angivits till 1 513,7 milj. kr.

10. Kapitalkostnader.

Denna kostnadspost ligger under utredning hos de sakkunniga, som utreda frågan om rationaliseringens inverkan på jordbrukets arbetskostnader m. m. I avvaktan på kommittéradens utredning, ha räntekostnaderna beräknats enligt tidigare tillämpat system.

Beräknade räntekostnader åren 1945/46—1947/48 vid oförändrad kapitalsumma.

		1945/46		1946/47		1947/48	
	Kapital, milj. kr	Ränte- sats	Ränta milj. kr	Ränte- sats	Ränta milj. kr	Ränte- sats	Ränta milj. kr
Lånat kapital:							
inteckningslån .	1 865	3·25	60·60	3·23	60·26	3·23	60·24
övriga lån	680	3·94	26·77	3·92	26·65	3·92	26·66
Eget kapital:							
ej belånat fastig- hetskaptal . . .	1 335	3·75	50·10	3·72	49·66	3·71	49·53
ej belånat drifts- kapital	1 335	4·05	54·11	4·02	53·66	4·01	53·53
Summa	5 215	3·67	191·58	3·65	190·23	3·64	189·96

Kapitalkostnadernas storlek (inklusive beräknade 10 milj. kr kostnader för ökade investeringar under åren 1945/46—1947/48 i jämförelse med basåret 1938/39) framgår av följande sammanställning.

	1938/39	1945/46	1946/47	1947/48
Milj. kr.	202·30	201·58	200·23	199·96
Index	100·0	99·6	99·0	98·8

Tabell 18. Jordbrukets kostnader i sammandrag.

	1938/39 milj. kr	1945/46 milj. kr	1946/47 milj. kr	1947/48 milj. kr	
				I	II
Handelsgödselmedel	65·4	120·6	124·1	126·6	126·6
Utsäde	3·2	4·2	4·2	4·2	4·2
Köpfodermedel	96·6	128·8	137·9	119·4	119·4
Maskiner och redskap	72·8	107·8	107·8	107·8	130·0
Traktorkostnader	18·9	65·6	55·9	55·4	55·4
Diverse kostnader	102·9	203·6	212·3	216·0	216·0
Ekonomibyggnader	84·7	109·6	111·5	112·0	135·2
Grundförbättringar	7·5	10·9	11·1	11·1	13·7
Arbetskostnader	793·6	1 344·5	1 449·5	1 461·0	1 513·7
Kapitalkostnader	202·8	201·6	200·2	200·0	200·0
Summa milj. kr	1 447·9	2 297·2	2 414·5	2 413·5	2 514·2
Index	100·0	158·7	166·8	166·7	173·6

Anm. För åren 1938/39, 1945/46 och 1946/47 redovisas kostnaderna enligt tidigare tillämpade beräkningsgrunder. För år 1947/48 ha kostnaderna i alt. I upptagits enligt tidigare tillämpade beräkningsgrunder utom i fråga om traktorkostnaderna, vilka upptagits enligt nya beräkningsgrunder.

I alt. II ha kostnaderna upptagits enligt nya beräkningsgrunder i fråga om maskiner och redskap, traktorer, ekonomibyggnader, grundförbättringar samt arbetskostnader.

Särskilt yttrande av herr Carbell.

Tre av ledamöterna i LK-delegationen, bland vilka undertecknad, ha som framgår av delegationens promemoria angående jordbrukets kostnader under produktionsåret 1938/39 samt 1945/46—1947/48, icke beretts tillfälle att taga del av de utredningar som företagits av de sakkunniga för utredning rörande frågan om rationaliseringens inverkan på jordbrukets arbetskostnader m. m. Med hänsyn härtill ha de icke haft möjlighet att taga ställning till de förslag, som framförts med utgångspunkt från desamma.

Av de mycket flyktiga referat från de sakkunnigas arbete, som lämnats vid delegationens sammanträden, synes framgå, att detta arbete ännu icke fortskridit så långt att detsamma är användbart såsom underlag för så viktiga beslut, som nu ifrågasättas. Att deras arbete forcerats, torde bäst beläggas av att tre av LK-delegationens ledamöter icke hunnit informeras om utredningen samt att av de övriga tre ledamöterna (som samtidigt äro sakkunniga) en, nämligen herr Bonow i egenskap av sakkunnig, reserverat sig mot att hittills föreliggande utredning lagts till grund för en uppskattning av maskinkostnadsposten.

Med hänsyn dels till nu anförda omständighet dels till principiella betänkligheter, vilka närmare utvecklas i det följande, kan jag icke biträda delegationens beslut om att en ny, på de sakkunnigas arbete stödd princip

för beräkningen av avskrivningskostnader för traktorer, tillämpas. Då det vidare, av de knapphändiga informationer som lämnats synes framgå, att de sakkunniga även i övriga fall tänka sig höjningar av avskrivningskostnaderna i kalkylen, vill jag framhålla, att det i princip icke kan anses lämpligt att i detta hänseende nu tillämpa andra regler för prissättningen på jordbrukets produkter än vad som gäller för näringslivet i övrigt. Huvudregeln är i sistnämnda fall, att i kalkylerna icke accepteras högre avskrivningar än före kriget. Även om det i och för sig ur företagsekonomisk synpunkt vore skäligt att företaga en uppjustering av avskrivningarna i jordbrukskalkylen och i kalkylerna för näringslivet i övrigt, torde skälen för en sådan ändring icke vara starkare när det gäller jordbrukets prissättningsfråga än i övriga fall. Ett beaktande av en sådan uppjustering av avskrivningskostnaderna vid prissättningen på jordbrukets produkter kan med hänsyn till det nuvarande prislägets karaktär och utsikterna för den närmaste framtidens prisutveckling, knappast anses lämpligt. Härtill kommer, att det för priskontrollens del måste komma att bli betydligt svårare att stå emot de krav på högre avskrivningar i kalkylerna med hänsyn till efterkrigstidens återanskaffningspris, som framställas från övriga delar av näringslivet.

Enligt min uppfattning synas sålunda övervägande skäl tala för, att man tills vidare låter avskrivningskostnaderna i jordbrukskalkylen ingå med sina förkrigsvärden och att frågan om en uppjustering av dessa till återanskaffningspriser icke upptages till prövning förrän prisläget har nått en högre grad av stabilitet än för närvarande.

Vid ett annat förfaringsätt synes det vara svårt att undvika, att nu tillämpade regler för prissättningen för näringslivet i övrigt, med hänsyn till avskrivningskostnadernas utveckling, komma att få underkastas förnyad prövning. Av principiella skäl synes det därför riktigast, att frågan om en uppjustering av jordbrukets avskrivningskostnader få anstå till dess att liknande principer — i så fall med stöd av nya direktiv för priskontrollen — generellt kunna tillämpas för prissättningen.

Stockholm den 3 mars 1947.

Erland Carbell.

Bilaga 2.

PM

angående jordbrukarnas kontanta inkomster och utgifter år 1945.

I Kungl. Maj:ts proposition 319/1942 lämnades en redogörelse för jordbrukarnas kontanta inkomster och utgifter under dels åren 1932, 1935 och 1937, dels åren 1938 och 1940, grundad på bearbetningar av självdeklarationer, vilka beträffande de tre förstnämnda åren verkstälts av 1938 års jordbruksutredning och beträffande åren 1938 och 1940 av statens livsmedelskommission. Denna redogörelse har sedermera i Kungl. Maj:ts propositioner 246/1943, 253/1944, 303/1945 och 267/1946 kompletterats med liknande undersökningar för åren 1941—1944, verkställda av statens livsmedelskommission. Sedan kommissionen nu, efter bemyndigande av Kungl. Maj:t, genom sin statistiska byrå låtit företaga en motsvarande bearbetning av självdeklarationer, avseende inkomståret 1945, framlägges i det följande en sammanfattande redogörelse för de härvid erhållna resultaten.

Material och metod.

Såsom framgår av tabell 1 har för undersökningen av jordbrukarnas kontanta inkomster och utgifter år 1945 kunnat utnyttjas sammanlagt 10 861 av jordbrukare avgivna självdeklarationer. Samtliga dessa härröra, liksom fallet varit vid föregående deklarationsundersökningar, från brukningsdelar, som deltog i den av 1938 års jordbruksutredning verkställda undersökningen av jordbrukets driftförhållanden. Sedan föregående år har antalet undersökta gårdar något minskats inom alla storleksgrupper i södra och mellersta Sverige, medan en ökning av primärmaterialet föreligger inom de flesta storleksgrupperna i norra Sverige. Minskningen har orsakats dels av att länsstyrelserna ej kunnat avstå vissa deklarationer, som tillhört besvärsärenden e. d., dels av att vissa gårdar ha bytt ägare eller utlämnats på arrende, varigenom de måst uteslutas vid denna bearbetning. Ökningen i norra Sverige beror på att materialet för Västerbottens län detta år, i motsats till de föregående åren, inkommit i det närmaste fulltaligt. Dessa förändringar i primärmaterialets omfattning torde dock icke i någon mera betydande grad inverka på jämförbarheten med tidigare undersökningar. Deklarationsmaterialets fördelning på olika storleksgrupper inom vart och ett av de tre huvudområden, på vilka materialet grupperats, har, såsom framgår av tabell 2, icke heller nämnvärt förändrats sedan föregående år.

Beträffande metoderna för materialets bearbetning ha utförliga redogörelser lämnats i de ovan nämnda sammanfattningarna av de tidigare deklarationsundersökningarna. Såsom däri framhållits, ha de ur självdeklarationernas A-bilaga erhållna uppgifterna rörande jordbrukarnas kontanta inkomster och utgifter omräknats dels till siffror per hektar jordbruksjord, dels till totalsiffror för riket. Vid beräkningen av arealen jordbruksjord har arealen ängsmark omräknats till åker enligt den officiella statistikens uppgifter om avkastningen. Beräkningen av totalsiffrorna för riket grundar sig på en för varje särskild storleksgrupp och varje naturligt jordbruksområde enligt den officiella jordbruksstatistikens indelning verkställd uppräknings av självde-

Tab. 1. Antal i deklarationsundersökningarna ingående brukningsdelar.

	Storleksgrupper, hektar åker							Samtliga
	2—5	5—10	10—20	20—30	30—50	50—100	Över 100	
<i>Livsmedelskommissionens undersökning åren 1938 och 1940.</i>								
Södra och mellersta Sveriges slättbygder	186	671	1 276	632	483	247	109	3 604
Södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder	933	1 925	1 194	239	126	56	15	4 488
Norra Sverige	983	1 088	319	26	4	1	—	2 421
Hela riket	2 102	3 684	2 789	897	613	304	124	10 513
<i>Livsmedelskommissionens undersökning år 1941.</i>								
Södra och mellersta Sveriges slättbygder	217	732	1 396	747	565	281	126	4 064
Södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder	999	2 010	1 271	253	145	67	16	4 761
Norra Sverige	1 179	1 253	401	26	7	—	—	2 866
Hela riket	2 395	3 995	3 068	1 026	717	348	142	11 691
<i>Livsmedelskommissionens undersökning år 1942.</i>								
Södra och mellersta Sveriges slättbygder	211	717	1 360	700	562	287	145	3 982
Södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder	963	1 987	1 234	249	141	58	19	4 651
Norra Sverige	1 210	1 299	399	30	5	—	—	2 943
Hela riket	2 384	4 003	2 993	979	708	345	164	11 576
<i>Livsmedelskommissionens undersökning år 1943.</i>								
Södra och mellersta Sveriges slättbygder	209	696	1 348	687	561	284	127	3 912
Södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder	942	1 927	1 219	236	141	59	19	4 543
Norra Sverige	1 212	1 284	397	29	9	—	—	2 931
Hela riket	2 363	3 907	2 964	952	711	343	146	11 386
<i>Livsmedelskommissionens undersökning år 1944.</i>								
Södra och mellersta Sveriges slättbygder	204	668	1 309	663	534	265	124	3 767
Södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder	922	1 863	1 172	231	128	58	18	4 392
Norra Sverige	1 172	1 197	353	30	6	—	—	2 758
Hela riket	2 298	3 728	2 834	924	668	323	142	10 917
<i>Livsmedelskommissionens undersökning år 1945.</i>								
Södra och mellersta Sveriges slättbygder	199	652	1 261	652	525	230	110	3 659
Södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder	920	1 806	1 154	230	125	57	17	4 309
Norra Sverige	1 204	1 259	393	31	6	—	—	2 893
Hela riket	2 323	3 717	2 808	913	656	317	127	10 861

Tab. 2. Procentuell fördelning av antalet brukningsdelar på olika storleksgrupper.

	Storleksgrupper, hektar åker							Samtliga
	2—5	5—10	10—20	20—30	30—50	50—100	Över 100	
<i>Samtliga brukningsdelar med över 2 hektar åker enligt 1937 års jordbruksräkning.</i>								
Södra och mellersta Sveriges slättbygder	22	27	30	11	6	3	1	100
Södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder	41	37	17	3	1	1	0	100
Norra Sverige	55	35	9	1	0	0	0	100
<i>De i livsmedelskommissionens deklara- tionsundersökning åren 1938 och 1940 ingående brukningsdelarna.</i>								
Södra och mellersta Sveriges slättbygder	5	19	35	18	13	7	3	100
Södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder	21	43	27	5	3	1	0	100
Norra Sverige	41	45	13	1	0	0	—	100
<i>De i livsmedelskommissionens deklara- tionsundersökning år 1941 ingående brukningsdelarna.</i>								
Södra och mellersta Sveriges slättbygder	5	18	34	19	14	7	3	100
Södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder	21	43	27	5	3	1	0	100
Norra Sverige	41	44	14	1	0	—	—	100
<i>De i livsmedelskommissionens deklara- tionsundersökning år 1942 ingående brukningsdelarna.</i>								
Södra och mellersta Sveriges slättbygder	5	18	34	18	14	7	4	100
Södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder	21	43	27	5	3	1	0	100
Norra Sverige	41	44	14	1	0	—	—	100
<i>De i livsmedelskommissionens deklara- tionsundersökning år 1943 ingående brukningsdelarna.</i>								
Södra och mellersta Sveriges slättbygder	5	18	35	18	14	7	3	100
Södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder	21	43	27	5	3	1	0	100
Norra Sverige	41	44	14	1	0	—	—	100
<i>De i livsmedelskommissionens deklara- tionsundersökning år 1944 ingående brukningsdelarna.</i>								
Södra och mellersta Sveriges slättbygder	5	18	35	18	14	7	3	100
Södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder	21	43	27	5	3	1	0	100
Norra Sverige	43	43	13	1	0	—	—	100
<i>De i livsmedelskommissionens deklara- tionsundersökning år 1945 ingående brukningsdelarna.</i>								
Södra och mellersta Sveriges slättbygder	5	18	35	18	14	7	3	100
Södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder	21	42	27	5	3	1	1	100
Norra Sverige	42	43	14	1	0	—	—	100

klarationernas uppgifter. Härvid har förhållandet mellan den totala åkerarealen vid samtliga brukningsdelar inom resp. storleksgrupp och område å ena samt åkerarealen vid de undersökta brukningsdelarna inom samma storleksgrupp och området å andra sidan tagits till utgångspunkt för omräkningen. Till följd av att uppräkningsen på detta sätt verkställts särskilt för varje storleksgrupp inom de olika produktionsområdena, torde den förhållandevis bättre representativiteten i materialet för de större brukningsdelarna, vilken framgår av tabell 1, icke i och för sig ha kommit att medföra någon missvisning i resultaten.

Däremot får vid bedömningen av resultaten beaktas, att de i undersökningen ingående egendomarna genomsnittligt taget torde representera en något högre produktionsförmåga och mera rationella driftsförhållanden än genomsnittsjordbruket. Till följd härav torde de vid undersökningen erhållna totalbeloppen för såväl inkomster som utgifter vara något för höga. Deras huvudsakliga uppgift är emellertid att avspegla de från år till år inträffade förändringarna i jordbrukarnas kontanta inkomster och utgifter och icke att ange dessa posters absoluta storlek. Med hänsyn härtill har vid innevarande års deklarationsundersökning åkerarealerna enligt 1937 års jordbruksräkning fortfarande kommit till användning, trots att 1944 års jordbruksräknings arealer varit tillgängliga.

Vid bedömande av undersökningsmaterialet bör ytterligare beaktas, att brukningsdelar med mindre än 2 hektar åker icke ingå i det bearbetade materialet. Likaså bör hänsyn tagas till att vid upprättandet av självdeklarationer inom jordbruket den s. k. kontantprincipen tillämpas. Då hänsyn sålunda icke togs till eventuella lagerbehållningar vid beskattningsårets början och slut, kan nettointäkten av jordbruksfastighet enligt deklarationsuppgifterna växla starkare från år till år än vad som skulle varit fallet, därest även dylika omständigheter skulle beaktats vid självdeklarationernas upprättande.

Jordbrukarnas kontanta inkomster.

Resultaten av den beräkning av jordbrukarnas sammanlagda kontanta inkomster, som verkställts på grundval av de på självdeklarationernas A-bilaga lämnade uppgifterna, redovisas i tabellerna 3 och 4. I tabell 3 återgivas för hela riket och de tre stora huvudområdena — södra och mellersta Sveriges slättbygder samt skogs- och dalbygder och norra Sverige — de till totalsiffror uppräknade inkomstbeloppen, och i tabell 4 ha dessa omräknats till indextal med 1938 resp. 1944 som bas. I anslutning till A-bilagans uppställning ha inkomsterna fördelats på följande poster: spannmål och frövaror; sockerbeter; potatis jämte rotfrukter, grönsaker och trädgårdsprodukter; hö jämte halm och grönfoder; hästar och nötkreatur; svin och grisar; fjäderfä och ägg; mjölk och produkter därav, dels vid leverans till mejeri, dels vid annan försäljning; diverse produkter (får och getter, fisk och vilt, lin, ull, hudar och skinn m. m.); inkomster av skogsbruk samt diverse inkomster (körslor, uthyrning av maskiner och dragare, försäljning av döda yttre inventarier samt av sten, grus, torv m. m., ersättning för vägunderhåll och andra ej annorstädes upptagna inkomstposter) samt arrenden och avgälder.

Såsom framgår av tabell 3 ha jordbrukarnas sammanlagda kontanta inkomster år 1945 beräknats till 2 581,9 milj. kronor. Till jämförelse kan nämnas, att inkomstsumman för år 1938 beräknats till 1 506,7 milj. kronor och för år 1944 till 2 499,8 milj. kronor. I jämförelse med år 1938 föreligger sålunda en ökning av inkomstsumman med 71,4 %, medan ökningen mellan åren 1944 och 1945 stannar vid 3,3 %.

Tab. 3. Jordbrukets kontanta inkomster åren 1933 och 1940—1945, milj. kronor.

	1938	1940	1941	1942	1943	1944	1945
<i>Södra och mellersta Sveriges slättbygder.</i>							
Inkomster av försålda produkter							
därav spannmål och frövaror.....	159.4	168.4	213.8	266.4	323.9	287.3	270.2
sockerbeter.....	58.5	61.4	80.4	98.3	91.4	88.1	90.3
potatis m. m.....	29.7	38.8	42.7	66.9	65.4	56.3	63.5
hö, halm och grönfoder.....	5.0	8.2	14.0	7.1	6.6	8.2	9.1
Summa vegetabiliska produkter	252.6	276.8	350.9	438.7	487.3	439.9	433.1
hästar och nötkreatur.....	106.4	147.0	163.1	135.9	155.8	169.9	175.5
svin och grisar.....	100.5	111.5	109.0	78.9	116.5	152.5	146.7
fjäderfä och ägg.....	23.1	24.6	23.1	18.5	23.8	31.9	44.1
mjölk till mejeri.....	246.9	302.6	340.8	352.3	381.8	411.0	447.7
mjölk till enskilda.....	18.1	15.8	14.7	14.8	15.5	14.5	17.8
Summa animaliska produkter	495.0	601.5	650.7	600.4	693.4	779.8	831.8
diverse produkter.....	3.7	4.7	6.2	8.1	10.2	12.5	10.8
Summa inkomster av försålda produkter	751.3	883.0	1 007.8	1 047.2	1 190.9	1 232.2	1 275.7
Diverse inkomster.....	16.0	17.0	18.3	23.0	24.4	22.3	25.0
därav för körslor.....	7.3	8.3	10.1	14.2	14.0	13.4	15.3
Inkomster av skogsbruk.....	40.0	50.0	62.5	84.4	80.3	79.8	70.3
Arrenden och avgälder.....	8.3	8.7	9.4	10.9	12.3	12.2	14.0
Samtliga kontanta inkomster	815.6	958.7	1 098.0	1 165.5	1 307.9	1 346.5	1 385.8
<i>Södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder.</i>							
Inkomster av försålda produkter							
därav spannmål och frövaror.....	24.1	27.8	39.9	48.0	55.9	43.7	38.9
sockerbeter.....	0.8	0.9	1.2	1.6	1.6	1.9	2.1
potatis m. m.....	14.8	18.8	20.5	28.6	26.1	25.5	29.8
hö, halm och grönfoder.....	1.7	3.9	5.4	3.0	3.1	4.0	3.8
Summa vegetabiliska produkter	41.4	51.4	67.0	81.2	86.7	75.1	74.6
hästar och nötkreatur.....	66.4	95.4	109.8	83.2	95.8	107.5	112.3
svin och grisar.....	62.3	67.6	70.2	54.2	73.7	93.2	82.1
fjäderfä och ägg.....	15.3	15.2	14.6	11.7	14.0	19.9	26.0
mjölk till mejeri.....	124.8	162.6	194.6	210.0	227.4	251.4	278.8
mjölk till enskilda.....	21.4	19.0	16.9	13.9	14.7	15.3	16.5
Summa animaliska produkter	290.2	359.8	406.1	373.0	425.6	487.3	515.7
diverse produkter.....	2.6	2.7	3.9	4.3	6.3	6.6	6.6
Summa inkomster av försålda produkter	334.2	413.9	477.0	458.5	518.6	569.0	596.9
Diverse inkomster.....	17.7	16.5	19.6	25.0	29.2	30.0	33.7
därav för körslor.....	12.6	12.4	15.6	20.2	23.2	25.3	27.4
Inkomster av skogsbruk.....	91.9	94.1	137.5	184.9	205.7	194.9	195.6
Arrenden och avgälder.....	6.0	6.3	6.7	7.2	7.7	8.3	8.6
Samtliga kontanta inkomster	449.8	530.8	640.8	675.6	761.2	802.2	834.8
<i>Norra Sverige.</i>							
Inkomster av försålda produkter							
därav spannmål och frövaror.....	0.7	0.9	1.4	1.4	2.0	1.3	1.3
sockerbeter.....	—	—	—	—	—	—	—
potatis m. m.....	1.6	2.5	2.7	4.9	3.6	5.3	4.5
hö, halm och grönfoder.....	1.9	4.9	9.9	5.4	5.2	4.8	5.3
Summa vegetabiliska produkter	4.2	8.3	14.0	11.7	10.8	11.4	11.1

Tab. 3 (forts.). Jordbrukets kontanta inkomster åren 1938 och 1940—1945, milj. kronor.

	1938	1940	1941	1942	1943	1944	1945
hästar och nötkreatur.....	14.3	22.0	27.8	27.3	29.7	30.8	30.8
svin och grisar.....	5.4	6.8	6.7	5.2	5.3	8.1	7.6
fjäderfä och ägg.....	1.4	1.5	1.1	0.7	0.5	0.8	1.3
mjolk till mejeri.....	36.3	60.9	71.7	83.2	94.4	103.5	117.8
mjolk till enskilda.....	12.7	10.6	10.8	9.0	8.8	9.0	9.2
Summa animaliska produkter	70.1	101.8	118.1	125.4	138.7	152.2	166.7
diverse produkter.....	1.3	1.2	1.6	2.1	2.6	3.6	3.9
Summa inkomster av försålda produkter	75.6	111.3	133.7	139.2	152.1	167.2	181.7
Diverse inkomster	40.1	35.0	38.3	49.2	55.8	55.7	49.4
därav för körslor	34.2	29.3	33.2	44.9	48.8	42.5	46.1
Inkomster av skogsbruk	122.6	78.1	96.7	117.8	142.2	123.3	125.0
Arrenden och avgälder	3.0	3.9	4.0	4.3	4.5	4.9	5.2
Samtliga kontanta inkomster	241.3	228.3	272.7	310.5	354.6	351.1	361.3
<i>Hela riket.</i>							
Inkomster av försålda produkter							
därav spannmål och frövaror	184.2	197.1	255.1	315.8	381.8	332.3	310.4
sockerbeter	59.3	62.3	81.6	99.9	93.0	90.0	92.4
potatis m. m.	46.1	60.1	65.9	100.4	95.1	87.1	97.8
hö, halm och grönfoder.....	8.6	17.0	29.3	15.5	14.9	17.0	18.2
Summa vegetabiliska produkter	298.2	336.5	431.9	531.6	584.8	526.4	518.8
hästar och nötkreatur.....	187.1	264.4	300.7	246.4	281.3	308.2	318.6
svin och grisar	168.2	185.9	185.9	138.3	195.5	253.8	236.4
fjäderfä och ägg.....	39.8	41.3	38.8	30.9	38.3	52.6	71.4
potatis m. m.	408.0	526.1	607.1	645.5	703.6	765.9	844.3
mjolk till enskilda	52.2	45.4	42.4	37.7	39.0	38.8	43.5
Summa animaliska produkter	855.3	1 063.5	1 174.9	1 098.8	1 257.7	1 419.3	1 514.2
diverse produkter	7.6	8.6	11.7	14.5	19.1	22.7	21.3
Summa inkomster av försålda produkter	1 161.1	1 408.2	1 618.5	1 644.9	1 861.6	1 968.4	2 054.3
Diverse inkomster	73.8	68.5	76.2	97.2	109.4	108.0	108.9
därav för körslor	54.1	50.0	58.9	79.3	86.0	81.2	88.3
Inkomster av skogsbruk	254.5	222.2	296.7	387.1	428.2	393.0	390.9
Arrenden och avgälder	17.3	18.9	20.1	22.4	24.5	25.4	27.8
Samtliga kontanta inkomster	1 506.7	1 717.8	2 011.5	2 151.6	2 423.7	2 499.8	2 581.9

Av den sammanlagda inkomstsumman hänför sig över hälften eller 1 514,2 milj. kronor till försäljning av animaliska produkter. Den kontanta inkomsten av försålda vegetabiliska produkter stannar enligt de bearbetade självdeklarationerna vid 518,8 milj. kronor och skogsinkomsterna vid 390,9 milj. kronor. Utvecklingen mellan åren 1944 och 1945 har varit mycket olikartad för dessa tre inkomstgrupper. Medan inkomsterna av animaliska produkter visa en fortsatt uppgång med 6,7 %, redovisas en nedgång för inkomsterna av vegetabiliska produkter med 1,4 % och för skogsinkomsterna med 1,8 %.

Genom denna utveckling, som pågått under de två senast undersökta åren, har för första gången sedan 1940 den relativa inkomstökningen blivit starkare för animaliska än för vegetabiliska produkter. För den förstnämnda gruppen redovisas nämligen sedan förkrigsåret 1938 en ökning av försäljningsinkomsterna med 77,0 %, medan inkomstökningen för vegetabiliska produkter stannar vid 74,0 %. Dessa förskjutningar sammanhånga med en

Tab. 4. Jordbrukets kontanta inkomster åren 1940—1945. Indextal.

	År 1938 = 100						År 1944 = 100
	1940	1941	1942	1943	1944	1945	1945
<i>Södra och mellersta Sveriges slättbygder.</i>							
Vegetabiliska produkter	109·6	138·9	173·7	192·9	174·1	171·5	98·5
Animaliska produkter	121·5	131·4	121·3	140·1	157·5	168·0	106·7
Samtliga jordbruksprodukter	117·5	134·1	139·4	158·5	164·0	169·8	103·5
Diverse inkomster	106·4	114·1	143·8	152·7	139·2	161·6	116·1
Skogsbruk	124·8	156·1	210·9	200·4	199·3	175·5	88·0
Samtliga kontanta inkomster	117·5	134·6	142·9	160·4	165·1	169·9	102·9
<i>Södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder.</i>							
Vegetabiliska produkter	123·8	161·8	196·1	209·1	181·4	180·2	99·3
Animaliska produkter	124·0	139·9	128·5	146·7	167·9	177·7	105·8
Samtliga jordbruksprodukter	123·8	142·7	137·2	155·2	170·3	178·6	104·9
Diverse inkomster	93·0	110·4	141·4	164·6	168·9	189·6	112·2
Skogsbruk	102·4	149·6	201·0	223·8	212·0	212·8	100·4
Samtliga kontanta inkomster	118·0	142·4	150·2	169·2	178·3	185·6	104·1
<i>Norra Sverige.</i>							
Vegetabiliska produkter	201·3	337·5	283·1	261·2	276·1	267·9	97·0
Animaliska produkter	145·3	168·5	178·9	197·8	217·1	237·9	109·6
Samtliga jordbruksprodukter	147·3	176·9	184·2	201·2	221·2	240·4	108·7
Diverse inkomster	87·2	95·6	122·6	139·2	139·0	123·1	88·6
Skogsbruk	63·7	78·9	96·1	116·1	100·6	102·0	101·5
Samtliga kontanta inkomster	94·6	113·0	128·7	147·0	145·5	149·7	102·9
<i>Hela riket.</i>							
Vegetabiliska produkter	112·8	144·8	178·3	196·1	176·6	174·0	98·6
Animaliska produkter	124·2	137·3	128·5	147·0	165·9	177·0	106·7
Samtliga jordbruksprodukter	121·3	139·4	141·7	160·3	169·5	176·9	104·4
Diverse inkomster	92·8	103·2	131·7	148·2	146·2	147·4	100·8
Skogsbruk	87·3	116·6	152·1	168·2	156·3	153·6	98·2
Samtliga kontanta inkomster	114·0	133·5	142·8	160·9	165·9	171·4	103·3

fortgående återhämtning av den animaliska produktionen, vilken i första hand tager sig uttryck i stegrade mjölkinkomster. För hela riket redovisas följande kontanta inkomster, i milj. kronor, av till mejeri och enskilda försåld mjölk:

1938	1940	1941	1942	1943	1944	1945
460·2	571·5	649·5	683·2	742·6	804·7	887·8

Såsom framgår av dessa tal ha inkomsterna av mjölk nära nog fördubblats sedan år 1938. Även inkomsterna av försålda fjäderfä och ägg ha kraftigt ökat under åren 1944 och 1945. Svinskötseln är den enda animaliska produktionsgren, som visar tillbakagång mellan åren 1944 och 1945. Försäljningsintäkterna för svin och grisar minska mellan nämnda år i medeltal för hela riket med 6,9 %.

De nu anförda siffrorna avse riket i dess helhet. Mellan olika områden föreligger emellertid viktiga olikheter. Starkast har inkomstökningen varit i södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder, där densamma från år 1938 räknat uppgår till 85,6 %. För slättbygderna i södra och mellersta Sverige redovisas en ökning av de kontanta inkomsterna med 69,9 %, medan för

Tab. 5. Jordbrukets inkomster av vegetabiliska respektive animaliska produkter i procent av inkomster av samtliga försålda produkter inom olika storleksgrupper och områden åren 1932, 1938 och 1940—1945.

	År	Storleksgrupper, hektar åker							Samtliga
		2—5	5—10	10—20	20—30	30—50	50—100	Över 100	
<i>Södra och mellersta Sveriges slättbygder.</i>									
Vegetabiliska produkter.....	1932	14.1	21.1	26.5	35.0	37.8	42.8	40.4	33.0
	1938	15.3	20.0	26.0	33.9	39.0	44.3	45.6	33.6
	1940	12.5	17.4	23.2	30.7	36.5	43.2	46.1	31.4
	1941	16.7	19.9	27.3	35.3	41.5	44.0	47.9	34.8
	1942	20.5	26.2	34.7	43.6	48.1	52.0	53.1	41.9
	1943	18.3	22.8	32.1	42.0	48.1	52.5	54.6	40.9
	1944	14.3	18.2	27.2	37.0	41.7	46.6	51.8	35.7
	1945	12.4	17.3	25.3	34.8	40.3	44.8	50.4	34.0
Animaliska produkter	1932	83.8	77.8	72.8	64.1	61.6	56.2	59.3	66.2
	1938	82.0	79.3	73.5	65.7	60.7	55.5	54.1	65.9
	1940	85.0	82.0	76.3	68.8	63.2	56.5	53.5	68.1
	1941	80.6	79.3	72.2	64.1	58.1	55.6	51.6	64.6
	1942	75.2	72.5	64.7	55.9	51.4	47.7	46.3	57.3
	1943	79.6	75.9	67.0	57.4	51.2	46.8	44.6	58.2
	1944	84.2	80.3	71.9	62.1	57.4	52.6	47.2	63.3
	1945	86.5	81.4	73.9	64.4	59.0	54.3	48.9	65.2
<i>Södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder.</i>									
Vegetabiliska produkter.....	1932	4.9	8.1	11.5	17.3	22.2	24.8	32.9	12.5
	1938	5.3	7.7	11.6	16.3	21.5	30.7	36.4	12.4
	1940	5.1	7.8	11.1	15.8	22.2	29.4	41.6	12.4
	1941	5.7	8.8	14.8	20.2	23.4	28.7	43.2	14.0
	1942	8.6	12.3	18.3	23.4	28.4	34.0	46.9	17.7
	1943	6.8	9.9	17.0	23.8	27.6	38.8	51.2	16.7
	1944	5.8	8.5	13.1	19.0	20.6	32.2	45.5	13.2
	1945	5.7	7.3	11.9	16.8	19.9	30.4	48.4	12.5
Animaliska produkter	1932	92.6	90.3	87.2	81.8	77.2	74.4	66.8	86.1
	1938	93.7	91.4	87.9	83.2	77.3	68.8	63.3	86.8
	1940	93.9	91.6	88.3	83.8	76.9	70.1	57.9	86.9
	1941	93.4	90.3	84.4	79.3	75.5	70.9	56.2	85.1
	1942	90.3	86.7	80.9	76.1	70.3	65.1	52.2	81.4
	1943	91.7	88.9	82.0	75.4	70.8	59.3	48.2	82.1
	1944	93.1	90.3	85.9	80.2	78.2	65.6	53.5	85.6
	1945	93.2	91.6	87.1	82.1	78.7	67.6	51.1	86.4
<i>Norra Sverige.</i>									
Vegetabiliska produkter.....	1932	6.3	6.3	11.0	13.4	.	.	.	8.2
	1938	4.5	4.0	8.0	10.9	.	.	.	5.5
	1940	4.9	5.7	11.5	18.8	.	.	.	7.5
	1941	6.5	8.8	14.6	28.8	.	.	.	10.5
	1942	5.4	7.3	12.3	19.7	.	.	.	8.4
	1943	4.1	5.7	10.1	23.8	.	.	.	7.1
	1944	4.1	6.5	9.5	18.1	.	.	.	6.9
	1945	4.3	5.5	8.5	14.2	.	.	.	6.1
Animaliska produkter	1932	92.0	92.2	88.0	85.7	.	.	.	90.4
	1938	93.6	94.4	89.7	88.8	.	.	.	92.8
	1940	93.6	93.6	87.3	81.1	.	.	.	91.5
	1941	91.9	90.3	84.3	69.8	.	.	.	88.3
	1942	92.9	91.4	86.2	78.4	.	.	.	90.1
	1943	93.8	92.8	88.4	74.4	.	.	.	91.2
	1944	93.7	91.8	88.4	76.9	.	.	.	91.0
	1945	93.2	92.9	89.7	80.6	.	.	.	91.8

Talen utvisa, att södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder år 1945 hade en något större andel av jordbrukets kontanta inkomster än år 1938, och att denna andel i stort sett varit i stigande under hela undersökningsperioden. Slättbygdernas och särskilt norra Sveriges andel i den sammanlagda inkomstsumman har däremot i motsvarande grad gått tillbaka. Fördelningen av inkomsterna av försålda jordbruksprodukter visar beträffande norra Sverige en från år till år stigande andel.

Jordbrukets kontanta utgifter.

De på självdeklarationernas A-bilaga redovisade kontanta utgifterna ha vid bearbetningen sammanförts i följande grupper: arrenden och kontanta undantagsförmåner, arbetslöner, inköp av spannmål och frövaror, kraftfoder och betmassa, potatis och rotfrukter, hö och halm m. fl. fodermedel samt gödselmedel och torvströ, inköp av levande och av döda inventarier, underhåll av dels byggnader, dels inventarier, diverse driftskostnader (bl. a. elektrisk ström, bränn- och smörjolja samt gengasbränsle för driften) samt räntor. Dessutom ha även uppgifterna rörande kostnaderna för nyuppsättning av inventarier samt för ny-, till- eller ombyggnad bearbetats. Beträffande dessa sistnämnda uppgifter bör emellertid nämnas, att dessa kostnader icke berättiga till avdrag vid taxeringen, varför desamma kunna antagas vara mindre fullständigt redovisade i deklarationerna. Av de vid bearbetningen av dessa poster erhållna resultaten torde därför icke alltför bestämda slutsatser böra dragas.

Resultaten av beräkningarna redovisas för hela landet och de tre huvudområdena i tabellerna 6 och 7.

För hela riket beräknas jordbrukarnas kontanta utgifter år 1945 ha uppgått till sammanlagt 1 798,0 milj. kronor, vartill komma ytterligare 16,0 milj. kronor för nyuppsättning av inventarier och 45,9 milj. kronor för ny-, till- och ombyggnader. De egentliga utgifterna uppgingo enligt deklarationerna år 1938 till 1 090,0 milj. kronor, varför ökningen utgör 708,0 milj. kronor eller 65,0 %. Mellan åren 1944 och 1945 ha de kontanta utgifterna stigit med 51,1 milj. kronor eller 2,9 %. Mellan åren 1938 och 1945 har utgiftsökningen varit starkast för underhåll av inventarier och byggnader samt för arbetslöner, vilka båda poster stigit med 89,4 respektive 81,7 procent. Mellan de båda senast undersökta åren, 1944 och 1945, har utgiftsökningen varit starkast för posten arbetslöner, vilken stigit med 8,1 %. Ökningen av kraftfoderkostnaderna däremot är påfallande liten, och utgifterna för inköp av gödselmedel och torvströ äro praktiskt taget desamma under de båda jämförda åren. Ränteutgifterna, vilka stego under de första krigsåren, ha sjunkit med 1,9 % i jämförelse med år 1938 och med 4,3 % i jämförelse med närmast föregående undersökningsår.

De nu anförda talen avse riket i dess helhet. Mellan de olika områdena föreligga emellertid viktiga olikheter. Utgiftsökningen har sålunda varit starkast i södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder, där densamma från år 1938 räknat uppgår till 74,3 %. För slättbygderna i södra och mellersta Sverige redovisas en ökning av de kontanta utgifterna med 64,2 %, medan för norra Sverige utgiftsstegringen stannar vid 48,9 %. Skillnaden är särskilt påtaglig beträffande arbetslönerna, för vilka ökningen i norra Sverige endast är 37,4 %, medan densamma uppgår till 90,3 % i slättbygderna och 97,9 % i skogs- och dalbygderna. Den förhållandevis ringa ökningen av denna kostnadspost i norra Sverige torde sammanhänga med den tidigare berörda skillnaden mellan detta område och de övriga delarna av Sverige i

Tab. 6. Jordbrukets kontanta utgifter åren 1938 och 1940—1945, milj. kronor.

	1938	1940	1941	1942	1943	1944	1945
<i>Södra och mellersta Sveriges slättbygder.</i>							
Arrenden och kontanta undantagsförmåner	7.5	8.1	8.1	8.2	9.3	9.9	9.9
Arbetslöner	166.7	189.5	212.7	248.7	281.3	289.1	317.3
Inköp av förnödenheter							
därav spannmål och frövaror	26.5	37.5	45.1	46.3	47.1	48.8	48.9
kraftfoder och betmassa	83.7	89.1	79.2	72.0	72.5	84.8	89.0
potatis och rotfrukter	2.5	3.1	4.1	4.3	4.4	4.4	4.9
hö, halm m. fl. fodermedel	12.9	19.2	32.0	32.9	20.2	22.6	22.8
gödselmedel och torvströ	50.6	60.9	75.4	79.0	82.0	88.6	88.5
Inköp av levande inventarier	47.0	51.7	66.5	63.8	76.1	84.9	85.4
Inköp av döda inventarier	22.6	27.1	35.5	43.8	46.5	43.1	34.6
Underhåll av inventarier	25.8	31.4	38.4	43.9	52.0	52.0	51.3
Underhåll av byggnader	38.3	39.1	49.0	54.5	67.6	67.5	70.1
Diverse driftskostnader	80.4	92.4	96.1	112.1	125.7	131.9	139.2
Räntor	55.1	59.0	61.1	60.6	59.2	57.7	55.4
Samtliga kontanta utgifter	619.6	708.1	803.2	870.1	943.9	985.3	1017.3
Nyuppsättning av inventarier	13.3	8.8	6.1	6.6	8.9	9.4	8.4
Ny-, till- eller ombyggnad	20.3	8.4	14.0	12.1	19.9	20.6	24.7
<i>Södra o. mellersta Sveriges skogs- o. dalbygder.</i>							
Arrenden och kontanta undantagsförmåner	2.4	2.9	3.3	3.4	3.8	4.1	4.2
Arbetslöner	83.9	98.4	121.5	130.9	149.6	153.8	166.0
Inköp av förnödenheter							
därav spannmål och frövaror	12.9	18.9	21.9	23.8	23.7	26.3	26.3
kraftfoder och betmassa	39.1	44.7	38.9	35.8	34.9	43.5	46.7
potatis och rotfrukter	0.9	1.7	1.8	1.8	1.6	2.0	2.6
hö, halm m. fl. fodermedel	5.7	10.9	20.3	20.0	10.5	11.5	11.7
gödselmedel och torvströ	28.9	34.0	41.1	43.6	45.5	50.8	52.0
Inköp av levande inventarier	34.2	37.7	47.0	46.8	54.2	60.3	61.5
Inköp av döda inventarier	11.8	13.5	18.3	20.8	24.1	23.4	20.4
Underhåll av inventarier	11.9	14.8	18.0	20.1	23.0	23.8	24.7
Underhåll av byggnader	21.3	21.2	29.7	32.7	39.2	41.5	41.9
Diverse driftskostnader	37.0	41.4	46.0	51.9	58.7	63.9	68.1
Räntor	25.5	27.5	28.8	27.0	26.2	24.9	23.9
Samtliga kontanta utgifter	315.5	367.6	436.6	458.6	495.0	529.8	550.0
Nyuppsättning av inventarier	4.8	4.0	3.5	4.8	6.9	6.3	6.1
Ny-, till- eller ombyggnad	12.5	6.4	9.8	8.9	10.8	11.8	15.8
<i>Norra Sverige.</i>							
Arrenden och kontanta undantagsförmåner	1.2	1.5	1.5	1.7	1.7	1.7	1.9
Arbetslöner	63.4	59.4	69.1	78.1	90.7	85.0	87.2
Inköp av förnödenheter							
därav spannmål och frövaror	5.3	6.3	8.2	9.5	10.2	9.3	9.1
kraftfoder och betmassa	7.2	8.1	8.6	7.6	9.1	11.7	13.1
potatis och rotfrukter	0.5	0.7	0.5	0.7	0.6	0.7	0.6
hö, halm m. fl. fodermedel	7.1	7.2	13.2	13.3	13.0	13.3	11.3
gödselmedel och torvströ	7.7	8.4	10.2	11.9	13.0	14.8	14.4
Inköp av levande inventarier	13.9	12.5	16.4	20.0	22.4	22.5	23.3
Inköp av döda inventarier	6.1	6.0	8.4	9.4	11.0	10.6	8.9
Underhåll av inventarier	4.0	4.4	4.9	5.9	6.7	7.1	6.7
Underhåll av byggnader	10.4	9.3	11.6	14.5	16.5	17.6	16.7
Diverse driftskostnader	19.3	20.1	22.7	24.6	27.6	28.5	29.1
Räntor	8.8	9.4	10.4	9.8	9.3	9.0	8.4
Samtliga kontanta utgifter	154.9	153.3	185.7	207.0	231.8	231.8	230.7
Nyuppsättning av inventarier	1.6	0.9	0.9	1.5	1.7	1.8	1.5
Ny-, till- eller ombyggnad	6.5	3.2	4.5	5.0	4.2	6.0	5.4

Tab. 6 (forts.). Jordbrukets kontanta utgifter åren 1938 och 1940—1945, milj. kronor.

	1938	1940	1941	1942	1943	1944	1945
<i>Hela riket.</i>							
Arrenden och kontanta undantagsförmåner	11.1	12.5	12.9	13.3	14.8	15.7	16.0
Arbetslöner	314.0	347.3	403.3	457.7	521.6	527.9	570.5
Inköp av förnödenheter							
därav spannmål och frövaror	44.7	62.7	75.2	79.6	81.0	84.4	84.3
kraftfoder och betmassa	130.0	141.9	126.7	115.4	116.5	140.0	148.8
potatis och rotfrukter	3.9	5.5	6.4	6.8	6.6	7.1	8.1
hö, halm m. fl. fodermedel	25.7	37.3	65.5	66.2	43.7	47.4	45.8
gödselmedel och torvströ	87.2	103.3	126.7	134.5	140.5	154.2	154.9
Inköp av levande inventarier	95.1	101.9	129.9	130.6	152.7	167.7	170.2
Inköp av döda inventarier	40.5	46.6	62.2	74.0	81.6	77.1	63.9
Underhåll av inventarier	41.7	50.6	61.3	69.9	81.7	82.9	82.7
Underhåll av byggnader	70.0	69.6	90.3	101.7	123.3	126.6	128.7
Diverse driftskostnader	136.7	153.9	164.8	188.6	212.0	224.3	236.4
Räntor	89.4	95.9	100.3	97.4	94.7	91.6	87.7
Samtliga kontanta utgifter	1 090.0	1 229.0	1 425.5	1 535.7	1 670.7	1 746.9	1 798.0
Nyuppsättning av inventarier	19.7	13.7	10.5	12.9	17.5	17.5	16.0
Ny-, till- eller ombyggnad	39.3	18.0	28.3	26.0	34.9	38.4	45.9

Tab. 7. Jordbrukets kontanta utgifter åren 1938 och 1940—1945. Indexstal.

	År 1938 = 100						År 1944 = 100
	1940	1941	1942	1943	1944	1945	1945
<i>Södra och mellersta Sveriges slättbygger.</i>							
Arbetslöner	113.7	127.6	149.2	168.7	173.4	190.3	109.8
Inköp av förnödenheter	119.1	133.7	132.9	128.4	141.4	144.2	102.0
Inköp av levande och döda inventarier	113.2	146.5	154.4	175.9	183.8	172.2	93.7
Underhåll av inventarier och byggnader	110.0	136.5	153.7	186.8	186.6	189.7	101.7
Diverse driftskostnader	114.9	119.5	139.5	156.3	164.1	173.0	105.5
Räntor	107.1	111.0	109.9	107.6	104.8	100.6	86.0
Samtliga kontanta utgifter	114.3	129.6	140.4	152.3	159.0	164.2	103.3
<i>Södra o. mellersta Sveriges skogs- o. dalbygger.</i>							
Arbetslöner	117.3	144.8	156.0	178.4	183.4	197.9	107.9
Inköp av förnödenheter	125.8	141.8	142.8	132.7	153.2	159.1	103.8
Inköp av levande och döda inventarier	111.6	142.1	147.2	170.7	182.4	178.3	97.7
Underhåll av inventarier och byggnader	108.1	143.2	158.9	186.9	196.3	200.3	102.0
Diverse driftskostnader	111.9	124.3	140.1	158.6	172.5	183.9	106.6
Räntor	108.1	113.1	106.2	102.7	97.7	93.9	96.0
Samtliga kontanta utgifter	116.5	138.4	145.4	156.9	167.9	174.3	103.8
<i>Norra Sverige.</i>							
Arbetslöner	93.7	109.0	123.1	143.0	134.0	137.4	102.5
Inköp av förnödenheter	110.5	146.8	155.5	165.6	179.5	174.8	97.4
Inköp av levande och döda inventarier	92.5	123.9	147.2	167.2	165.2	161.2	97.6
Underhåll av inventarier och byggnader	95.3	114.8	141.3	161.1	172.1	162.5	94.5
Diverse driftskostnader	104.3	117.6	127.5	142.6	147.6	151.2	102.4
Räntor	106.9	117.6	110.6	105.5	101.8	94.8	93.1
Samtliga kontanta utgifter	99.0	119.9	133.6	149.6	149.7	148.9	99.5
<i>Hela riket.</i>							
Arbetslöner	110.6	128.4	145.8	166.1	168.1	181.7	108.1
Inköp av förnödenheter	120.3	137.4	138.0	133.2	148.6	151.5	102.0
Inköp av levande och döda inventarier	109.6	141.7	150.9	172.9	180.6	172.7	95.6
Underhåll av inventarier och byggnader	107.6	135.7	153.6	183.5	187.6	189.4	100.9
Diverse driftskostnader	112.6	120.5	138.0	155.0	164.0	172.9	105.4
Räntor	107.4	112.3	108.9	106.0	102.5	98.1	95.7
Samtliga kontanta utgifter	112.8	130.8	140.9	153.3	160.3	165.0	102.9

Tab. 8. Arbetslönernas och ränteutgifternas procentuella andel av jordbrukets kontanta utgifter inom olika storleksgrupper och områden åren 1932, 1938 och 1940—1945.

	År	Storleksgrupper, hektar åker							Samtliga
		2—5	5—10	10—20	20—30	30—50	50—100	Över 100	
<i>Södra och mellersta Sveriges slättbygder.</i>									
Arbetslöner	1932	12·9	15·4	21·7	25·9	27·5	31·5	38·3	26·8
	1938	13·2	17·1	21·3	25·6	28·4	32·2	38·6	26·9
	1940	12·0	16·8	21·6	25·4	28·4	32·0	38·7	26·8
	1941	13·9	16·6	21·3	25·8	28·7	32·0	37·1	26·5
	1942	13·3	17·4	23·3	27·3	30·2	34·3	40·2	28·6
	1943	14·6	19·1	24·4	28·7	31·9	35·3	40·3	29·8
	1944	13·3	17·6	24·0	28·7	32·2	35·7	40·3	29·3
	1945	12·8	18·0	24·9	30·6	34·7	39·2	42·3	31·2
Räntor	1932	13·4	16·3	15·4	16·7	18·4	19·3	13·4	16·1
	1938	8·2	8·5	8·5	9·3	10·2	10·4	7·3	8·9
	1940	7·6	8·0	7·8	8·8	9·7	9·7	6·8	8·3
	1941	6·6	7·1	7·0	7·9	8·3	8·7	7·3	7·6
	1942	6·1	6·8	6·5	7·3	7·7	7·6	6·5	7·0
	1943	6·0	6·4	5·9	6·5	6·7	6·8	5·8	6·3
	1944	5·2	5·8	5·4	6·1	6·3	6·5	5·6	5·9
	1945	4·4	5·5	5·0	5·6	5·8	6·0	5·3	5·4
<i>Södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder.</i>									
Arbetslöner	1932	18·9	23·8	27·5	30·3	33·5	34·5	37·9	26·5
	1938	19·9	23·6	27·3	29·4	32·6	36·8	41·1	26·6
	1940	20·5	23·7	27·6	29·4	32·8	37·1	41·0	26·8
	1941	20·9	25·2	28·8	31·7	34·6	39·1	37·5	27·8
	1942	21·7	26·1	30·1	32·4	36·4	36·2	38·7	28·6
	1943	22·5	27·7	32·0	33·3	37·6	40·8	41·1	30·2
	1944	21·8	25·7	30·4	32·6	38·1	38·8	44·4	29·0
	1945	20·4	26·5	31·7	35·6	40·0	43·2	47·9	30·2
Räntor	1932	14·3	13·7	14·5	15·9	19·3	20·7	10·5	14·8
	1938	7·0	7·7	8·1	8·9	10·4	10·2	7·5	8·1
	1940	6·6	6·9	7·3	8·6	10·1	10·4	7·2	7·5
	1941	5·7	5·9	6·5	7·5	8·5	8·0	9·5	6·6
	1942	5·0	5·1	5·9	6·6	7·6	8·9	7·6	5·9
	1943	4·3	4·6	5·2	6·5	7·1	7·4	7·3	5·3
	1944	3·7	4·1	4·7	5·7	5·9	7·5	6·1	4·7
	1945	3·4	3·7	4·3	5·5	5·7	7·0	5·7	4·3
<i>Norra Sverige.</i>									
Arbetslöner	1932	25·7	31·7	37·6	46·2	.	.	.	30·8
	1938	39·5	40·9	43·0	48·4	.	.	.	40·9
	1940	36·3	39·1	42·8	44·6	.	.	.	38·7
	1941	34·0	37·2	43·5	44·6	.	.	.	37·2
	1942	34·7	37·9	43·3	44·9	.	.	.	37·7
	1943	35·6	39·2	44·4	50·4	.	.	.	39·1
	1944	33·3	36·3	42·7	48·0	.	.	.	36·7
	1945	34·6	37·4	42·7	49·5	.	.	.	37·8
Räntor	1932	13·2	13·6	13·6	5·8	.	.	.	13·2
	1938	5·5	6·0	6·4	3·7	.	.	.	5·7
	1940	6·2	6·5	6·0	4·0	.	.	.	6·1
	1941	5·6	5·7	5·4	5·4	.	.	.	5·6
	1942	4·5	5·0	4·6	5·0	.	.	.	4·7
	1943	4·1	4·2	3·8	3·1	.	.	.	4·0
	1944	3·8	4·1	3·7	3·8	.	.	.	3·9
	1945	3·6	3·9	3·4	2·6	.	.	.	3·6

Tab. 8 (forts.). Arbetslönernas och ränteutgifternas procentuella andel av jordbrukets kontanta utgifter inom olika storleksgrupper och områden åren 1932, 1938 och 1940—1945.

	År	Storleksgrupper, hektar åker							Samtliga
		2—5	5—10	10—20	20—30	30—50	50—100	Över 100	
<i>Hela riket.</i>									
Arbetslöner	1932	19.7	22.7	25.0	27.4	28.6	32.1	38.3	27.1
	1938	26.9	26.2	25.4	27.2	29.4	33.2	39.0	28.8
	1940	24.5	25.1	25.5	26.8	29.4	33.1	39.1	28.3
	1941	24.5	25.6	26.0	27.6	29.9	33.6	37.2	28.3
	1942	25.2	26.5	27.6	28.9	31.4	34.7	40.1	29.8
	1943	26.2	28.2	29.0	30.5	33.2	36.4	40.5	31.2
	1944	24.5	25.9	28.0	30.2	33.4	36.4	40.8	30.2
	1945	24.2	26.6	29.0	32.3	35.9	40.0	43.1	31.7
Räntor	1932	13.7	14.6	15.0	16.2	18.5	19.5	13.0	15.4
	1938	6.6	7.5	8.1	9.0	10.1	10.3	7.3	8.2
	1940	6.6	7.2	7.5	8.6	9.7	9.8	6.8	7.8
	1941	5.8	6.2	6.7	7.7	8.3	8.5	7.6	7.0
	1942	5.0	5.6	6.1	7.1	7.6	7.8	6.6	6.3
	1943	4.5	5.0	5.5	6.4	6.7	6.8	5.9	5.7
	1944	4.0	4.6	5.0	6.0	6.2	6.6	5.7	5.2
	1945	3.7	4.3	4.6	5.5	5.8	6.1	5.4	4.9

fråga om skogsinkomsternas utveckling. Å andra sidan avspeglar sig den kraftiga ökningen av inkomsterna av försålda jordbruksprodukter i norra Sverige i en likaledes förhållandevis kraftig stegring av utgifterna för inköpta förnödenheter inom detta område.

Inkomster och utgifter per hektar jordbruksjord. Inkomst- och utgiftsutvecklingen inom olika storleksgrupper av jordbruk.

Olikheterna mellan olika storleksgrupper belysas genom den beräkning av de kontanta inkomsterna och utgifterna per hektar jordbruksjord, vars resultat återgivas i tabell 9. Genom detta material erhålles också en ytterligare belysning av förskjutningarna från år till år liksom nya möjligheter till jämförelse mellan de tre huvudområdena.

Det framgår av tabell 9 och av indextalen i tabell 10, att såväl den absoluta som den relativa inkomstökningen per arealenhet mellan förkrigsåret 1938 och år 1945 i södra och mellersta Sverige som regel varit större vid små än vid medelstora och stora brukningsdelar. Då samtidigt ökningen av de kontanta utgifterna för inkomsternas förvärvande icke visat en lika markerad tendens, måste detta innebära en förbättring av de små brukningsdelarnas ekonomiska ställning i relation till de större. I norra Sverige framträder ingen liknande tendens.

Vid en jämförelse mellan de olika områdena framträder särskilt det förhållandet, att såväl inkomst- som utgiftsbelopp per hektar jordbruksjord i allmänhet äro högre i norra än i södra och mellersta Sverige. Denna i vissa fall ganska betydande skillnad beror framför allt därpå, att inom det förstnämnda området i regel jämförelsevis stora skogsarealer ingå i brukningsdelarna, medan den till desamma hörande åkerarealen är förhållandevis liten. Det är sålunda inkomsterna av respektive kostnaderna för skogsbruket, som höja dessa siffror för norra Sverige så väsentligt över dem, som redovisas för det övriga Sverige.

Tab. 9. Kontanta inkomster och utgifter i kronor per hektar jordbruksjord vid jordbrukslastighet inom olika storleksgrupper och områden åren 1938 och 1940—1945.

	År	Storleksgrupper, hektar åker							Samtliga
		2—5	5—10	10—20	20—30	30—50	50—100	Över 100	
<i>Samtliga kontanta inkomster.</i>									
Södra och mellersta Sveriges slättbygder	1938	418	390	372	376	369	350	386	375
	1940	514	466	444	438	425	415	442	441
	1941	568	528	515	505	504	479	479	505
	1942	603	545	535	516	524	514	565	536
	1943	665	618	594	590	591	582	625	602
	1944	718	654	633	611	607	571	616	620
	1945	751	691	647	628	620	605	620	639
Södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder	1938	423	392	364	347	340	325	335	376
	1940	492	466	436	401	392	368	404	444
	1941	625	560	522	472	472	464	427	536
	1942	674	607	541	481	483	461	467	568
	1943	773	681	611	542	550	497	514	640
	1944	809	735	642	571	568	510	492	674
	1945	842	768	666	590	581	516	560	702
Norra Sverige	1938	562	462	395	462	.	.	.	486
	1940	509	440	409	434	.	.	.	459
	1941	594	544	507	492	.	.	.	553
	1942	716	623	554	538	.	.	.	639
	1943	817	703	642	744	.	.	.	734
	1944	811	713	645	635	.	.	.	731
	1945	851	720	661	736	.	.	.	756
<i>Samtliga kontanta utgifter.</i>									
Södra och mellersta Sveriges slättbygder	1938	322	285	264	274	275	276	335	285
	1940	388	327	303	311	311	317	379	326
	1941	407	369	350	356	369	373	396	369
	1942	442	384	369	375	391	406	475	400
	1943	474	407	390	411	432	451	518	434
	1944	513	443	422	434	454	450	514	454
	1945	522	447	433	447	466	485	533	469
Södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder	1938	288	261	245	255	263	290	288	264
	1940	336	308	289	290	299	321	329	308
	1941	410	360	345	335	358	421	349	365
	1942	437	388	358	354	362	400	400	386
	1943	476	412	387	377	408	426	455	416
	1944	508	450	413	411	438	440	439	445
	1945	527	467	430	415	450	434	511	463
Norra Sverige	1938	369	289	252	304	.	.	.	312
	1940	354	287	268	295	.	.	.	309
	1941	428	355	332	341	.	.	.	376
	1942	507	390	362	383	.	.	.	426
	1943	557	441	408	517	.	.	.	480
	1944	562	446	415	468	.	.	.	483
	1945	555	439	432	520	.	.	.	483

De viktigaste inkomstposternas ekonomiska betydelse för brukningsdelar av olika storlek och inom olika områden belyses närmare i tabell 11, i vilken inkomsterna i kronor per hektar jordbruksjord av vegetabiliska och animaliska produkter samt av skogsbruk redovisas. På motsvarande sätt redovisas i tabell 12 jordbrukarnas kontanta utgifter, likaledes beräknade per hektar jordbruksjord, för arbetskraft, kraftfoder och betmassa, gödselmedel och torvströ samt för räntor.

Tab. 10. Inkomster och utgifter vid jordbruksfastighet inom olika storleksgrupper och områden åren 1940—1945. Indextal: 1938 = 100.

	År	Storleksgrupper, hektar åker							Samtliga
		2—5	5—10	10—20	20—30	30—50	50—100	Över 100	
<i>Samtliga kontanta inkomster.</i>									
Södra och mellersta Sveriges slättbygder	1940	123.0	119.6	119.5	116.5	115.2	118.4	114.5	117.5
	1941	138.9	134.6	138.6	134.4	136.8	137.3	123.8	134.6
	1942	146.0	139.1	143.9	137.2	142.0	147.4	146.1	142.9
	1943	161.4	158.1	159.8	157.0	160.1	166.8	160.9	160.4
	1944	172.7	166.8	170.7	162.3	164.4	163.8	158.2	165.1
	1945	179.7	176.7	174.6	166.7	168.2	172.9	158.2	169.9
Södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder	1940	116.5	118.9	119.8	115.3	115.5	113.6	120.6	118.0
	1941	147.5	143.0	143.0	135.9	139.1	143.8	126.8	142.4
	1942	158.9	154.7	147.8	137.8	141.5	140.5	136.3	150.2
	1943	182.2	172.9	166.8	155.3	160.9	152.0	152.8	169.2
	1944	190.8	186.2	175.3	163.9	167.3	155.5	147.5	178.3
	1945	197.1	194.6	181.2	170.0	171.7	157.6	170.9	185.6
Norra Sverige	1940	90.8	95.5	103.4	93.6	.	.	.	94.6
	1941	104.7	117.1	128.3	106.1	.	.	.	113.0
	1942	122.4	132.8	140.2	114.7	.	.	.	128.7
	1943	138.6	149.2	161.4	158.1	.	.	.	147.0
	1944	135.9	150.9	162.1	135.2	.	.	.	145.5
	1945	141.8	151.7	164.6	158.2	.	.	.	149.7
<i>Samtliga kontanta utgifter.</i>									
Södra och mellersta Sveriges slättbygder	1940	120.5	114.8	114.7	113.6	112.9	114.8	113.2	114.3
	1941	129.0	128.6	132.9	130.5	134.3	135.4	118.1	129.6
	1942	138.9	134.1	140.1	137.3	141.7	147.5	141.5	140.4
	1943	149.1	142.4	148.1	150.3	156.7	163.9	153.8	152.3
	1944	159.8	154.5	160.6	158.8	164.6	163.6	152.0	159.0
	1945	161.8	156.6	164.5	163.4	169.5	175.9	157.0	164.2
Södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder	1940	117.1	117.9	118.0	113.8	113.7	110.7	114.2	116.5
	1941	142.3	138.1	140.5	131.3	136.1	145.9	120.7	138.4
	1942	151.3	148.8	145.6	138.1	136.7	136.6	135.9	145.4
	1943	164.9	157.1	157.1	147.3	153.8	145.8	157.4	156.9
	1944	176.2	171.4	167.7	160.9	166.3	150.1	153.2	167.9
	1945	181.5	177.9	174.0	162.8	171.5	148.4	181.5	174.3
Norra Sverige.....	1940	96.1	99.6	106.4	96.7	.	.	.	99.0
	1941	114.6	122.4	131.7	111.7	.	.	.	119.9
	1942	131.9	133.1	143.4	124.1	.	.	.	133.6
	1943	143.9	149.5	161.0	166.9	.	.	.	149.6
	1944	143.4	151.1	163.7	151.4	.	.	.	149.7
	1945	140.7	147.9	168.7	169.8	.	.	.	148.9

Beträffande den relativa betydelsen av jordbrukarnas olika inkomstkällor föreligga mycket tydliga olikheter såväl mellan olika områden som mellan olika storleksgrupper. De vegetabiliska produkternas betydelse stiger med växande egendomsstorlek och är störst inom slättbygderna och minst i norra Sverige. Vid storjordbruken i södra och mellersta Sveriges slättbygder gävo dock såväl före kriget som under de första krigsåren de animaliska produkterna större kontanta inkomster per hektar jordbruksjord än vegetabilierna. I detta hänseende inträffade dock en förändring, i det att för åren 1942 och 1943 redovisades större inkomster av vegetabiliska än av animaliska produkter vid egendomar med mer än 50 hektar åker inom slättbygderna. Detsamma gäller också de två senaste undersökningsåren beträffande jordbruk med mer än 100 hektar åker.

Tab. 11. Kontanta inkomster i kronor per hektar jordbruksjord av jordbruksfastighet inom olika storleksgrupper och områden åren 1938 och 1940—1945.

	År	Storleksgrupper, hektar åker							Samtliga
		2—5	5—10	10—20	20—30	30—50	50—100	Över 100	
<i>Inkomster av försålda vegetabiliska produkter.</i>									
Södra och mellersta Sveriges slättbygder	1938	58	70	91	119	135	144	155	116
	1940	58	74	96	126	146	165	178	128
	1941	83	95	130	167	195	194	207	161
	1942	108	126	168	207	233	240	259	202
	1943	106	125	175	230	266	280	302	224
	1944	90	106	158	210	236	245	287	203
	1945	84	107	152	203	233	247	288	200
Södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder	1938	15	22	32	45	57	80	94	34
	1940	18	28	38	53	72	89	139	43
	1941	24	36	60	76	84	107	150	56
	1942	34	49	69	84	98	123	174	68
	1943	31	44	74	96	113	151	212	73
	1944	30	44	61	82	87	129	175	63
	1945	32	39	58	75	89	121	221	63
Norra Sverige	1938	6	6	14	23	.	.	.	8
	1940	9	13	30	56	.	.	.	17
	1941	14	26	44	91	.	.	.	29
	1942	14	22	37	65	.	.	.	24
	1943	12	18	34	86	.	.	.	22
	1944	13	23	34	62	.	.	.	24
	1945	15	22	33	51	.	.	.	23
<i>Inkomster av försålda animaliska produkter.</i>									
Södra och mellersta Sveriges slättbygder	1938	308	281	255	232	210	180	183	228
	1940	392	350	316	284	254	217	206	276
	1941	403	376	342	303	273	243	224	300
	1942	399	348	314	265	250	220	225	276
	1943	464	417	364	314	283	250	247	319
	1944	533	470	418	352	325	277	262	359
	1945	585	505	443	376	341	299	279	383
Södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder	1938	265	262	248	230	206	181	164	243
	1940	330	328	308	280	249	216	193	301
	1941	401	370	337	297	272	263	196	340
	1942	363	350	308	272	244	236	193	313
	1943	424	400	355	305	290	231	200	358
	1944	486	467	402	345	330	263	206	410
	1945	518	490	427	366	353	268	233	434
Norra Sverige	1938	121	146	160	190	.	.	.	141
	1940	180	216	220	237	.	.	.	205
	1941	211	260	255	220	.	.	.	239
	1942	236	276	262	258	.	.	.	258
	1943	271	299	297	268	.	.	.	287
	1944	307	330	321	264	.	.	.	317
	1945	336	366	352	291	.	.	.	349
<i>Inkomster av skogsbruk.</i>									
Södra och mellersta Sveriges slättbygder	1938	24	20	17	15	14	16	29	18
	1940	30	25	22	18	16	22	35	23
	1941	37	33	30	24	24	29	30	29
	1942	43	44	39	32	27	38	54	39
	1943	53	47	38	31	25	34	47	37
	1944	57	46	38	33	28	32	40	37
	1945	47	47	35	31	26	36	21	32

Tab. 11 (forts.). Kontanta inkomster i kronor per hektar jordbruksjord av jordbrukslastighet inom olika storleksgrupper och områden åren 1938 och 1940—1945.

	År	Storleksgrupper, hektar åker							Samtliga
		2—5	5—10	10—20	20—30	30—50	50—100	Över 100	
Södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder	1938	108	87	67	53	57	44	63	77
	1940	108	89	73	53	52	43	57	79
	1941	157	127	106	83	94	76	67	115
	1942	222	178	140	104	117	80	83	156
	1943	256	201	154	115	111	86	80	173
	1944	231	185	151	119	121	84	82	164
	1945	229	196	149	120	100	90	73	165
Norra Sverige	1938	287	241	183	228	.	.	.	247
	1940	185	151	124	122	.	.	.	157
	1941	222	190	170	150	.	.	.	196
	1942	281	238	203	150	.	.	.	243
	1943	336	276	253	306	.	.	.	295
	1944	280	258	227	197	.	.	.	257
	1945	301	242	216	312	.	.	.	262

Tab. 12. Kontanta utgifter i kronor per hektar jordbruksjord för jordbruksfastighet inom olika storleksgrupper och områden åren 1938 och 1940—1945.

	År	Storleksgrupper, hektar åker							Samtliga
		2—5	5—10	10—20	20—30	30—50	50—100	Över 100	
<i>Arbetslöner.</i>									
Södra och mellersta Sveriges slättbygder	1938	43	49	56	70	78	88	129	77
	1940	46	55	65	79	88	102	147	87
	1941	56	61	75	92	106	119	147	98
	1942	59	67	86	102	118	139	191	115
	1943	69	78	95	118	138	159	209	130
	1944	68	78	102	125	146	161	207	183
	1945	67	81	108	137	162	190	226	146
Södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder	1938	57	62	67	75	86	107	119	70
	1940	69	73	80	85	98	119	135	82
	1941	86	91	99	106	124	165	131	102
	1942	95	101	108	115	132	145	155	110
	1943	107	114	124	126	153	174	187	126
	1944	111	116	126	134	167	171	195	129
	1945	108	124	137	148	180	187	245	140
Norra Sverige	1938	146	118	108	147	.	.	.	128
	1940	128	112	115	131	.	.	.	120
	1941	145	132	144	152	.	.	.	140
	1942	175	148	157	172	.	.	.	161
	1943	198	173	181	260	.	.	.	188
	1944	187	162	177	225	.	.	.	177
	1945	192	164	184	257	.	.	.	182
<i>Inköp av kraftfoder och betmassa.</i>									
Södra och mellersta Sveriges slättbygder	1938	54	48	42	39	35	28	36	39
	1940	64	51	46	41	36	30	36	41
	1941	51	46	40	36	33	30	30	36
	1942	42	38	36	32	30	28	32	33
	1943	45	40	35	33	32	28	29	33
	1944	55	48	43	38	36	31	34	39
	1945	61	51	44	40	37	33	36	41

Tab. 12 (forts.). Kontanta utgifter i kronor per hektar jordbruksjord för jordbruksfastighet inom olika storleksgrupper och områden åren 1938 och 1940—1945.

	År	Storleksgrupper, hektar åker							Samtliga
		2—5	5—10	10—20	20—30	30—50	50—100	Över 100	
<i>Inköp av kraftfoder och betmassa (forts.).</i>									
Södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder	1938	38	34	33	31	28	27	24	33
	1940	45	41	37	35	30	28	18	38
	1941	41	34	31	26	25	32	19	33
	1942	37	31	28	27	23	28	28	30
	1943	35	30	29	25	24	22	31	29
	1944	45	39	36	32	30	28	21	37
	1945	52	42	37	32	30	25	28	39
Norra Sverige	1938	17	12	12	19	.	.	.	15
	1940	19	15	14	19	.	.	.	16
	1941	21	17	14	10	.	.	.	17
	1942	20	14	14	12	.	.	.	16
	1943	23	17	16	15	.	.	.	19
	1944	31	22	20	17	.	.	.	24
	1945	34	25	23	22	.	.	.	27
<i>Inköp av gödselmedel och torvströ.</i>									
Södra och mellersta Sveriges slättbygder	1938	25	24	24	25	23	21	23	23
	1940	30	28	28	29	28	26	28	28
	1941	35	34	35	36	35	34	33	34
	1942	37	36	37	37	36	35	36	36
	1943	40	37	37	38	37	37	40	38
	1944	43	40	41	42	42	39	39	41
	1945	45	42	41	41	41	39	40	41
Södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder	1938	28	25	23	23	20	21	18	24
	1940	33	30	27	27	24	23	23	29
	1941	39	36	33	33	29	32	33	34
	1942	42	39	35	32	31	31	36	37
	1943	47	40	36	33	33	32	36	38
	1944	52	46	40	36	36	38	30	43
	1945	53	46	41	37	38	36	44	44
Norra Sverige	1938	18	15	12	13	.	.	.	15
	1940	20	16	14	15	.	.	.	17
	1941	24	20	18	17	.	.	.	21
	1942	28	24	20	25	.	.	.	25
	1943	32	26	21	24	.	.	.	27
	1944	37	29	24	27	.	.	.	31
	1945	36	29	24	26	.	.	.	30
<i>Räntor.</i>									
Södra och mellersta Sveriges slättbygder	1938	26	24	22	25	28	29	24	25
	1940	29	26	24	27	30	31	26	27
	1941	27	26	24	28	31	32	29	28
	1942	27	26	24	27	30	31	31	28
	1943	28	26	23	27	29	31	30	27
	1944	27	26	23	27	29	29	29	27
	1945	23	25	22	25	27	29	28	26
Södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder	1938	20	20	20	23	27	30	22	21
	1940	22	21	21	25	30	34	24	23
	1941	23	21	22	25	30	34	33	24
	1942	22	20	21	23	28	35	30	23
	1943	20	19	20	24	29	32	33	22
	1944	19	19	19	24	26	33	27	21
	1945	18	17	19	23	26	31	29	20
Norra Sverige	1938	20	17	16	11	.	.	.	18
	1940	22	19	16	12	.	.	.	19
	1941	24	20	18	18	.	.	.	21
	1942	23	19	17	19	.	.	.	20
	1943	23	19	16	16	.	.	.	19
	1944	21	18	15	18	.	.	.	19
	1945	20	17	15	14	.	.	.	19

Arbetslönerna per hektar jordbruksjord ha stigit starkast i norra Sverige samt vid de största egendomarna i södra och mellersta Sverige. Beträffande brukningsdelar med upp till 30 hektar åker framträder en betydande skillnad i arbetskostnader mellan norra Sverige å ena och södra och mellersta Sverige å andra sidan. De avsevärt större kontanta arbetskostnaderna per hektar jordbruksjord i norra Sverige förklaras av skogsbrukets stora betydelse för brukningsdelar av olika storlekar i denna del av landet. Ett närmare studium av tabellmaterialet visar även en viss samvariation mellan å ena sidan inkomsterna av skogsbruk och å andra sidan löneutgifterna.

Jordbrukarnas nettointäkter och jordbrukarefamiljens arbetsinkomster.

Den i det föregående lämnade redogörelsen för utvecklingen av jordbrukarnas kontanta inkomster och utgifter under krigsåren grundar sig på en bearbetning av motsvarande uppgifter på den s. k. A-bilagan till självdeklarationerna. Härutöver ha även deklarationernas uppgifter rörande jordbrukarnas nettointäkter statistiskt bearbetats, varvid desamma dels uppräknats till totalsiffror för hela riket och tre huvudområden, dels beräknats i kronor per hektar jordbruksjord och per brukningsdel. Huvudresultaten av denna del av undersökningen redovisas i tabell 13.

Nettointäkterna av jordbruksfastighet ha i genomsnitt för riket stigit med 80,1 procent i jämförelse med år 1938. Mellan åren 1944 och 1945 har en mindre ökning inträffat, nämligen med 3,2 procent. Sedan år 1938 har ökningen varit starkast i skogs- och dalbygderna, där den uppgått till 93,8 procent, och svagast i norra Sverige, där den stannat vid 58,6 procent. För slättbygderna i södra och mellersta Sverige redovisas en ökning med 80,1 procent.

För att ytterligare belysa jordbrukarnas ekonomiska förhållanden ha även beräkningar verkställt rörande storleken av den arbetsinkomst, som enligt självdeklarationerna kommit jordbrukarefamiljerna till godo. Dessa beräkningar ha verkställt på så sätt, att till nettointäkterna av jordbruksfastighet lagts skuldräntorna, varefter den härvid erhållna summan minskats med ett belopp, som ansetts motsvara »normala räntanspråk». Detta sistnämnda belopp utgör förräntningen av det på självdeklarationen såsom tillgång redovisade värdet av jordbruksfastigheten, av levande och döda inventarier samt av inneliggande lager. Vid beräkningen av detsamma har man utgått från oförändrat värde på jordbruksfastigheterna samt en räntefot av 4 procent för samtliga undersökta år. Resultaten av denna beräkning redovisas i tabell 14.

Det framgår av denna, att jordbrukarefamiljernas arbetsinkomster stigit mycket hastigt under de första krigsåren fram t. o. m. år 1943. För brukningsdelar med upp till 100 hektar åker i slättbygderna och 30 hektar i skogs- och dalbygderna ha desamma ungefär fördubblats, medan stegringen vid de största egendomarna inom dessa båda områden i regel varit ännu starkare. I norra Sverige däremot har ökningen i allmänhet varit mindre. Under de två senaste undersökningsåren ha familjernas beräknade arbetsinkomster vid små brukningsdelar något ökats, vid medelstora gårdar varit i stort sett oförändrade och vid de största egendomarna kraftigt minskats.

Vid bedömandet av dessa tal bör beaktas, att det här är fråga om en uppskattande beräkning av den samlade arbetsinkomsten för hela jordbrukare-

Tab. 13. Jordbrukets nettointäkter inom olika områden, åren 1938 och 1940—1945, millj. kronor.

	År	Nettointäkter av			Samtliga netto- intäkter
		jordbruks- fastighet	tjänst och tillfällig förvärvs- verksamhet	kapital	
Södra och mellersta Sveriges slättbygder	1938	254.5	25.9	20.6	310.9
	1940	319.9	31.0	23.4	383.1
	1941	374.0	36.7	22.7	443.1
	1942	378.6	39.8	22.9	452.4
	1943	449.2	41.6	25.1	528.6
	1944	450.1	42.7	25.6	530.7
	1945	458.3	41.1	24.5	533.6
Södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder	1938	204.5	26.6	12.8	252.4
	1940	245.1	31.3	15.5	299.5
	1941	293.1	38.0	15.5	354.0
	1942	314.7	38.3	15.9	379.5
	1943	374.4	40.3	17.5	445.2
	1944	383.2	43.2	19.4	460.7
	1945	396.4	44.8	18.1	472.8
Norra Sverige	1938	128.7	30.9	5.5	168.0
	1940	127.3	34.1	6.4	170.9
	1941	144.0	38.3	5.9	193.0
	1942	169.3	44.1	6.2	227.0
	1943	195.3	49.4	7.5	262.1
	1944	193.1	49.7	8.0	260.6
	1945	204.0	50.3	7.6	271.2
Hela riket	1938	587.7	83.4	38.9	731.3
	1940	692.3	96.4	45.3	853.5
	1941	811.1	113.0	44.1	990.1
	1942	862.6	122.2	45.0	1 058.9
	1943	1 018.9	131.3	50.1	1 235.9
	1944	1 026.4	135.6	53.0	1 252.0
	1945	1 058.8	136.2	50.3	1 277.7
<i>Indextal. År 1938 = 100.</i>					
Södra och mellersta Sveriges slättbygder	1940	125.7	119.8	113.0	123.2
	1941	147.0	141.9	110.2	142.5
	1942	148.8	153.7	110.7	145.5
	1943	176.5	160.8	121.4	170.0
	1944	176.9	165.2	124.0	170.7
	1945	180.1	159.1	118.7	171.7
Södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder	1940	119.8	117.8	121.6	118.7
	1941	143.3	143.1	120.9	140.3
	1942	153.8	144.2	125.3	150.4
	1943	183.0	151.5	137.7	176.4
	1944	187.3	162.3	151.8	182.5
	1945	193.8	168.7	142.1	187.3
Norra Sverige	1940	98.8	110.6	116.3	101.8
	1941	111.9	123.9	107.5	114.9
	1942	131.5	142.9	111.9	135.1
	1943	151.8	160.0	135.8	156.1
	1944	150.1	161.0	144.6	155.1
	1945	158.6	162.6	138.0	161.5
Hela riket	1940	117.8	115.7	116.3	116.7
	1941	138.0	135.6	113.3	135.4
	1942	146.8	146.7	115.7	144.8
	1943	173.4	157.5	128.8	169.0
	1944	174.6	162.7	136.0	171.2
	1945	180.1	163.4	129.1	174.7

Tab. 13 (forts.). **Jordbrukets nettointäkter inom olika områden, åren 1938 och 1940—1945, milj. kr.**

	År	Nettointäkter av			samtliga netto- intäkter
		jordbruks- fastighet	tjänst och tillfällig förvärvs- verksamhet	kapital	
<i>Indextal. År 1944 = 100.</i>					
Södra och mellersta Sveriges slättbygder	1945	101.8	96.3	95.7	100.6
Södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder	1945	103.5	103.9	93.6	102.6
Norra Sverige	1945	105.7	101.0	95.4	104.1
Hela riket	1945	103.2	100.5	94.9	102.1

Tab. 14. Familjens arbetsinkomst i kronor per brukningsdel åren 1938 och 1940—1945.

Områden	År	Storleksgrupper, hektar åker						
		2—5	5—10	10—20	20—30	30—50	50—100	Över 100
Södra och mellersta Sveriges slättbygder	1938	743	1 163	1 539	2 013	2 621	3 288	773
	1940	961	1 557	2 166	2 764	3 538	5 051	3 987
	1941	1 187	1 800	2 622	3 439	4 556	5 994	7 950
	1942	1 210	1 868	2 649	3 214	4 382	5 705	7 884
	1943	1 402	2 346	3 254	4 299	5 393	7 317	8 587
	1944	1 527	2 333	3 364	4 208	5 147	6 547	7 534
	1945	1 639	2 579	3 421	4 211	5 113	6 215	3 918
Södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder	1938	944	1 227	1 553	1 606	1 867	715	1 504
	1940	1 128	1 567	2 114	2 275	2 585	1 846	7 030
	1941	1 423	1 987	2 643	2 909	3 532	2 321	9 059
	1942	1 598	2 167	2 747	2 856	3 583	3 221	5 743
	1943	1 900	2 676	3 406	3 819	4 765	3 420	8 834
	1944	1 941	2 825	3 487	3 714	4 262	2 855	3 271
	1945	2 000	2 958	3 575	4 103	3 965	3 259	1 977
Norra Sverige	1938	1 194	1 507	1 644	3 114	.	.	.
	1940	1 154	1 499	1 763	2 440	.	.	.
	1941	1 269	1 844	2 342	2 542	.	.	.
	1942	1 545	2 282	2 754	2 831	.	.	.
	1943	1 838	2 629	3 422	4 634	.	.	.
	1944	1 778	2 710	3 329	3 050	.	.	.
	1945	1 937	2 804	3 350	4 562	.	.	.
Hela riket	1938	997	1 281	1 554	1 957	2 530	2 894	1 059
	1940	1 104	1 548	2 106	2 643	3 387	4 507	4 570
	1941	1 320	1 896	2 600	3 290	4 381	5 354	8 223
	1942	1 501	2 110	2 694	3 121	4 253	5 300	7 681
	1943	1 780	2 568	3 325	4 200	5 314	6 691	8 805
	1944	1 800	2 652	3 403	4 060	4 952	5 764	6 230
	1945	1 905	2 809	3 468	4 197	4 902	5 620	3 256

familjen. Till denna inkomst kommer — åtminstone vid de större egendomar — icke obetydliga belopp i form av ränta å det egna lantbrukskapitalet.

Stockholm den 8 april 1947.

Statens livsmedelskommission

Statistiska byrån

OTTO ZETTERBERG.

Åke Anderson.

TABELLBILAGA

Tab. 1. Vissa jordbruksnäringen berörande prisindextal.

År och månad	Socialstyr:s index för livsm.p. i hush.-budg. (1935 = 100)	Prisförändringar sedan år 1935 på vissa varor enligt socialstyrelsens prisstatistik (1935 = 100)							Kommerskollegii index för (1935 = 100)			
		Mjolk	Mejeri- smör	Mjöl	Bröd	Nötkött, stek	Färskt sidfläsk	Potatis	Anim. livsmedel	Veget. livsmedel	Foder- medel	Gödsel- medel
1935	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
1936	104	102	98	102	101	108	110	107	104	101	105	102
1937	108	107	111	110	107	107	111	111	108	107	117	102
1938	111	112	116	114	109	110	124	113	113	104	112	105
1939	116	117	122	113	113	120	128	119	120	105	114	106
1940	132	127	138	118	130	129	144	157	140	131	148	135
1941	151	139	161	121	141	171	188	142	176	157	164	146
1942	162	134	170	125	139	182	198	202	186	181	175	213
1943	160	134	170	127	138	185	213	160	194	187	175	229
1944	160	135	170	126	137	177	218	162	194	189	176	224
1945	158	135	170	123	137	177	212	175	190	185	180	218
1946	160	137	170	133	139	179	220	196	191	182	182	179
1945 januari	158	135	170	125	137	169	211	169	191	186	183	223
februari	159	135	170	125	137	169	211	178	191	187	183	229
mars	159	135	170	125	137	169	211	178	192	187	184	229
april	158	135	170	125	137	169	211	175	191	187	184	227
maj	158	135	170	125	136	185	211	173	190	188	184	227
juni	157	135	170	125	137	185	212	173	190	192	184	227
juli	158	135	170	125	137	185	212	174	190	191	178	210
augusti	157	135	170	125	137	185	212	—	188	183	174	210
september	159	135	170	120	137	185	212	189	189	180	175	210
oktober	159	135	170	120	137	185	212	172	189	180	176	207
november	158	135	170	120	137	169	212	171	190	179	177	207
december	157	135	170	120	137	168	212	171	190	179	178	207
1946 januari	158	135	170	130	137	168	212	172	186	180	179	207
februari	158	135	170	131	137	168	212	177	186	181	180	213
mars	157	135	170	131	138	168	212	183	185	181	181	213
april	159	135	170	131	138	185	223	202	190	181	182	213
maj	159	135	170	131	138	185	223	229	190	183	183	191
juni	161	135	170	131	138	185	223	225	191	186	183	191
juli	160	135	170	131	138	185	223	217	191	184	183	157
augusti	159	135	170	131	138	185	223	217	192	179	180	154
september	161	140	170	131	138	185	223	194	194	178	182	151
oktober	161	140	170	140	140	185	223	182	194	180	183	153
november	161	140	170	140	141	175	223	178	194	183	184	153
december	161	140	170	140	141	175	223	178	198	183	184	153
1947 januari	160	146	191	140	141	164	212	183	201	190	185	152
februari	162	146	191	140	142	164	212	191	198	192	186	158
mars	165	146	191	140	142	164	212	225	196	195	187	158
april	165	146	191	140	142	164	212	230	195	198	187	159

¹ Sänkningen sammanhänger med fetthaltsstandardiseringen. Tages hänsyn till mjölkens genom standardiseringen minskade kalorivärde, blir indextalet 146 t. o. m. juli 1943, 147 t. o. m. aug. 1946, 152 t. o. m. dec. 1946 därefter 159. — ² Minskas priset med livsmedelsrabatterna, som före höjningarna i december 1942 voro 10 öre per liter mjölk och 1:50 kr per kg matfett, bli indextalen 88 för mjölk och 114 för smör. Efter höjningen till 15 öre per liter resp. 2 kr per kg bliva talen för mjölk 65 t. o. m. aug. 1946, 70 t. o. m. dec. 1946, därefter 76, samt för smör 95 t. o. m. dec. 1946, därefter 116. Då mjölkkrabbatten vanligen icke räcker till ett hushålls hela förbrukning, blir sänkningen i mjölkpriset i verkligheten mindre. — ³ Fr. o. m. mars månad 1943 följer indextalet priset för salt sidfläsk, varå normalpriset är detsamma som å färskt sidfläsk.

Tab. 2. Priser i öre/kg å nedanstående varuslag.

År och månad	Avräkningspriser med mejerileverantörer å mjölk exkl. efterlikvider ¹		Konsumtionsmjölk ²	Produktionsmjölk, producentpris ³	Slakteriernas avräkningspriser till jordbrukare å			Ägg ⁷
	exkl. prod.-bidr.	inkl. prod.-bidr.			Storboskap ⁴	Större kalv ⁵	Svin ⁶	
1935	.	.	21	9.2	94	137	110	114
1936	.	.	22	10.0	96	144	118	127
1937	.	.	23	10.8	96	160	122	138
1938	.	.	24	11.3	97	161	135	136
1939	.	.	25	12.5	115	179	135	138
1940	16.5	17.5	27	15.5	127	203	158	163
1941	20.7	22.0	30	19.1	176	266	195	220
1942	23.0	24.6	29	19.5	194	282	207	261
1943	22.9	24.3	29	18.9	195	279	206	281
1944	23.5	25.0	29	19.3	193	282	233	295
1945	23.3	24.8	29	19.4	182	278	226	293
1946	23.9	25.4	30	19.8	181	315	240	295
1945 januari	23.9	25.6	29	19.6	181	282	225	315
februari	23.9	25.6	29	19.5	182	282	225	315
mars	24.2	25.9	29	19.7	182	282	227	315
april	24.1	25.5	29	19.0	183	282	231	272
maj	23.3	24.7	29	19.0	182	280	231	269
juni	22.8	24.2	29	18.7	182	280	231	269
juli	22.3	23.6	29	18.7	197	278	228	269
augusti	22.3	23.6	29	18.8	182	278	223	269
september...	22.5	23.8	29	19.3	181	276	222	284
oktober	23.7	25.3	29	20.4	178	270	223	309
november ...	24.3	26.0	29	20.5	176	268	223	315
december ...	24.1	25.8	29	20.1	177	274	223	315
1946 januari	24.5	26.1	29	19.5	177	269	223	315
februari	23.9	25.5	29	19.4	177	268	223	295
mars	24.1	25.7	29	19.8	177	276	224	241
april	24.1	25.4	29	19.4	178	314	233	258
maj	23.6	24.9	29	19.0	180	330	243	247
juni	23.1	24.4	29	19.5	181	339	253	286
juli	23.0	24.3	29	19.3	187	344	253	302
augusti	23.0	24.3	29	19.5	183	344	253	316
september...	23.6	24.9	30	19.8	183	322	248	320
oktober	24.8	26.5	30	21.0	180	315	239	320
november ...	25.7	27.4	30	21.2	180	318	239	320
december...	25.2	26.9	30	20.6	185	341	252	320
1947 januari	25.1	26.7	32	20.6	182	348	247	280
februari.....	24.9	26.5	32	20.8	185	339	238	300
mars.....	24.7	26.3	32	20.6	188	318	233	319
april			32		180	308	233	274

¹ Pris till producent för 3.5 % 1:a klass mjölk, fritt mejeri, inkl. tuberkulostillägg samt vid ett skummjölksvärde av under tiden juli 1939—dec. 1941 2.0 öre/kg och därefter 4.5 öre/kg. Priserna inkludera ej de av mejerierna utbetalda efterlikviderna, vilka för hela riket uppgått till 0.31 öre/kg för 1942, till 0.40 öre/kg för 1943, till 0.41 öre/kg för 1944 och till 0.55 öre/kg för 1945 och 1946. För åren före 1942 saknas uppgifter om efterlikvider. — ² Pris per liter enligt Socialstyrelsens detaljprisinoteringar. — ³ Beräknat pris till producenter efter avdrag av mejerikostnader samt tillägg av under respektive perioder utgående bidrag — även producentbidrag — samt exkl. skummjölksvärde. — ⁴ Kor klass I och II. — ⁵ Gödkalv klass I. — ⁶ Klass I. — ⁷ Svensk äggnotering, nettopris till producenten. Under tiden 24 sept. 1941—31 dec. 1945 samt under tiden 9 sept. 1946—6 jan. 1947 av staten fastställda normalpriser.

Tab. 2 (forts.). Priser (notering) i öre/kg å nedanstående varuslag.

År och månad	Potatis ¹	Vete ²	Råg ³	Korn, 2-rads ⁴	Havre, vit ⁵	Vetekli ⁶	Majs ⁷	Kraft- foderbl. 48 % ⁸
1935	8-28	16-69	15-59	13-13	12-15	12-85	15-51	17-33
1936	8-53	17-01	15-92	13-75	12-77	13-70	15-93	18-23
1937	9-02	19-60	18-29	18-22	15-58	14-38	16-33	19-11
1938	8-66	18-85	17-27	15-81	13-62	13-90	16-83	19-45
1939	9-03	17-99	17-29	14-55	13-03	13-39	18-61	21-41
1940	13-67	23-30	23-29	22-71	20-41	16-89	18-50	23-50
1941	13-66	26-00	26-00	24-60	22-30	16-50	23-71	25-13
1942	21-73	26-60	26-20	24-80	21-10	16-78	25-33	30-92
1943	13-80	26-08	25-08	23-08	18-88	18-08	25-00	32-84
1944	16-18	26-70	25-70	23-24	19-03	18-50	25-00	⁷ 32-87
1945	16-97	26-80	25-80	22-63	19-03	19-00	25-00	⁷ 33-82
1946	17-87	26-59	26-04	22-63	19-03	19-00	25-00	⁷ 35-04
1945 januari	16-19	26-75	25-75	22-75	19-15	19-00	25-00	35-00
februari	17-00	26-95	25-95	22-95	19-35	19-00	25-00	35-00
mars	16-90	27-15	26-15	23-15	19-55	19-00	25-00	35-00
april	16-50	27-35	26-35	23-30	19-70	19-00	25-00	35-00
maj	16-50	27-55	26-55	23-30	19-70	19-00	25-00	35-00
juni	16-50	27-70	26-70	⁶ 23-30	⁶ 19-70	19-00	25-00	35-00
juli	30-34	⁶ 27-70	⁶ 26-70	⁶ 23-30	⁶ 19-70	19-00	25-00	33-00
augusti	16-71	26-00	25-00	21-80	18-20	19-00	25-00	33-05
september...	13-88	26-10	25-10	21-95	18-35	19-00	25-00	33-25
oktober	14-00	26-25	25-25	22-15	18-55	19-00	25-00	33-45
november ...	14-35	26-40	25-40	22-35	18-75	19-00	25-00	33-65
december ...	14-80	26-55	25-55	22-55	18-95	19-00	25-00	33-85
1946 januari	15-44	26-70	25-70	22-75	19-15	19-00	25-00	34-05
februari	16-00	26-85	25-85	22-95	19-35	19-00	25-00	34-25
mars	17-29	27-00	26-00	23-15	19-55	19-00	25-00	34-45
april	19-18	27-15	26-15	23-30	19-70	19-00	25-00	34-65
maj	22-88	27-30	26-30	23-30	19-70	19-00	25-00	34-85
juni	23-50	27-40	26-40	⁶ 23-30	⁶ 19-70	19-00	25-00	35-00
juli	25-83	⁶ 27-40	⁶ 26-40	⁶ 23-30	⁶ 19-70	19-00	25-00	—
augusti	16-35	25-75	25-75	21-80	18-20	19-00	25-00	—
september...	15-07	25-85	25-85	21-95	18-35	19-00	25-00	36-00
oktober	13-67	26-00	26-00	22-15	18-55	19-00	25-00	36-00
november ...	14-31	26-15	26-15	22-35	18-75	19-00	25-00	36-00
december...	14-92	26-30	26-30	22-55	18-95	19-00	25-00	36-00
1947 januari	16-83	26-45	26-45	22-75	19-15	19-00	25-00	36-00
februari	17-98	26-60	26-60	22-95	19-35	19-00	25-00	36-00
mars	20-88	26-75	26-75	23-15	19-55	19-00	25-00	36-00
april	19-00	23-90	26-00	23-30	19-70	19-00	25-00	36-00

¹ Partipris i Stockholm för 1:a välsorterad matpotatis. Den 12 oktober 1942 infördes normalpriser å matpotatis. Dylka gällde även för 1943 och 1944 års potatisskörd. För den tid normalprissättning tillämpades avse uppgifterna ett inom lantbruksförbundet sammansatt engrospris för Stockholm, jämförbart med tidigare noteringar. — ² Svensk spannmålsnotering, medelpris för kustorter (för korn medelpris för flera orter) t. o. m. den 15 okt. 1940, av staten fastställda inlösningspriser 16 okt. 1940—31 aug. 1941, av staten fastställda normalpriser 1 sept. 1941—31 aug. 1943, av staten fastställda riktpriiser för höstvet och råg 1 sept. 1943—31 aug. 1944 och för syd- och mellansvenskt korn 1 sept. 1943—31 maj 1944, därefter åter av staten fastställda normalpriser. — ³ T. o. m. den 15 okt. 1940 medelpris för flera orter, den 16 okt. 1940—31 aug. 1941 av staten fastställda inlösningspriser, därefter av staten fastställda normalpriser. — ⁴ Fritt noteringsorten vid försäljning till förbrukare t. o. m. den 7 maj 1940, därefter av staten fastställda priser. — ⁵ T. o. m. den 4 jan. 1940 medelpris för flera orter, fritt noteringsorten vid försäljning direkt till förbrukare. Fr. o. m. den 5 jan. 1940 av staten fastställda priser vid försäljning till förbrukare. — ⁶ Fritt noteringsorten vid försäljning till förbrukare t. o. m. den 30 sept. 1939, därefter av staten fastställda priser. T. o. m. sept. 1941 pris å 48 %, okt. 1941—juni 1944 pris å 45 %, juli 1941—juni 1945 pris å 42 %, juli 1945—juni 1946 pris å 47 %, fr. o. m. sept. 1946 pris å 45 %, kraftfoderblandning. — ⁷ Vägda priser (priserna å kraftfoderblandningar med varierande halt av råprotein och råfett under de i not 6 angivna perioderna vägda med de försälda kvantiteterna). — ⁸ Ej medtaget vid beräkning av årsmedelpriserna, då någon nämnvärd försäljning ej ägt rum.

Tab. 3. Jordbrukarnas leveranser samt lager hos handelskvarnar och Sv. Spannmåls AB m. fl. av vete och råg, i ton.

År och månad	Jordbrukarnas leveranser av ¹			Lager av vete ²		Lager av råg ³	
	Höstvete	Vårvete	Råg	Handelskvarnar ³	Sv. Spannmåls AB. m. fl. ⁴	Handelskvarnar ³	Sv. Spannmåls AB. m. fl. ⁴
1934.....	.	.	.	86 771	143 361	42 239	47 328
1935.....	.	.	.	90 656	121 571	39 045	53 441
1936.....	.	.	.	89 373	75 143	45 926	6 287
1937.....	.	.	.	89 985	65 070	30 167	18 743
1938.....	.	.	.	87 084	168 057	30 344	35 073
1939.....	.	.	.	116 085	248 150	30 241	46 755
1940.....	.	.	.	82 570	172 261	42 466	45 789
1941.....	.	.	.	47 407	*67 752	32 477	*49 386
1942.....	.	.	.	117 442	111 988	52 000	137 161
1943.....	295 000	122 000	319 300	100 273	221 636	52 345	200 350
1944.....	315 500	77 800	253 900	109 833	180 073	44 548	162 514
1945.....	351 500	68 600	174 200	100 729	108 436	34 931	43 267
1946.....	421 238	94 513	176 626	121 144	129 755	44 774	46 023
1945 januari.....	32 410	7 723	18 525	109 316	172 244	45 967	155 802
februari.....	16 656	5 305	10 323	89 571	160 084	40 249	147 377
mars.....	10 240	3 811	7 362	84 712	130 379	40 536	133 228
april.....	13 957	3 465	6 989	71 182	99 315	36 983	108 755
maj.....	9 908	2 422	4 959	73 418	75 412	32 143	77 685
juni.....	2 690	999	2 574	70 712	49 426	24 951	46 299
juli.....	361	242	610	51 584	34 776	20 490	16 481
augusti.....	413	39	491	63 055	27 214	27 677	4 083
september....	*166 248	*16 007	*82 610	91 886	109 120	35 269	46 055
oktober.....	42 071	8 952	18 774	102 918	110 868	38 114	45 761
november....	26 631	11 161	11 535	91 939	113 213	37 783	44 607
december.....	29 915	8 474	9 448	100 729	108 436	34 931	43 267
1946 januari.....	34 024	9 362	11 782	99 286	108 606	34 710	42 313
februari.....	17 875	4 605	6 801	82 127	97 240	31 888	37 304
mars.....	10 536	3 015	3 979	59 712	86 048	26 796	32 937
april.....	6 367	2 023	3 409	*62 380	66 477	*25 450	28 529
maj.....	3 660	1 503	2 127	62 185	41 407	22 104	16 515
juni.....	2 931	1 297	2 378	61 777	23 923	19 433	9 157
juli.....	462	220	452	48 360	13 439	15 691	4 727
augusti.....	270	91	300	50 552	4 669	24 260	1 304
september....	*222 823	*23 825	*101 412	100 697	112 389	42 234	48 708
oktober.....	56 985	17 095	18 522	106 989	124 303	42 595	49 072
november....	30 186	18 084	13 436	106 708	124 631	40 062	48 811
december....	35 119	13 393	12 028	121 144	129 755	44 774	46 023
1947 januari.....	30 812	10 228	10 286	125 303	139 443	44 134	47 667
februari.....	12 864	5 246	5 516	102 673	131 932	44 143	44 552
mars.....	6 212	2 629	3 246	86 058	112 854	37 029	43 468
april.....	5 838	2 693	3 217	79 076	86 854	31 851	39 233

¹ Avse leveranser av spannmål till de större handelskvarnarna samt till spannmåls- och utsädeshandeln. — ² Såväl inhemsk som utländsk spannmål sista dagen resp. år och månad. Lagersiffrorna per den 31 augusti inkludera leveranser av den nya skörden. — ³ Avser lager av såväl inhemsk som utländsk spannmål vid de större handelskvarnarna. — ⁴ Avser lager hos Sv. Spannmålsaktiebolaget t. o. m. den 31 dec. 1940, därefter även lager hos spannmåls- och utsädeshandlare. — ⁵ Här ingår leveranser av resp. års skörd under augusti. — ⁶ Avse lagren per den 24 april.

Tab. 4. Förmalning av vete, råg och havre samt import och export av vete och råg, i ton.

År och månad	Förmalning av ¹			Import av		Export av	
	Vete	Råg	Havre	Vete	Råg	Vete	Råg
1934.....	408 803	120 547	39 808	45 861	925	24 048	75 454
1935.....	411 795	125 675	41 306	42 602	1 152	122 346	31 035
1936.....	415 268	128 798	40 062	48 714	5 365	91 281	27 556
1937.....	424 214	134 516	46 653	50 349	2 728	29 384	27
1938.....	419 956	129 120	43 006	54 349	7 520	39 105	20
1939.....	429 986	141 421	48 522	39 130	2 633	9 191	13
1940.....	495 286	141 904	54 480	34 095	60 246	123	2 465
1941.....	443 361	193 460	39 993	40	368	26 536	4 707
1942.....	250 444	173 037	57 775	86 044	² 13 330	45	3 007
1943.....	270 416	207 639	92 623	7 599	1 407	4 610	401
1944.....	343 249	219 750	61 917	16 761	1	45 502	40 233
1945.....	499 727	160 940	50 112	43 438	7	25 697	112 380
1946.....	456 490	141 586	47 711	36 399	987	4 336	6 153
1945 januari.....	41 782	15 281	6 052	6	7	6 346	6 445
februari.....	43 608	16 717	5 948	—	—	4 266	6 799
mars.....	44 599	12 807	4 993	—	—	760	3 980
april.....	46 622	13 354	4 314	—	—	2 439	11 267
maj.....	39 266	13 204	4 443	—	—	575	27 347
juni.....	35 586	13 367	4 013	—	—	—	28 694
juli.....	23 421	10 631	3 239	—	—	—	22 283
augusti.....	28 188	11 320	1 934	5 322	—	88	4 726
september.....	49 927	15 620	3 207	5 542	—	3 529	45
oktober.....	53 442	13 851	4 032	17 594	—	3 420	—
november.....	51 391	12 753	4 195	6 791	—	2 003	—
december.....	41 895	12 035	3 742	8 183	—	2 271	—
1946 januari.....	43 708	11 628	5 634	8 174	—	1 031	—
februari.....	46 289	12 810	3 887	—	—	801	—
mars.....	45 156	14 150	4 094	1 494	—	213	—
april.....	³ 28 940	³ 7 487	2 461	14 481	—	202	240
maj.....	⁴ 33 725	⁴ 12 305	4 292	94	—	0	4 637
juni.....	26 663	10 567	3 330	7 490	—	201	123
juli.....	22 227	8 535	2 736	436	—	1 017	—
augusti.....	37 231	11 760	4 094	11	—	76	14
september.....	51 713	12 954	3 402	1	0	266	708
oktober.....	49 862	16 351	4 369	3	—	421	429
november.....	41 668	13 947	4 964	—	—	—	2
december.....	29 308	9 092	4 448	4 214	987	107	—
1947 januari.....	35 023	8 674	5 301	8 456	—	180	4
februari.....	42 238	7 945	3 901	—	—	39	—
mars.....	39 264	11 285	4 046	1 194	—	12 409	0
april.....	36 620	11 948	3 994	15 549	—	33	—

¹ Avser förmalning av såväl inhemsk som utländsk spannmål vid de större handelskvarnarna. — ² Härav ha 8 279 ton införts i utbyte mot till Finland utförda kvantiteter råg eller rågmjöl. — ³ Omfattar endast tiden 1—24 april. — ⁴ Omfattar tiden 25 april—31 maj.

Tab. 5. Invägning av mjölk samt försäljning av mjölk och grädde, i ton.

År och månad	Vid mejerier invägd mjölk				Mejeriproduktion av	
	Total kvantitet ¹	D ä r a v			Konsumtionsgrädde	
		Använd för pro- duktbe- redning	Försäld som kon- sumtions- mjölk*	Försäld grädde (om- räknad till mjölk) samt svinn	Fetthalt över 17 procent	Fetthalt under 17 procent
1934	2 498 378	1 854 670	352 247	291 461	20 130	10 523
1935	2 550 916	1 875 422	376 433	299 061	20 630	10 155
1936	2 720 166	2 008 586	408 014	303 566	21 697	10 235
1937	2 847 223	2 115 010	434 246	297 967	22 000	10 162
1938	3 032 241	2 277 819	459 023	295 399	22 623	9 918
1939	3 205 688	2 395 153	494 367	316 168	23 524	9 990
1940	2 988 933	2 202 644	519 500	266 789	18 801	11 985
1941	2 659 251	1 940 169	610 512	122 850	776	25 168
1942	2 517 931	1 740 033	855 273	63 421	116	10 282
1943	2 852 031	1 963 235	963 192	72 381	48	11 397
1944	3 107 561	2 183 544	940 625	138 213	—	30 141
1945	3 375 019	2 421 439	939 628	170 025	—	38 831
1946	3 520 348	2 564 015	939 908	183 730	—	45 589
1945 januari	244 275	167 442	75 061	13 453	—	3 002
februari	222 937	148 817	71 915	13 129	—	2 962
mars	248 166	162 964	81 503	15 150	—	3 402
april	264 942	182 002	77 807	15 412	—	3 090
maj	305 019	219 695	80 788	15 921	—	3 187
juni	347 338	266 898	79 688	14 081	—	3 230
juli	334 616	252 741	79 485	15 335	—	3 334
augusti	335 261	253 374	82 748	13 358	—	3 058
september...	307 253	231 220	77 437	13 424	—	3 179
oktober	269 699	191 093	80 661	13 413	—	3 355
november	239 600	164 669	77 697	12 584	—	3 295
december ...	255 913	180 524	74 838	14 765	—	3 737
1946 januari	268 089	190 493	76 289	14 586	—	3 591
februari	240 910	166 644	71 303	14 114	—	3 426
mars	268 129	185 851	78 936	16 158	—	3 921
april	285 243	202 935	78 047	15 640	—	3 722
maj	323 702	238 515	81 389	16 003	—	3 835
juni	360 175	282 486	76 687	14 682	—	3 606
juli	346 267	264 705	79 046	15 895	—	3 884
augusti	350 857	268 609	81 732	15 463	—	3 825
september...	307 597	230 869	78 131	14 488	—	3 746
oktober	268 828	188 213	82 134	15 346	—	3 954
november ...	241 031	162 554	80 228	15 235	—	3 992
december...	259 520	182 141	75 986	16 120	—	4 087
1947 januari	273 946	196 098	76 076	15 537	—	3 852
februari	247 869	173 507	72 547	14 762	—	3 643
mars	275 237	192 524	80 266	16 787	—	4 137
april	294 883	211 160	78 975	17 386	—	4 238

¹ Invägd mjölk från evakuerade finska kor i Västerbottens och Norrbottens län utgjorde 2 114 ton under år 1944 samt 4 433 ton under år 1945. Dessa kvantiteter äro icke medräknade i den här redovisade invägningen. — * Fr. o. m. standardiseringsbestämmelsernas ikraftträdande den 21 november 1941 redovisas i denna kolumn kvantiteten försäld standardiserad mjölk. Av denna anledning blir summan av produktmjölk, konsumtionsmjölk och grädde större än den redovisade kvantiteten invägd mjölk, alldestund den genom standardiseringen erhållna grädden, omräknad till helmjölk, redovisas under produktmjölk.

Tab. 6. Mejerlmjölakens medelfetthalt, antal mjölkleverantörer, medellnvägningen per leverantör samt produktionen av smör, ost och torrmjolk.

År och månad	Den invägda mjölkens medelfetthalt, procent	Mejerileverantörer, antal	Mjölkinvägningen i medeltal per leverantör, kg	Mejeriproduktion av		Produktion av torrmjolk	
				Smör, ¹ ton	Ost, ton	Fet, ton	Mager, ton
1934.....	3.42	.	.	62 509	31 105	.	.
1935.....	3.43	.	.	63 452	31 669	.	.
1936.....	3.45	.	.	67 168	37 759	.	.
1937.....	3.50	.	.	73 247	35 443	.	.
1938.....	3.52	.	.	80 103	36 524	.	.
1939.....	3.53	.	.	83 735	43 653	.	.
1940.....	3.54	209 412	14 273	80 760	35 328	.	.
1941.....	3.55	220 283	12 072	77 687	22 383	.	.
1942.....	3.59	229 278	10 982	71 926	14 991	1 054	191
1943.....	3.56	236 860	12 041	79 263	21 296	3 924	440
1944.....	3.58	245 910	12 637	87 304	29 924	3 485	546
1945.....	3.59	252 735	13 354	94 058	38 102	7 083	756
1946.....	3.63	255 431	13 782	99 622	44 412	8 412	1 587
1945 januari.....	3.58	249 423	979	6 511	2 614	587	30
februari.....	3.52	247 084	902	5 762	2 122	399	49
mars.....	3.49	249 683	993	6 266	2 279	399	62
april.....	3.45	249 549	1 061	6 834	2 865	512	41
maj.....	3.48	251 687	1 211	8 213	3 639	732	48
juni.....	3.58	255 951	1 357	9 988	5 370	800	48
juli.....	3.57	255 182	1 311	9 554	4 171	732	78
augusti.....	3.60	254 819	1 315	9 674	4 074	1 023	66
september....	3.70	256 048	1 199	9 141	3 692	701	68
oktober.....	3.73	254 776	1 058	7 991	2 337	440	115
november.....	3.75	251 498	952	6 929	2 013	251	112
december.....	3.69	251 779	1 016	7 195	2 926	507	39
1946 januari.....	3.61	251 838	1 064	7 361	3 189	709	64
februari.....	3.56	250 603	961	6 392	2 659	555	34
mars.....	3.67	253 815	1 056	7 124	2 896	493	56
april.....	3.50	252 468	1 129	7 583	3 774	714	77
maj.....	3.52	255 495	1 266	8 796	4 352	641	67
juni.....	3.62	258 664	1 392	10 735	6 049	784	127
juli.....	3.60	258 044	1 341	10 002	4 907	1 305	121
augusti.....	3.65	257 192	1 364	10 306	4 690	1 169	118
september....	3.75	258 729	1 188	9 314	3 758	737	274
oktober.....	3.76	256 582	1 047	7 898	2 542	406	288
november.....	3.78	253 345	951	6 862	2 182	312	132
december.....	3.71	253 633	1 023	7 249	3 414	587	229
1947 januari.....	3.65	253 687	1 079	7 541	3 779	637	289
februari.....	3.65	252 559	981	6 723	3 268	632	240
mars.....	3.65	253 832	1 084	7 456	3 551	592	177
april.....	3.57	253 056	1 165	7 921	4 527	739	186

¹ Under tiden september 1944—augusti 1945 ingår smör, producerat av mjölk från evakuerade finska kor.

Tab. 7. Försäljning av smör, ost, margarin, konstister och kokosfett samt matolja, 1 ton.

År och månad	Smör från mejeri		Lant-smör från producent	Ost från mejeri	Margarin från fabrik		Konst-ister o. kokosfett från fabrik	Matolja från parti-handlare
	Total kvantitet	Därav av leverantörer återtaget			Hushålls-,	Bageri-,		
1934	39 430	.	.	30 824	52 831		2 085	.
1935	43 681	7 937	.	32 385	55 201		2 915	.
1936	48 153	9 180	.	34 498	56 125		3 700	1 232
1937	49 098	10 198	.	36 615	58 815		4 731	1 314
1938	51 534	11 246	.	38 816	58 407		6 303	1 523
1939	54 319	12 274	.	41 406	51 475	8 047	3 794	1 901
1940	74 002	13 580	.	37 736	29 468	9 519	1 064	1 405
1941	76 184	10 859	4 138	23 052	17 531	7 987	9	1 173
1942	67 785	11 519	1 787	15 052	35 228	5 374	0	1 441
1943	76 044	12 257	1 298	19 519	31 678	5 449	—	1 345
1944	92 483	13 897	1 353	29 720	29 908	8 125	—	1 487
1945	90 345	13 343	860	35 208	31 403	12 277	—	1 608
1946	101 076	13 028	541	44 085	14 363	9 650	—	1 257
1945 januari	7 105	1 144	87	1 861	3 692	782	—	228
februari	6 166	1 007	82	2 041	3 820	928	—	129
mars	7 269	1 207	68	2 300	3 963	982	—	140
april	6 588	1 031	62	2 231	3 487	965	—	116
maj	6 891	1 101	66	2 626	3 518	1 217	—	127
juni	6 560	1 092	95	3 556	2 610	1 063	—	130
juli	7 428	1 102	85	3 819	1 524	1 186	—	133
augusti	8 555	1 136	69	4 294	1 818	1 233	—	131
september...	8 176	1 094	85	3 816	1 799	1 003	—	114
oktober	8 966	1 191	71	3 139	1 885	1 043	—	117
november ...	8 081	1 047	47	2 664	1 736	1 017	—	139
december ...	8 560	1 191	43	2 861	1 551	858	—	104
1946 januari	8 590	1 115	58	2 747	1 719	841	—	129
februari	7 471	996	53	2 537	1 489	766	—	111
mars	8 202	1 128	50	2 930	1 547	866	—	94
april	8 362	1 117	47	3 293	1 591	926	—	92
maj	8 384	1 086	49	3 534	1 429	855	—	122
juni	7 888	1 089	54	4 342	730	654	—	137
juli	8 459	1 112	49	4 623	60	832	—	97
augusti	9 110	1 116	52	4 684	1 055	852	—	101
september...	8 197	1 040	43	4 596	990	712	—	97
oktober	8 621	1 044	34	4 075	1 199	807	—	88
november ...	7 816	972	25	3 608	1 191	706	—	96
december ...	9 976	1 213	27	3 116	1 363	833	—	93
1947 januari	7 317	1 090	38	3 098	1 508	674	—	112
februari	7 446	1 001		3 161	1 219	566	—	94
mars	8 526	1 133		4 085	1 507	840	—	147
april	8 349	1 144		3 844	1 328	652	—	119

Tab. 8. Import och export av smör, margarin och ägg samt import av ost, i ton.

År och månad	Smör		Margarin		Ost	Ägg	
	Import	Export	Import	Export	Import	Import	Export
1930	8	26 674	1 895	118	668	453	4 665
1931	18	19 525	1 407	163	767	1 423	3 055
1932	15	13 547	1 037	295	474	217	4 603
1933	33	17 127	934	241	461	232	3 035
1934	2	23 220	648	121	564	0	3 128
1935	608	20 262	11	181	1 134	77	3 095
1936	188	19 068	1	173	1 600	987	2 606
1937	0	23 535	2	146	1 088	1 187	4 117
1938	1	28 555	2	189	1 223	35	5 365
1939	4	26 172	55	110	1 803	736	5 465
1940	560	9 833	0	3	497	1 261	2 721
1941	—	1 836	—	461	449	2 336	0
1942	0	—	0	0	305	499	—
1943	1	—	—	—	269	253	0
1944	229	—	—	—	223	493	0
1945	202	605	—	3 612	680	730	0
1946	416	4	0	357	1 549	4 056	161
1945 januari	202	400	—	127	3	0	—
februari	—	70	—	147	—	—	—
mars	0	130	—	916	0	0	—
april	—	—	—	18	—	24	—
maj	0	—	—	386	67	20	—
juni	0	5	—	10	212	5	—
juli	0	—	—	4	0	0	—
augusti	0	0	—	2	55	129	—
september	1	0	—	9	130	409	0
oktober	1	0	—	490	96	59	0
november	0	0	—	862	39	3	0
december	0	0	—	641	75	79	—
1946 januari	0	1	0	—	47	19	0
februari	0	2	—	100	59	174	0
mars	0	0	—	—	124	46	160
april	0	0	—	8	132	257	0
maj	0	0	—	—	125	73	0
juni	0	0	—	—	36	8	0
juli	0	0	—	—	54	88	—
augusti	0	0	0	200	38	65	0
september	0	0	—	49	54	404	0
oktober	47	0	0	—	150	605	0
november	226	0	0	—	191	1 021	0
december	142	0	0	0	539	1 296	0
1947 januari	150	0	—	—	433	474	0
februari	120	0	0	—	220	103	0
mars	140	0	0	—	268	134	0
april	205	0	0	—	289	28	0

Anm. Import- och exportuppgifterna för år 1946 samt månadssiffrorna preliminära.

Tab. 9. Import och export av nötkött och fläsk samt import av får- och hästkött, i ton.

År och månad	Nötkött		Fårkött	Hästkött	F l ä s k	
	Import	Export	Import	Import	Import	Export
1930	350	2 101	687	1 058	2 263	27 851
1931	410	485	833	932	1 386	29 192
1932	349	91	603	353	995	21 408
1933	234	45	650	163	1 611	20 552
1934	434	38	656	215	1 523	19 097
1935	1 356	36	934	505	3 724	13 214
1936	1 553	48	673	964	3 098	12 704
1937	1 272	999	606	841	1 717	13 609
1938	1 158	184	602	791	2 198	13 295
1939	1 428	157	602	960	2 829	13 939
1940	53	543	190	457	1 239	4 386
1941	33	0	—	—	3 886	960
1942	6	—	—	—	4 736	—
1943	4	—	0	—	4 566	—
1944	2 023	—	0	—	6 465	—
1945	6 521	0	1	648	3 004	44
1946	8 675	0	42	1 143	995	0
1945 januari	—	—	—	—	0	—
februari	0	—	—	—	—	—
mars	—	—	—	—	0	—
april	212	—	—	—	349	—
maj	44	—	—	—	805	—
juni	43	—	—	—	1 464	—
juli	—	—	—	—	253	—
augusti	303	—	—	—	1	—
september	1 347	—	0	—	1	28
oktober	1 106	0	0	0	4	15
november	1 564	0	0	127	6	1
december	1 907	0	1	512	121	0
1946 januari	1 147	0	0	311	1	0
februari	1 262	0	0	9	1	0
mars	848	0	0	—	0	0
april	1 188	0	0	0	49	0
maj	717	0	0	17	0	0
juni	0	0	—	16	0	0
juli	0	0	—	204	1	—
augusti	0	0	3	67	3	0
september	269	0	7	131	0	0
oktober	924	0	15	191	294	0
november	1 051	0	13	80	157	—
december	1 267	0	4	117	488	0
1947 januari	551	0	0	137	102	0
februari	371	0	26	167	10	0
mars	15	0	498	125	50	0
april	442	0	154	324	0	0

Anm. Se anm. under tab. 8.

Tab. 10. Vid slakthus, kontrollslakterier och köttbesiktningssbyråer undersökta slaktdjur m. m.

År och månad	Antal besiktigade hela och till hela omräknade halva kroppar ¹				Betäckta sugor i Svea- och Götaland	Tjänst-bara galtar i Svea- och Götaland
	Stor-boskap	Kalv		Svin		
		större	mindre			
1930	242 588	387 585·5	234 831	1 225 685	.	.
1931	227 433	394 276·5	225 831	1 424 539	.	.
1932	238 715·5	412 905	229 697·5	1 354 033	.	.
1933	250 644	420 721	239 615·5	1 342 908	.	.
1934	258 295	407 182	253 759·5	1 424 688	255 886	4 682
1935	274 675	414 141·5	287 700	1 270 852·5	264 271	4 240
1936	302 503	440 738	354 234	1 324 497	284 044	4 156
1937	347 406	466 605	413 007	1 480 022	258 967	3 931
1938	375 469·5	502 228·5	437 859	1 478 927	272 789	3 778
1939	397 069	519 013	467 212	1 608 873·5	282 702	3 747
1940	540 108	505 579·5	515 670	1 487 631	214 291	3 407
1941	550 661	401 003	506 747	1 049 460	192 403	2 876
1942	234 453·5	212 355·5	424 966	596 673·5	167 453	2 525
1943	283 994	221 920·5	588 012	719 183·5	190 672	2 511
1944	348 600	255 852·5	640 198·5	1 064 267·5	182 368	2 504
1945	345 530	256 454	570 915·5	961 335	184 294	2 580
1946	391 704	372 535·5	597 925·5	1 053 797·5	178 266	2 612
1945 januari	30 641	16 238	53 986·5	77 837	15 234	2 666
februari	26 955	17 791·5	43 968·5	76 220	12 702	2 626
mars	30 602	20 531·5	52 151·5	95 520	14 213	2 607
april	24 880·5	19 927·5	71 297·5	101 618·5	16 993	2 595
maj	27 318	24 665	61 208	99 897·5	18 641	2 582
juni	20 966	24 534·5	45 773·5	75 064	15 976	2 567
juli	23 820	27 504·5	45 947·5	72 716·5	11 256	2 506
augusti	20 793·5	24 173·5	36 993·5	59 093	10 228	2 478
september	26 903	22 029·5	30 791	49 801·5	10 681	2 481
oktober	45 244·5	25 180·5	43 003	83 927	15 897	2 519
november	40 304	19 009·5	46 737	88 040·5	21 589	2 593
december	27 102·5	14 868·5	39 058	81 599·5	20 884	2 741
1946 januari	32 612	15 834·5	42 835·5	90 796	16 626	2 738
februari	26 929·5	23 257	38 130	80 579	12 068	2 670
mars	33 683	27 435·5	57 126	93 254	12 918	2 661
april	29 933	34 266·5	70 956	113 789	16 289	2 681
maj	30 679·5	36 618	60 941·5	102 037·5	17 760	2 645
juni	22 801	37 534	50 277·5	89 047	15 222	2 622
juli	23 740·5	44 322·5	52 798	82 552·5	11 734	2 561
augusti	27 510·5	46 945·5	45 249	78 716·5	10 347	2 531
september	34 712	28 363·5	35 377	63 203	10 823	2 525
oktober	51 093	31 614·5	49 229	74 142	14 445	2 541
november	44 293	23 666	49 550	79 896	20 041	2 582
december	33 717	22 678	45 456	105 735	19 993	2 589
1947 januari	31 215·5	23 152·5	58 631·5	83 011·5	16 275	2 607
februari	33 066·5	23 014·5	44 117·5	67 776	12 616	2 676
mars	36 479·5	28 245·5	54 731	91 976·5	16 376	2 655
april	29 701·5	32 406·5	75 533	98 599	21 575	2 704

¹ Årsummorna för 1945 och 1946 samt alla månadssummorna preliminära tal.

Tab. 11. Inhemsk försäljning, import och export av vissa fodermedel m. m., i ton.

År och månad	Inhemsk försäljning av sv. oljekraftfoder	Import av oljekraftfoder (stat. nr 359—365, 369 och 370)	Import av annat kreatursfoder (stat. nr 366—68 och 371—72)	Export av oljekraft- o. a. kreatursfoder (stat. nr 361, 363, 366:1—372)	Import av majs	Import av kli
1929	.	183 093	9 421	8 257	76 668	40 257
1930	.	179 034	9 075	15 345	134 634	40 782
1931	.	234 263	8 825	12 933	353 055	80 906
1932	.	148 607	5 331	18 216	243 949	33 026
1933	.	150 859	8 185	46 783	265 350	62 278
1934	52 869	190 128	8 234	51 574	107 186	38 158
1935	59 919	200 420	4 802	61 238	43 009	8 775
1936	65 109	158 630	5 444	74 560	76 043	10 199
1937	77 287	223 060	8 508	65 362	185 239	48 607
1938	73 999	251 559	7 495	69 702	172 088	49 115
1939	75 524	166 866	6 150	42 575	42 369	12 936
1940	93 297	141 933	7 162	2 349	49 065	14 025
1941	23 782	94 700	7 158	119	3 878	30 727
1942	44 449	117 502	1 856	198	13 335	6 303
1943	43 032	88 988	2 149	1 687	9 940	50
1944	55 351	137 016	628	5 226	5 887	—
1945	67 934	92 668	459	10 468	9 073	—
1946	35 091	90 564	10 186	10 890	85 557	90 941
1945 januari	5 642	10 304	0	—	—	—
februari	3 888	4 712	0	—	—	—
mars	5 653	1 289	0	—	4 303	—
april	6 154	1 147	0	—	—	—
maj	6 252	896	0	—	—	—
juni	5 631	405	0	2 691	—	—
juli	6 264	502	2	3 819	—	—
augusti	6 811	344	31	536	—	—
september	5 136	5 344	120	4 643	—	—
oktober	7 144	27 694	70	527	0	—
november	5 987	29 948	35	3 759	4 770	—
december	3 372	10 083	209	1 374	—	—
1946 januari	3 156	30 887	291	3 905	6 011	—
februari	4 058	3 859	1 565	2 413	5 391	—
mars	3 539	3 058	1 355	3 448	5 991	0
april	3 792	9 559	1 500	412	6 636	2 840
maj	2 919	6 592	905	677	3 164	7 139
juni	2 694	1 289	207	35	424	12 984
juli	944	3 118	332	—	358	9 707
augusti	2 475	7 533	706	—	24 751	7 912
september	3 164	3 671	395	—	5 791	14 303
oktober	3 003	2 115	282	—	1 175	10 076
november	2 545	9 050	750	—	9 615	14 862
december	2 802	9 833	1 898	—	16 251	11 119
1947 januari	2 033	6 783	629	—	5 161	14 240
februari	2 576	15 861	255	9	107	20 805
mars	2 072	3 237	803	—	143	7 464
april	2 114	8 537	703	—	58	14 166

Anm. Se anm. under tab. 8.